

ΠΑΝ. Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ - Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ

ΣΤ!
ΤΑΞΕΩΣ

MARY K. RELLAN

ΜΑΙΡΗ Κ. ΡΕΛΛΑ.

· Ιαζω εΙ.

18580

ΠΑΝ. Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ - ΔΗΜ. Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α Τ Η Σ Ε Υ Ρ Ω Π Η Σ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΤΩΝ
ΠΟΛΥΧΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΜΟΝΟΧΡΩΜΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥ 1955

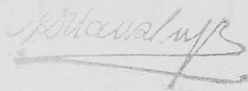
*Αριθ. Έγκριτ. Αποφάσεως του Υπουργείου Παιδείας 71658/24.6.55

18580

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ ΕΠΕ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ & ΠΕΡΙΛΕΞΟΤΗΤΟΥ ΤΙΜΗ

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν ἐνὸς ἐκ τῶν συγγραφέων

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Κωνσταντῖνος Καννουνατίου' (Konstantinos Kavvouniatis), with a large, stylized flourish at the end.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΓΗ

ΣΧΗΜΑ ΚΑΙ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

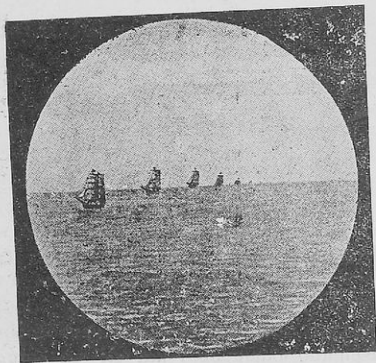
Σχήμα της γῆς. Ἡ γῆ, ὅπως γνωρίζομεν, εἶναι μία σφαῖρα πεπιεσμένη εἰς τοὺς Πόλους καὶ ἐξωγκωμένη εἰς τὸν Ἰσημερινόν. Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν οἱ ἄνθρωποι ἐπίστευον ὅτι ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος. Ἀπὸ διαφόρους ὁμῶς παρατηρήσεις πού ἔκαμαν διάφοροι σοφοὶ ἀπεδείχθη ὅτι ἡ γῆ εἶναι οὐράνιον σῶμα σφαιρικόν.

Ὅλας αὐτάς τὰς παρατηρήσεις τὰς ἐκάμαμεν, ὅπως ἐνθυμεῖσθε, εἰς τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ε' τάξεως.

Ἐπομένως ἡ γῆ, ὅπως λέγουσιν οἱ ἀστρονόμοι,

μοι, ἔχει σχῆμα σφαιροειδὲς καὶ ὁμοιάζει σάν ἓνα τεράστιον πορτοκάλι. Αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ ἐδάφους (ὄρη, πεδιάδες κλπ.) δὲν ἀλλάζουν τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς, ἀπαράλλακτα ὅπως δὲν ἀλλάζουν τὸ σχῆμα εἰς τὸ πορτοκάλι τὰ ἐξογκώματα τοῦ φλοιοῦ (σχ. 1).

Μέγεθος τῆς γῆς. Οἱ Ἀστρονόμοι ἀνεύρουν ὅτι ἡ περιφέρεια τοῦ μεγίστου κύκλου τῆς γῆ-νις σφαίρας εἶναι 40 ἑκατομμύρια μέτρα καὶ ἡ ἀκτίς τῆς γῆς 6370 περίπου χιλιόμετρα, ἡ δὲ ἐπιφάνειά τῆς 510 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομ. Ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτὴν τὰ 143 ἑκατομμύρια εἶναι ἑρῆα καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἶναι θάλασσα.

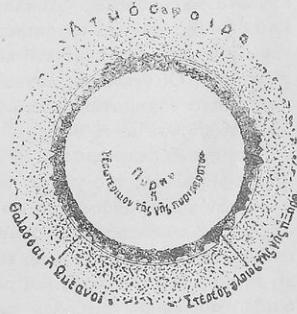

Σχ. 1. Ἡ σφαιρικότης τῆς Γῆς.

Ὅταν εὐρισκώμεθα εἰς τὴν παραλίαν καὶ παρακολουθοῦμεν ἐν πλοίον, τὸ ὁποῖον ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν παραλίαν πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, βλέπομεν τότε ὅτι ἐξαφανίζεται πρῶτα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς μας τὸ σκάφος τοῦ πλοίου καὶ κατόπιν τὰ ἱστία (τὰ κατάρτια), ἐνῶ ἐὰν ἡ γῆ ἦτο ἐπίπεδος, ἔπρεπε πρῶτον νὰ ἐξαφανισθοῦν τὰ ἱστία τοῦ πλοίου ὡς λεπτότερον καὶ κατόπιν τὸ σκάφος, τὸ ὁποῖον εἶναι ὀγκωδέστερον. Αὐτὸ μᾶς φανερώνει ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης δὲν εἶναι ἐπίπεδος ἀλλὰ κυρτή·

ΛΙΘΟΣΦΑΙΡΑ — ΠΥΡΟΣΦΑΙΡΑ

Οἱ ἐπιστήμονες γεωλόγοι παραδέχονται ὅτι πρὶν ἀπὸ πολλὰ ἑκατομμύρια ἐτὴ ἡ γῆ ἦτο μία διάπυρος μάζα, πού εἶχε ἀποσπασθῇ ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ ἐφώτιζε τὸ διάστημα. Μετὰ παρέλευσιν ὁμῶς ἀναριθμήτων ἐτῶν, ἐπειδὴ ἐκινεῖτο εἰς τὸ κατάψυχρον χάος, ἐψύχeto καὶ ἀπέκτισε τὸν ἐξωτερικὸν φλοιὸν καὶ ἔπαυσε νὰ φωτίζει. Τὸν ἐξωτερικὸν αὐτὸν φλοιὸν τῆς γῆς καλοῦμεν **λιθόσφαιραν**.

Σχ. 2. Ἀτμόσφαιρα, λιθόσφαιρα, πυρρόσφαιρα.

Οἱ γεωλόγοι ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ πάχος τῆς

λιθοσφαίρας σήμερον εἶναι 50 - 60 χλμ. Τὸ ὑπόλοιπον μέρος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι μία διάπυρος καὶ ρευστὴ μᾶζα, ἀπὸ τὴν μεγάλῃν θερμοκρασίαν ποὺ ὑπάρχει ἐκεῖ, καὶ τὴν ὀνομάζομεν *πυρρόσφαιραν* (σχ. 2).

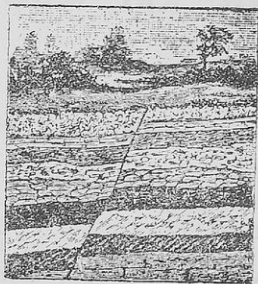
Υδροσφαῖρα. "Ὅταν ἡ γῆ ᾗτο πολὺ ζεστὴ εἰς τὴν ἐπιφάνειάν της, ὑπῆρχον γύρω ἀπὸ τὴν πυρίνην μᾶζαν τῆς πολλοὶ ἀτμοὶ καὶ διάφορα ἀέρια, τὸ δευγόνον καὶ τὸ ὑδρογόνον, ἐψύχοντο καὶ αὐτὰ καὶ ἠνώθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς ὕδρατμοὺς. Οἱ ὕδρατμοὶ μετεβάλλοντο εἰς ραγδασιότατην βροχὴν καὶ ἐπιπτον ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ ἦσαν συχναί, διότι τὰ ὕδατα ἐξητμίζοντο καὶ μετεβάλλοντο εἰς βροχὴν καὶ οὕτω ἡ γῆ ἐψύχετο. Ἐκτὸς τούτου καὶ μετὰ τὴν ἀκτινοβολίαν της πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα ἡ γῆ ἔχανε μεγάλην ποσότητα ἀπὸ τῆς θερμότητά της. Ἡ γῆ ἐξηκολούθει νὰ ψύχεται καὶ νὰ συστέλλεται καὶ ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς τότε ἐξάρωνε, ἔκαμνε πτυχάς, ὅπως ἡ σταφίδα ὅταν ξηραίνεται, ἢ ἔκαμνε ρήγματα εἰς ὠρισμένα μέρη. Οὕτως ἐσχημάτισε εἰς ἄλλα μέρη ψώματα καὶ εἰς ἄλλα βαθουλώματα. Αἱ βροχαί, ποὺ ἐξηκολούθουν νὰ πίπτουν ἄφθονοι, ἐγέμισαν ὅλα τὰ βαθουλώματα τῆς γῆς μετὰ ὕδατα, ἐσκέπασαν ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν γῆν καὶ ἐσχημάτισαν τὴν *ὕδρὸσφαιραν* (λίμνες, θαλάσσας, ὁκεανούς).

Πετρώματα. Ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς βλέπομεν ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα ὕλικά, ἄμμον, χῶμα, λίθους κλπ. Ὅλα αὐτὰ τὰ ὕλικά λέγονται *πετρώματα*. Ἀναλόγως τῆς αἰτίας ποὺ δημιουργοῦνται τὰ πετρώματα διακρίνονται εἰς πετρώματα πυριγενῆ καὶ εἰς πετρώματα ὕδατογενῆ. Οἱ γεωλόγοι λέγουν ὅτι τὰ διάφορα πετρώματα ἐσχηματίσθησαν μετὰ τὴν λάβαν τῶν ἡφαίστειων καὶ μετὰ τὸ ὕδωρ.

Πυριγενῆ πετρώματα. "Ὅταν ἐσχηματίσθη ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς τὰ διάφορα ὕλικά ἐπάγωσαν καὶ ἡ λιθοσφαῖρα ἀπετελέσθη εἰς τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τὰ διάφορα αὐτὰ *διάπυρα* καὶ *ρευστά ὕλικά*. Ἡ γῆ, ὅπως εἵπομεν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι μία μᾶζα διάπυρος καὶ ρευστή. "Ὅταν δὲ ἡ μᾶζα αὕτῃ εὗρη διέξοδον πρὸς τὸν φλοιὸν τῆς λιθοσφαίρας ἐξέρχεται. Τὰ ὕλικά αὐτά, ὅταν ἐξέλθουν ἀπὸ τὴν πυρρόσφαιραν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ψύχονται καὶ σχηματίζουν πετρώματα. Τὰ πετρώματα αὐτὰ λέγονται *πυριγενῆ πετρώματα*. Τοιαῦτα πετρώματα εἶναι ὁ *γρανίτης*, ὁ *πορφυρίτης* καὶ ἄλλα, τὰ ὅποια εἶναι σκληρὰ καὶ ἀκανόνιστα. Πυριγενῆ πετρώματα συναντῶμεν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς λι-

θοσφαίρας. Αὐτὸ γίνεται διότι πολλάκις ἡ λάβα τῶν ἡφαιστειῶν ψύχεται εἰς κάποιον σημεῖον καὶ δὲν προφθαίνει νὰ ἐξέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς.

Υδατογενῆ πετρώματα εἶναι ὅσα γίνονται ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὕδατος. Τὰ ὕδατα τῶν

Σχ. 3. Ὑδατογενῆ πετρώματα.

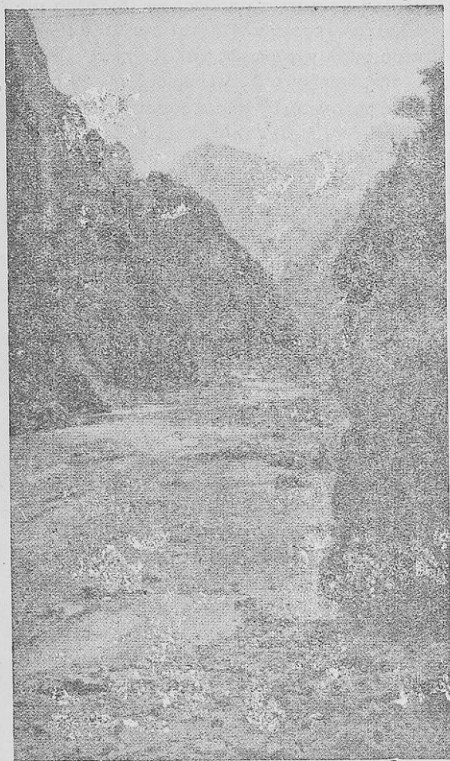
βροχῶν, τῶν ποταμῶν καὶ τῶν θαλάσσων παρασύρουν σιγὰ σιγὰ διάφορα ὕλικά, τὰ μεταφέρουν εἰς ἄλλα μέρη καὶ τὰ ἐναποθέτουν τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ σχηματίζουν πετρώματα. Τὰ στρώματα αὐτὰ λέγονται *ὕδατογενῆ πετρώματα*. Τοιαῦτα πετρώματα βλέπομεν ὅταν διερχόμεθα τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου. Σπουδαϊότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι οἱ *ἀσβεστόλιθοι* (κιμωλία, μάρμαρα), οἱ *σχιστόλιθοι*, οἱ *ψαμμίται* κλπ. (σχ.3).

ΜΕΤΑΒΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΝ ΤΗΣ ΓΗΣ

Διάφορα αἰτία ἐξακολουθοῦν καὶ σήμερον ἀκόμη νὰ ἀλλάζουν τὴν μορφήν τῆς γῆς. Ἀπὸ τὰ αἰτία αὐτὰ ἄλλα μὲν ἐδρεύουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς καὶ ἄλλα εἶναι ἐξωτερικά αἰτία. Εἶναι δὲ τὰ ἑξῆς:

α) Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, οἱ χεῖμαρροι, οἱ ποταμοί, ὅταν τρέχουν μετὰ ὀρμὴν πρὸς τὰ κάτω παρασύρουν μαζί τους χῶματα, λίθους, ξύλα, ἄμμον καὶ βράχους ὅκωμ. Τὰ ὕλικά αὐτά, καθὼς προχωροῦν, ἀφήνουν κατ' ἀρχὰς τὰ βαρύτερα καὶ κατόπιν τὰ ἐλαφρότερα ποὺ μεταφέρουν εἰς τὰ μέρη ποὺ πλημμυροῦν καὶ εἰς τὰ παράλια μέρη εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν. Ἐκεῖ τὰ ὕλικά αὐτά κατακαθίζονται εἰς στρώματα καὶ σχηματίζουν οὕτω τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν καὶ τὰς κοιλάδας, καθὼς καὶ τὰ Δέλτα τῶν ποταμῶν εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν. β) Τὸ ὕδωρ ὅταν εὐρεθῇ ἐν τῇ σχισμῇ πετρώματος καὶ παγώσῃ τὸν χειμῶνα, διαστέλλεται, σπάζει τὸ πέτρωμα καὶ τὸ θρυμματίζει καὶ μετὰ τὸν καιρὸν τὸ μεταβάλλει εἰς ἄμμον, χῶμα ἢ χαλκίκα. Τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τοῦ ὕδατος τὴν ὀνομάζομεν *ἀποσάθρῳσιν*. γ) Ἀλλὰ καὶ παγετώνες, ποὺ σχηματίζονται

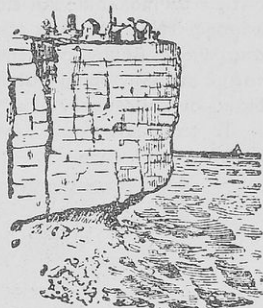
εἰς τὰ ὑψηλότερα ὄρη, ὅπως εἰς τὰς Ἀλπεις, τὰ Ἰμαλάια κλπ., σχηματίζουν σιγά-σιγά εἰς τὰ πλάγια τῶν ὄρεων χαράδρους καὶ κοιλάδας. Ὅταν τελειώνουν εἰς τὰ κατώτερα στρώματα προχωροῦν οἱ παγωμένοι ποταμοὶ εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη καὶ παρὰσφύρου λίθους καὶ πολλὴν ἄμμον καὶ τοὺς ἀφήνουν εἰς τὰς πεδιάδας, καὶ μεταβάλλουν τὴν μορφήν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (εἰκ. 4).

Σχ. 4. Ἡ χαράδρα τῆς Γκιόζας (Κονίτσης). Σχηματισθεῖσα ἀπὸ τὴν διαβρωτικὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων.

δ) Τὰ ὕδατα διαλύουν καὶ διάφορα πετρώματα τῆς γῆς καὶ τὰ διαλελυμένα αὐτὰ ὕλικά τὰ μεταφέρουν εἰς ἄλλα μέρη. Τοιαῦτα πετρώματα εἶναι ὁ γύψος, ὁ ἀσβεστόλιθος καὶ τὸ ὄρυκτον ἄλας. Μὲ τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν τοῦ ὕδατος σχηματίζονται εἰς τὰ σπήλαια οἱ στολακτίται, ε) Ἀλλὰ καὶ τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν ἐπιφέρουν μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Τὰ

κύματα κυτοῦν μὲ δύνανμιν εἰς τὰς παραλίας, σκάβουν τοὺς βράχους, οἱ ὅποιοι πίπτουν καὶ θρυμματίζονται καὶ μεταβάλλονται εἰς ἄμμον (σχ. 5). Ἀλλὰ καὶ οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι πολλὰκις μεταφέρουν μακρὰν τὴν ἄμμον καὶ τὰ χαλκία καὶ σχηματίζουν ἐρημικὰς ἐκτάσεις καὶ εἰς πολλὰ μέρη σχηματίζουν σωροὺς ἄμμου (θίνας) ἀπὸ τὴν ἄμμον, τὴν ὅποian μεταφέρουν ἀπὸ τὴν παραλίαν εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς

Σχ. 5. Διαβρωτικὴ δυνάμις τῆς θαλάσσης.

συντελοῦν καὶ διάφορα ζῶα μὲ τὰς ὑπογείους στοὰς ποὺ κάμνουν, καθὼς καὶ οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν καλλιέργειαν, μὲ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ροῦ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ τὰς διώρυγας κλπ. Π.χ. διώρυγες Κορίνθου, Παναμᾶ, Σουέζ, τὰ ὕδατοφράγματα τῆς Ὁλλανδίας κλπ.

Σύντομος ἀνακεφαλαίωσις τῶν μεταβολῶν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς παθαίνει μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου διαφόρους μεταβολὰς, αἱ ὁποῖαι ἀλλάζουν τὴν μορφήν τῆς ἐπιφανείας τῆς. Κυριώτεραι αἰτίαι εἶναι : 1) Ὅπως εἶδομεν ἄνωτέρω, ἡ μηχανικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος. 2) Ἡ φυσικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος. 3) Ἡ ἐνέργεια τῶν ἀνέμων. 4) Ἡ ἐνέργεια τῶν ζῶων καὶ τῶν ἀνθρώπων.

ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ ΤΗΣ ΓΗΣ

Οἱ γεωλόγοι ἔχουν παρατηρήσει ὅτι ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς καθε 33 μ. βάθος αὐξάνει κατὰ ἓνα βαθμὸν (1°). Εἰς βάθος 3300 μ. π.χ. ἡ θερμοκρασία θὰ εἶναι 100° Κελσίου. Τὸ ὕδωρ ἐπομένως εἰς τὸ βάθος αὐτὸ βράζει.

Εἰς μεγαλύτερον βάθος, ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγαλύτερα, ὥστε τίποτε νὰ μὴ δύναται νὰ μείνῃ στερεόν. Τὸ διάπυρον αὐτὸ σῶμα ὠνόμασαν μάγμα, τὴν δὲ ἐσωτερικὴν σφαῖραν πυρόσφαιραν.

1. Ἡφαίστεια. Ἐντὸς τῆς πυροσφαίρας, ἐκτὸς τῆς ρευστῆς καὶ διαπύρου μάγης, εὐρί-

σκονται και διάφορα αέρια και άτμοι, οι όποιοι έξασκούν μεγάλην πίεσιν επί της πυροσφαίρας και ή διάπυρος και ρευστή αυτή μαζα όταν εύρη διέξοδον έξέρχεται με μεγάλην δύναμιν εις την επιφάνειαν της γής. Παρόμοιον φαινόμενον παρατηρείται πολλάκις και εις τόν βυθόν της θαλάσσης. 'Η ύλη ή όποια έξέρχεται αποτελείται από λίθους, άμμον, στάκτην και έκσφενδονίζεται με μεγάλην όρμην και τέλος χύνεται γύρω διάπυρον και ρευστόν υλικόν πού λέγεται **λάβα**.

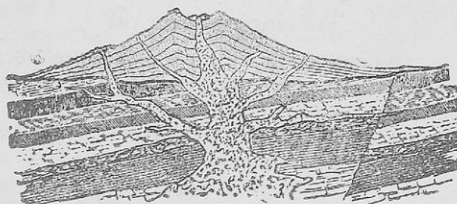
Τό φαινόμενον αυτό λέγεται **έκρηξις ήφαιστείου** (σχ. 6).

Σχ. 6. "Εκρηξις ήφαιστείου.
Με τά υλικά πού βγάξει, έλλάττει την
μορφήν του έδάφους.

'Η όπή από την όποian έξέρχονται όλα αυτά λέγεται **κρατήρ**.

Συμβαίνει πολλάκις νά δημιουργηθούν εις τά πλάγια του ήφαιστείου περισσότεροι κρατήρες (σχ. 7). 'Η λάβα πού έκτινάσσεται από ή-

Σχ. 7. Κεντρικός και πλάγιοι κρατήρες ήφαιστείου.

φαιστειον της θαλάσσης σχηματίζει ύφάλους, άκόμη και νήσους. Ούτως έσχηματίσθη ή νήσος Θήρα. Τοιουτοτρόπως σχηματίζονται νέα στρώματα της γής και βουνά άκόμη.

Τά ήφαιστεια είναι **ένεργά** ή **έσβεσμένα**. 'Ενεργά ήφαιστεια είναι όσα εξακολουθούν νά κάμνουν έκρήξεις. 'Εσβεσμένα είναι όσα έπαυσαν νά κάμνουν έκρήξεις πρό πολλού.

'Η έκρηξις των ήφαιστείων είναι φαινόμενον τρομερόν και καταστρεπτικόν. 'Εκτός από την λάβαν, έξέρχονται από τόν κρατήρα με μεγάλην όρμην και διάφορα αέρια και άτμοι.

'Επίσης έξέρχονται και διάφορα στερεά σώματα, τά όποια είναι λεπτή πυρωμένη στάκτη, ή λεγομένη ήφαιστεία σποδός. Τά διάφορα αυτά σώματα έκσφενδονίζονται ύψηλά και καταπίπτουν πάλιν γύρω ως χάλαζα και βροχή. Κατά την έκρηξιν του Βεζουβίου τό 79 μ. Χ. κατεστράφησαν τρεις άκμάζουσai τότε πόλεις, τό **"Ηράκλειον**, ή **Πομπηία** και αί **Σταβιαι**. Αι πόλεις αυτά έσκεπάσθησαν έξ όλοκλήρου από την ήφαιστεϊαν σποδόν.

'Ενεργά ήφαιστεια είναι ό Βεζούβιος εις την 'Ιταλίαν, ή Αίτνα εις την Σικελίαν, τό ήφαιστειον της Θήρας εις τάς Κυκλάδας κ. ά. Τά περισσότερα ενεργά ήφαιστεια εύρίσκονται εις την 'Ασίαν, την 'Αμερικην και την 'Αφρικην.

2. **Σεισμοί**. Συμβαίνει πολλάκις τό έδαφος εις ώρισμένα σημεία της γής νά σείεται άνεξάρτητα της θελήσεως του άνθρώπου και νά δο- νήται με μεγάλην δύναμιν. Τό φαινόμενον αυτό λέγεται **σεισμός**. Σεισμοί προκαλούνται και από την έκρηξιν των ήφαιστείων, άλλ' οι σεισμοί αυτοί είναι μικροί και άκίνδυνοι. Οι τοιοποτοι σεισμοί λέγονται **ήφαιστειογενείς**. 'Άλλοι σεισμοί είναι σεισμοί **έγκατακρημνίσεως** και σεισμοί **τεκτονικοί**. Οι σεισμοί σημειώνονται με ειδικά όργανα, πού λέγονται **σεισμογράφοι**.

α) **Σεισμοί έγκατακρημνίσεως**. Οι σεισμοί αυτοί προέρχονται από την ένέργειαν του ύδατος, τό όποιον ρέει ύπογείως και σχηματίζονται μεγάλα σπήλαια και εις τό κενόν των σπηλαίων αυτών πίπτουν κατακορύφως μεγάλοι όγκοι των πετρωμάτων και καταλαμβάνουν αυτά. 'Από τών πτώσιν των όγκων αυτών ταρασσεται τό έδαφος και γίνεται σεισμός, ό όποιος μετδίδεται εις τά περίε μέρη. Αυτοί οι σεισμοί είναι σπάνιοι και λέγονται σεισμοί έγκατακρημνίσεως.

β) **Σεισμοί τεκτονικοί**. Συμβαίνει πολλάκις μερικά πετρώματα της γής νά είναι έλαφρότερα άλλων, πού εύρίσκονται άνωθεν αυτών. Τότε γίνεται, λόγω της συστολής της λιθοσφαίρας, μία βίολα και άνώμαλος μετατόπισις και πιέζουν τό έν τό άλλο διά νά τακτοποιηθούν. Με την τακτοποίησιν αυτήν τό έδαφος σείεται

και δονείται. Οι τοιοῦτοι σεισμοί εἶναι καταστροφικοί και μεγαλυτέρας διαρκείας και λέγονται *τεκτονικοί*. Ὁ τόπος ὅπου ἀρχίζει ὁ σεισμός λέγεται *ἐπίκεντρον* τοῦ σεισμοῦ και οἱ τόποι αὐτοί λέγονται *αὐτόσειστοι*. Οἱ σεισμοί αὐτοί κάμνουν ρήγματα εἰς τὸ ἔδαφος και ἐπιφέρουν μεγάλας καταστροφάς. Ἀπὸ τοιούτους σεισμούς ὑποφέρει πολὺ ἡ Ἰαπωνία καθὼς και μερικά περὶοχαί τῆς Ἑλλάδος (Κόρινθος, Χαλκιδική, Λάρισα, Λευκάς, Χίος). Μεγάλα καταστροφὰ ἔγιναν εἰς τὴν Κεφαλληνίαν και τὴν Ζάκυνθον τὸν Αὐγουστον τοῦ 1953.

Οἱ τόποι ποὺ μεταδίδεται εἰς αὐτοὺς ὁ σεισμός ἀπὸ ἄλλα μέρη λέγονται *ἐτερόσειστοι*.

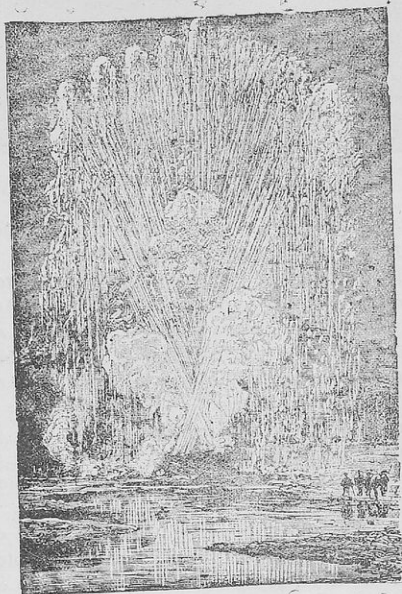
ΘΕΡΜΑΙ ΠΗΓΑΙ

Πολλά ὕδατα τῶν βροχῶν ἀπορροφούνται ἀπὸ τὴν γῆν. Ὄταν δὲ φθάσουν πολὺ βαθέως εἰς τὴν γῆν θερμαίνονται και ὅταν εὗρουν διέξοδον πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐξέρχονται θερμὰ και σχηματίζουν θερμὰς πηγὰς. Περισσότεραι θερμαὶ πηγὰὶ ὑπάρχουν πλησίον τῶν ἡφαιστειῶν. Τὰ θερμὰ αὐτὰ ὕδατα, καθὼς διέρχονται ἀπὸ τὰ διάφορα στρώματα τῆς γῆς, παραλαμβάνουν διάφορα συστατικά διαλυμένα εἰς τὸ ὕδωρ και ἀποκοτῶν θεραπευτικὰς ἰδιότητας. Αἱ πηγὰὶ αὗται λέγονται ἱαματικά πηγὰὶ και πολλοὶ ἀσθενεῖς θεραπεύονται ἀπὸ διαφόρους ἀσθενείας. Ὑπάρχουν πολλὰ ἱαματικά πηγὰὶ, θειοχοὶ, σιδηροχοὶ κλπ. Εἰς τὴν πατρίδα μας ἱαματικά πηγὰὶ ὑπάρχουν εἰς τὰ Μέθυνα, τὴν Κυλλήνην, τὸ Λουτράκιον, τὰς Θερμοπύλας, τὴν Ὑπάτην, τὴν Αἰδηψὸν κλπ. Ὄταν αἱ θερμαὶ πηγὰὶ ἐκσφενδονίζοντ τὸ ὕδωρ πολὺ ὕψηλὰ λέγονται *θερμοπίδακες* (σχ. 8).

Αἱ Κινήσεις τῆς Γῆς

Περιστροφικὴ κίνησις. Ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὸ Σύνπαν χωρὶς νὰ στηρίζεται εἰς κανὲν μέρος και κινεῖται γύρω ἀπὸ τὸν ἀξονά της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Τὴν κίνησιν αὐτὴν ἡμεῖς δὲν τὴν ἀντιλαμβανόμεθα, μάς φαίνεται ὅτι κινουμένη ἀντιθέτως ὁ ἥλιος και τὰ ἀστρα, ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Ὁ ἥλιος λέγομεν ἀνατέλλει, ὁ ἥλιος ἀνεβαίνει εἰς τὸν οὐρανόν, ὁ ἥλιος δύει. Αὐτὸ ὅμως εἶναι φαινομενικόν. Εἰς τὴν πραγματικότητα μόνον ἡ γῆ στρέφεται. Τὴν κίνησιν αὐτὴν δὲν τὴν ἀντιλαμβανόμεθα, ἐπειδὴ κινούμεθα και ἡμεῖς μαζί με τὴν γῆν. Ἀπαράλακτα ὅπως δὲν ἀντιλαμβανόμεθα τὴν κίνησιν τοῦ αὐτοκινήτου ἡρώματος ὁμοίως καὶ τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

ρισκόμεθα ἐντὸς αὐτοῦ. Ἄν ὅμως παρατηρήσωμεν ἀπὸ τὸ παράθυρον πρὸς τὰ ἔξω, βλέπομεν τὰ διάφορα ἀντικείμενα νὰ φεύγουν ἀντὶ θέτως. Ἡ περιστροφή τῆς γῆς περὶ τὸν ἀξονά

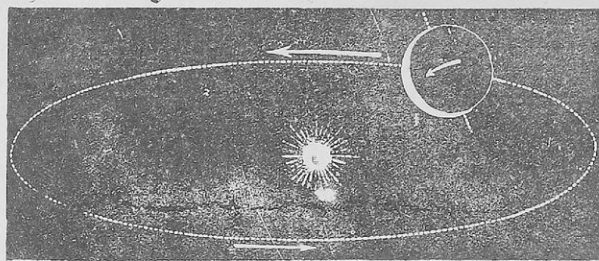

Σχ. 8. Μέγας θερμοπίδαξ τῶν Βραχωδῶν ὀρέων τῆς Ἀμερικής.

τῆς ἔχει ἀποδειχθῇ και πειραματικῶς. Ἡ κίνησις αὕτη λέγεται περιστροφή τῆς γῆς περὶ τὸν ἀξονά της.

Αἱ ἡμέραι και αἱ νύκτες. Ἐπειδὴ ἡ γῆ εἶναι σφαιρικὴ και δὲν ἔχει ἰδικόν της φῶς φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν περιστροφὴν της φωτίζει τοὺς διαφόρους τόπους διαδοχικῶς. Ὅτῳ ὅσοι τόποι φωτίζονται ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἔχουν *ἡμέραν* και ὅσοι εὐρίσκονται εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου ἔχουν *νύκτα*. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν περιστροφὴν τῆς γῆς περὶ τὸν ἀξονά της. Ἡ ἡμέρα και ἡ νύκτα μαζί ἀποτελοῦν τὸ ἡμερονύκτιον, ποὺ διαιρεῖται εἰς 24 ὥρας. Ἐκάστη ὥρα διαιρεῖται εἰς 60' πρῶτα λεπτὰ και ἕκαστον πρῶτον λεπτὸν εἰς 60'' δεῦτερα λεπτὰ.

Ὄταν ἕν μέρος τῆς γῆς εἶναι μίαν στιγμὴν κατὰ τὴν περιστροφὴν της παρουσιάζεται εἰς τὸν ἥλιον, λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. Τότε εἶναι *πρωτὰ*. Καθ' ὅσον συνεχίζεται ἡ περιστροφή, φαίνεται ὅτι ἀνέρχεται

Σχ. 9. Κίνησις τῆς Γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον.

ὑπεράνω τοῦ ὁρίζοντος καὶ φθάνει εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τοῦ οὐρανίου θόλου, τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος μεσουρανεῖ καὶ ἔχομεν τότε *μεσημβρίαν*. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ὁ ἥλιος ἀρχίζει νὰ κατέρχεται πρὸς τὸ ἀντίθετον σημεῖον τοῦ ὁρίζοντος ἀπὸ ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέτειλε καὶ κατόπιν ἐξαφανίζεται ὀπισθεν αὐτοῦ, δύνει. Τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος *δύνει*. Ὁ χρόνος ὁ ὁποῖος παρέρχεται ἀπὸ τῆς μιᾶς μεσουρανήσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς ἐπομένης μεσουρανήσεως λέγεται *ἡμερονύκτιον* καὶ διαρκεῖ 24 ὥρας.

Ὅταν ὁ ἥλιος φθάσῃ εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῆς τροχίας του, ὁπότε ἔχομεν μεσημβρίαν, εὐρίσκεται ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου αὐτοῦ. Ὅλοι οἱ τόποι, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου διέρχεται ὁ μεσημβρινὸς ὁδός, ἔχουν τὴν ἴδιαν στιγμὴν μεσημβρίαν, ἂν εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον, καὶ μεσονύκτιον, ἂν εὐρίσκονται εἰς τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον.

Οἱ τόποι ποὺ εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον ἔχουν καὶ τὴν ἴδιαν ὥραν. Οἱ τόποι ὅμως οἱ εὐρισκόμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἡμισφαίριου ἀλλὰ εἰς διαφόρους μεσημβρινοὺς, ἔχουν διαφορετικὴν ὥραν. Μεγαλύτεραν ὥραν ἔχουν οἱ ἀνατολικώτερον εὐρισκόμενοι, διότι ὁ ἥλιος τοὺς τόπους αὐτοὺς θά τοὺς βλέπῃ ἑνωρύτερον, καὶ μικροτέραν οἱ εὐρισκόμενοι δυτικώτερον, διότι αὐτοὺς θά τοὺς βλέπῃ ὁ ἥλιος ἀργότερον.

Διὰ νὰ μὴ παρουσιάζεται διαφορά ὥρας μεταξὺ τῶν διαφόρων πόλεων εἰς τὰ διάφορα κράτη καὶ κυρίως εἰς τὰ μεγάλα κράτη, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ πόλεις τῶν θά εὐρίσκοντο ἀνατολικώτερον ἢ δυτικώτερον ἢ μία τῆς ἄλλης καὶ ἐπέχρεται σύγχυσις, δι' αὐτὸ ἐθεσπίσθη ἡ διεθνὴς ὥρα πρὸς διευκόλυνσιν. Ἐσκέφθησαν δηλ. ὅτι ἀφοῦ ὁ ἥλιος διατρέχει ὁλόκληρον κύκλον (φαινομενικῶς) δηλ. 360° εἰς 24 ὥρας, τὴν ἡμέραν, αἱ πόλεις αὐτῆς τῆς

ἴσον μὲ 15°, δι' αὐτὸ ἐχώρισαν τὴν γῆν εἰς 24 ἴσας ἀτράκτους ἐκάστου τόξου τοῦ ἡμερινοῦ 15°, ἥτοι εἰς τμήματα, ὅπως οἱ φέτες τοῦ πορτοκαλιοῦ, ἀρχόμενα ἀπὸ τὸν ἕναν πόλον μέχρι τοῦ ἄλλου. Εἰς τοὺς τόπους ποὺ εὐρίσκονται εἰς κάθε ἄτρακτον ἔδωσαν τὴν αὐτὴν ὥραν, ἢ ὅποια εἶναι ἡ ὥρα τοῦ μεσημβρινοῦ, ὁ ὁποῖος διέρχεται διὰ μέσου τῆς ἀτράκτου, αὐτῆς. Τὴν Εὐρώπην ἐχώρισαν εἰς τρεῖς τοι-

αύτας ἀτράκτους καὶ ἔχομεν τρεῖς διαφορετικὰς ὥρας, τὴν ὥραν τῆς Δυτικῆς, τῆς Κεντρικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

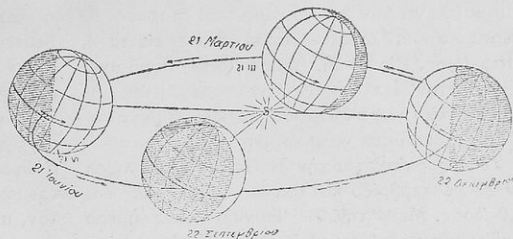
Ἡ Ἑλλάς ἀνήκει εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ἄτρακτον καὶ ἔχει ἐπομένως τὴν ὥραν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἐὰν μεταβώμεν εἰς τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης πρέπει μὲν εἰσελθόμεν εἰς τὴν ἄτρακτον τῶν χωρῶν αὐτῆς νὰ στρέψωμεν τὰ ὥρολόγιά μας μίαν ὥραν πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὸ ἀντίθετον πρέπει νὰ κάμωμεν ὅταν ἔλθωμεν ἀπὸ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ στρέψωμεν δηλ. τὸ ὥρολόγιόν μας μίαν ὥραν πρὸς τὰ ἐμπρός.

Κίνησις τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἡ γῆ δὲν ἔχει μόνον κίνησιν περιστροφικὴν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ περιφέρεται γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἡ περιφορά τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον διαρκεῖ 365 ἡμέρας καὶ 6 περίπου ὥρας, δηλ. ἓν ἔτος. Ὁ χρόνος αὐτὸς καλεῖται *αστρικὸν ἔτος*. Ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ κατὰ τὴν περιφορὰν τῆς λέγεται *τροχία* καὶ ὁ κύκλος τὸν ὁποῖον διατρέχει δὲν εἶναι τέλειος κύκλος καὶ εἰς τὴν Γεωμετρίαν λέγεται *ἐλλειψις*, εἰς δὲ τὴν Γεωγραφίαν λέγεται *ἐκλειπτικὴ*, διότι ἐπάνω εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν αὐτὴν, καθὼς θὰ ἴδωμεν σχηματίζονται αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης (σχ. 9).

Διὰ τὶ αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες εἶναι ἄνισοι. Αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες, ὅπως γνωρίζομεν, δὲν εἶναι ἴσαι. Τὸ θέρος ἔχομεν μεγάλας ἡμέρας καὶ μικρὰς νύκτας καὶ τὸν χειμῶνα μεγάλας νύκτας καὶ μικρὰς ἡμέρας.

Τοῦτο συμβαίνει διότι ὁ ἄξων τῆς γῆς, περὶ τοῦ ὁποῖου περιστρέφεται, δὲν εἶναι κάθετος πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀλλὰ ὀλίγον κεκλιμένος καὶ σχηματίζει μετ' αὐτῆς γωνίαν 23° καὶ 27'. Ἄν δὲν ὑπῆρχεν ἡ κλίσις αὕτη, τότε θὰ

ήμισφαίρια της, πότε τὸ ἕνα καὶ πότε τὸ ἄλλο. Λόγῳ ὁμοῦ τῆς κλίσεως ταύτης, ἄλλοτε φωτίζεται περισσότερον τὸ ἕνα ἡμισφαίριον καὶ ἄλλοτε ὀλιγώτερον. Οὕτω ἡ Γῆ κλίνει εἰς τὸν ἥλιον περισσότερον πότε τὸ Βόρειον καὶ πότε τὸ Νότιον ἡμισφαίριον. Ὅταν τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον κλίνη περισσότερο πρὸς τὸν ἥλιον φωτίζεται καὶ θερμαίνεται περισσότερον καὶ τότε ἔχομεν ἐκεῖ θέρος, αἱ ἡμέραι εἶναι μεγαλύτεραι καὶ αἱ νύκτες μικρότεραι. Ἀντιθέτως τότε τὸ Νότιον ἡμισφαίριον ἔχει χειμῶνα, αἱ ἡμέραι εἶναι μικρότεραι καὶ αἱ νύκτες μεγαλύτεραι.

Σχ. 10. Ἰσημερίαι: 21 Μαρτίου—ἑαρινὴ ἰσημερία, 22 Σεπτεμβρίου—φθινοπωρινὴ ἰσημερία, 21 Ἰουνίου—ἡ μεγαλύτερα ἡμέρα καὶ 22 Δεκεμβρίου—ἡ μεγαλύτερα νύκτα διὰ τοῦς τόπους πού εὐρίσκονται εἰς τὸ Β. Ἡμισφαίριον.

Ὅταν τὸ Νότιον ἡμισφαίριον κλίνει περισσότερο πρὸς τὸν ἥλιον, τότε φωτίζεται καὶ θερμαίνεται περισσότερον. Τότε ἐκεῖ εἶναι θέρος με μεγαλύτερας ἡμέρας καὶ με νύκτας μικρότερας, ἐνῶ εἰς τὸ Βόρειον εἶναι χειμῶν. Ἐπομένως οἱ διάφοροι τόποι θερμαίνονται ἀνίσως, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ αἰτία νὰ σχηματίζονται αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους: ἄνοιξις, θέρος, φθινόπωρον καὶ χειμῶν.

Ἰσημερία. Δύο φορές ὁμοῦ τὸ ἔτος, εἰς τὰς 21 Μαρτίου καὶ εἰς τὰς 22 Σεπτεμβρίου, ἡ γῆ ἔχει τοιαύτην κλίνην ὥστε καθὼς ὁ ἥλιος φωτίζει τὴν γῆν, ὁ κύκλος φωτισμοῦ περνᾷ ἀκριβῶς ἀπὸ τοῦς δύο πόλους της. Τὰς δύο αὐτὰς ἡμέρας ὁ ἥλιος εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἐπάνω ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν καὶ φωτίζει ἐξ ἴσου καὶ τὰ δύο ἡμισφαίρια της τὸ Βόρειον καὶ τὸ Νότιον, καὶ ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση με τὴν νύκτα. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ λέγεται *ἰσημερία*. Ἐχομεν λοιπὸν ἑαρινὴν καὶ φθινοπωρινὴν ἰσημερινὰν (σχ. 10).

Καὶ τὴν μὲν 21 Μαρτίου τὴν λέγομεν ἑαρινὴν ἰσημερινὰν, τὴν δὲ τῆς 22 Σεπτεμβρίου φθινοπωρινὴν ἰσημερινὰν.

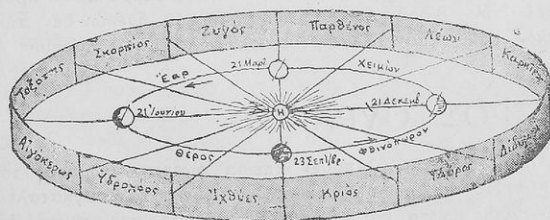
Ἡλιοστάσια. Εἰς τὰς 22 Ἰουνίου ὁ κύκλος

φωτισμοῦ ξεπερνᾷ τὸν Βόρειον Πόλον καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν μεγαλύτεραν ἀπόστασιν ἀπ' αὐτόν (23° καὶ 27'). Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὸν Ν. Πόλον εἰς τὰς 22 Δεκεμβρίου. Ἀπὸ τὰς 22 Ἰουνίου ἀρχίζει νὰ φωτίζεται ὁλόκληρος ἡ περιχὴ τοῦ Βορείου Πόλου 6 μῆνας συνέχεια μέχρι τῆς 22 Δεκεμβρίου καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχη ἡμέραν. Τὴν ἴδιαν ἐποχὴν ὁ Ν. Πόλος ἔχει νύκτα. Τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος εὐρίσκεται εἰς τὸ ἡλιοστάσιόν του, διότι πραγματικῶς φαίνεται ὡσάν νὰ σταματᾷ ὁ ἥλιος καὶ νὰ φωτίζῃ ὥρισμένα μόνον μέρη τῆς γῆς. Ἐχομεν λοιπὸν δύο ἡλιοστάσια: τὸ θερινὸν 22 Ἰουνίου, ἐπειδὴ συμπίπτει μετ' ὁ θέρους, καὶ τὸ χειμερινόν, 22 Δεκεμβρίου, ἐπειδὴ συμπίπτει μετ' ὁ χειμῶνα.

Τὴν ἐποχὴν πού ὁ ἥλιος εὐρίσκεται εἰς τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιόν του (22 Ἰουνίου) αἱ ἀκτίνες του πίπτουν καθέτως ἐπὶ τοῦ βορείου πολικοῦ κύκλου καὶ ἔχομεν τὴν *Βόρειον Πολικὴν ἡμέραν*, ἡ ὁποία διαρκεῖ 6 μῆνας. Τὴν ἴδιαν ἐποχὴν ἔχομεν ἐπὶ τοῦ Ν. Πόλου τὴν *Πολικὴν νύκτα*. Τὴν ἐποχὴν πού ὁ ἥλιος εὐρίσκεται εἰς τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιόν του (22 Δεκεμβρίου) αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πίπτουν καθέτως ἐπὶ τοῦ Νοτίου Πολικοῦ κύκλου καὶ ἔχομεν τὴν *Νότιον Πολικὴν ἡμέραν*, ἡ ὁποία διαρκεῖ ἐπίσης 6 μῆνας. Τὴν ἴδιαν ἐποχὴν εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν τὴν *Βορείαν Πολικὴν νύκτα*. Τὰ ἡλιοστάσια καὶ αἱ ἰσημερίαι χωρίζουν τὸ ἔτος εἰς 4 ἐποχάς.

Ἐποχαὶ τοῦ ἔτους. Αἱ 4 ἐποχαὶ λέγονται καὶ ὄραι τοῦ ἔτους καὶ εἶναι ἡ ἀνοιξις, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμῶν (σχ. 11).

Ἡ ἀνοιξις ἀρχεται τὴν 21 Μαρ-

Ἐποχαὶ τοῦ ἔτους

Σχ. 11.

τού καὶ λήγει τὴν 21 'Ιουνίου καὶ διαρκεῖ 92 ἡμέρας καὶ 19,7 ὥρας. Αὐτὸ συμβαίνει εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον. Εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον συμβαίνει τὸ ἀντίθετον· ἐκεῖ εἶναι φθινόπωρον. Κάθε ἡμέραν κατὰ τὴν 21 Μαρτίου ἀρχίζει νὰ μεγαλῶνῃ καὶ κάθε νύκτα νὰ μικραίνει.

Τὸ *θέρους* ἀρχεται τὴν 21 'Ιουνίου καὶ λήγει τὴν 22 Σεπτεμβρίου καὶ διαρκεῖ 93 ἡμέρας καὶ 14,8 ὥρας. Μετὰ τὴν 21 'Ιουνίου κάθε ἡμέρα ἀρχίζει νὰ μικραίνει καὶ ἡ νύκτα νὰ μεγαλῶνῃ καί εἰς τὰς 22 Σεπτεμβρίου ἔχομεν ἰσημερίαν (φθινοπωρινήν). Εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον εἶναι χειμῶν.

Τὸ *φθινόπωρον* ἀρχεται τὴν 22 Σεπτεμβρίου καὶ λήγει τὴν 22 Δεκεμβρίου καὶ διαρκεῖ 89 ἡμέρας καὶ 18,7 ὥρας. Κάθε ἡμέραν, μετὰ τὴν 22 Σεπτεμβρίου μέχρι 22 Δεκεμβρίου, ποὺ περνᾷ, ἡ μὲν νύκτα μεγαλῶνεται καὶ ἡ ἡμέρα μικραίνει. Ἡ 22 Δεκεμβρίου εἶναι ἡ μεγαλύτερα νύκτα τοῦ ἔτους. Εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον συμβαίνει τὸ ἀντίθετον. Ἐκεῖ εἶναι *ἀνοιξίς*.

Τέλος ὁ *χειμῶν* ἀρχεται τὴν 22 Δεκεμβρίου καὶ λήγει τὴν 21 Μαρτίου καὶ διαρκεῖ 89 ἡμέρας καὶ 0,6 ὥρας. Κάθε ἡμέρα ποὺ περνᾷ ἀπὸ τὴν 22 Δεκεμβρίου, ἡ νύκτα μικραίνει καὶ ἡ ἡμέρα μεγαλῶνεται καὶ εἰς τὰς 21 Μαρτίου ἔχομεν ἰσημερίαν. Εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον εἶναι θέρος.

Ἔργασαι : Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ λεξικά τὰς λέξεων ἡφαίστειον, σεισμός, θεομαί πηγαί, ἡλιοστάσιον. Διὰ τὸ καλοκαίρι ἔχομεν μεγάλας ἡμέρας καὶ μικρὰς νύκτας ; Καὶ ἀντιθέτως τὸν χειμῶνα ;

Ἡμερολόγια

Κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἡ περιφορὰ τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον διαρκεῖ 365 ἡμέρας 5 ὥρας καὶ 48' πρῶτα λεπτὰ καὶ 46" δεύτερα καὶ ὀνομάσθη ἀστρικὸν ἔτος. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως χάριν εὐκολίας τῶν εἰς παλαιὰν ἐποχὴν ὑπελόγιζον τὸ ἔτος εἰς 365 μόνον ἡμέρας καὶ τὸ ἔτος αὐτὸ ὀνομάσθη πολιτικὸν ἔτος. Οὕτω τὸ *πολιτικὸν ἡμερολόγιον* δὲν συνεφάνει μὲ τὸ *ἀστρικὸν* καὶ

ἡ παράλειψις τῶν 5 ὥρων 48' πρῶτων καὶ 46" δευτέρων λεπτῶν ἦτο πολὺ μεγάλη. Πρὸς διόρθωσιν τῆς μεγάλης αὐτῆς διαφορᾶς ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης *Ἰούλιος Καίσαρ* τὸ 45 π.Χ., κατὰ συμβουλὴν τοῦ Ἑλληνοῦ ἀστρονόμου Σωσιγένη, ὥρισεν τὸ ἔτος νὰ διαρκῇ 365 *ἡμέρας καὶ 6 ὥρας* καὶ ἀπεφασίσθη τρία ἔτη νὰ λαμβάνωνται μὲ 365 ἡμέρας καὶ τὸ ἄλλο, δηλ. τὸ τέταρτον, μὲ 366 ἡμέρας. Τὸ ἔτος ποὺ ἔχει 366 ἡμέρας λέγεται *δίσκετον* καὶ ἡ ἡμέρα αὐτῆς προσετέθη εἰς τὸν μῆνα Φεβρουάριον, ὁ ὅποιος ἀπὸ τότε κάθε 4 ἔτη ἔχει 29 ἡμέρας, ἐνῶ τὰ ἄλλα τρία ἔτη ἔχει ἀπὸ 28 ἡμέρας. Τὸ ἡμερολόγιον αὐτὸ ὀνομάσθη *Ἰουλιανόν*.

Τὸ *Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον*. Τὸ ἡμερολόγιον αὐτὸ ἐγένετο ἀπὸ τὸν Πάπαν Γρηγόριον τὸ ἔτος 1582. Εἰς τὴν πραγματικότητα κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ὑπῆρχε διαφορὰ κατὰ 11' πρῶτα λεπτὰ καὶ 14" δεύτερα καὶ ὑπελογίσθη ὅτι ἀπὸ τὸ 45 ἔτος ἕως τοῦ 1582 ἡ διαφορὰ αὐτὴ ἦτο 10 ἡμέραι περίπου.

Ὑπελογίσθη δηλ. ὅτι εἰς 400 ἔτη ἦτο διαφορὰ 3 ἡμέραι. Κατὰ σύστασιν τῶν ἀστρονόμων πρὸς διόρθωσιν τοῦ λάθους τούτου ἐκανόνισεν ὁ Πάπας Γρηγόριος, ὥπως ἡ 5 'Οκτωβρίου 1582 ὀνομασθῇ 15η. Περιώρισεν ὅμως καὶ τὰ δίσκετα ἔτη, ὥστε εἰς τὰ 400 ἔτη ἀντὶ 100 νὰ ἔχωμεν 97. Διὰ νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ τὸ λάθος αὐτὸ ὥρισε νὰ εἶναι δίσκετα ἔτη τῶν αἰώνων, ὅχι ὅταν διαιροῦνται διὰ 4, ὅπως ὥρισε τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, ἀλλ' ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκατοντάδων διαιρεθῇ διὰ 4. Οὕτω τὸ 1600 ἦτο δίσκετον, ὅχι ὅμως τὸ 1700, 1800, 1900. Εἰς τὸ 1900 ἡ διαφορὰ ἦτο 13 ἡμέραι. Τὸ ἡμερολόγιον αὐτὸ ὀνομάσθη Γρηγοριανὸν καὶ εἶναι ἐπιστημονικώτερον καὶ ἐπομένως καὶ σωστότερον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐφηρμόσθη τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον κατὰ τὸ ἔτος 1923 πολιτικῶς καὶ ἀνεγνωρίσθη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ ἔτος 1924. Τὸ λάθος ἕως τότε εἶχε φθάσει 13 ἡμέρας. Δι' αὐτὸ τὴν ἡμέραν μετὰ τὴν 15 Φεβρουαρίου πρὸς διόρθωσιν τοῦ λάθους τῶν 13 ἡμερῶν δὲν τὴν εἶπον 16 Φεβρουαρίου, ἀλλὰ 1 τοῦ Μαρτίου.

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

Ὅπως μᾶς διδάσκει ἡ Ἀστρονομία, ὁ Οὐρανὸς εἶναι χάος ἀπέραντον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κινούνται ἡ γῆ, ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἄν παρατηρήσωμεν τὴν νύκτα τὸν Οὐρανόν, ὅταν δὲν καλύπτεται ἀπὸ σύν-

νεφα, βλέπομεν ἅπειρα φωτεινὰ σώματα, τὰ ἄστρα. Μεταξὺ τῶν ἄστρων αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ ἡ γῆ, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατοικοῦμεν. Ἡ γῆ, ἡ ὁποία μᾶς φαίνεται τῶσον μεγάλη, ἀποτελεῖ ἐν ἁπλοῦν σημεῖον εἰς τὸ Σύμπαν. Ὅλα τὰ

οὐράνια σώματα κινούνται με τὴν καὶ ἁρμο-

Σχ. 12. Ὁ ἀστερισμὸς τῆς Μεγάλης Ἀρκτοῦ καὶ ὁ πολικὸς ἀστήρ.

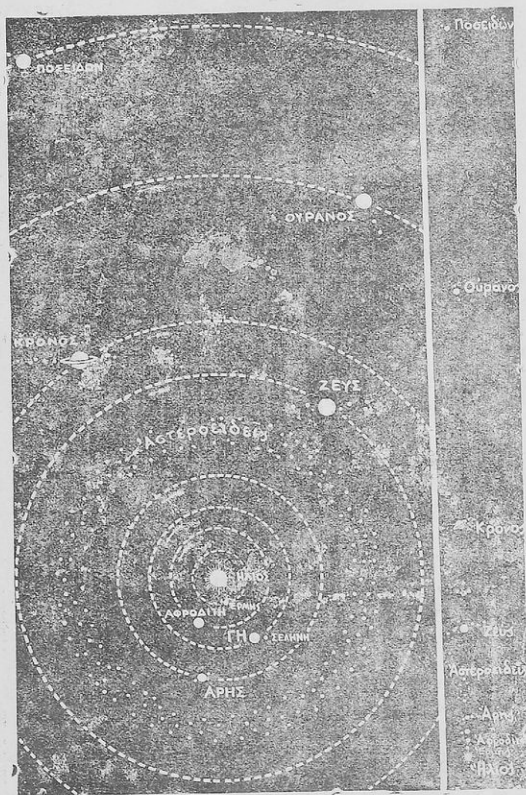
νίαν καὶ δὲν συγκρούονται. Μεταξὺ τῶν ἀστέρων αὐτῶν διακρίνομεν τοὺς ἀπλανεῖς, τοὺς πλανήτας, τοὺς δορυφόρους καὶ τοὺς κομήτας.

Ἀπλανεῖς ἀστέρες. Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες εἶναι καὶ αὐτοὶ ἥλιοι ὅπως καὶ ὁ ἰδικὸς μας ἥλιος, πού μας φωτίζει καὶ μας θερμαίνει. Δὲν τοὺς βλέπομεν με γυμνὸν ὄφθαλμὸν ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς πολὺ μακρινὴν ἀπὸ ἡμᾶς ἀπόστασιν. Τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται πλησίον τῆς γῆς, οἱ ἄνθρωποι, διὰ τὰ τοὺς ἀναγνωρίζουν εὐκόλως τοὺς κατέταξαν εἰς διαφόρους ομάδας. Αἱ ομάδες αὗται λέγονται **ἀστερισμοί**. Σπουδαιότεροι ἀστερισμοὶ εἶναι : α) ἡ Μεγάλη Ἀρκτος (σχ. 12) εὐρίσκεται εἰς τὸ βόρειον μέρος τοῦ Οὐρανοῦ καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 4 λαμπροὺς ἀστέρας εἰς σχῆμα τετραπλευροῦ καὶ ἀπὸ 3 ἄλλους ἐπίσης λαμπροὺς, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὴν οὐρὰν τοῦ Οὐρανοῦ. β) ἡ Μικρά Ἀρκτος ἡ ὅποια εὐρίσκεται πρὸς βορρὰν τῆς Μεγάλης Ἀρκτοῦ καὶ διαφέρει αὐτῆς μόνον ὡς πρὸς τὸ μέγεθος. Τὸ σχῆμα τῆς ἔχει θεῖν ἀντίθετον πρὸς τὸ σχῆμα τῆς Μεγάλης Ἀρκτοῦ : Ὁ τελευταῖος ἀστήρ τῆς οὐρᾶς τῆς Μικρᾶς Ἀρκτοῦ λέγεται **πολικὸς ἀστήρ** καὶ φαίνεται πάντοτε ἀκίνητος εἰς τὸν Β. Πόλον τοῦ οὐρανοῦ.

Με αὐτὸν προσανατολιζόμεθα εὐκόλως τὴν νύκτα, γ) Τὰ 12 ζώδια. Λέγονται ζώδια, διότι οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν ὀνόματα ζώων.

Ὁ Γαλαξίας. Μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς ἀστερισμοὺς εἶναι ὁ Γαλαξίας. Τὴν νύκτα, ὅταν ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ δὲν φωτίζεται ἀπὸ τὴν Σελήνην, βλέπομεν ἕν φωτεινὸν νέφος ἀραιόν, τὸ ὁποῖον διευθύνεται ἀπὸ ΒΑ. πρὸς τὰ ΝΔ. Ἀποτελεῖται κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἀπὸ πολλὰ δισεκατομμύρια ἀστέρας. Οἱ ἀστέρες αὐτοὶ εἶναι φωτεινοὶ ἥλιοι μεγαλύτεροι ἀπὸ τὸν ἰδικὸν μας. Τὸν Γαλαξίαν ὁ λαὸς ὀνομάζει **Ἰορδάνην Ποταμὸν**.

Πλανῆται. Ὅπως ἡ Γῆ τοιουτοτρόπως καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀστέρες δὲν ἔχουν φῶς καὶ θερμότητα καὶ ὀνομάζονται **Πλανῆται**. Οἱ πλανῆται ἀστέρες κινούνται γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ

Σχ. 13. Οἱ πλανῆται με τοὺς δορυφόρους των. Τὸ ἥλιακὸν σύστημα ἀποστάσεις τῶν πλανητῶν ἀπὸ τὸν ἥλιον.

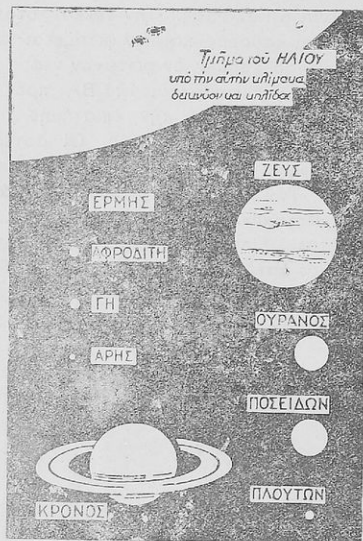
δεν διατηρούν τὰς αὐτὰς σχετικὰς θέσεις εἰς τὴν οὐράνιον σφαίραν (πλανῶνται). Οἱ πλανῆται μετὰ τῆς γῆς καὶ μερικῶν ἄλλων ἀστέρων ἀποτελοῦν ἰδιαιτέρον σύστημα, τὸ λεγόμενον *Πλανητικὸν σύστημα* (σχ. 13 καὶ 14). Οἱ μεγα-

νοται. Οἱ Ἀστρονόμοι παραδέχονται ὅτι οἱ διάττοντες ἀστέρες εἶναι θραύσματα ἀπὸ κομή-
τας καὶ καθὼς κινοῦνται εἰς τὸ ἄπειρον εἰσέρ-
χονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς γῆς καὶ ἐκεῖ ἐκ
τῆς μεγάλης ταχύτητος μὲ τὴν ὁποίαν διατρέ-
χουν ταύτην θερμαίνονται καὶ διαλύονται. Πολ-
λοὺς διάττοντας βλέπομεν κατὰ τοὺς μῆνας
Αὐγούστου καὶ Νοέμβριου.

Πολλάκις βλέπομεν εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν
λαμπρὸν φωτεινὸν σῶμα τὸ ὁποῖον παρακολου-
θεῖται ἀπὸ φωτεινὴν οὐράν καὶ συνήθως σκάζει
μὲ κρότον. Τὸ σῶμα αὐτὸ λέγεται *βολίς*. Αἱ βο-
λιδες αὗται ἢ τὰ θραύσματα τῶν βολίδων ποῦ
φθάνουν εἰς τὴν γῆν λέγονται *αερόλιθοι*.

Ο Ἡλῖος

Ὁ Ἡλῖος εἶναι ἓν ἄστρον. Ὁ ὄγκος του
εἶναι 1.300.000 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν
ὄγκον τῆς γῆς καὶ ἡ ἐπιφάνειά του εἶναι 12.000
φορὲς μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς
περ πού. Μᾶς φαίνεται μικρὸς, διότι εἶναι πολὺ
μακρὰν καὶ ἀπέχει ἀπὸ τὴν γῆν 150 ἑκατομύ-

Σχ. 14. Συγκριτικὸν μέγεθος τῶν πλανητῶν.

λύτεροι πλανῆται οἱ ὁποῖοι περιφέρονται γύρω
ἀπὸ τὸν ἥλιον εἶναι ἑννέα καὶ ἔχουν τὴν ἑξῆς
σειρὰν ἀποστάσεως ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ὁ Ἑρμῆς,
ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος,
ὁ Οὐρανός, ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Πλούτων. Ὅλοι
οἱ πλανῆται εἶναι ἑτερόφωτα σῶματα καὶ φωτί-
ζονται ἀπὸ τὸν ἥλιον. Ἐκ τούτων ὁ Ἑρμῆς, ἡ
Ἀφροδίτη, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς καὶ ὁ Κρόνος φαί-
νονται μὲ γυμνὸν ὄφθαλμόν.

Δορυφόροι. Ἐκαστος μεγάλος πλανήτης
ἔχει ἓνα ἢ περισσοτέρους πλανήτας, οἱ ὁποῖοι
περιφέρονται γύρω του καὶ τὸν συνοδεύουν καὶ
λέγονται δορυφόροι. Ἡ Γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον,
τὴν Σελήνην, ὁ Ἄρης δύο, ὁ Ζεὺς 11 καὶ ὁ Κρό-
νος 10 δορυφόρους.

Κομήται. Οἱ κομήται παρουσιάζονται εἰς
τὸν οὐρανὸν κατὰ διαφόρους περιόδους. Ἀπο-
τελοῦνται ἀπὸ ἓνα φωτεινὸν πυρήνα πού λέγε-
ται *κεφαλὴ* καὶ ἀπὸ μίαν νεφελώδη οὐράν καὶ
οἱ ἀστέρες αὐτοὶ λέγονται *κομήται* (σχ. 15).

Διάττοντες. Οἱ διάττοντες ἀστέρες εἶναι
φωτεινὰ σῶματα, πού ἐμφανίζονται τὴν νύκτα
καὶ ἀφοῦ διασχίσουν ὀλίγον τὸν οὐρανὸν χά-

Σχ. 15. Κομήτης μὲ τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν λάμπου-
σαν οὐράν του.

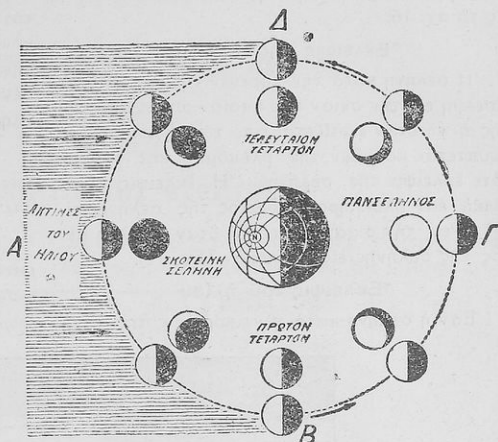
ρια χιλιόμετρα. Ἡ πελωρία αὐτῆς σφαῖρα μᾶς φωτίζει καὶ μᾶς θερμαίνει, διότι εὐρίσκεται εἰς διαπύρον κατάστασιν καὶ περιβάλλεται ἀπὸ στρώμα ἀερίων, διαπύρων καὶ φωτεινῶν. Γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον κινεῖνται ὅλοι οἱ πλανῆται, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ ἰδιὸν μᾶς ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡ Σελήνη

Ἔχει σχῆμα σφαιρικὸν καὶ εἶναι περίπου 50 φορές μικροτέρα τῆς γῆς. Ἡ Σελήνη δὲν ἔχει φῶς ἀλλὰ φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον. Περιστρέφεται καθὼς καὶ ἡ γῆ γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά της εἰς 28 περίπου ἡμέρας (ἀκριβῶς εἰς 27 ἡμέρας 7 ὥρας καὶ 43' λεπτά). Διατρέχει δὲ τὴν τροχίαν της γύρω ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα. Ἀποτέλεσμα τῆς συγχρόνου περιστροφῆς τῆς Σελήνης περὶ τοῦ ἄξονός της καὶ περὶ τῆς γῆς εἶναι ὅτι ἀπὸ τὴν γῆν βλέπομεν πάντοτε τὸ ἴδιον ἡμισφαίριον τῆς Σελήνης (σχ. 16). Ἡ Σελήνη δὲν ἔχει οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀτμόσφαιραν, μετ' τηλεσκόπιον μόνον βλέπομεν πεδιάδας καὶ ὄρη ὑψηλά. Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ποὺ περιφέρεται γύρω τῆς γῆς παρουσιάζεται εἰς ἡμᾶς ὑπὸ διαφόρους μορφάς αἱ ὁποῖαι λέγονται *φάσεις τῆς σελήνης*.

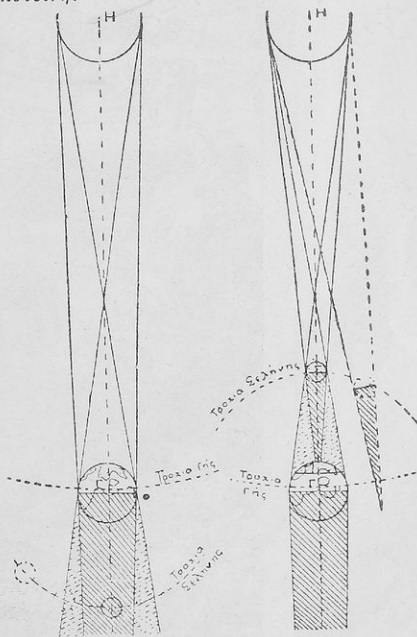
Φάσεις τῆς σελήνης. Ὅταν ἔχη στρέψει πρὸς τὴν γῆν ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειάν της, τὴν μὴ φωτιζομένην ὑπὸ τοῦ ἡλίου, τότε εἶναι *σκοτεινὴ* καὶ δὲν τὴν βλέπομεν. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἔχομεν *νέαν σελήνην* καὶ ἀρχίζει ἡ πρώτη φάσις τῆς σελήνης καὶ διαρκεῖ, καθὼς καὶ ἐκάστη ἄλλη ἀπὸ τὰς φάσεις της, περίπου 7 ἡμέρας ($4 \times 7 = 28$). Καθὼς ὅμως προχωρεῖ εἰς τὸν δρόμον της περὶ τῆς γῆς, ἔν μικρὸν μέρος ἀρχίζει νὰ φωτίζεται ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ φαίνεται ὡς ἓνα φωτεινὸν δρέπανον, ἑξακολουθεῖ δὲ νὰ μεγαλῶνῃ καὶ εἰς διάστημα 7 ἡμερῶν βλέπομεν νὰ φωτίζεται τὸ ἥμισυ μέρος τῆς σελήνης καὶ ἡ σελήνη τότε εἶναι εἰς τὸ *πρῶτον τέταρτον* καὶ φαίνεται ὡς ἓν φωτεινὸν ἡμικύκλιον. Ἐξακολουθεῖ νὰ μεγαλῶνῃ τὸ φωτεινὸν αὐτὸ ἡμικύκλιον καὶ εἰς διάστημα 7 ἡμερῶν βλέπομεν νὰ φωτίζεται ὁλόκληρος ἡ ἐπιφάνεια τῆς σελήνης καὶ τότε ἔφθασε εἰς τὸ *δεύτερον τέταρτον* καὶ ἔχομεν τότε *πανσέληνον*. Ἡ σελήνη ἑξακολουθεῖ τὸν δρόμον της. Βλέπομεν τότε νὰ εἰσχωρῇ σκιά εἰς τὸ φωτεινὸν μέρος καὶ μετὰ παρέλευσιν 7 ἡμερῶν βλέπομεν ὅτι φθαίνει εἰς τὸ *τελευταῖον τέ-*

ταρτον καὶ φαίνεται φωτισμένη κατὰ τὸ ἥμισυ. Κατόπιν καθὼς προχωρεῖ, τὸ φωτισμένον μέρος

Σχ. 16. Φάσεις τῆς Σελήνης.

ἑξακολουθεῖ νὰ ὀλιγοστεύῃ καὶ εἰς διάστημα 7 ἡμερῶν χάνεται ἐντελῶς καὶ ἡ σελήνη γίνεται *σκοτεινὴ*.

Σχ. 17.

Ἐκλειψις Σελήνης.

Ἐκλειψις Ἡλίου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΕΥΡΩΠΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Εὐρώπη εὐρίσκεται εἰς τὸ Βόρειον ἡμικεανὸν, τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Κασπίας θα-

Χάρτης τῆς Εὐρώπης.

λάσσης καὶ τῶν Οὐράλιων Ὁρέων. Ἕχει ἑκτα- Πυκνότης πληθυσμοῦ 46 κάτ. κατὰ 1 τ.χλ. σιν 11.500.000 τ.χμ. καὶ πληθυσμὸν 525.000.000. Ὁριζόντιος διαιερισμός. Οἱ Ὠκεανοί, ἡ

Μεσόγειος θάλασσα και ὁ Εὐξείνιος Πόντος εἰσχωροῦν βαθέως ἐντὸς τῆς ξηρᾶς καὶ σχηματίζουν πολλές χερσονήσους, κόλπους, πορθμούς, ἀκρωτήρια καὶ διαφόρους νήσους. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα ἑνώνεται μετὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὑκεανὸν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Πρὸς τὰ Βορειοδυτικὰ τῆς Εὐρώπης σχηματίζεται ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος, νοτιώτερον αὐτῆς ἡ χερσόνησος τῆς Ἰουτλάνδης, πρὸς Νότον τῆς Εὐρώπης σχηματίζονται αἱ 3 χερσόνησοι, ἡ *Ἰβηρική*, ἡ *Ἰταλική* καὶ ἡ *Βαλκανικὴ χερσόνησος*, καὶ εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἡ χερσόνησος τῆς Κριμαίας. Εἰς τὰς θαλάσσας εἶναι κατεσπαρμέναι πολλαὶ νῆσοι. Σπουδαιότεραι εἶναι ἡ *Ἰσλανδία*, ἡ *Ἰρλανδία*, αἱ *Βρετανικαὶ νῆσοι*, ἡ *Σικελία*, ἡ *Κρήτη*, αἱ *νῆσοι* τοῦ Ἴονιου καὶ Αἰγαίου Πελάγους καὶ ἡ *Μεγαλὸν ἥσος Κύπρος*.

Κάθετος διαμελισμός

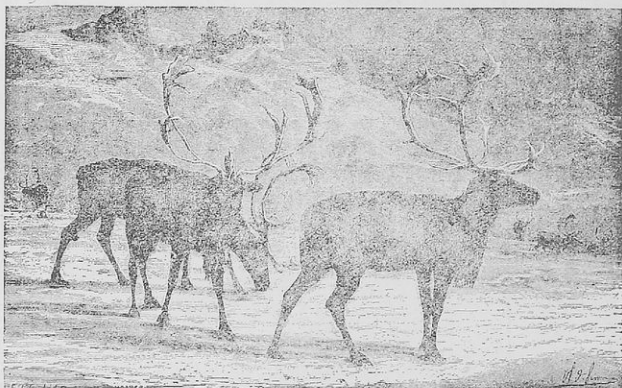
Τὸ ἔδαφος εἶναι κατὰ τὸ 1/3 ὄρειον καὶ κατὰ τὰ 2/3 πεδινόν. Μεγάλαι ὄροσειραι σχηματίζονται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης μετὰ πυρῆνα τὰς Ἀλπεῖς. Αἱ *Ἀλπεῖς* διακλαδίζονται καὶ σχηματίζονται πρὸς τὰ νότια αἱ *Δειναρικές*, αἱ *Ἀλπεῖς*, αἱ *Ἰλνυρικές*, ἡ *Πίνδος*, ὁ *Ὀλυμπος* καὶ ὁ *Αἶμος*. Ἀλλὰ ὅρη εἶναι τὰ *Πυρηναία* εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἰσπανίας καὶ Γαλλίας, τὰ *Αἰπύρνια*, ποὺ διασχίζουν τὴν Ἰταλίαν, καὶ βορειότερα τῶν Ἀλπεων τὰ *Βόσγια*, ὁ *Μέλας Δρυμός*, αἱ *Τρανσυλβανικαὶ Ἀλπεῖς* καὶ τὰ *Καρπάθια*. Ἀλλὰ μεγάλα ὅρη εἶναι αἱ *Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεῖς*, τὰ *Ὀυράλια* καὶ ὁ *Καύκασος*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα γενικῶς τῆς Εὐρώπης εἶναι εὐκρατον καὶ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνθρώπων. Ὅλοι ὁμως οἱ τόποι τῆς Εὐρώπης δὲν ἔχουν τὸ ἴδιον εὐκρατον κλίμα. Γενικῶς διακρίνομεν τὰς ἐξῆς κλιματολογικὰς ζώνας εἰς τὴν Εὐρώπην :

Ἡ ζώνη τῶν παραλίων μερῶν τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἔχει κλίμα *μεσογειακόν*. Ἀπὸ ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας, τὸ καλύτερον μεσογειακὸν κλίμα ἔχει ἡ πατρίς μας Ἑλλάς. Εἶναι γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν. Εἰς τὴν μεσογειακὴν ζώνην καλλιεργοῦνται ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἔσπερι-

δοειδῆ, δημητριακὰ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ἡ ζώνη τῶν παραλίων μερῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὑκεανοῦ ἔχει κλίμα *ὠκεάνειον* μετὰ ἀφθόνοους βροχὰς. Ὁ χειμὼν εἶναι ἥπιος καὶ τὸ θέρος δροσερόν. Εἰς τοῦτο συντελεῖ πολὺ καὶ τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰ ὑγρά καὶ δροσερὰ ἐδάφη ὑπάρχουν πλοῦσια λιβάδια. Εἰς τὰ μέρη, ποὺ τὸ θέρος εἶναι θερμόν, ὑπάρχουν λιβάδια καὶ δάση μετὰ φυλλοβόλα δένδρα (βελανιδεῖα κτλ.).

Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα *ἡπειρωτικόν*. Τὰ δυτικὰ μέρη δέχονται πολλές βροχὰς καὶ ἔχουν καὶ δάση μετὰ

Τάρανδοι. Οἱ ἀχίρστοι σύντροφοι καὶ βοηθοὶ τῶν κατοίκων τῶν βορείων χωρῶν.

φυλλοβόλα δένδρα. Εἰς τὰ ἀνατολικά καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρὰ. Ἡ βόρειος Ρωσία σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὰ δάση κωνοφόρων δένδρων ποὺ ἀντέχουν εἰς τὸ ψῦχος. Ἡ ζώνη τῶν βορείων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα *πολικόν*, ἐκεῖ δὲ ὁ χειμὼν εἶναι δριμύτατος καὶ αἱ θάλασσαι καὶ οἱ ποταμοὶ παγώνουν ὅκτω μηνάς τὸ ἔτος. Ἐκεῖ ὑπάρχουν ἐκτάσεις ποὺ λέγονται *Τούνδρα* ὅπου φυτρώνουν μόνον βρύα καὶ λειχήνες μετὰ τοὺς ὁποίους τρέφονται *τάρανδοι*. Ἐκεῖ ζοῦν καὶ πολλὰ ἄγρια ζῶα· λύκοι, ἀλώπεκες, ἄρκτοι λευκοὶ κτλ. καθὼς καὶ φῶκαι, χήνες καὶ διάφορα ἄλλα ὑδρόβια ζῶα καὶ πτηνὰ.

Ποταμοί. Σπουδαιότεροι ποταμοὶ ποὺ χύνονται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν εἶναι ὁ *Πάδος*, ὁ *Τίβερης*, ὁ *Ροδανός*, ὁ *Πηνειός*, ὁ *Ἀξιός*, ὁ *Νέστος*, ὁ *Ἀλιάκμων* καὶ ὁ *Εὐρώς*. Οἱ ποταμοὶ ποὺ χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν Ὑκεανὸν εἶναι ὁ *Τάγος*, ὁ *Δείλη*, ὁ *Σηκουάνας*, ὁ *Ελβας*. Οἱ ποταμοὶ αὗτοὶ εἶναι πλωτοὶ

ΕΥΡΩΠΗ

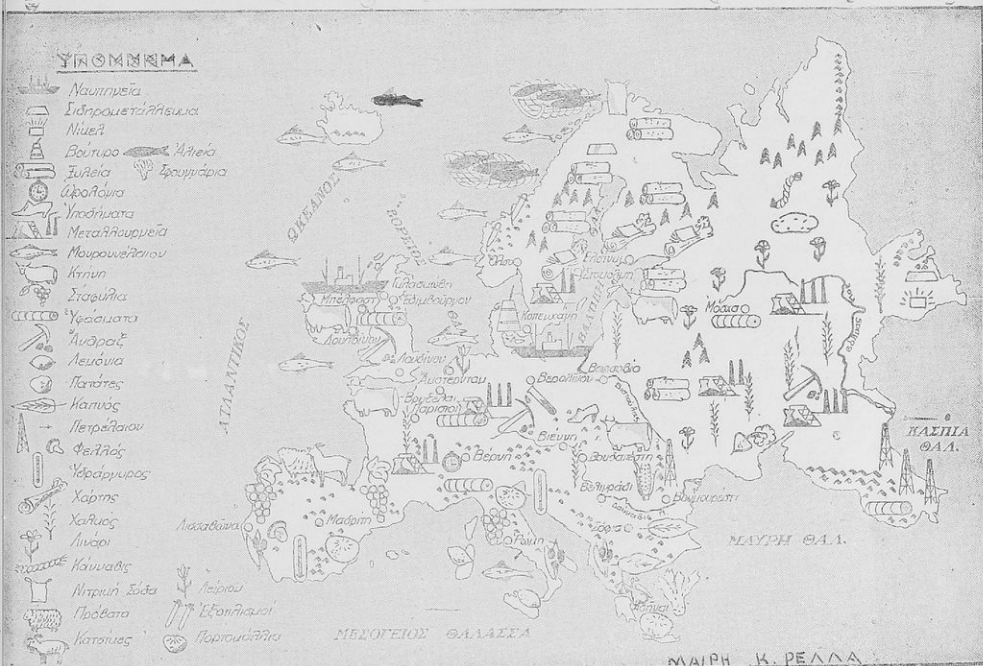
και εις τας εκβολας των δέν σχηματίζουν Δέλτα. Κυριώτεροι ποταμοί της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είναι ο Ρήνος, ο Δούναβις, ο Βόλγας, ο Δούναβας και ο Δνείστερος. Όλοι είναι πλωτοί ποταμοί. Περισσότερα ύδατα έχουν την άνοιξη και το θέρος, που λυώνουν οι χιόνες και βρέχει περισσότερο.

Οικονομική εξέταση.

Γεωργία και κτηνοτροφία. Η γεωργία και η κτηνοτροφία είναι πολύ ανεπτυγμένα εις την

άλωπεκες, λαγώς, κουνάβια, αγριόχοιροι, έλαφοι κ.ά. και πολλά άγρια και βλοβερά πτηνά, όπως άετοι, έρακες, αλλά και πολλά πτηνά φέλιμα, όπως γλαυκες κ.ά. Υπάρχουν και πολλά βλοβερά έντομα, όπως ο δάκος, άνωφελείς κώνωπες κλπ. Είς όλα τα μέρη της Ευρώπης τρέφονται είκόσιτα μικρά και μεγάλα ζώα και πολλά πουλερικά.

Όρυκτά. Η Ευρώπη έχει άφθονον όρυκτόν πλούτον. Κυριώτερα όρυκτά είναι οι γαιάνθρακες και ο σίδηρος. Πολύτιμα μέταλλα (χρυσός

Χάρτης των κυριώτερων προϊόντων της Ευρώπης.

Ευρώπην και παράγονται άφθονα γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα. Έπειδή όμως η Ευρώπη είναι πυκνοκατοικημένη ήπειρος, το παραγόμενα προϊόντα δεν έπαρκούν δια τας ανάγκες του πληθυσμού και δι' αυτό εισάγονται τοιαύτα από άλλας ήπειρους. Είς τούς βοσκοτόπους της Ευρώπης έκτρέφονται 20 έκ.τ. βόες, 50 έκ.τ. ίπποι, 200 έκ.τ. αλογόπραβα, 60 έκ.τ. χοίροι. Από τα άγρια ζώα υπάρχουν πολλοί λύκοι και άρκτοι εις τα όρεινά μέρη της Ευρώπης και ιδίως εις την Ρωσίαν. Ακόμη υπάρχουν

και λευκόχρυσος εύρίσκονται μόνον εις τα Ουράλια όρη (Ρωσία). Πετρέλαιον έχουν η Ρωσία και η Ρουμανία.

Βιομηχανία. Η Ευρώπη έχει πολύ ανεπτυγμένη βιομηχανίαν. Είς την ανάπτυξιν της βιομηχανίας πολύ συνετέλεσεν ο άφθονος όρυκτός πλούτος και οι άφθονοι γαιάνθρακες. Παράγει άφθονα βιομηχανικά προϊόντα. Η Ανατολική Ευρώπη, που έχει ιμεγάλος πεδιάδας, παράγει περισσότερα γεωργικά προϊόντα από την Δυτική. Η Δυτική Ευρώπη, χάρις εις τούς άφθό

νους ἄνθρωπος καὶ τὸν ἄφθονον ὀρυκτὸν πλοῦτον εἰς σιδηρομεταλλεύματα, ἐδημιούργησε μεγάλην καὶ ποικίλην βιομηχανίαν καὶ ἀνέπτυξε τὸν μεγαλύτερον πολιτισμὸν τοῦ κόσμου. Ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετεδόθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὴν Εὐρώπην ἔγιναν οἱ περισσότεραι ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις. Ἀπὸ οὗτὴν ἐξεκίνησαν οἱ πρῶτοι θαλασσοπόροι καὶ ἐξερευνηταί, ποὺ ἀνεκάλυψαν τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὸς ἄλλας ἡπείρους καὶ μετέφεραν ἐκεῖ τὸν πολιτισμὸν.

Οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν εἰς δύο φυλάς, εἰς τὴν Λευκὴν ἢ Καυκασίαν φυλὴν καὶ εἰς τὴν Κιτρίνην ἢ Μογγολικὴν φυλὴν. Εἰς τὴν Λευκὴν φυλὴν ἀνήκουν οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν Κιτρίνην ἢ Μογγολικὴν φυλὴν ἀνήκουν οἱ Βούλγαροι, οἱ Οὐγγροι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Φίννοι, οἱ ὅποιοι ζοῦν γύρω εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Εἰς τὰ βορειότερα μέρη τῆς Εὐρώπης κατοικοῦν οἱ Λάπωνες (Μογγόλοι).

Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἐκτὸς ἀπὸ ὀλίγους Τούρκους καὶ Ἑβραίους, εἶναι **Χριστιανοί**. Ἐξ αὐτῶν *Ὁρθόδοξοι* Χριστιανοὶ εἶναι οἱ Ἕλληνες, οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι (σχισματικοί), οἱ Ρουμάνοι, οἱ Ρῶσοι. **Καθολικοὶ** εἶναι οἱ Ἰταλοί, οἱ Γάλλοι, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Οὐγγροι, οἱ Αὐστριακοὶ καὶ πολλοὶ Γερμανοί. **Διαμαρτυρόμενοι** εἶναι οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ Νορβηγοί, οἱ Σουηδοὶ καὶ πολλοὶ Γερμανοί.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. Ὅπως εἴπομεν προηγουμένως, τὰ ἄφθονα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ποὺ παράγονται εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν οἱ κάτοικοι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης χάρις εἰς τὸν ἄφθονον ὀρυκτὸν πλοῦτον τῶν ἐδημιούργησαν ποικίλην βιομηχανίαν καὶ ἀνέπτυξαν ζωηρότατον ἐμπόριον μὲ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου τὰ μέγιστα συνετέλεσαν καὶ τὰ ἄφθονα μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πικνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον τοῦ κόσμου. Ἐκ τῶν σιδη-

ροδρομικῶν γραμμῶν, ἄλλαι μὲν ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν αἱ γραμμαὶ αὗται καὶ ἄλλαι τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Ἐκτὸς τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ἄλλα μέσα συγκοινωνίας εἶναι οἱ ποταμοί, οἱ διώρυγες καὶ κυρίως ἡ θάλασσα, ἡ ὁποία εἶναι καὶ τὸ εὐθηνότερον μέσον συγκοινωνίας. Ἄλλο μέσον συγκοινωνίας εἶναι καὶ οἱ **πολλοὶ ἀεροπορικοὶ γραμμαὶ**, οἱ ὅποιοι ἐνώνουν τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης μεταξύ τῶν καὶ μὲ ὅλον τὸν κόσμον.

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης κατέφυγον εἰς μακρινὰς χώρας καὶ ἵδρυσαν ἐκεῖ ἀποικίας. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐδημιούργησαν παγκόσμιον ἐμπόριον, μεγάλην ἐμπορικὴν ναυτιλίαν καὶ ἰσχυροὺς πολεμικοὺς στόλους, διὰ νὰ προστατεύουν τὰς συγκοινωνίας καὶ τὰς ἀποικίας τῶν. Οἱ Εὐρωπαῖοι προώδυσαν πολὺ εἰς τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ τὸς καλὰς τέχνας καὶ εἶναι σήμερον οἱ περισσότερον πολιτισμένον ἄνθρωποι τῆς γῆς.

Ἑργασίαι.—Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ σημειώσετε τὰ κυριώτερα ὄρη καὶ τοὺς κυριωτέρους ποταμούς. —Νὰ διαβάσετε εἰς τὸ λεξικὸν τὰς λέξεις «Εὐρώπη», «Ἕλληνες», «Ρωμαῖοι», «Σλάβοι», «Οὐννοι».

ΦΥΣΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς 5 φυσικὰς περιοχὰς ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶναι τὰ διάφορα κράτη αὐτῆς.

Αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς :

Α' *Ἡ Νότιος Εὐρώπη*, Β' *Ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη*, Γ' *Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη*, Δ' *Ἡ Βόρειος Εὐρώπη* καὶ Ε' *Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη*.

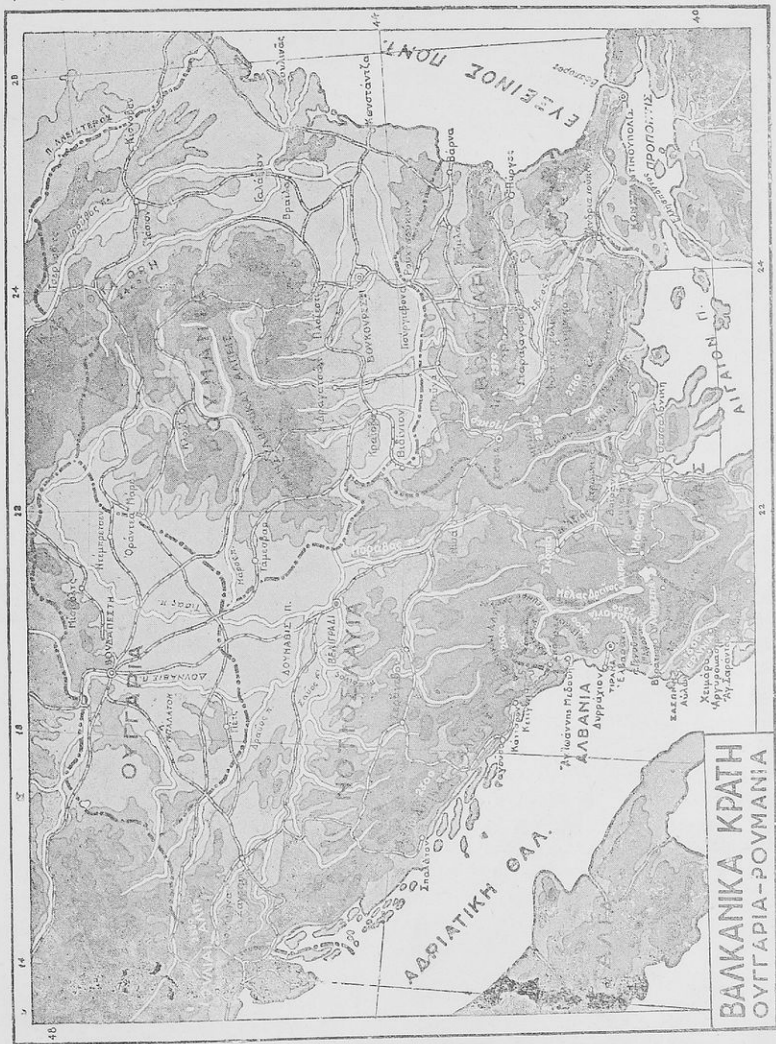
Α' ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Νότιος Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς μεγάλας χερσονήσους, ποὺ σχηματίζονται πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν: τὴν *Βαλκανικὴν* ἢ *Ἑλληνικὴν Χερσόνησον*, τὴν χερσόνησον τῆς *Ἰταλίας* καὶ τὴν *Ἰβηρικὴν* ἢ *Πυρηναικὴν Χερσόνησον*.

ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

(Πλὴν τῆς Ἑλλάδος)

Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος κατέχει τὸ Ν. Α. πέλαγος, πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ πρὸς Α. ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, τὸν μῆκα τῆς Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς βορρᾶν

μὲ τὴν Ρουμανίαν, Οὐγγαρίαν καὶ Αὐστρίαν, πρὸς ΒΔ. μὲ τὴν Ἰταλίαν, πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ τὸ Ἰόνιον

Ἑλλησπόντον, τὴν Προποντίδα, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ 5 κράτη: Τὴν Ἀλβα-

νίαν, τὴν Γιουγκοσλαβίαν, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Ἑδρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα.

ΑΛΒΑΝΙΑ

Ἡ Ἀλβανία εἶναι τὸ μικρότερον Βολκανικὸν κράτος. Ἐυρίσκεται εἰς τὸ Δυτικὸν μέρος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν καὶ συνορεύει πρὸς Β. καὶ Α. μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ πρὸς Ν. μετὰ τὴν Ἑλλάδα. ἔχει ἑκτασίαν 28.700 τ. χμ. καὶ πληθυσμὸν 1.300.000 κατ. Πληθυσμὸς 1.300.000 κατ. ἔχει 45 κατ. εἰς 1 τ. χμ.

Κάθετος διαμελισμὸς

Ἦδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας εἶναι ὀρεινὸν καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸς Ἀλβανικὰς Ἀλπεῖς.

Αἱ Ἀλβανικαὶ Ἀλπεῖς πρὸς τότον δισκαδίζονται καὶ σχηματίζονται τὸ ὄρη *Τρεμπεσίνα* (1920 μ.), *Τόμαρος* (2.400 μ.), *Σκάρδος* (2.400 μ.) καὶ καταλήγουν εἰς τὸ Ἀκροκεράυνια ὄρη (2.700 μ.). Αἱ κορυφαὶ τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων εἶναι ἄγριαι καὶ ἀπόκρημναι. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας μεταξὺ τῶν ὀρέων οχημ. τίζονται μεγάλαι χαράδραι καὶ μικραὶ κοιλάδες. Τὰ ὄρη καλύπτονται ἀπὸ πυκνὰ δάση δρυῶν, πεύκων, ἐλάτων κ.ἄ. καὶ ζοῦν εἰς αὐτὰ διάφορα ζῷα ὡς λύκοι, ἀλώπεκες, ἀγριοχοῖροι κ.ἄ. Ἀκόμη ὑπάρχουν ἐκτεταμένα λιβάδια, ὅπου βόσκουν πολυάριθμα αἰγοπρόβατα καὶ χοῖροι.

Τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια εἶναι μεσογειακὸν καὶ ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τὸ κλίμα γίνετο ἡπειρωτικόν.

Κυριώτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Ἄβρος*, ὁ *Ἀῶς*, ὁ *Γενοῦσος* καὶ ὁ μεγαλύτερος ὅλων ὁ *Δρίν*. Οἱ ποταμοὶ διασχίζουν καὶ ποτίζουν τὰς κοιλάδας καὶ κἀννοῦν τὸ ἔδαφος εὐφωρῶσαν καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ ὅταν πλημμυροῦν μεταβάλλουν εἰς ἔλη τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις των. Σπουδαίως τεραι λίμναι εἶναι ἡ *Πρόσπα*, τῆς *Ὀχρίδος* καὶ τῆς *Σκόδρας*.

Ὀικονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Προϊόντα. Καλλιεργοῦνται εἰς μὲν τὰ παράλια τῆς ἐλαίας καὶ ἐπεριδοειδῆ, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα, δημητριακὰ καὶ καρποὶ καὶ πολλὰ ἀρεθίσματα. Εἰς τὰ ἐξωτερικά μέρη καλλιεργεῖται καὶ ἡ ἄμπελος. Σπουδαῖος οἰκονομικὸς παράγων τῆς Ἀλβανίας εἶ-

ναι ἡ *κτηνοτροφία* (αἰγοπρόβατα, βόες, ὄνοι, ἡμίονοι καὶ χοῖροι).

Ὄρυζα. Ὑπάρχουν ἀρκετὰ μεταλλεύματα εἰς τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἀλβανίας, ἀλλ' εἶναι ἀνεκμεταλλεύτα. Εἰς μικρὰς ποσότητας ἐξάγεται πετρέλαιον, γαιάνθρακες καὶ πύσσα. Εἰς τὰ παράλια καὶ τὰς λίμνας ὑπάρχουν ἀφθονοὶ ἰχθύες.

Ἡ Συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μετὰ αὐτοκίνητα, διὰ θαλάσσης μετὰ τοὺς λιμένας Δυρράχιον, Ἀγίους Σαράντα καὶ μετὰ μίαν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν ἀπὸ Δυρραχίου εἰς Τίρανα καὶ μετὰ ἀεροπλάνου.

Ἐμπόριον. Ἡ Ἀλβανία εἶναι κατ' ἐξοχὴν χώρα κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ καὶ ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀλλοτε ἐξήγε βούτυρον, τυρόν, πουλερικά, δέ-

Ἀλβανοὶ χωρικοὶ μετὰ τὸ ἄσπρο φέσι τους.

ματα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει κατεργασμένα δέρματα, δερμάτινα εἶδη, βάμβακα, νήματα χάρτην, χημικὰ προϊόντα, φάρμακα κ. ἄ.

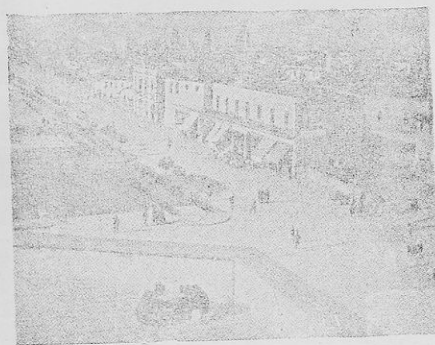
Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι διαίρονται εἰς τρεῖς φυλὰς: Εἰς τοὺς βορείους, ποὺ λέγονται *Γκέκηδες*, εἰς τοὺς κατοικοῦντας νοτιώτερον αὐτῶν, ποὺ λέγονται *Τσόκηδες*, καὶ εἰς τοὺς νοτίους, ποὺ λέγονται *Τσάμηδες*, καὶ κατοικοῦν εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον. Οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι ἀπολιτιστοὶ καὶ ἀγροῦμαστοι. Κατὰ τὸ θρησκευμα εἶναι Μωαμεθανοὶ ὑπάρχουν καὶ ὀλίγοι *Καθολικοὶ*. Οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς Β. Ἠπείρου εἶναι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι. Τὸ πολίτευμα τῆς Ἀλ-

βανίας είναι Κομμουνιστική Λαϊκή Δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της 'Αλβανίας είναι τὰ *Τίρανα* (40.000).

Ἡ *Σκόδρα* (30.000 κατ.) τὸ *Δυρράχιον* (10.000 κατ.), Ἑλληνικαὶ πόλεις εἰς τὴν Β. Ἡπειρον εἶναι τὸ *Ἀργυρόκαστρον* (12.000 κατ.). Τὸ Ἀργυρόκα-

Τὰ Τίρανα, πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας.

στρον εἶναι πατρίς τοῦ Ἑθνικοῦ Εὐεργέτου Ζάππα, διὰ χρημάτων τοῦ ὁποίου ἐγένετο εἰς τὴν Ἀθήναις τὸ Ζάππειον. Ἡ *Κορυτσά* (5.000 κατ.), *Ἄγιοι Σαράντα*, *Χειμάρρα* καὶ ἄλλαι. Οἱ Ἑλληνες κάτοικοι τῆς Β. Ἡπείρου διακοῦς ποθοῦν τὴν ἑνωσίν των μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἔργασίαι διὰ τοὺς μαθητάς. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Ἀλβανίας καὶ τὰ σημειώσετε τὰς πόλεις τῆς, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ὄρη τῆς. Νὰ διαβάσετε εἰς τὸ *Λεξικὸν τὰς λέξεις Ἀλβανία*, Ἀργυρόκαστρον, Κορυτσά.

Ἐρωτήσεις. Ποῖται εἶναι αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων; Διατί εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία; Νὰ κῆτε τοιὰ ταξείδια εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀλβανίας μετὰ αὐτοκινήτων.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ

Κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Οὐγγαρίαν, πρὸς Α. μετὰ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Ρουμανίαν, πρὸς Ν. μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς Δ. μετὰ τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. ἔχει ἑκτασιν 250.000 τ.χλ. καὶ πληθυσμὸν 16.000.000 κατ., ἡ δὲ πικνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀνέρχεται εἰς 56 κατ. εἰς 1 τ.χλ. Ἡ διαμόρφωσις τῶν παραλλήλων τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι πολὺ ἀνώμαλος. Σχηματίζονται πολλοὶ μικροὶ κόλποι καὶ

ὄρμιοι. Σπουδαιότερος κόλπος εἶναι τοῦ *Φιοῦμε*. Ὑπάρχουν καὶ μερικαὶ μικραὶ νῆσοι καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Ἰστρίας. Ἡ Γιουγκοσλαβία περιλαμβάνει τὰς χώρας: *Μαυροβούνιον*, *Βοσνίαν*, *Ἑρζεγοβίνην*, *Δαλματίαν*, *Κροατίαν*, *Σλοβενίαν*, *Παλαιὰν Σερβίαν* καὶ τὴν *Βόρειον Μακεδονίαν*.

Κάθετος διαιμελισμὸς

Τὸ ἔσχατος τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι ὀρεινὸν καὶ μόνον πρὸς τὰ Β. καὶ ΒΑ. εἶναι πεδινόν. Κατὰ μῆκος τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ ὄροσειρά τῶν *Δυναϊκῶν Ὄρων* μετὰ ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὸν *Τρόγκλαβ* (3.000 μ.) καὶ νοτιώτερον εὐρίσκονται αἱ Ἀλβανικαὶ Ὄρει (Ἰλλυρικαί). Τὰ ὄρη αὐτὰ εἶναι κατὰ φύσιν ἀπὸ δάση. Πρὸς Β. καὶ ΒΑ. ὑπάρχει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ *Κάτω Δουνάβεως*. Εἰς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς χώρας ὑπάρχουν μικραὶ κοιλάδες καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἀδριατικῆς σχηματίζονται μικροὶ πεδιάδες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἰς τὸ παράλια καὶ ἰδίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Δαλματίας εἶναι μεσογειακὸν γλυκύτατον. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡπειρωτικόν. Ἀνάλογος μετὰ κλίμα εἶναι καὶ ἡ βλῶσσις.

Ποταμοί. Ἀπὸ τὴν Ἰλλυρικὴν Ὄρει πηγάζουν οἱ ποταμοὶ τοῦ Δουνάβεως *Δραῦς* καὶ *Σαῦς*, ἀπὸ δὲ τὴν Σκόδρῳ πηγάζει ὁ *Μοράβας*. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι διαρρέουν τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κάτω Δουνάβεως καὶ χύνονται εἰς τὸν Δουνάβιν ποταμὸν. Ἄλλος μεγάλος ποταμὸς εἶναι ὁ Ἀξιὸς (Βαρδάρης), ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν Μακεδονικὴν πεδιάδα καὶ χύνεται εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ *Δούναβις* ἐξυπηρετεῖ καὶ τὴν συγκοινωνίαν τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑυρώπης καὶ εἶναι σπουδαῖος παράγων εὐφορίας καὶ πολιτισμοῦ.

Λίμναι. Σπουδαιότεραι λίμναι εἶναι τῆς *Δοϊράνης*, τῆς *Σκόδρας*, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς *Πρόσπας*.

Οικονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

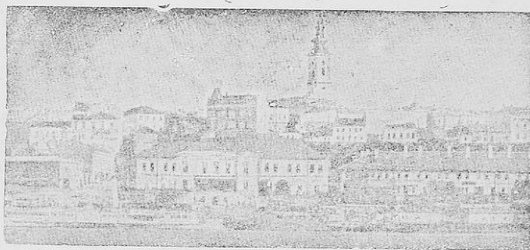
Προϊόντα. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ 80% τῶν κατοίκων εἶναι γεωργοί. Κυρίως καλλιεργοῦνται σιτηρὰ καὶ ἀραβόσιτος εἰς τὰ πεδινὰ μέρη καὶ εἰς τὰ ὀρεῖα *σίκαλις* καὶ *κριθὴ*. Ἀκόμη καλλιεργοῦνται *καπνὴλια*, *καπνὸς*, *σακχαροῦχα* *τεύτλα*, *ἄμπελοι* καὶ *ὄπωροφόρα δένδρα*. Εἰς μεγάλῃ ποσότητι παράγονται δαμάσκηνα. Ἐπίσης εἰς ἄλλα μέρη καλλιεργοῦνται λαχανικά, μέρμερα καὶ ὄρυζα εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ. Εἰς τὴν παραλλήλῃ τῆς Δαλματίας καλλιεργοῦνται ἑλαιοὶ,

ἀμπελοι, ἐσπεριδοειδή καὶ ὀπωροφόρα δένδρα.

Ἔχει ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν καὶ τρέφονται πολλὰ αἰγοπρόβατα καὶ πολλοὶ χοῖροι. Εἰς τὰ πεδινὰ καὶ ἐλώδη μέρη τρέφονται καὶ μεγάλα ζῶα. Ὑπάρχουν καὶ πολλὰ πτηνοτροφεῖα καὶ μελισσοτροφεῖα.

Ἀπὸ τὰ πλοῦσια δάση τῆς ἐξάγεται ἄφθονος ξυλεία. Ἡ Βοσνία εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὰς περισσότερον δασωμένας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἔχει ἄφθονον ὀρυκτὸν πλοῦτον. Ἐξάγονται γαϊάνθρακες, χαλκός, μόλυβδος, βωξίτης κ. ἄ. Ἀκόμη ἔχει καὶ πλοῦσιον λευκὸν ἄνθρακα.

Ἡ Βιομηχανία ἀναπτύσσεται ἀλματωδῶς ἰδίως εἰς τὴν κατεργασίαν τῶν προϊόντων τῆς

Τὸ Βελιγράδιον.

χώρας. Ἐξάγεται παντὸς εἶδου ξυλεία, πολτός, χάρτινα κιβώτια κλπ. Ὑπάρχουν καὶ ἀρκετὰ ζαχαροποιεῖα, οἰνοπνευματοποιεῖα, ὕφαντουργεῖα καὶ πολλὰ ἐργοστάσια κατασκευῆς χημικῶν προϊόντων κ.ἄ. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ μεταλλουργία.

Ἡ Συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ πολλοὺς αὐτοκινητοδρόμους (39.000 χλμ.) καὶ μὲ τοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς διώρυγας. Σιδηροδρομικῶς συνδέεται τὸ Βελιγράδιον μὲ τὴν Βένιην, Βουδαπέστην, Θεσσαλονίκην, Κωνσταντινούπολιν καὶ Ἀθήνας. Ὑπάρχουν καὶ ἀρκετὰ διακλαδώσεις πρὸς τὰς πόλεις τῆς Ἀδριατικῆς καὶ ἄλλας πόλεις τῆς χώρας. Ἀκόμη ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται καὶ μὲ ἀεροπλάνα.

Ἐμπόριον. Ἡ Γιουγκοσλαβία εἶναι πλουσία χώρα καὶ ἐξάγει πολλὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ μεταλλεύματα.

Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καθὼς καὶ ξυλείαν. Εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ἐξάγει ἔλαιον, καπνόν, νήματα, βόμβακα, ξηρὰ σῦκα κ.ἄ.

Κάτοικοι. Τὰ 85% τῶν κατοίκων εἶναι Σέρβοι, Κροάται, Σλοβένοι καὶ Μαυροβούνιοι. Ἐξ αὐτῶν οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Μαυροβούνιοι εἶναι ὀρθόδοξοι χριστιανοί, οἱ Σλοβένοι καὶ οἱ Κροάται εἶναι Καθολικοί. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι Διαμαρτυρόμενοι. Ὑπάρχουν μερικοὶ Μωσαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Κατὰ τὸ πολίτευμα εἶναι Ὀμοσπονδιακὴ Δημοκρατία.

Πόλεις. Εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν εἶναι τὸ Βελιγράδιον μὲ 400.000 κ., πρωτεύουσα τῆς χώρας. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἐμαρτύρησεν ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας Ρήγας Φεραίος. Ἡ Νίσσα, πατρίς τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἄλλαι. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν εἶναι τὰ Σκόπια (115 χιλ.), τὸ Μοναστήριον (35 χιλ.), Σιράνιτσα, Γενγκελ, Δοϊράνη. Εἰς τὴν Βοσνίαν εἶναι τὸ Σεράγεβον, ὅπου ἐδολοφονήθη τὸ διανομικὸν ζεῦγος τῆς Αὐστρίας καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ κηρυχθῇ ὁ α' Παγκόσμιος πόλεμος (1914), (μὲ 90 χιλ. κ.) Εἰς τὴν Κροατίαν τὸ Ζάγκρεμπ (270 χιλ. κ.). Εἰς τὴν Δαλματίαν τὸ Σπαλάτο, ἡ Ραγούσα καὶ τὸ Κάταρον. Εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ Κεϊτήρη.

Ἔργασια διὰ τὼς μαθητάς. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς πόλεις. Νὰ διαβάσετε εἰς τὸ Λεξικὸν τὰς λέξεις Γιουγκοσλαβία, Σερβία, καὶ πᾶσαν ἄλλην πὸν σὺς ἐνδιαφέρει.

Ἐρωτήσεις. Ποῖα εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἰς τὴν Ἀδριατικὴν; Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς χώρας;

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ἡ Βουλγαρία κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Ρουμανίαν, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, πρὸς Ν. συνορεύει μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Ἔχει ἑκτασίν 110.000 τ.χλμ. καὶ πληθυσμὸν περίπου 7.300.000 κατ. Πυκνότητά πληθυσμοῦ ἔχει 60 κατ. κατὰ 1 τ.χλμ.

Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας διασχίζεται εἰς τὸ μέσον (ἐκ Δ. πρὸς Α.) ἀπὸ τὴν ὀροσειρὰν τοῦ Αἴμου (2.400 μ.) καὶ φθάνει εἰς τὸν Εὐξείν. Πόντον. Πρὸς Β. τοῦ Αἴμου μέχρι τοῦ Δουνάβεως σχηματίζεται ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως, ἡ ὁποία διαρρέεται ἀπὸ τὸν Δούναβιν καὶ τοὺς

παραποτάμους του κοί το Έδαφος είναι εύφο-
ρώτατον. Πρὸς Ν. τοῦ Αἵμου μέχρι τῆς ὁροσει-
ρᾶς τῆς Ροδόπης σχηματίζεται ἡ μεγάλη κοι-
λάς τοῦ Ἑβρου, ἡ ὁποία διαρρέεται ἀπὸ τὸν
Ἑβρον ποταμὸν (Μαρίτσα), ποῦ εἶναι καὶ ὁ
μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Βαλκανικῆς χερσονή-
σου. Εἰς τὴ ΝΔ καθετῶς τῆς Ροδόπης εἶναι τὸ
ὄρος *Πίλον* (2.900 μ.) καὶ *Ἄσβηλιν* (2.600 μ.).
Εἰς τὰς νοτίους διακλαδώσεις τοῦ Αἵμου σχη-
ματίζονται εὐφορώταται κοιλάδες καὶ μεγάλα
καὶ μικρὰ ὁροπέδια καὶ ἡ κοιλάς τῶν Ρόδων.
Παραποτάμος τοῦ Ἑβρου εἶναι ὁ Ἄρδας, ὁ Νέ-
στος καὶ ὁ Στρυμῶν, οἱ
ὁποῖοι πηγάζουν ἀπὸ
τὸν Ὄρβηλον καὶ τὸ Ρί-
λον καὶ ἐκβάλλουν εἰς
τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Αἱ
ἀκταὶ πρὸς τὸν Εὐξει-
νον εἶναι ὁμαλαὶ καὶ
σχηματίζεται ὁ κόλπος
τοῦ Πύργου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἰς
τὴν κοιλάδα τοῦ Δου-
νάβεως εἶναι *ἡπειρωτικόν*
διότι δὲν προφυλάσσε-
ται ἀπὸ τοῦς Β. καὶ ΒΑ.
ψυχροῦς ἀνέμους καὶ οἱ
ἀνεμοὶ ἀπὸ τὴν Μεσό-
γειον θάλασσαν δὲν φθάνουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν
τῆς χώρας. Ἡ κοιλάς τοῦ Ἑβρου καὶ αἱ λοι-
παὶ νότιαι κοιλάδες καὶ ὁροπέδια ἔχουν ἡπιώ-
τερον χειμῶνα, διότι ἡ ὁροσειρὰ τοῦ Αἵμου
ἐμποδίζει τοῦς Β. καὶ ΒΑ. ψυχροῦς ἀνέμους.

● Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κατοικοί

Προϊόντα. Οἱ κύριοι οἰκονομικοὶ ποράγον-
τες τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἡ *γεωργία* καὶ ἡ *κτη-
νοτροφία*. Τὰ 80 ο/ο τῶν κατοίκων εἶναι *γεωργοί*.
Καλλιεργοῦνται *σιτηρά, ἀραβόσιτος, καπνὸς καὶ
ὄσπρια*. Εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Ρόδων διόκληροι
περιοχαὶ εἶναι *ροδῶνες* (τριανταφυλλίαι), ἀπὸ
τὰ ἀνήθη τῶν ὁποίων ἐξάγεται τὸ πολυτίμητον
ἀρωματικὸν *ροδέλαιον*. Ἀκόμη καλλιεργοῦνται
ἀμπέλοι, τεύτλα, μορέαι καὶ ὁπωροφόρα δένδρα.

Ἡ *κτηνοτροφία* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ
τρέφονται ἰδίως οἰοπαρόβατα, ἵπποι, βόες καὶ
χοῖροι. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ *πηννο-
τροφία*, ἡ σπηροτροφία καὶ ἡ *δασονομία*. Σπου-
δαίοντα *δενικά* ἔχει μόνον *γαϊάνθρακας* καὶ *λι-
γνίτην*. Ὑπάρχει καὶ ὀλίγος *μόλυβδος* καὶ *χαλκός*.
Ἡ *Βιομηχανία* εἶναι ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένη.
Σπουδαία βιομηχανία εἶναι ἡ παραγωγή τοῦ

δελαίου, ἡ *ἀλευροβιομηχανία*, ἡ *ζαχαροποιία*, ἡ
ἐξιοργία καὶ ἡ *βυρσοδεγία*. Ἡ *συγκοινωνία*
ἐξυπηρετεῖται μὲ αὐτοκίνητα (20.830 χλμ.), μὲ
ποταμόπλοια καὶ μὲ πυκνὸν δίκτυον σιδηρο-
δρομικῶν γραμμῶν (2.796 χλμ.). Ἀπὸ τὴν
Σόφιν διέρχεται καὶ μεγάλη σιδηροδρομικὴ
γραμμὴ, ποῦ ἔρχεται ἀπὸ τὸ Βελιγράδιον καὶ
τὴν ἄλλην Εὐρώπην καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν. Μὲ τὸ ἐξωτερικὸν ἐξυπηρετεῖ-
ται μὲ ἀτμόπλοια ἀπὸ τοῦς λιμένας τοῦ Εὐ-
ξείνου Πόντου.

Ἡ *Εμπορία*. Ἐξάγει πολλὰ γεωργικὰ καὶ

Ἡ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας Σόφια.

κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἰδίως *σιτηρὰ καὶ ἀρα-
βόσιτον, ροδέλαιον, καπνὸν κ. ἄ.* Ἡ Ἑλλάς πρὸ
τοῦ πολέμου ἠγόραζεν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν
διάφορα ζῶα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, σί-
τον, ἀραβόσιτον καὶ *ξυλάνθρακας*. Ἐπ'ὧλε δέ
εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἔλαιον, ἔλαιας, ἐσπεριδσει-
δη, ἑρὸς σῖκα, βιομηχανικὰ εἶδη κ. ἄ.

Κατὰ τὸ θρησκευμα τὸ 85 ο/ο εἶναι ὀρθόδο-
ξοὶ χριστιανοί. Εἶναι σχισματικοί, διότι δὲν
ἀναγνωρίζουν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην.
Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι Μωσαμβανοί, Ἑβραῖοι καὶ
ἐλάχιστοι Ἕλληνες. Κατὰ τὸ πολίτευμα εἶναι
Κομμουνιστικὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία.

Οἱ Βούλγαροι κατὰ τοὺς δύο τελευταίους
πολέμους κατέλαβον τὴν Ἀνατ. Μακεδονίαν
καὶ τὴν Θράκην καὶ ἔκαμαν μεγάλας σφαγὰς,
ληηλασίας καὶ καταστροφὰς καὶ εἶναι ἄσπον-
δοὶ ἐχθροὶ τῆς Πατρίδος μας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Σόφια* (300.000
κατ.), ἡ *Φιλιππούπολις* (100.000 κατ.), ποῦ ἄλλοτε
ἦτο πόλις ἑλληνικὴ, *Βάρνα*, σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ
τοῦ Εὐξείνου Πόντου (80.000 κ.) καὶ *Πύργος*. Εἰς
τὴν περιφέρειαν τοῦ Πύργου ὑπάρχουν ἄλλοτε
σπουδαῖαι Ἑλληνικαὶ πόλεις ὅπως ἡ *Διγχιόλος*,

ή Σωζόπολις, τὸ Ρουσοῦκιον, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δου-
νάβεως κ. ἄ. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν δὲν ὑπάρχουν
πολλοὶ καὶ μεγάλοι πόλεις, διότι ὁ πληθυσμὸς
εἶναι ἀγροτικός.

Ἔργασίαι. Νὰ κάμετε τὸν χάριτην τῆς Βουλ-
γαρίας εἰς τὸ τετράδιον τῆς χαρτογραφίας σας καὶ
νὰ τοποθετήσετε τὰ ὄρη, τὰς πεδιάδας, τοὺς ποτα-
μοὺς καὶ τὰς πόλεις. Νὰ διαβάσετε εἰς τὸ λεξικὸν
τὴν λέξιν Βουλγαρία καὶ πᾶσαν ἄλλην πού σας ἐν-
διαφέρει.

Ἐρωτήσεις. Διατὶ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Ρόδων
τὸ κλίμα εἶναι ἡλιώτερον; Εἰς τὴν Βουλγαρίαν
διατὶ δὲν ὑπάρχουν πολλὰ μεγάλα πόλεις; Ποῖα
εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα; Νὰ κάμετε μίαν ἐκ-
κθεσὶν διὰ τὴν Βουλγαρίαν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ *Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία* κατέχει τὴν Ἀνατο-
λικὴν Θράκην μαζί με τὰς νήσους Ἰμβρον καὶ
Τένεδον. Πρὸς Β. συνορεύει μετὰ τὴν Βουλγαρίαν
πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὴν Προποντίδα καὶ τὸν
Εὐξείνιον Πόντον, πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Προποντίδα,
τὸν Ἑλλησποντον καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ
πρὸς Δ. συνορεύει μετὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν ὁ-
ποῖαν χωρίζεται μετὰ τὸν Ἑβρον ποταμὸν.

Ἔχει ἔκτασιν 26.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν
1.500.000 περίπου. Πυκνότης; πληθυσμοῦ 57 κά-

τοικοὶ εἰς 1 τ. χλμ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία εἰς
τὴν Μ. Ἀσίαν ἔχει ἔκτασιν 735.000 τ. χλμ. καὶ
πληθ. 17.500.000 κ. Ὀλόκληρος δηλ. ἡ Τουρκι-
κὴ Δημοκρατία ἔχει ἔκτασιν 760.000 τ. χλμ.
καὶ πληθυσμὸν 20.000.000 περίπου κατοίκους.

Κάθετος διαμελισμὸς

Τὸ *ἔδαφος* τῆς Ἀν. Θράκης εἶναι πεδινὸν
καὶ διακόπτεται εἰς μερικά μέρη ἀπὸ μικροὺς
λόφους. Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου
ἔχει τὴν ὁροσειρὰν τῆς *Σιράντζας* (1000 μ.) καὶ
εἰς τὴν παραλίαν τῆς Προποντίδος τὴν ὁροσει-
ρὰ τοῦ Ἱεροῦ Ὄρους (900 μ.), ἡ ὁποία προεκτεί-
νεται εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως.

Πρὸς Ν. σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς Ραιδε-
στοῦ, τὰ περίφημα στενὰ τῶν Δαρδανελλίων
καὶ ἡ θύλασσα τῆς Προποντίδος. Πρὸς Α. ὁ
Κεράτιος κόλπος καὶ ὁ Βόσπορος, ὁ ὁποῖος χω-
ρίζει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα πρὸς τὴν Προποντίδα καὶ
τὸ Αἰγαῖον εἶναι *μεσογειακὸν* μετὰ βλάστησιν με-
σογειακὴν. Εἰς τὰ μεσόγεια κοίτης πρὸς τὴν πα-
ραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου τὸ κλίμα εἶναι
ἡπειρωτικόν.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Προϊόντα. Εἰς τὸ πεδινὸν μέρους καλλιερ-
γοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἔσπρια. Εἰς

τὰς ὄχθας τοῦ ποτα-
μοῦ Ἑγγίην καλλιερ-
γοῦνται βόμβαξ, ση-
σάμι καὶ λαχανικά.
Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ
τὰ παράλια τοῦ Εὐξεί-
νου καλλιεργοῦνται
μορέα καὶ ἀμπέλι.
Ἡ *κτηνοτροφία* εἶ-
ναι πολὺ ἀνεπτυγμέ-
νη. Ἰνέφρονται μεγά-
λα ζῶα, ἵπποι, βόες,
βούβαλοι καὶ πολλὰ
αἰγοπρόβατα. Φημι-
σμένα εἶναι ὁ τυρὸς
καὶ τὸ *βούτυρον* τῆς
Θράκης. Αἱ *βιομηχα-
νίαι* τῆς Τουρκίας ὑ-
πάρχουν εἰς τὴν Κων-
σταντινούπολιν. Πλη-
σίον τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως ὑπάρχει
σπουδαῖον ἐργοστά-
σιον ζαχαρώσ. Κυ-
ριώτερα βιομηχανικά

Ἡ Κωνσταντινούπολις. *ist ein schönes*

ΝΙΛΦΗ Κ. ΡΕΛΛΑ

προϊόντα είναι ύφασματα, χάρτης, τοιμένα κ.ά.

Ἡ **Συγκοινωνία** ἐξυπηρετεῖται μὲ *αὐτοκίνητα* καὶ *σιδηροδρομικά δίκτυα* ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν πρὸς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀσίαν. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ ἄλεια εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη.

Κάτοικοι. Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τὸ 1922 κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων, Ἀρμενίων καὶ ὀλίγων Ἑλλήνων καὶ Ἑβραίων. Μεγάλην πυκνότητα πληθυσμοῦ ἔχει ἡ περιοχή τῆς Ραιδεστοῦ καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, χάρις εἰς τὰ ἀφθονα προϊόντα. Ἡ ὑπόλοιπος χώρα εἶναι ἀραιοκατωκημένη.

Πόλεις. Κωνσταντινούπολις, μὲ πληθυσμὸν 1.000.000 κατ., ἐξ ὧν 100.000 εἶναι Ἕλληνες. Εἶναι κτισμένη εἰς γρασφωτάτην θέσιν περὶ τοῦ Κερατείου κόλπου καὶ εἶναι μὲ ἀπὸ τὰς ὥραιότερας πόλεις τοῦ κόσμου. Εἶναι ἡ «Βασιλεὺς τῶν

πόλεων», ἡ πόλις τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ ἡ δοξασμένη πρωτεύουσα τῆς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας. Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν μένει καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων πρωτεύουσαν θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Ἀδριανούπολις, συγκοινωνιακὸς κόμβος, αἱ Σαράντα Ἑκκλησίαι, ἡ Καλλιπόλις κ.ά.)

Ἔργασια. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ λεξικά τὰς λέξεις Βυζάντιον, Κωνσταντινούπολις, Ἑλλησποντος καὶ πᾶσαν ἄλλην ποὺ οὖς ἐνδιαφέρει. Νὰ κάμετε τὸν χάρτην τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἰς τὸ τετράδιον τῆς χαρτογραφίας.

Ἐρωτήσεις. Αἱτι τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου εἶναι Μεσογειακόν; Ποῖα ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς Θράκης εἶναι ημισημένα; Τὶ γνωρίζετε διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν; Νὰ κάμετε νοερὰ ταξίδια εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Χώρα τῆς Ἱταλικῆς Χερσονήσου εἶναι: ἡ Ἱταλία, τὸ μικρὸν Κράτος τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἡ Δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου.

ΙΤΑΛΙΑ

Εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς Νοτίου Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Γαλλίαν, πρὸς Α. μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος.

ἔχει ἔκτασιν 310.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 46.000.000 κ. μὲ ἀναλογίαν πυκνότητος πληθυσμοῦ 150 κατοικοὺς εἰς 1 τ. χλμ.

Ἐδάφος. Εἰς τὸ νότιον μέρος σχηματίζονται ἡ χερσόνησος τῆς Ἀπουλίας καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Καλαβρίας. Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν χερσονήσων σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ Τάραντος καὶ πρὸς Α. τῆς Ἀπουλίας ὁ Πορθμὸς τοῦ Ὀτράντο. Πρὸς Α. τῆς Ἱταλίας σχηματίζεται ἡ Ἀδριατικὴ θάλασσα καὶ πρὸς τὰ ΒΔ. ὁ κόλπος τῆς Γένουας. Πρὸς Ν. τῆς Ἱταλίας εἶναι ἡ νήσος Σικελία, ἡ ὁποία εἶναι πρόεκτασις τῶν Ἀπεννίνων μὲ τὸ φοβερὸν ἡράσειον Αἶτνα, δυτικὰ αὐτῆς ἡ Σαρδηνία καὶ βορειότερον αὐτῆς ἡ μικρὰ νήσος Στρώμολι.

Πρὸς τὸ Βόρειον μέρος τῆς Ἱταλίας εὐρί-

σκεται ἡ ὄροσειρά τῶν Ἀλπεων. Ἡ περιοχή τῶν Ἀλπεων ἔχει ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ἰδίως κτηνοτροφίας. Νοτιώτερον τῶν Ἀλπεων ἐκτείνεται ἡ εὐφορωτάτη πεδιάς τοῦ Πάδου, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Πάδος μὲ τοὺς πολλοὺς παραποτάμους τοῦ καὶ ὁ ποταμὸς Ἀδρίης. Τὴν Κεντρικὴν καὶ Νότιον Ἱταλίαν διασχίζει ἡ ὄροσειρά τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων, ποὺ καταλήγει εἰς τὸ Ἀκρωτήριο Σαργιβεάντο. Μεταξὺ τῶν διακλαδώσεων αὐτῶν σχηματίζονται εὐφοροὶ πεδιάδες καὶ κοιλάδες. Εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἱταλίαν ὑπάρχουν οἱ ποταμοὶ Τίβερης, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης, ὁ Ἄρνος, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Τοσκάνης, καὶ ὁ Βολιούρνο, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Καμπανίας. Αἱ παραλιακαὶ πεδιάδες ἔγιναν ἀπὸ καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους καὶ ἀπὸ τὰ διανοιγέντα ρήγματα ἐξῆλθον ρευστὰ ὑλικά καὶ ἐσχηματίσθησαν ἡράσεια, ἐκ τῶν ὁποίων σήμερον ἐνεργὸν εἶναι ὁ Βεζουβίος, πλησίον εἰς τὴν Νεάπολιν. Ἄλλα ἡράσεια εἶναι ἡ Αἶτνα εἰς τὴν Σικελίαν καὶ τὸ Στρώμολι. Ἀπὸ τὸν Βεζουβίον πρὸς τὴν Αἶτναν καὶ τὸ Στρώμολι ὑπάρχει ζῶνι ἡφαιστείων καὶ τὸ ἔδαφος ἀναταράσσεται πολλάκις ἀπὸ σεισμούς.

Τὸ κλίμα εἰς τὴν Βόρειον Ἱταλίαν εἶναι ἡπειρωτικόν, εἰς τοὺς πρόποδας ὅμως τῶν Ἀλπεων εἶναι γλυκὺ. Εἰς διὰς τὰς ἄλλας περιο-

χάς είναι μεσογειακόν και εις την Κυανήν 'Α-
κτὴν εἶναι γλυκύ.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις — Κάτοικοι

Προῖόντα. Τό ἥμισυ περίπου τῶν κατοίκων
ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Οἱ γεωργοὶ εἰ-

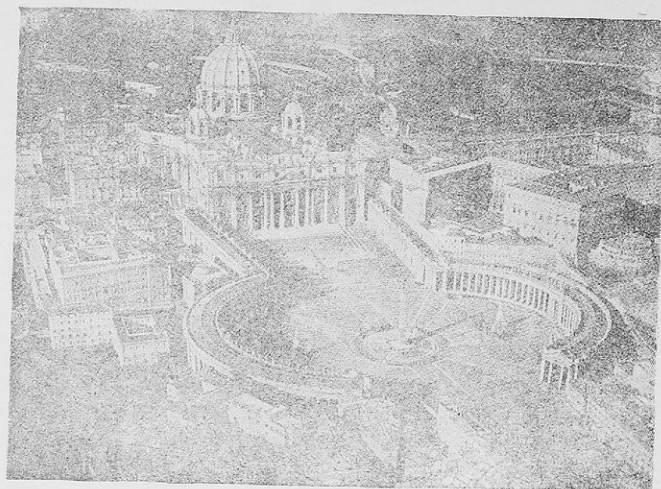
ριοχὴ τῆς Ἰταλίας, ἡ περιοχή τῆς *Καμπανίας*
καὶ ἡ περιοχή τῆς *Σικελίας*. Εἰς τὴν περιοχὴν
τῆς Βορείου Ἰταλίας καλλιεργοῦνται ἀραβοσίτος,
οἶτος, ὄρυζα, ζαχαροῦχα τεύτλα καὶ λαχανικά. Εἰς
τὰς νοτίους πλαγιάς τῶν Ἀλπεων εὐδοκιμοῦν
ἡ ἄμπελος καὶ ἡ μοσρέα.

Γεωφυσικὸς χάρτης τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου.

ναι μορφωμένοι εἰς εἰδικὰ σχολεῖα καὶ καλλιε-
ροῦν τὴν γῆν ἐπιστημονικῶς ὥστε νὰ παράγω-
νται ποικίλα προϊόντα. Εὐφορότερα μέρη εἶ-
ναι ἡ περιοχή τοῦ Πάδου, ἡ ὁποία χάρις εἰς τὸ
εὐφωρον ἔδαφος καὶ τὰ πολλὰ ἀρδευτικὰ
ἔργα εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ πε-

Εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς ὑπάρχουν καὶ αἱ
μεγάλαι λίμναι *Κόμο*, *Ματζιόρε* καὶ *Γκάρδα*,
εἰς τὰς ὅσας τῶν ὁποίων ὑπάρχουν πολλοὶ ὠ-
ρατοὶ πόλεις καὶ χωρὰ. Τὰς λίμνας αὐτὰς ἐπι-
σκέπτονται πολλοὶ ξένοι διὰ νὰ θαυμάσουν τὰς
φυσικὰς καλλονὰς τῆς περιοχῆς αὐτῆς. Εἰς τὴν

Ρώμη. Ὁ ναός τοῦ Ἁγίου Πέτρου.

Ἡ *συγκοινωνία* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Ἐξυπηρετεῖται μὲ ἄφθονα αὐτοκίνητα καὶ μὲ πυκνὸν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν (22.000 χλμ.). Σιδηροδρομικῶς ἡ Ἰταλία συνδέεται μὲ τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν Ἑλβετίαν. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ ἀτμοπλοϊκὴ καὶ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Ἡ Ἰταλία ἐξάγει πολλὰ ὑφάσματα, ἔλαιον, οἶνον, σταφυλὰς, ὄρυζαν, ἔσπερ δοειδῆ, λαχανικά, μηχανάς, αὐτοκίνητα, θεῖον, ζυμαρικά καὶ διάφορα φρούτα. Εἰσάγει βάμβακα, ἔρια, πετρέλαιον, σίδηρον, βιομηχανικά προϊόντα κ.ἄ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει ὑφάσματα, θεῖον, νήματα, μηχανάς, φαρμακευτικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνὸν, κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον, κ.ἄ.

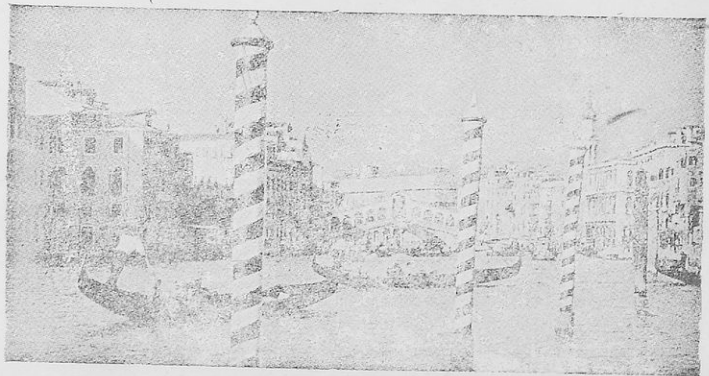
Κάτοικοι — Πολιτισμός. Οἱ Ἰταλοὶ εἶναι ἐργατικοί, οἰκονόμοι καὶ ἀγαποῦν πολὺ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς καλὰς τέχνας.

Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πυκνοκατοικημένη, πολλοὶ μεταναστεύουν εἰς τὰς ξένας χώρας. Κατὰ τὸ ἔτος 1940, τὴν 28ην Ὀκτωβρίου, μᾶς ἐκήρυξαν

τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἐνίκηθησαν ἀπὸ τὸν γενναῖον Ἑλληνικὸν στρατόν. Κατὰ τὸ ἔτος 1945 ἡ Ἰταλία ἐνίκηθη ἀπὸ τοὺς συμμάχους, ἔχασε ὅλας τὰς ἀποικίας καὶ ἡ Δωδεκάνησος παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίσης παρεχωρήθη καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Ἰστρίας εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Ἡ Ἰταλία ἔχει *Δημοκρατικὸν πολίτευμα*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας εἶναι ἡ *Ρώμη* (1.695.000 κατ.), ὥραία πόλις μὲ ὥραϊα ἱστορικά καὶ καλλιτεχνικὰ μνημεῖα. Ἐχει καὶ τὸν πολυτελέστατον καὶ μεγαλύτερον ναὸν τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸν Ἅγιον

Πέτρον. Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ *Τουρίνον* (700.000 κατ.), μὲ πολλὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια. Εἰς τὸ Τουρίνον ὑπάρχουν καὶ τὰ περίφημα ἐργοστάσια Φιάτ. Ἡ *Γένοβα* (650.000 κατ.) εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Μεσογείου. Τὸ *Μιλάνον* (1.300.000 κατ.), ἡ *Φλωρεντία*, ἡ *Βενετία*, ἡ *Τεργέστη*, μὲ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 300.000 κατ. ἑκάστη. Τὸ *Βρινδῆσιον* (150.000 κατ.), μὲ ὥρατον φυσικὸν λιμένα. Εἰς τὴν Σικελίαν αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἀρχαῖαι ἀποικίαι τῶν Ἑλλήνων (Μεγάλη Ἑλλάς). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Μεσσήνη* (200.000 κατ.). Ἄλλαι πόλεις αἱ *Συρακοῦσαι* κ. ἄ. Εἰς τὴν Σαρδηνίαν πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Κάλιαρι* (100.000 κατ.).

Ἡ Βενετία μὲ τὰ κανάλια τῆς.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ (ΠΟΛΙΣ) ΤΟΥ ΒΑΤΙΚΑΝΟΥ

Είναι φρούριον εις ένα από τούς 7 λόφους της Ρώμης. Έχει πολλά μουσεία, βιβλιοθήκας κλπ. και τὸ ἀνάκτορον τοῦ Πάπα. Έχει ἔκτασιν 0,45 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 1.100 κατ.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ

Εἶναι ἀνεξάρτητος. Έχει ἔκτασιν 61 τ. χλμ. μὲ πληθυσμὸν 13.000 κατ. ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰταλίας.

ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἰβηρική χερσόνησος λέγεται καὶ Πυρρὴ νῆϊκή καὶ κατέχει τὸ ΝΔ. τμήμα τῆς Εὐρώπης. Εὐρίσκεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Έχει ἔκτασιν 590.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 36.000.000 κατοίκων καὶ εἶναι κυρίως ὀρεινὴ.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κράτη: τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Ἡ Ἰσπανία κατέχει τὸ Ἀνατολ. μέρος τῆς Ἰβηρικής χερσονήσου καὶ περιλαμβάνει καὶ τὰς νήσους Πιτουύσας καὶ Βαλεαρίδας. Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Γαλλίαν καὶ τὸν Βισκαϊκὸν κόλπον, πρὸς Α. καὶ Ν. μὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Πορτογαλίαν καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Έχει ἔκτασιν 500.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 28.000.000.

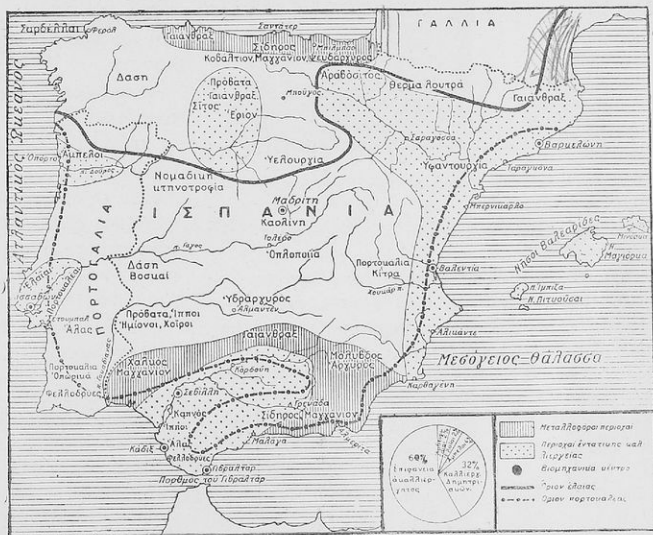
Πυκνότητά πληθυσμοῦ ἔχει 56 κ.τ.εἰς ἕνα τ.χλμ. Ὅριζόντιος διαμελισμός. Πρὸς Β. εἶναι ὁ Βισκαϊκὸς κόλπος καὶ πρὸς Ν. ὁ Πορθμός τοῦ Γιβραλτάρ, ποῦ χωρίζει τὴν Ἰβηρικὴν χερσονήσον ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν.

Ὅρη. Πρὸς Β. εἶναι τὰ Πυρηναῖα (3.500 μ.), ποῦ ἀποτελοῦν φυσικὸν ὄριον μὲ τὴν Γαλλίαν. Συνέχεια τῶν Πυρηναίων εἶναι τὰ Κανταβρικήα (2.700 μ.) καὶ τὰ Ἰβηρικά. Εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας εἶναι ἡ Γκοανταλαχάρα μὲ πολλὰς δια-

Ἔργασαι. Νὰ κάμτε τὸν χάρτην τῆς Ἰταλίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰς σπουδαιότατας πόλεις καὶ ποταμούς. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ λεξικά τὰς λέξεις ποὺ σὰς ἐνδιαφέρουν.

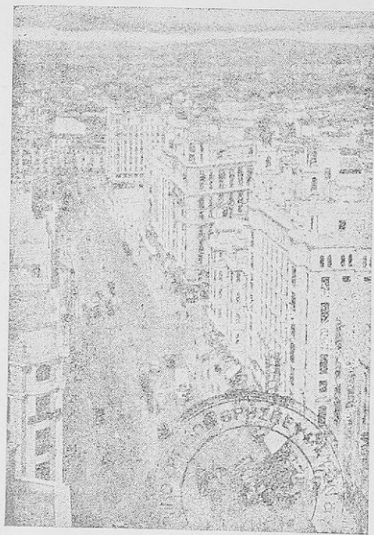
Ἔρωτήσεις. Ποῖα μέρη τῆς Ἰταλίας εἶναι πυκνοκατοικημένα; Πῶς ἔγιναν τὰ ἡφαίστεια; Ποῖαι εἶναι αἱ εὐφορώτεραι περιοχαὶ τῆς Ἰταλίας; Τί προϊόντα παράγονται εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ τὴν Νότιον Ἰταλίαν; Νὰ κάμτε νοερὰ ταξίδια εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἰταλίας καὶ νὰ γράψτε μίαν σύντομον ἑκθεσιν.

κλαδώσεις, τὰ ὅρη τῆς Καστίλις καὶ πολλὰ ἄλλα. Μεταξὺ τῶν ὀρέων αὐτῶν σχηματίζεται ἡ πεδιάς τῆς Σαραγόσας, ἡ ὅποια διαρρέεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Ἐβρον καὶ τοὺς παραποτά-

μους τοῦ. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἰσπανίας εὐρίσκειται τὸ Καστιλιανὸν ὄροπέδιον, τὸ ὅποιον, ἐπειδὴ εἶναι μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ ἔχειται ὀλίγας βροχάς, εἶναι ξηρὸν καὶ ἀδενδρὸν καὶ χρησιμεύει ὡς βοσκότοπος. Εἰς τὸ νότιον τμήμα τῆς χώρας εἶναι αἱ ὀροσειραὶ Σιέρρα Μορένα καὶ Σιέρρα Νεβάδα. Μεταξὺ τῶν ὀροσειρῶν αὐτῶν ἐκτείνεται ἡ εὐφορωτάτη καὶ καταπράσιнос πεδιάς τῆς Ἀνδαλουσίας, τὴν ὅποian διασχίζει ὁ ποταμὸς Γκοανταλκίβιτς μὲ ἀπείρους διώρυγας

χυνόμενος εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ἄλλοι σπουδαῖοι ποταμοὶ εἶναι ὁ Δούρος, ὁ Τάγος καὶ ὁ Γουαδιάνας, οἱ ὁποῖοι διὰ μέσου τῆς Πορ-

Μαδρίτη, [πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας.

τογαλίας χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰσπανίας εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας καὶ πρὸς τὰ Πυρηναῖα εἶναι *ῥηπειρωτικόν*, εἰς τὰς παραθαλασσίους περιοχὰς εἶναι *θαλάσσιον εὐκρατον* καὶ πρὸς τὰ Ν. καὶ ΝΑ εἶναι *μεσογειακόν*. Αἱ περιοχαὶ αὗται ἔχουν πλούσια δάση, πολλὰ λιβάδια καὶ πολλὰς φελλοφόρους δρῦς, ποὺ μᾶς δίδουν μὲ τὸν φλοιὸν τοὺς τὸν φελλόν.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις — Κάτοικοι

Προϊόντα. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας στηρίζεται εἰς τὴν γεωργίαν. Παράγονται *σίτες, κριθή, σίκαλις, ἔλαιον, οἶνος, ἐσπεριδοειδῆ* καὶ πολλὰ *φρούτα*. Εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου ἡ Ἰσπανία ἔρχεται *πρώτη* εἰς τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς παραλιακὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν καλλιεργοῦνται *δρυζα, ζαχαροκάλαμον, φοίνικες καὶ λαχανικά*. Ἐάν οἱ Ἰσπανοὶ ἐκαλλιέργουν τὰ ἐδάφη τῶν ἐπιστημονικῶς, ἡ χώρα τῶν θά ἦτο αὐτάρκης καὶ ἰδίως εἰς τὰ σι-

τηρά. Ἡ *κινητογραφία* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, τρέφονται πολλὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ζῶα. Εἰς τὰς βοσκὰς τοῦ Καστιλιανοῦ ὄροπεδίου τρέφονται πρόβατα (μερινὸς) μὲ λεπτότατα ἔρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται ὠραῖα ὑφάσματα, σάλια κ. ἄ.

Πολὺ σημαντικὸς εἶναι καὶ ὁ *δρυκτὸς* πλοῦτος τῆς χώρας. Ἐξάγονται πολλὰ σιδηρομεταλλεύματα, μόλυβδος, χαλκός, ὑδράργυρος καὶ γαϊάνθρακες.

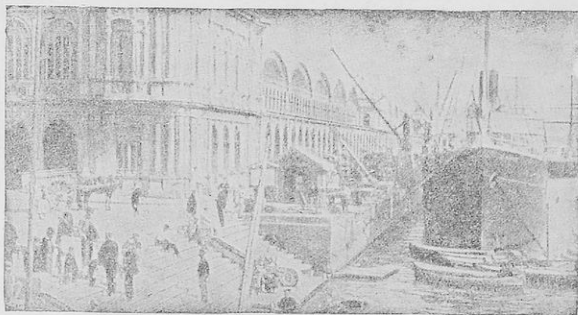
Ἡ *βιομηχανία* παρουσιάζει ἄρκετὴν ἀνάπτυξιν. Ἐχει πολλὰ ὑφαντουργεῖα καὶ κλωστοῦφανήρια, ἔλαιουργεῖα, σαπυνοποιεῖα ποὺ κινοῦνται μὲ τὴν δύναμιν τοῦ λευκοῦ ἀνθρακός. Ἐχει ἀκόμη χαρτοποιεῖα, ἐργαστᾶσια κατασκευῆς ἠλεκτρικῶν ειδῶν, παρασκευῆς χημικῶν προϊόντων καὶ πολλὰ *κονσερβοποιεῖα* ἰχθύων.

Ἡ *ἀλιεία* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ἀφθονα ἁλμυτικὰ εἶδη ἀλιεύονται εἰς τὸν Βισκαϊκὸν κόλπον καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Ἀπὸ τὰ *δίση* ἐξάγεται ἄφθορος *ξύλειος*, ρητίνη, φελλὸς κ. ἄ.

Ἡ *συνκοινωνία* εἶναι πολὺ καθυστερημένη, διότι τὸ ἔδαφος εἶναι ἀνώμαλον καὶ ὀρεινόν. Μόνον εἰς τὰς παραλιακὰς πεδιάδας, ὅπου τὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ ὁ πληθυσμὸς πυκνότερος, ὑπάρχει πυκνότερον δίκτυον *συνκοινωνίας* μὲ αὐτοκίνητα καὶ σιδηροδρομικὰ γραμμὰς (15.600 χλμ.).

Ἐξάγει κυρίως ἔλαιον, οἶνον, ἔρια, δέρματα, διάφορα φρούτα καὶ μεταλλεύματα, ὑδράργυρον, φελλόν.

Βαρκελώνη, ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς Ἰσπανίας.

Εἰσάγει *ξύλειαν*, βάμβακα, καφέ, διάφορα μηχανικά, μηχανήματα, αὐτοκίνητα κ. ἄ.

Κατὰ τὸ *θρήσκευμα*: Χριστιανοὶ Καθολικοί.

Πολίτευμα. Κατόπιν επαναστάσεως κατελύθη ἡ βασιλεία καὶ κατέλαβε τὴν ἐξουσίαν ὁ στρατηγὸς *Φράγκο*, ὁ ὁποῖος διευθύνει τὸ κράτος δικτατορικῶς ἀπὸ τὸ 1938.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Μαδρίτη* (1.500.000 κατ.), μία ἀπὸ τὰς ὥραιότερας πόλεις τῆς Εὐρώπης. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ *Βαρκελώνη* (1.200.000 κατ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰσπανίας εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἡ *Καρθαγένη*, ἐπίσης λιμὴν. Τὸ *Μπιλμπάο* ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἡ *Σεβίλλη* (400.000 κατ.) καὶ ἄλλαι. Ἡ πόλις *Γιβραλτάρ* ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Ἀποικίαι. Ἡ Ἰσπανία ἔχει κτήσεις εἰς τὴν Ἀφρικὴν τὴν *Ἰσπανικὴν Μαρόκον*, τὴν *Ἰσπανικὴν Γουινέα*, τὰς *Καναρίους νήσους* κλπ. μὲ πληθυσμὸν 2.000.000 περίπου κατ. Ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν ἐξεκίνησε ὁ Κολόμβος τῷ 1429 καὶ ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν.

Ἔργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Ἰσπανίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰς μεγαλύντας πόλεις, τὰ ὅρη καὶ τοὺς ποταμοὺς. Νὰ διαβάζετε εἰς τὸ λεξικὸν τὰς λέξεις Ἰσπανία, Κολόμβος.

Ἐρωτήσεις. Διὰ τί παραθαλάσσια δυνικαὶ περιοχαὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἔχουν πλοῖα δάση καὶ πλοῖα λιβάδια; Τί γνωρίζετε διὰ τὰ προϊόντα τῆς Ἰσπανίας; Ποίαι εἶναι αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Ἰσπανίας; Νὰ χάσετε νοερά ταξίδια εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἰσπανίας καὶ νὰ γράψετε μίαν σύντομον ἐκθεσιν.

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἡ Πορτογαλία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου πρὸς Δ. τῆς Ἰσπανίας. Συνορεύει πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. μὲ τὴν Ἰσπανίαν καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ἐχει ἑκτασιν 90.000 τ.χλμ. καὶ πληθυσμὸν 8.000.000 κατ. Πυκνότης πληθυσμοῦ 85 κάτοικοι κατὰ τ. χλμ.

Τὸ ἔδαφος τῆς Πορτογαλίας εἶναι ὀρεινὸν καὶ μόνον πρὸς τὰ παράλια εἶναι πεδινόν.

Ὅρη. Εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας εὐρίσκεται ἡ ὄροςοιρὰ *Σιέρρα-Ντι-Ἐντέλλα* (1.190 μ.) μὲ πολλὰ διακλαδῶσεις. Τὸ ἄλλο ἔδαφος εἶναι πεδινόν καὶ διαρρέεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς *Λοῦζο*, *Τάγο* καὶ *Γουαδιάνα*. Εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς πεδιάδος εἶναι πολλοὶ λόφοι. Ἐκεῖ καλλιεργοῦνται πολλὰ ἄμπελοι καὶ παράγεται ὁ

περίφημος οἶνος «Πορτό». Εἰς τὰ νότια μέρη ὑπάρχουν πολλοὶ φελλοφόροι δῦρες καὶ παράγεται ὁ περισσότερος φελλὸς τοῦ κόσμου (1946: 200 χιλ. τόννοι).

Τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατον θαλάσσιον.

Οικονομικὴ ἐξέτασις - Κάτοικοι

Προῖόντα. Ἡ Πορτογαλία εἶναι κράτος γεωργικόν. Καλλιεργοῦνται *δημητριακοὶ καρποί*, *ἀραβόσιτος*, *ὄρυζα*, *πολλὰ ἐλαία*, *ἄμπελοι* καὶ ὁπωρόφρα δένδρ. Εἰς τὴν παραγωγὴν *φελλοῦ* κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Εἰς τοὺς βοσκοτόπους τρέφονται πολλὰ αἰγοπρόβατα, *μεγάλα ζῶα* καὶ πολλὰ *πouleρικά*. Ἡ *χοιροτροφία* κατέχει τὴν πρώτην θέσιν. Ἀπὸ τὰ δάση ἐξάγεται ἄφθονος *ξυλεία* καὶ ἄφθονος *φελλός*, *ρητίνη* καὶ *τερεβινθέλιον* (νέφτι). Εἰς τὸν *Βισκαϊκὸν κόλπον* ἀλιεῦνται ἄφθονοι καὶ *ἐξαιρετικαὶ σαρδέλλαι*. Ἀπὸ τὰ *πλοῖα ὀρυκτὰ* τῆς ἐκμεταλλεύεται μόνον *γαϊάνθρακας*, *σίδηρον* καὶ *ἀρσενικόν* λόγω ἐλλείψεως *κεφαλαίων*. Ἡ *βιομηχανία* εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς τοὺς κλάδους τῆς ὑφαντουργίας, *βυρσοδεψίας*, *μεταλλουργίας* καὶ *συσκευασίας σαρδελλῶν* εἰς *κυτία*.

Ἡ *συγκοινωνία* ἐξυπηρετεῖται μὲ *αὐτοκίνητα* καὶ μὲ *μικρὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον*. Ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ *θαλασσία συγκοινωνία* καὶ ἡ *ἀεροπορικὴ* καὶ ἡ *λίσσαβὼν* εἶναι κέντρον τῆς διεθνούς ἀεροπορικῆς *συγκοινωνίας*. Ἐξάγει κυρίως οἶνον, *φελλόν* καὶ *κονσέρβας ἀλιευτικῶν εἰδῶν*. Εἰσάγει σίτον, *αὐτοκίνητα*, *πετρέλαιον* κ. ἄ.

Κατὰ τὸ *θρήσκευμα* εἶναι *Χριστιανοὶ Καθολικοὶ* καὶ κατὰ τὸ *πολίτευμα* *Δημοκρατία*.

Λίσσαβων, πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς εἶναι ἡ *Λίσσαβων* (1.000.009 κατ.), πόλις νέα καὶ ὥραιος λιμὴν. Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ *Πόρτο* (250.000 κατ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας, καὶ ἡ *Κοϊμברה*, μὲ *δομομαστὸν Πανεπιστήμιον*.

Ἀποικίαι. Ἡ Πορτογαλία ἔχει κτήσεις εἰς τὴν Ἀφρικὴν (*Πορτογαλικὴ Γουινέα* καὶ νῆσοι Ἀγ. Θωμᾶ κλπ.). Εἰς τὴν Ἀσίαν μερικὰς πόλεις εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ εἰς τὴν Κίναν καὶ εἰς τὴν Αὐστραλίαν μέρος τῆς νήσου *Τιμόρ*, ὁλικῆς ἐκτάσεως 2.000.000 τ.χλμ. καὶ πληθυσμὸν 10.000.000 κατ. περίπου.

ΑΝΔΟΡΡΑ

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῶν Πυρηναίων μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰσπανίας εὐρίσκεται ἡ μι-

κρὰ ἀνεξάρτητος Δημοκρατία Ἀνδόρρα, μὲ 6.000 περίπου κατοίκους.

Ἑργασία. *Νὰ κρίνεται ἓνα χάριτον τῆς Πορτογαλίας καὶ νὰ τοποθετήσῃτε τὰ ὄρη καὶ τὰς πόλεις. Νὰ διαβάσῃτε εἰς τὸ Λεξικὸν τὰς λέξεις Πορτογαλία καὶ Μαγγελάνος καὶ πᾶσαν ἄλλην λέξιν πού σᾶς ἐνδιαφέρει.*

Ἑρωτήσεις. *Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Πορτογαλίας; Νὰ κρίνεται μὴ σύντομον ἐκθεσιν.*

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Δυτικὴ Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς χώρας Γαλλίαν, Βέλγιον, Λουξεμβούργον, Ὁλλανδίαν καὶ τὰς Βρετανικὰς νήσους.

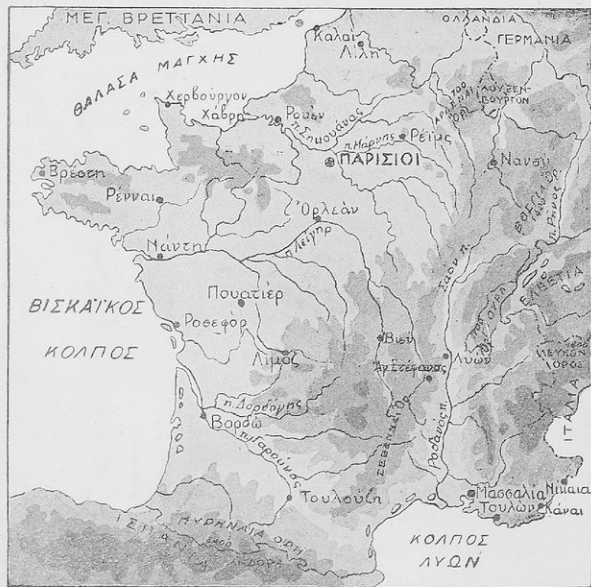
ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ Γαλλία κατέχει τὸ ΝΔ. ἄκρον τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὸ Λου-

νίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ πρὸς Α. μὲ τὴν Ἰταλίαν, τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γερμανίαν. Ἔχει ἔκτασιν 550.000 τ.χλμ. καὶ πληθυσμὸν 40.000.000 κατ. Πυκνότης πληθ. 70 κάτοικοι κατὰ 1 τ. χλμ. Εἶναι χώρα ἀραιοκατωκρμένη.

Ἔδαφος. Εἰς τὰ παράλια τῆς Μάγχης εἶναι ὁ ἐκκόλπος τοῦ *Χερσούργον* καὶ τῆς *Νορμανδίας*. Εἰς τὸν Ἀτλ. Ὠκεανὸν εἶναι ὁ *Βισκαϊκὸς κόλπος*. Μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὁ *Πορθμὸς τοῦ Καλαί* καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον εἶναι ὁ κόλπος τῆς *Λυὸν*.

Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι πεδινὸν πρὸς τὰ παράλια καὶ ὀρεινὸν εἰς τὸ κέντρον. Πρὸς τὸ Δυτικὸν καὶ τὸ ΒΔ. μέρος καὶ ΒΑ. ἐκτείνεται ἀπέραντος πεδιάς, ἡ ὅποια διακόπτεται πρὸς τὸ μέρος τῆς Μάγχης ἀπὸ τὰ μικρὰ ὑψώματα τῆς *Νορμανδίας* καὶ πλαισιώνεται ἀπὸ τὰ χαμηλὰ ὄρη τῆς *χερσονήσου τῆς Βρετανίας*. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ Βελγίου ὑπάρχει τὸ ὄροσπεδιον τῶν Ἀρδεννῶν. Ἀπὸ τὰ κεντρικὰ ὄρη τῆς Γαλλίας κυριώτερα εἶναι αἱ *Σεβέν-ναι* (1.800 μ.). Τὰ *Βόσγια* καὶ ὁ *Ιούρας* πρὸς τὰ ΒΑ. Πρὸς Α. εἶναι αἱ Ἄλπεις. Τὸ δυτικὸν μέ-

Γεωγραφικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

ξεμβούργον, τὸ Βέλγιον καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης, πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν Ἀτλ. Ὠκεανόν, πρὸς Ν. συνορεύει μὲ τὴν Ἰσπα-

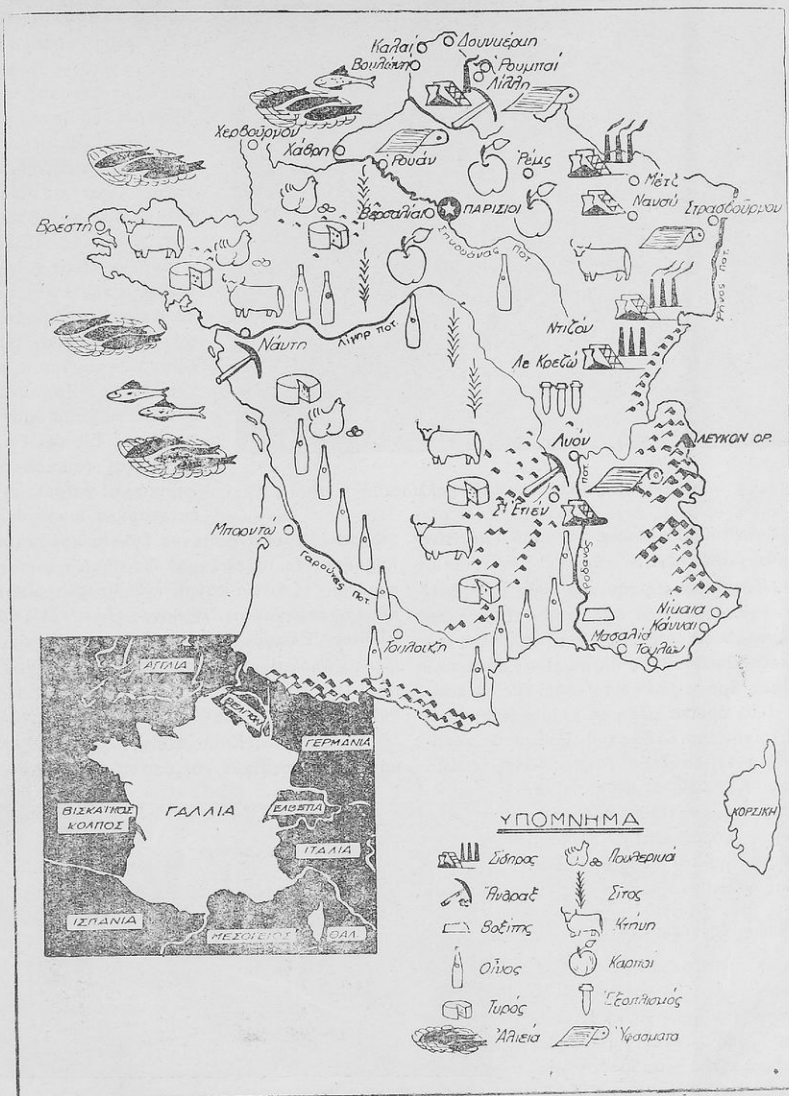
ρος τῶν Ἀλπεων ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῶν Ἀλπεων εἶναι τὸ *Λευκὸν ὄρος* (4.800 μ.). Μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΓΛΩΣΣΑΣ

τῶν Κεντρικῶν ὁρέων εἶναι ἡ κοιλὰς τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ. Ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ ὄρη πηγάζει ὁ μεγάλος ποταμὸς τῆς Γαλλίας Λίγηρ καὶ

εὐρίσκεται μεταξύ τῶν Κεντρικῶν ὁρέων καὶ τοῦ ὁροπέδιου τῶν Ἀρδεννῶν. Εἶναι οὗτοι πλωτοὶ ποταμοὶ μὲ πολλὰς διώρυγας καὶ ἐκ-

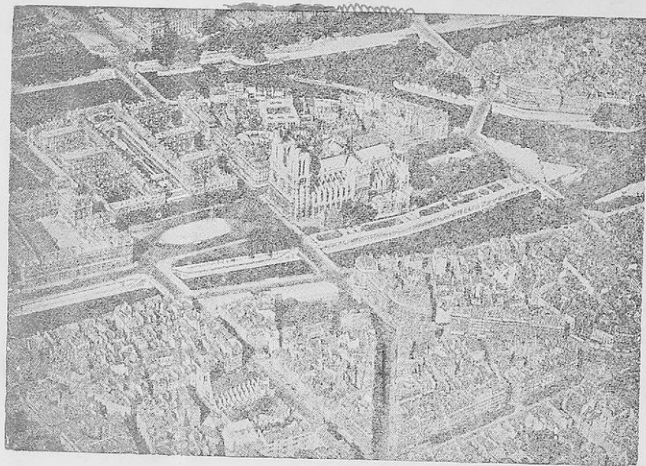
Χάρτης τῶν κυριωτέρων προϊόντων τῆς Γαλλίας.

ὁ Γαρόννης μὲ τοὺς πολλοὺς παραποτάμους του. Οἱ ποταμοὶ Σηκουάνας καὶ Μάγχης πηγάζουν ἀπὸ τὸ ὁροπέδιον τοῦ Λάγκρ, τὸ ὁποῖον

βάλλουν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ὁ Ροδανὸς πηγάζει ἀπὸ τὰς Ἑλβετικές Ἄλπεις καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἀπὸ τὰς διώρυγας σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς Μεσημβρίας, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴν Μεσόγειον θά-

τριάκοι καρποί καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὴν Κυανὴν Ἀκτὴν εὐδοκιμοῦν τὰ φυτὰ τῶν

Παρίσιοι, πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας.

λασσαν, διὰ τοῦ Γαρούνα ποταμοῦ, μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

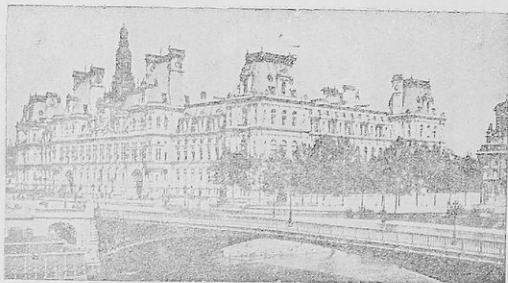
Κλίμα. Τὸ κλίμα εἰς τὴν περιοχὴν ποὺ βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν εἶναι μεσογειακόν. Εἰς τὸ Δυτικὸν μέρος, εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, τὸ κλίμα εἶναι ὠκεάνειον μὲ κανονικὰς βροχὰς ὅλον τὸ ἔτος. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὰ ὀρεινὰ μέρη τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ροδανῶ ποταμοῦ, ἐπειδὴ πνέει τοπικὸς ψυχρὸς ἄνεμος ἀπὸ τὰ ὄρη τῶν Ἀλπεων, ὁ χειμὼν εἶναι ψυχρὸς. Εἰς τοὺς νοτίους πρόποδας τῶν Ἀλπεων εὐρίσκεται ἡ περιοχὴ τῆς Κυανῆς ἀκτῆς καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἐξαιρετικῶς γλυκύ.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις — Κάτοικοι

Προϊόντα Ἡ Γαλλία εἶναι κατ' ἐξοχὴν χώρα γεωργικὴ καὶ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς γίνεται ἐπιστημονικῶς (βενζινάρωτρα, βαθὺ ὄργανο, λιπάσματα κλπ.) καὶ παράγει ἀπὸ ὅλα σχεδὸν τὰ γεωργικὰ προϊόντα. Παράγεται σίτος, κριθή, βρώμη, ἀραβόσιτος, γεωμήλα καὶ σακχαροῦχα τεύτλα καὶ ἄλλα. Εἰς τὰ παράλια πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καλλιεργοῦνται ἄμπελοι, ἐλαῖαι, δημη-

χώρας ἐξάγεται ἄφθονος ξυλεία καὶ ρητίνη. Ὁλόκληροι περιοχαὶ ἔχουν ὡς προῖδν κάστανα καὶ καρύδια. Ἡ ἄλεια καὶ ἡ ἱχθυοτροφία εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένα. Ἀφθονος εἶναι καὶ ὁ δρυκτός πλοῦτος. Ἐξάγονται γαιάνθρακες, σίδηρος, βωξίτης (άλουμίνιον), ψευδάργυρος, ἀνθρακικὸν κάλι (ποτάσσα) κ.ἄ. Εἰς τὸν σίδηρον ἔρχεται δευτέρα εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν.

Βιομηχανία. Χάρis εἰς τὸν ἄφθονον γεωργικόν, κτηνοτροφικόν καὶ δρυκτὸν πλοῦτον ἔχει

Τὸ Δημουργεῖον τῶν Παρισίων.

πολὺ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Κυριότεραι βιομηχανίαι εἶναι ἡ ἀρωματοποιΐα, ἡ σαπωνοποιΐα, χημικῶν λιπασμάτων, ὑφαντουργίας, σιτοκινήτων, μηχανημάτων, σακχάρους, μεταξῶ-

των ύφασμάτων. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς μετὰ ξης εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βρεττανίας ὑπάρχουν πολλὰ κον-σερβοποιεῖα.

Συγκοινωνία. Αὕτη εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη.

Ὁ Λιμὴν τῆς Μασσαλίας.

Ἕχει τοὺς τελειότερους αὐτοκίνητοδρόμους τοῦ κόσμου καὶ πυκνὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον, πολλὰς διάρυγας καὶ ποταμούς, ποὺ οἱ περισ-σότεροι εἶναι πλωτοί. Ἕχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Ἡ Γαλλία ἔχει καὶ τὸ μεγαλύτερον ἀεροδομῖον τοῦ κόσμου, τὸ Μπουρζέ, πλησίον τῶν Παρισίων.

Ἐμπόριον. Ἕχει πολὺ ἀνεπτυγμένον ἐμπό-ριον. Ἐξάγει ὑφάσματα, κοσμήματα, εἶδη νεω-τερισμοῦ, μηχανάς, αὐτοκίνητα, σίδηρον κ.ἄ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει ἀλιευτικὰ προϊόν-τα, μηχανάς, φαρμακευτικὰ προϊόντα, βι-βλία κ. ἄ. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει κα-πνὰ, ἔλαιον, ἑλαιοὺς, οἶνον, σταφίδας, ξηρὰ σῦκα κ. ἄ.

Κάτοικοι — Πολιτισμός. Οἱ Γάλλοι εἶ-ναι λαὸς πολὺ πολιτισμένος. Εἰς τὴν Γαλ-λίαν ὑπάρχουν πολλὰ πανεπιστήμια καὶ ἀνώτεραι σχολαὶ καὶ ἀπὸ ὅσας τὰς χώρας πηγαίνουν πολλοὶ ξένοι διὰ νὰ μορφω-θοῦν. Εἶναι φιλελεύθερος λαὸς καὶ κατὰ τὸ 1789 ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις πρώτη διεκήρυξε τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὸ *θρήσκευμα* εἶναι Καθολικοὶ καὶ ὀλίγοι Διαμαρτυρόμενοι. Τὸ *πολίτευμα* τῆς Γαλ-λίας εἶναι κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία.

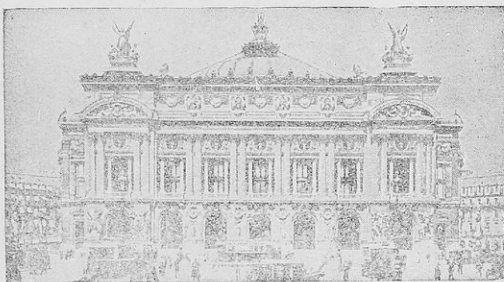
Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι οἱ *Παρίσιοι* μὲ 3 ἑκατ. κατοίκους. Ἕχει πολλὰ πανεπιστήμια, ἀνώτερας σχολάς, μουσεῖα, θεάτρα, πολλὰ ἐμ-

πορικά καταστήματα καὶ πολλὰς βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὰς ὠραιότε-ρας πόλεις τοῦ κόσμου. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ *Λίλλη* (200 000 κατ.), ἡ *Χάρθρη* (200 000 κατ.), ἡ *Μασσαλία*, ἀρχαία ἑλληνικὴ ἀποικία, ποὺ εἶναι

ὁ πρῶτος ἑμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας (800 000 κατ.), ἡ *Τουλὼν* (200.000 κατ.), ἡ *Νίκαια* καὶ αἱ *Κάνναι*, ποὺ μὲ τὸ ὠροστον τοὺς κλίμα προσελκύουν πολλοὺς ξέ-νους. Τὸ *Βορδὼ* (250 000 κατ.), ὅπῃ τὸν λιμένα τοῦ ὁποίου ἐξάγεται ὁ περίφη-μος οἶνος τῆς Κομπανίας. Εἰς τὴν δυτικὴν παραλλαν εἶναι ἡ *Νάντη* (200 000 κ.).

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος *Κορσικὴ* μὲ πρωτεύουσαν τὸ *Αἰάκιον*. Αὕτη εὕρεται πρὸς Α. τῆς Σαρδηνίας.

Ἀποικία. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἔχει τὴν *Τύ-νιδα*, τὸ *Ἀλγέριον*, τὸ *Μυρόκον*, τὴν *Δυτικὴν Γαλλικὴν Ἀφρικὴν*, τὴν *Γαλλικὴν Ἰσημερινὴν Ἀ-φρικὴν*, τὸ *Γαλλικὸν Καμερόν*, τὴν *Γαλλικὴν Σομαλίαν* καὶ τὴν νῆσον *Μαδαγασκάρην*. Εἰς τὴν Ἀσίαν ἔχει τὴν *Γαλλικὴν Ἰνδοκίνα* καὶ τὰς *Γαλλικὰς Ἰνδίας*. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερι-κὴν τὴν *Γαλλικὴν Γουϊάνα* καὶ μερικὰς νή-σους εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν.

Ἡ Ὁπέρα τῶν Παρισίων.

Ἡ ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟ

Εἶναι ἀνεξάρτητος ἡγεμονία καὶ εὕρεται εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐ-κεῖ ὑπάρχει καὶ τὸ περίφημον Καζίνο τοῦ Μον-

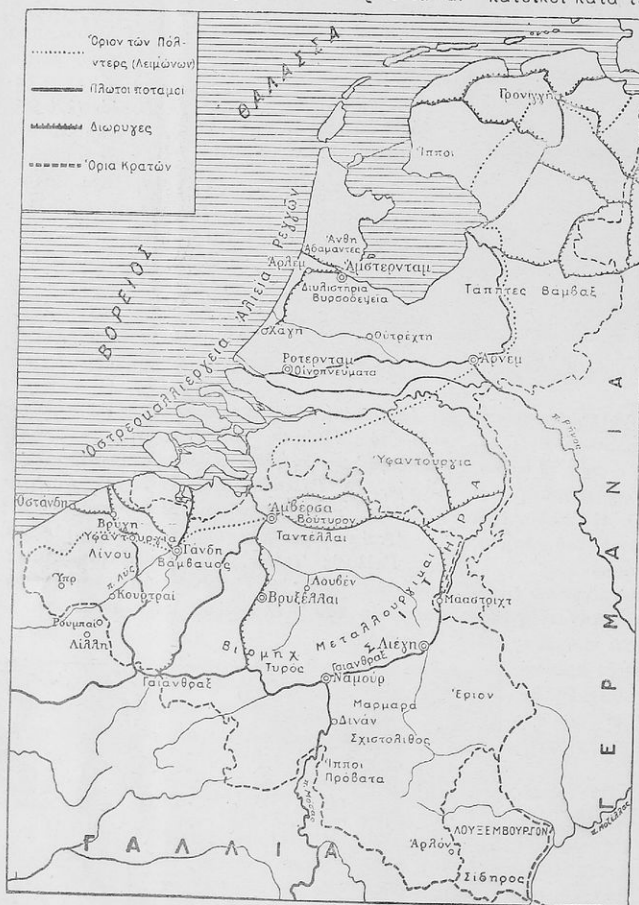
τεκάρλο με 10.000 κατ., πού είναι καί ἡ πω-
τεύουσα τῆς ἡγεμονίας.

Ἑργασίαι. Νά κάμετε τὸν χάρτην τῆς Γαλ-
λίας καί νά σημειώσετε τὰς πόλεις, τὰ ὄρη καὶ τοὺς
ποταμούς τῆς. Νά διαβάσετε εἰς τὸ λεξικὸν τὰς λέ-
ξεις «Γαλλία», «Βεσσαλλία», «Σέβραι».

Ἐρωτήσεις. Τί γνωρίζετε διὰ τὰ προϊόντα καὶ

Γαλλίας. Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Ὀλλαν-
διαν, πρὸς Α. μετὴν Γερμανίαν καὶ τὸ Λου-
ξεμβούργον, πρὸς Ν. μετὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς
Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἔχει ἔκτασιν 30.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν
8 600.000 κατοίκους. Πυκνότης πληθυσμοῦ: 276
κάτοικοι κατὰ τετρ. χλμ.

Χάρτης Βελγίου, Ὀλλανδίας καὶ Λουξεμβούργου.

τὴν συγκοινωνίαν τῆς Γαλλίας; Νά ταξειδεύσετε
νοερῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Μασσαλίαν καὶ
ἀπ' ἐκεῖ εἰς Παρισίους καὶ νά κάμετε μίαν ἔκθεσιν.

ΒΕΛΓΙΟΝ

Τὸ Βέλγιον εἶναι τὸ μικρότερον κράτος τῆς
Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ εὐρίσκεται πρὸς Β. τῆς

ρίζουν τὴν πεδιάδα στὰν ἔχη πλημμυρίδα. Τὸ
ἔδαφος ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν Σκάλ-
διος (Ἑσκά) καὶ Μεῦσης εἶναι εὐφορώτατον. Καλ-
λιεργεῖται μὲ μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ παράγει
ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα.

Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον ἔνεκα τῆς μεγά-
λης ὑγρασίας καλλιεργοῦνται κυρίως λιβάδια

Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου
ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φυ-
σικὰς περριοχάς: Ἀπὸ τὸ
Ἄνω Βέλγιον, τὸ Μέσον καὶ
τὸ Κάτω Βέλγιον.

Τὸ Ἄνω Βέλγιον ἀπο-
τελεῖ μέρος τοῦ ὀροπεδίου
τῶν Ἀρδεννῶν (μέσον ὕ-
ψος 500—800 μ.) καὶ δια-
σχίζεται ἀπὸ πολλὰς κοι-
λάδας. Σπουδαιότερα εἶ-
ναι ἡ κοιλάς τοῦ Μεῦσης
ποταμοῦ. Σκεπάζεται ἀπὸ
δάση καὶ ἔχει πολλὰ λι-
βάδια, ὅπου τρέφονται ἵπ-
ποι, πρόβατα καὶ χοῖροι.
Τὸ ἔδαφος τῆς κοιλάδος
τοῦ Μεῦσης, ἐπειδὴ ἀποτε-
λεῖται ἀπὸ προσχώσεις πο-
ταμῶν, εἶναι εὐφορὸν καὶ
πυκνοκατοικημένον. Τὸ ὑ-
πόλοιπον ἔδαφος εἶναι
πτωχόν. Εἰς τοὺς πρόπο-
δας τοῦ ὀροπεδίου πρὸς
τὸ Βόρειον μέρος ἐκτείνον-
ται πλουσιώτατα στρώμα-
τα ἄνθρακος.

Τὸ Μέσον Βέλγιον εἶ-
ναι πεδινόν καὶ διακόπτε-
ται ἀπὸ λόφους καὶ εἶναι
γεωργικὴ περριοχὴ. Ἡ πε-
διάς πρὸς τὴν θάλασσαν
χομηλώνει. Ἐκεῖ εἰς τὴν
παραλίαν ὑπάρχουν ἀμ-
μώδεις λόφοι (θῖνες) καὶ
ὕψηλά τεχνικὰ ἔργα, τὰ ὅ-
ποια ἐμποδίζουν τὰ ὕδατα
τῆς θαλάσσης νὰ πλημμυ-

διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Τὸ κλῆμα εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ *Ἀνω Βελγίου* εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν.

Εἰς τὸ *Μέσον Βέλγιον* εἶναι ἥπιώτερον καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ *Κάτω Βελγίου* εἶναι ὠκεάνειον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Προϊόντα. Τὸ Βέλγιον ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται σίτος, κριθή, βρώμη, τεύτλα διὰ σάκχαριν, καπνός, λίνον, γεώμηλα, λαχανικά, ἄνθη καὶ πολλὰ φρούτα.

Εἰς τὰ ἀπέραντα λιβάδια τρέφονται βόες, χοῖροι καὶ αἰγοπρόβατα καὶ παράγεται πολὺ βούτυρον καὶ τυρός. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ *πιηνοτροφία*. Πολλὰ ἀγελάδες τρέφονται εἰς σταύλους μετ' ἡσυχίαν τροφὴν. Ἐπειδὴ τὸ Βέλγιον εἶναι ἡ πυκνότερον κατοικημένη χώρα τῆς Εὐρώπης, τὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ *ἀλιεία*. Ἔχει πλούσια *ἀνθρακωρυχεῖα* καὶ ὀρυχεῖα σιδήρου, μολύβδου καὶ ψευδαργύρου. Πολὺ ἀνεπτυγμένην ἔχει τὴν *βιομηχανίαν*. Ὑπάρχουν πολλὰ μεταλλουργεῖα, ὕφαντουργεῖα, ὑαλουργεῖα, σακχαροποιεῖα καὶ μηχανουργεῖα. Ὑπάρχουν ἀκόμη καὶ ἐργοστάσια κατασκευῆς ὀπλων, φαρμακευτικῶν εἰδῶν καὶ χημικῶν προϊόντων. Περιφῆμα εἶναι τὰ κυνηγετικά ὄπλα τοῦ Βελγίου.

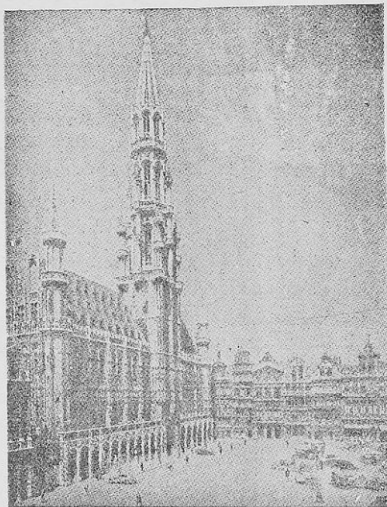
Ἡ *συγκοινωνία* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ἔχει τὴν τελειότεραν συγκοινωνίαν τοῦ κόσμου. Χάρις εἰς τὸν ἄφθονον ὀρυκτὸν πλοῦτον τοῦ καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τοῦ, τὸ *ἐμπόριον* τοῦ εἶναι ζωηρὸν μετ' ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου. Εἰσάγει εἶδη διατροφῆς, ἀποικιακά, πρῶτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ κ. ἄ. Ἐξάγει μεταλλουργικὰ εἶδη, ὑφάσματα, φαρμακευτικά εἶδη, χρώματα, ὑαλικά. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα κ. ἄ.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τοῦ Βελγίου εἶναι ἐργατικοί, πολιτισμένοι καὶ καλλιεργοὺν τὸ ἔδαφος καὶ τρέφουν καὶ τὰ ζῶα τοὺς ἐπιστημονικῶς μετὰ μεγάλην ἐπιμέλειαν. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι Χριστιανοὶ Καθολικοί. Πολίτευμα ἔχει βασιλευμένην Δημοκρατίαν.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι οἱ *Βρυξέλλαι* (1.300.000 κάτοικοι μετὰ τὰς προάστειας), ποὺ εἶναι μία ἀπὸ τὰς ῥωσιότερας πόλεις τοῦ κόσμου καὶ κέντρον τῶν γραμμάτων καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν. Ἄλλαι πόλεις: *Ἀμβέρσα* (800.000 κατ.), ποὺ εἶναι καὶ ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων, *Λιέγη* (565.000 κατοί-

κους), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον. *Γάνδη* (449.000 κατ.), βιομηχανικὸν κέντρον βαμβάκων ὑφασμάτων. Πλησίον τῶν Βρυξελλῶν εἶναι τὸ χωριὸν *Βατερλώ*, ὅπου ἐνίκηθη ὁ Μέγας Ναπολεὼν ἀπὸ τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ Γερμανοὺς.

Ἀποικίαι. Εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἔχει τὸ Βέλγιον *Κογκό*, τὸ ὅποιον ἔχει τὰ μεγαλύτερα ὄρυχεῖα, ὅπου ἐξάγονται χρυσός, ἀδάμαντες καὶ τὸ

Βρυξέλλαι, πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου.

πολύτιμον μέταλλον, τὸ *οὐράνιον*, ἀπὸ τὸ ὁποῖον κατασκευάζονται αἱ ἀτομικαὶ βόμβαι.

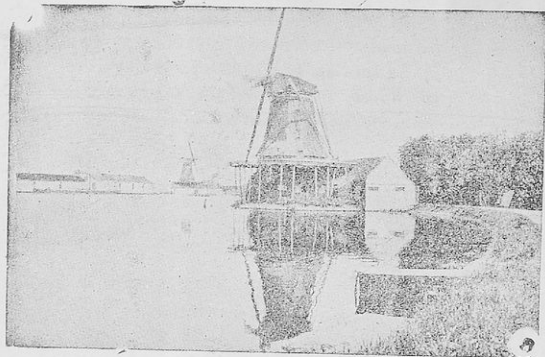
Ἔργασίαι. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ λεξικά τὰς λέξεις *Βέλγιον*, *Ἀμβέρσα* καὶ *Βατερλώ*. Νὰ σχεδιάσετε τὸν *χάρτην* τοῦ Βελγίου καὶ νὰ σημειώσετε τὰς πόλεις καὶ τοὺς ποταμούς.

Ἐρωτήσεις. Ποία περιοχὴ τοῦ Βελγίου εἶναι πυκνότερον κατοικημένη καὶ διατί; Διατί δὲν ἐπαρκοῦν τὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ; Νὰ κάμετε μίαν *σύντομον* ἐκθεσιν.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Τὸ Λουξεμβούργον εἶναι ἀνεξάρτητον *Δουκάτον* καὶ εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου. Κατοικεῖται ἀπὸ Γερμανοὺς Καθολικοὺς. Ἔχει *ἐκτασιν* 2.500 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 300.000 κατ. *Πυκνότης* 120 κάτ. κατὰ τ. χλμ. Ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωρ-

γίαν, δασοκομίαν και μεταλλουργίαν. (Πλούσια Μεύσης και Σκάλδης, οι οποίοι είναι πλωτοί. Κατά μήκος των όχθων των ποταμών έχουν

‘Ολλανδία. ‘Ανεμόμυλοι με τούς οποίους άντλούν τὸ νερὸ ἀπὸ τὰς πλημμυρούσας περιοχάς.

ἔχει τὸ *Λουξεμβούργον* (60.000 κατ.), πού εἶναι ἡ πόλις τοῦ σιδήρου.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ἡ ‘Ολλανδία εὐρίσκεται πρὸς Β. τοῦ Βελγίου. Συνορεύει πρὸς Α. μετὴν Γερμανίαν, πρὸς Β. καὶ Δ. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν καὶ πρὸς Ν. συνορεύει μετὸ Βέλγιον.

Ἔχει *ἐκτασιν* 34.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 10.000.000 περίπου. *Πυκνότης* πληθυσμοῦ 210 περίπου κατ. κατὰ τ.χλμ. Εἶναι ἀπὸ τὰς περισσότερων πυκνοκατοικημένων περιοχάς τοῦ κόσμου.

Τὸ *ἔδαφος* τῆς ‘Ολλανδίας εἶναι πεδινόν.

Ἐν σημαντικόν μέρος τῶν παραθαλασσιῶν περιοχῶν εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ λέγεται *Κάτω ‘Ολλανδία*. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὸ Βέλγιον.

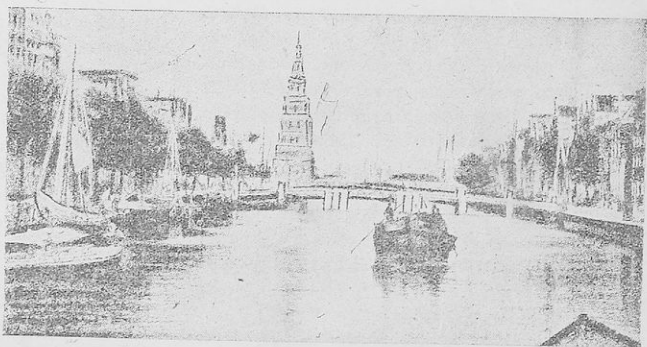
Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ Βέλγιον καὶ ἡ ‘Ολλανδία λέγονται *Κάτω Χῶραι*. Τὸ μέρος πού εὐρίσκεται ὑψηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης λέγεται *Ἀνω ‘Ολλανδία*.

Ἡ *Ἀνω ‘Ολλανδία* ἔγινε ἀπὸ προσχώσεις ποταμῶν καὶ τὸ *ἔδαφος* εἶναι εὐφρόωτον. Τὴν πεδιάδα διαρρέουν οἱ ποταμοὶ *Ρήνος*,

ξήραναι τὸν κόλπον Ζουίντερζέε. Εἰς ὁλόκληρον τὴν ‘Ολλανδίαν ὑπάρχει τεράστιον σύστημα διωρύγων καὶ ἀνεμομύλων. Τὸ κλίμα εἰς τὴν ‘Ολλανδίαν εἶναι *ὠκεάνειον*. Ἐπειδὴ δὲ βρέχει περίπου 200 ἡμέρας τὸ ἔτος, ἡ ὑγρασία εἶναι ἀνυπόφορος.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν λαχανικῶν καὶ καλλωπιστικῶν φυτῶν. Ἀκόμη καλλιερгоῦνται ὀπωροφόρα δένδρα, κα-

Ἀμστερνταμ, λιμὴν τῆς ‘Ολλανδίας.

πνός, γεώμηλα, τεύτλα, σίτος, λίνον κ.ἄ. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὰ λιβάδια τρέφονται πολλὰ μικρὰ καὶ μεγάλᾳζῶα

καί μεγαλόσωμοι ἀγελάδες, γαλακτοφόροι, μέ τὸ γάλα τῶν ὁποίων γίνεται ὁ περίφημος κίτρινος Ὀλλανδικὸς τυρὸς, ἐκλεκτὸν βοῦτυρον

Τὰ κανάλια διασχίζονται ἐν γὰρ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν Μέσα ἀπὸ αὐτὰ τὰ πλοία τοῖς δεικνύουσιν εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς. Ἐδῶ φορτώνουν τὰ περιφημα Ὀλλανδικὰ τυριά.

καὶ συμπεπυκνωμένον γάλα εἰς κούτια. Ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ πτηνοτροφία.

Βιομηχανία. Ἐχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν, κυρίως εἰς τοὺς κλάδους τῆς γαλακτοκομίας καὶ ζαχαροποιίας. Ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἐργοστάσια κατασκευῆς αὐτοκινήτων, ναυπηγήσεως πλοίων, οἰκονομικῶν ποτῶν, χημικῶν προϊόντων, ἐπεξεργασίας ὀσμάντων καὶ πολυτίμων λίθων. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ βιομηχανία ἀποικιακῶν προϊόντων, κακάου, κασουλῶν κλπ. Ἡ ἀνακάλυψις γαιανθράκων συνετέλεσε πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεταλλουργίας.

Ἡ ἀλιεία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ἡ Βόρειος θάλασσα ἔχει τοὺς περισσοτέρους ἰχθὺς τοῦ κόσμου. Κυρία πηγὴ τοῦ πλούτου τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ἡ ναυτιλία. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει τέλειον συγκοινωνιακὸν δίκτυον. Ἐξυπηρετεῖται μὲ τὰς πολλὰς διώρυγας καὶ τοὺς πλωτοὺς ποταμούς, μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ πικνὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον. Τὸ ἐμπόριόν τῆς εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον μὲ ὅλας τὰς χώρας. Ἐξάγει κτηνοτροφικά καὶ ἀλιευτικά προϊόντα, χάρτιν, ὑφάσματα, ἀποικιακὰ κ.ἄ. Εἰσάγει δημητριακὰ, μέταλλα, πετρέλαιον κ.ἄ. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνὸν, οἶνον, σταφίδας, τερβινθέλαιον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κτηνοτροφικά καὶ ἀλιευτικά προϊόντα, ἀποικιακὰ, ὑφάσματα, μέταλλα κλπ.

Κάτοικοι. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι ἐργατικώτατοι

καὶ πολὺ πολιτισμένοι. Εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις ὑπάρχουν Πανεπιστήμια καὶ ἀνώτατοι σχολαί. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι Διαμαρτυρόμενοι, ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικοὶ Καθολικοί.

Πόλεις. Τὸ Ἀμστερνταμ (1.000.000 κατ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ λιμὴν. Ἡ Χάγη (500.000 κ.). Τὸ Ρότερνταμ (600.000 κ.), ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς χώρας, καὶ ἄλλαι.

Ἀποικίαι. Ἀποικίας ἔχει εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, τὴν Ὀλλανδικὴν Γουϊάναν καὶ ἕν μέρος εἰς τὴν Νέα Γουινέα.

Ἐργασίαι. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ λεξικά σας τὰς λέξεις Ὀλλανδία, Νέα Γουινέα. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Ὀλλανδίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰς πόλεις καὶ τοὺς ποταμούς.

Ἐρωτήσεις. Πῶς προφυλάσσονται οἱ Ὀλλανδοὶ ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν, τῶν βορῶν καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης; Ποία ἡ σπουδαιότερα πηγὴ πλούτου εἰς τὴν Ὀλλανδίαν;

ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι εὐρίσκονται εἰς τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Εὐρώπης καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν μὲ πολλὰς ἄλλας μικρὰς νήσους γύρω τῆς (Ἑβρίδες, Ὀρκάδες κλπ.) καὶ ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος τῆς νήσου Ἰρλανδίας. Ἡ ὑπόλοιπος Ἰρλανδία ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον Δημοκρατίαν. Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦν τὸ Ἠνωμένον Βασίλειον τῆς Ἀγγλίας καὶ μὲ τὰς πολλὰς ἀποικίας τὴν Βρεττανικὴν Κοινοπολιτείαν.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Ἐχει ἔκτασιν 246.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν

Γυναῖκες ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ καθάρισμα καὶ τὸ νάστωμα τῶν ψαριῶν εἰς ἓνα λιμένα τῆς Σκωτίας.

50.700.000 περίπου κατοίκους. Πυκνότης πληθυσμοῦ περίπου 210 κάτ. κατὰ τ. χλμ.

Ἡ Μ. Βρετανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς περιοχάς: τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Οὐαλλίαν καὶ τὴν Σκωτίαν.

Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὸ Ν. καὶ ΝΑ. μέρος, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

Μεγ. Βρετανίος καὶ εἶναι ὀρεινὴ. Πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶναι τὸ ὄρος Γκορμπιαν καὶ πρὸς Ν. τὸ ὄρος Σεβιότ. Μεταξὺ τῶν ὀρέων αὐτῶν σχηματίζεται εὐφορος πεδιάς, ποὺ λέγεται Χαμηλὴ Χώρα.

Γεωγραφικὸς καὶ πολιτικὸς χάρτης, τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὸ λεκανοπέδιον ὑπάρχουν πολλοὶ λιμῆνες. Πρὸς τὸ βόρειον μέρος εἶναι τὰ χαμηλὰ βουνὰ Πέννινα. Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκεται ἡ περιοχή τῆς Οὐαλλίας, ποὺ εἶναι χώρα ὀρεινὴ, μετὰ δὴ τὰ Καμβορνά, τὰ ὅποια σχηματίζουν τὴν χερσόνησον τῆς Κορνουάλλας. Μεταξὺ τῶν ὀρέων αὐτῶν εἶναι μικραὶ πεδιάδες καὶ κοιλάδες εὐφοροί.

Ἡ Σκωτία κατέχει τὸ πρὸς Β. μέρος τῆς

γγλίας. Τὸ ἔδαφος εἰς τὴν Ἀγγλίαν καλλιεργεῖται ἐπιστημονικῶς.

Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία. Τρέφονται βόες, χοῖροι, ἵπποι ποὺ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ἱπποδρόμια καὶ πολλὰ πρόβατα, διὰ τὰ ἐρίά των, τὰ ὅποια χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ὑφαντουργίαν. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ ἀλεία. Ἀφθονοὶ εἶναι καὶ ὁ ὀρνικτὸς πλοῦτος τῆς χώρας. Ἐξάγονται κυρίως γαϊάνθρακες, αἰδή

Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου διαρρέει ὁ Τάμεσις ποταμὸς καὶ ἄλλοι καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατον.

Τὸ κλίμα τῶν Βρετανικῶν νήσων εἶναι κατ' ἐξοχὴν ὠκεάνειον, διότι αἱ δυτικαὶ περιοχαὶ εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Ρεῦματος τοῦ Κόλπου, μετὰ πολλὰς βροχὰς καὶ μεγάλην ὑγρασίαν. Τὸν χειμῶνα ἔνεκα τῆς περιωρισμένης ἐξαιτρίσεως ἐπικρατεῖ πυκνὴ ὁμίχλη. Εἰς τὸ Λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου κατὰ τὸ θέρος τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον καὶ δέχεται ὀλιγωτέρας βροχὰς καὶ εἶναι ὀλιγώτερον ὑγρὸν. Τὸ Λεκανοπέδιον εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ περιοχή τῆς Μεγ. Βρετανίας. Εἰς τὴν Βόρειον Σκωτίαν τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν. Εἰς τὴν Νότιον Ἀγγλίαν τὸ κλίμα εἶναι ἥπιον.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Εἰς τὸ Λεκανοπέδιον καλλιεργοῦνται οἶτος καὶ χοχοροῦχα τεύτλα. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ γεωργία εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς τῆς Βορειοδυτικῆς Ἀγγλίας.

ρος, μόλυβδος και ψευδάργυρος. Ἡ βιομηχανία, χάρις εἰς τοὺς ἀφθόνους γαιάνθρακας καὶ τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῆς καὶ τὰς ἀφθόνους πρῶ-

γυ τροφίμα, ἱσιτηρά, ἄλευρα, κτηνοτροφικά προϊόντα, ἄνθη, διάφορα ἀποικιακά, καὶ πρῶ-
τας ὕλας. Ἐξάγει μηχανήματα, ἄνθρακας, νή-
ματα, ὑφάσματα, φάρμακα, διάφορα χρώματα, αὐτοκί-
νητα, ἀεροπλάνα, πλοῖα, ὀπλα, σιδηρικά κ.ἄ.

Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰ-
σάγει σταφίδα, οἶνον, κα-
πνόν, ξηρά σῦκα, ἔλαιον,
χαροῦπια κ.ἄ. Εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα ἐξάγει ἄνθρακας, μη-
χανήματα κ.ἄ.

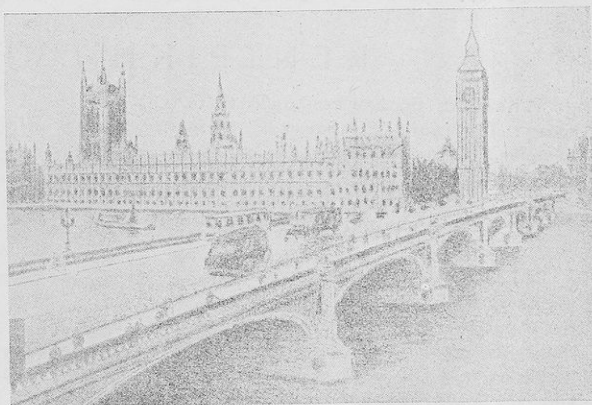
Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι
τῆς Μεγ. Βρετανίας εἶναι
λαὸς ἐργατικός, ὑπερήφα-
νος καὶ πολὺ πολιτισμένος.
Ἀπὸ τὰς διαφόρους περιο-
χάς τῆς αἱ περισσότερον
κατοκημένοι εἶναι αἱ πε-
ριοχαὶ τῶν μεταλλείων τοῦ
σιδήρου, τοῦ πετρελαίου

τὰς ὕλας ποὺ εἰσάγει ἀπὸ τὰς ἀποικίας τῆς
(ἔρια, βάμβακα, μέταξιν κλπ.) καὶ τὰς μεγάλας
τῆς ἀγορὰς καταναλώσεως, εἶναι πολὺ ἀνεπτυ-
γμένη καὶ κατέστη ἡ πρώτη βιομηχανικὴ χώρα
τοῦ κόσμου. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ μεταλ-
λουργία. Κατασκευάζονται πάσης φύσεως μηχαν-
αὶ καὶ διάφορα σκεύη ἐκ μετάλλου. Πολὺ ἀνε-
πτυγμένη εἶναι καὶ ἡ ναυπηγική. Ὑπάρχουν πολ-
λὰ ἐργοστάσια ὑφαντουργίας,
τροφίμων, χημικῶν προϊόν-
των, χάρτου, σάπωνος, ὑπ-
λουργίας κλπ. Ὁ μεγαλύτερος
πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι τὰ
συγκοινωνιακὰ μέσα. Ἔχει
τὸν πρῶτον ἐμπορικὸν στόλον
τοῦ κόσμου. Εἰς τὸ ἐσωτερι-
κὸν τῆς χώρας ἡ συγκοινο-
νία ἐξυπηρετεῖται μὲ πυκνὸν
ὁδικὸν καὶ σιδηροδρομικὸν
δίκτυον (38.000 χιλιόμετρα)
καὶ μὲ πολλὰ πλοῖα. Πολὺ
ἀνεπτυγμένον εἶναι καὶ τὸ
ἀεροπορικὸν δίκτυον μὲ 8-
λας τὰς χώρας τοῦ κόσμου.

Τὸ ἐμπόριόν τῆς εἶναι πολ-
λὸ ἀνεπτυγμένον μὲ ὅλας τὰς
χώρας τοῦ κόσμου. Ἡ μεγά-
λη βιομηχανία τῆς καὶ ὁ ἐμ-
πορικὸς στόλος τῆς τὴν κάμουν νὰ εἶναι ἓν
ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα κράτη τοῦ κόσμου. Εἰσά-

καὶ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὸ πολίτευμα
εἶναι Συνταγματικὴ Βασιλεῖα. Κατὰ τὸ θρόνον
τὰ 5)6 τῶν κατοικῶν εἶναι Διαμαρτυρόμενοι
καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀγγλικανικὴν Ἐκκλησίαν,
ἐκτὸς τῶν ἱρλανδῶν, ποὺ εἶναι Καθολικοί.

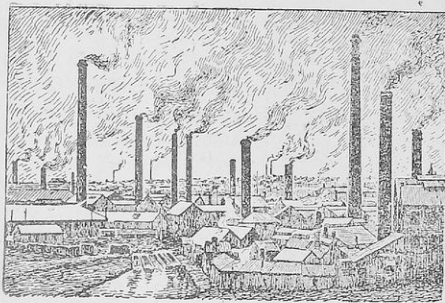
Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Λονδῖνον
(8.900.000 κάτοικοι), ποὺ εἶναι ὁ μεγαλύτερος
λιμὴν τοῦ κόσμου καθὼς καὶ τὸ μεγαλύτε-

Ὁ Τάμεσις καὶ τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβῦλιον.

ρον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ κόσμου. Ἀπὸ
τὸ προάστειον τοῦ Λονδίνου, τὸ Γκρήνουϊτς,

διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς Γῆς.
"Ἄλλαι πόλεις εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶναι ἡ Ὁξ-
φόρδη καὶ τὸ Καίμπριτζ, μὲ ὀνομαστὰ Πανεπι-
στήμια. Τὸ Πλέμουθ (200.000 κ.), τὸ Πόρτσμουθ
(250.000 κ.), τὸ Μπίρμιγχαμ (1.000.000 κ.), τὸ

Ἔργοστάσιον εἰς τὸ Μπίρμιγχαμ.

Μάντσεστερ (1.200.000 κ.), τὸ Λίβερπουλ (λιμὴν)
(1.350.000 κ.). Αἱ πόλεις αὗται εἶναι τὰ σπου-
δαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα τῆς Ἀγγλίας.
Εἰς τὴν Οὐαλλίαν εἶναι τὸ Κάρδιφ, σπουδαῖος
λιμὴν ἐξαγωγῆς γαιανθράκων. Εἰς τὴν Σκωτίαν
πρωτεύουσα τὸ Ἐδιμβούργον, ἡ Γλασκώβη λιμὴν
(1.000.000 κ.) καὶ ἔχει τὰ μεγαλύτερα ναυπη-
γεῖα τοῦ κόσμου. Ἡ Βόρειος Ἰρλανδία μετ' ὅ-
λουσιν 1.500.000 κ. ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Μπέλ-
φαστ (450.000 κ.), ποῦ εἶναι σπουδαῖον κέντρον

βιομηχανίας τοῦ λίνου. Ἡ Μεγ. Βρετανία, τὸ
βόρειον μέρος τῆς νήσου Ἰρλανδίας καὶ μερι-
καὶ νῆσοι πρὸς Β. καὶ Β.Δ. ἀποτελοῦν ἓν κρά-
τος, τὸ Βασίλειον τῆς Ἀγγλίας. Τὸ Βασίλειον
τῆς Ἀγγλίας ὅμοῦ μετ' ἁπλοκίας του εἰς τὰς
ἄλλας ἡπείρους μετ' ἔκτασιν 34.000.000 τ. χλμ.
περίπου καὶ πληθυσμὸν 614.000.000 καὶ πλέον
κατ. ἀποτελοῦν τὴν Βρετανικὴν Κοινοπολι-
τείαν καὶ εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη
τοῦ κόσμου.

Ἡ ὑπόλοιπος Ἰρλανδία μετ' ἔκτασιν 80.000
τ. χλμ. καὶ μετ' πληθυσμὸν 3.000.000 κατ. εἶναι
τὸ ἐλεύθερον Ἰρλανδικὸν κράτος καὶ ἔχει πρω-
τεύουσαν τὸ Δουβλίον (400.000 κ.), ποῦ εἶναι
κέντρον γεωργικὸν καὶ κτηνοτροφικόν.

Ἡ νῆσος Μάλτα. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἀνήκει
καὶ ἡ νῆσος Μάλτα. Εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Σι-
κελλίας καὶ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καὶ εἶναι σπου-
δαία ναυτικὴ βάση τῆς Ἀγγλίας.

Ἔργασια. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τοῦ Ἠνω-
μένου Βασιλείου τῆς Ἀγγλίας καὶ νὰ σημειώσετε
τὰς μεγαλυτέρας πόλεις, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λί-
μνας. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ Λεξικά τὰς λέξεις Ἀγ-
γλία, Ἰρλανδία.

Ἑρωτήσεις. Ποία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα περὶοχὴ
τῆς Σκωτίας; Ποῦ ὀρεῖται ἡ ἐργασία βιομηχανι-
κῇ ἀνάπτυξιν τῆς Μεγάλης Βρετανίας; Ποῖα εἶναι
αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι; Νὰ ταξιδεύετε νοε-
ρῶς εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀγγλίας καὶ νὰ
ῥάμπετε μίαν ἔκθεσιν.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς
κράτη: Γερμανίαν, Ἑλβετίαν καὶ Λιχτενστάιν,
Ἀυστρίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν
καὶ Ρουμανίαν.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ Γερμανία κατέχει τὸ μεγαλύτερον τμήμα
τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς Α. μετ'
τὴν Αὐστρίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν
Πολωνίαν, πρὸς Ν. μετ' ἡν Αὐστρίαν καὶ τὴν
Ἑλβετίαν, πρὸς Δ. μετ' ἡν Ὁλλανδίαν, τὸ Βέλ-
γιον, τὴν Γαλλίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον
Θάλασσαν, καὶ πρὸς Β. μετ' ἡν Δανίαν καὶ βρέ-
χεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Ἔχει ἔκτασιν 360.000 τ. χλμ. καὶ πληθυ-
σμὸν 69.000.000 κ. Πυκνότης 140 κατ. περίπου
εἰς 1 τ. χλμ.

Ὅριζόντιος διαμελισμὸς

Εἰς τὰ Βόρεια καὶ Δυτικὰ παράλια τῆς Γερ-
μανίας ὑπάρχουν οἱ κόλποι Στέττιν (Στεττίνου)
καὶ τοῦ Ροστίκ εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν καὶ
ἡ νῆσος Ἐλιγολάνδη, ὀνομαστὴ διὰ τὰς ὀχυρώ-
σεις καὶ τὸν ναυσταθμὸν τῆς. Τὴν νήσον αὐτὴν
μετὰ τὸν πόλεμον οἱ Ἀγγλοὶ τὴν ἀνέτιξαν
εἰς τὸν ἀέρα.

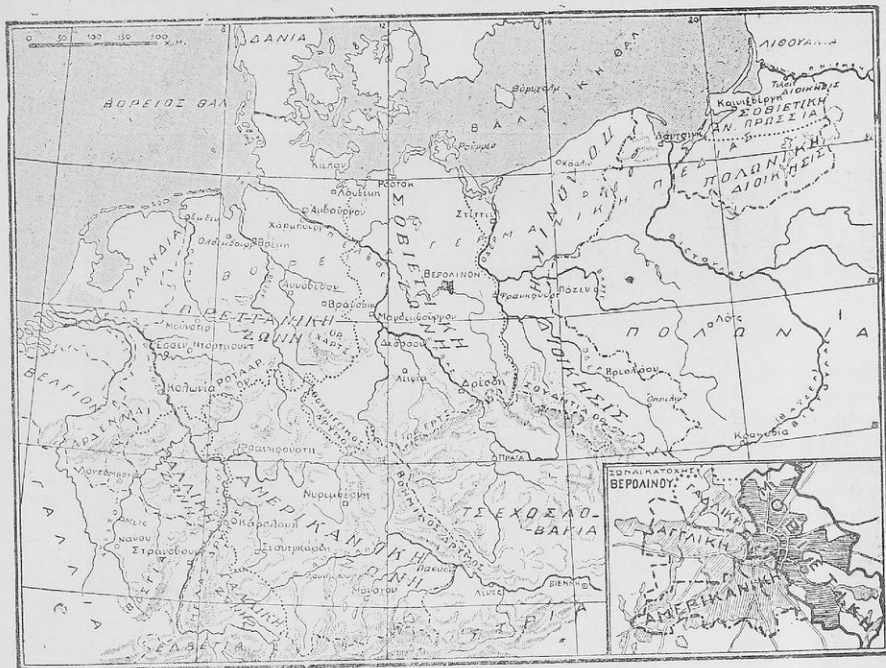
Κατακόρυφος διαμελισμὸς

Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας πρὸς Β. καὶ ΒΔ.
εἶναι πεδινὸν καὶ εἰς τὸ Νότιον ὄρεινόν. Εἰς τὸ
κέντρον τῆς Γερμανίας ὑπάρχουν χαμηλὰ βουνά
καὶ κοιλάδες καὶ πρὸς Δ. ἡ εὐφορωτάτη πεδιάς
τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Εἰς τὴν Νότιον ὄρεινὴν πε-
ριοχὴν εἶναι αἱ Ἀλπεῖς καὶ ὁ Μέλας Δουνοῦς
(1.500 μ.) καὶ πολλὰ ὄροπέδια, τὰ ὅποια ἐκτεί-
νονται ἔως τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν Ἀλ-

πεων. Εις τὴν Κεντρικὴν Γερμανίαν ὑπάρχουν χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὄρη. Τὰ *Παραρρήνια*, ὁ *Θουρίγγειος Δρυμὸς* καὶ ὁ *Βοημικὸς Δρυμὸς*, τὰ ὄρη τῶν *Μετάλλων* καὶ τὰ *Σουδητία*. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρέων αὐτῶν ἐκτείνονται πολλὰ κοιλάδες καὶ ὁροπέδια καὶ τὸ ἔδαφος αὐτῶν εἶναι πολὺ εὐφορον, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τῶν

ταῖς ἀφθονα γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ροῦρ ὑπάρχουν πλούσια ἀνθρακωρυχεῖα καὶ πολλὰ σιδηρομεταλλεύματα.

Τὸ *κλίμα* τῆς Γερμανίας εἰς τὰ παράλια εἶναι *μεσογειακὸν* μὲ πολλὰς βροχάς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ τὴν Νότιον Γερμανίαν τὸ κλίμα εἶναι *ἡπειρωτικόν*. Εἰς τὴν Ἄνα-

Χάρτης τῆς Γερμανίας.

ποταμῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας προέρχονται. Εἰς τὰ ὁροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας ὑπάρχουν πολλὰ λιβάδια καὶ τὰ πλάγια τῶν ὄρέων καλύπτονται ἀπὸ πυκὰ δάση. Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανίαν ἐκτείνεται μία μεγάλη πεδιάς, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν καὶ φθάνει ἕως τὴν Πολωνίαν καὶ τὴν Ρωσίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος αὐτῆς εἶναι ἀμώδους ἐξ αἰτίας τῶν παγετῶν πού κατέληγον ἐκεῖ καὶ ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι πολὺ εὐφορος. Εἰς πολλὰ μέρη ὑπάρχουν καὶ λίμναι καὶ ἐλᾶδες ἐκτάσεις. Ἡ κοιλὰς τοῦ Ῥήνου εὐρίσκεται εἰς τὸ Δυτικὸν μέρος τῆς Γερμανίας καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ῥήνου ποταμοῦ καὶ εἶναι ἡ πλουσιωτέρα περιοχὴ τῆς. Ἡ κοιλὰς ἐπειδὴ προστατεύεται ὑπὸ τῶν ὄρέων ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους ἔχει *κλίμα γλυκὺ*. Παράγον-

τολικὴν Γερμανίαν τὸν χειμῶνα πνέουν βορειοανατολικοὶ ἀνεμοὶ ξηροὶ μὲ ἐλάχιστας βροχάς.

Ποταμοί. Κυριώτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Δούναβις*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν *Μέλανα Δρυμὸν* καὶ ρεῖι πρὸς τὸ Ν. μέρος τῆς Γερμανίας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Ὁ *Ῥήνος*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰς *Εἰθελικὰς Ἀλπεις* καὶ τὴν *Λίμνην τῆς Κωνσταντίας* καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν. Ὁ Ῥήνος εἶναι ὁ μεγαλύτερος πλωτὸς ποταμὸς καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ὁδὸς τῶν χωρῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας διέρχεται. Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ *Ἑλβας*, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν μεγάλην Γερμανικὴν πεδιάδα, μὲ τέλειον σύμπλεγμα διαρύγων. Ὁ *Ὀντερ*, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὰ ἀνατολικά ὅρια τῆς Γερμανίας. Ὅλοι οἱ ποτα-

μοί συνδέονται με διώρυγας. Με διώρυγα συνδέεται και η Βόρειος Θάλασσα με την Βαλτικήν.

Οικονομική εξέτασις—Κάτοικοι

Γεωργία. Ἡ ἐκτεταμένη Γερμανικὴ πεδιάς, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ ἄμμοι καὶ χαλίκια εἰς πολλὰ μέρη, δὲν εἶναι εὐφορος. Λόγῳ ὅμως τῆς μεγάλης ἐργατικότητος τῶν κατοίκων καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καλλιέργειας καὶ τῆς χρησιμοποιήσεως πολλῶν λιπασμάτων, πολλὰ ἐδάφη ἔνιναν εὐφορα. Καλλιεργοῦνται εἰς τὰ ἄνω μέρη

νία ἔρχεται τρίτη μετὰ τὰς Η.Π.Α. καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Τὰ πλουσιώτερα ἀνθρακωρυχτεῖα εὐρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ρούρ.

Βιομηχανία. Μετὰ τὴν τελείαν τεχνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν οἱ Γερμανοὶ κατάρθωσαν νὰ δημιουργήσουν μεγάλην βιομηχανίαν, ἢ ὅποια προπολεμικῶς ἦτο ἀσυναγώνιστος. Κυριώτεραι βιομηχανίαι εἶναι ἡ βιομηχανία τοῦ μετάλλου. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρηνανίας εἶναι τὰ γνωστὰ ἐργοστάσια τοῦ Κρούπ, τὰ ὅποια πρὸ τοῦ πολέμου κατεσκεύαζον πολεμικὰ εἶδη.

Βερολίνον. Μιά ἀπὸ τὰς ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως ἀπὸ ἀεροπλάνου.

μέρη μετὰ μεγάλην ἀπόδοσιν *σίκαλις* καὶ *γεώμηλα* καὶ εἰς τὰ εὐφορὰ μέρη *ζαχαροῦχα* τεύτλα. Ἀκόμη καλλιεργοῦνται σίτος, κριθὴ καὶ βιομηχανικὰ φυτὰ, λίνον καὶ κάνναβις. Ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν *ζαχαρώσεως*, *γεωμήλων* καὶ *σινάπλεως*. Εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν καὶ τὴν περιοχὴν τοῦ Ρήνου καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα.

Ἡ *κτηνοτροφία* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τρέφονται βόες, ἵπποι, αἰγοπρόβατα. Εἰς τὴν βόρειον πεδιάδα, ὅπου ὑπάρχει ἄφθονος πατάτα, τρέφονται καὶ χοῖροι. Πολὺ ἀνεπτυγμένοι εἶναι καὶ ἡ *δασοκομία* καὶ ἡ *ἀλιεία*. Ἀφθονοὶ εἶναι καὶ ὁ *ὄρνιθος* πλοῦτος τῆς χώρας. Ἐξάγονται εἰς μεγάλας ποσότητας γαϊάνθρακες, σιδηρομεταλλεύματα, μόλυβδος, ψευδάργυρος καὶ λιγνίτης. Εἰς τὴν παραγωγὴν γαϊανθράκων ἡ Γερμα-

Μετὰ τὸν Παγκόσμιον Πόλεμον μετεβλήθησαν εἰς ἐργοστάσια κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν καὶ συγκοινωνίας. Κατασκευάζονται παντὸς εἶδους μηχαναί, γεωργικὰ ἐργαλεῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κ. ἄ. Ἀλλὰ βιομηχανίαι εἶναι ἡ χημικὴ. Παράγονται χρώματα, φάρμακα, λιπάσματα, φαρμακευτικὰ εἶδη κ. ἄ.—Ἡ *βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων*. Κατασκευάζονται ὑφάσματα λινά, βομβάκερά, μάλλινα καὶ μεταξωτά.—Ἡ *βιομηχανία ἡλεκτρικῶν εἰδῶν* καὶ *εἰδῶν διατροφῆς* καὶ ἡ *βιομηχανία χάρτου, τοιμέντου κλπ.*

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μετὰ τέλειον ὁδικὸν καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυον, μετὰ τοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς διώρυγας, μετὰ ἀτμόπλοια καὶ ἀεροπλάνα.

Τὸ *ἐμπόριόν* τῆς εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον. Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα. Εἰσάγει εἶδη διατροφῆς, ἀποικιακά, πρῶτας ὕλας διὰ

την βιομηχανία της, πετρέλαιον, διάφορα μεταλλεύματα κ.ἄ. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνόν, σταφίδας, σταφυλᾶς, ἐσπεριδοειδῆ, ξηρὰ σῦκα κ.ἄ.

Κάκοιμοι. Οι Γερμανοί είναι λαός έργατικός, δραστήριος, σοβαρός, πειθαρχικός και αγαπούν τας έπιστεις και τας τέχνας. Ή Γερμανία με τοιοιτον λαόν, ό όποιος στολίζεται με τόσα προτερήματα, ιδύοντα να κάμει εύχαιτες δλους τούς λαούς της Γης. Ήκολούθησαν όμως μεγαλομανείς άρχηγούς, οι όποιοι ήθέλησαν να ύποτάξουν όλον τόν κόσμον και έξεπέλυσαν τούς δύο παγκοσμίους πολέμους και έβύθισαν την ανθρωπότητα εις την καταστροφήν και την δυστυχίαν. Εις τό τέλος όμως ένικήθησαν και ή χώρα των κατελήφθη από τούς νικητάς συμμάχους Άγγλους, Γάλλους, Αμερικανούς και Ρώσους και ή πολιτική θέσις της είναι ακαθόριστος άκόμη Σήμερον ή χώρα έχει χωρισθ εις ζώνας εκτοχής και είναι χωρισμένη εις δύο Δημοκρατίας, την Ανατολικήν και την Δυτικήν. Ή Γερμανία μετά τό Βέγγιν και την Όλλανδίαν, είναι ή πυκνότερον κατοικημένη χώρα της Εύρώπης. Κατά τό *θηήσκειμα* οι κατοικούνες εις τά βόρεια είναι Διαμαρτυρόμενοι και εις τά νότια Καθολικοί.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της προπολεμικής Γερμανίας είναι το Βερολίνο με 4 300 000 κ. Είναι τεραστίον έμπορικόν βιομηχανικόν κέντρον και πόλις των γραμμάτων και των καλών τεχνών. Έχει πολλά Πανεπιστήμια, Θέατρα, Μουσεία κ.λ.π. Άλλα πόλεις εις την Πρωσσίαν είναι το Έssen (650.000 κατ.), όπου είναι τα μεγάλα έργοστάσια του Κρούπ. Το Μόναχο εις την Βασιρίαν (850 000 κατ.), η Δρέσδη (650.000 κατ.) το Βιβλίου (700 000 κατ.) Σαξωνίαν η Βαϊμάρη, η πόλις με 500—700 χιλ. (Βόννη), όπου έδρευε η Δυτική Γερμανία. Εις την οί λιμενική της (1.400.000 κ.) εις την Βόρ-

τερος λιμὴν, καὶ ἡ Βρέμη. Τὸ Κίελον καὶ τὸ Στετ-
τῖνον εἰς τὴν Βαλτικὴν.

Ἑργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Γερμανίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ τοὺς ποταμούς. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ Λεξικά τὰς λέξεις Γερμανία, Μπὸν (Βόννη), Βίσμαρκ, Κρούπ, Πρωσσία, Βερολίνον, Δειψία, Μόναχον.

Ἑρωτήσεις. Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα γεωργικά προϊόντα; Ποῦ ὀφείλεται ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς Γερμανικῆς βιομηχανίας; Ποῖα εἶναι αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι;

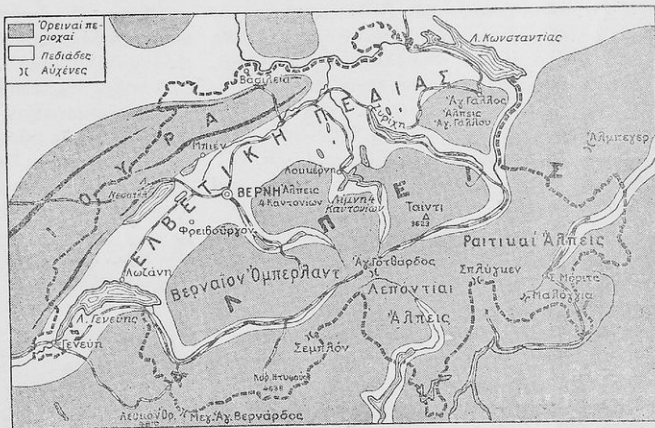
EABETIA

Ἡ Ἑλβετία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς
Εὐρώπης καὶ εἶναι χώρα μεσογειακή. Συνορεύει
πρὸς Α. μετὴν Αὐστρίαν, πρὸς Β. μετὴν Γερ-
μανίαν, πρὸς Δ. μετὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς Ν.
μετὴν Ἰταλίαν.

ἔχει ἑκτασιν 41.300 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 4.750.000 κ.

Πυκνότης πληθ. 110 κάτοικοι κατὰ τ. χλμ.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλβετίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν
ὄρεινόν. Τὰ 70 οἷο τῆς ἐπιφανείας τῆς καταλαμ-

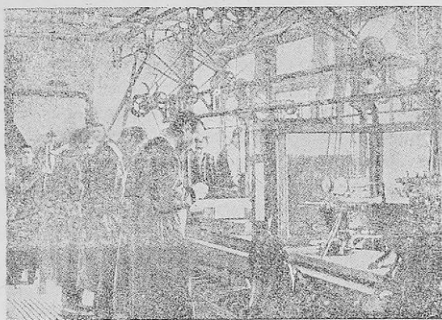
Γεωφυσικός χάρτης τῆς Ἑλβετίας.

βάνονται ἀπὸ τὰς Ἑλβετικάς Ἄλπεις καὶ τὸν Ἑλβετικὸν Ἰούρα καὶ τὰς διακλαδώσεις των. Αἱ Ἑλβετικά Ἄλπεις χωρίζουν τὴν Ἑλβετίαν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ ὁμοειδὴς ἀντιπαράθεσις τῶν ὀνόμα-
 τος τῶν ἑλλήνων ἀποστόλων καὶ τῶν
 ἀποστόλων τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἑσπέρου
 λαοῦ ἐκτενέστερα ἐκτείνεται ἐν τῇ
 ἑξῆς ἀντιπαράθεσιν τῶν ὀνομαστικῶν
 ὀνομάτων τῶν ἀποστόλων τῶν ἑλλήνων
 ἀποστόλων καὶ τῶν ἀποστόλων τῆς ἐκ-
 κλησίας τοῦ ἑσπέρου λαοῦ.

τάς "Αλπεις. Διά τήν καλυτέραν περιποίησιν τῶν ξένων ὑπάρχουν 4.000 περίπου ξενοδοχεῖα μέ 50.000 περίπου εἰδικευμένους ὑπαλλήλους.

Ἡ *συγκοινωνία* εἶναι πολύ ἀνεπτυγμένη.

Ἔργαστιον ὥρολογίων εἰς τήν Ἑλβετίαν.

Πυκνὸν ὁδικὸν καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυον δι-
σχίζει ὁλόκληρον τήν χώραν. Πολλοὶ σιδηρό-
δρομοὶ ὁδοντωτοὶ καὶ ἠλεκτρικοὶ ἀναβαίνουν
εἰς τὰς Ἀλπεῖς, ὅπου ὑπάρχουν ξενοδοχεῖα,
σανατόρια καὶ ἀναρρωτήρια καὶ ἔχουν μεγάλην
κίνησιν ἀπὸ περιηγητῶν. Ἀκόμη ἡ συγκοι-
νῶν ἐξυπηρετεῖται καὶ μέ πολλά ποταμόπλοια
καὶ ἀεροπλάνα. Ὁ Ῥήνος ποταμὸς εἶναι ἡ μόνη
πλωτὴ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τήν Ἑλβετίαν
μέ τήν θάλασσαν. Εἰς μερικά μέρη τῶν Ἀλπε-
ων κάτω τῶν 2000 μ. ὑπάρχουν διαβάσεις, ἀπὸ
τάς ὁποίας διέρχονται σιδηρόδρομοι καὶ αὐτο-
κίνητα. Ἀπὸ δύο, τοὺς σπουδαιότερους αὐχέ-
νας τῶν Ἀλπεων, τοῦ *Σεμπλὸν* καὶ τοῦ *Ἀγίου*
Γοιθάρδου, διέρχονται σιδηροδρομικαὶ γραμμαί.
Εἰς τήν διάβασιν τοῦ Σεμπλὸν ἔχει κατασκευα-
σθῇ σήραγξ (τοῦνελ) μήκους 20 χιλιομέτρων,
ποῦ εἶναι ἡ μεγαλύτερα σήραγξ τοῦ κόσμου.
Ἡ γραμμὴ αὕτη συνδέει τήν Ἑλβετίαν μέ τὰς
Ἀθήνας — Κωνσταντινούπολιν καὶ τοὺς Παρι-
σίους. Ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τοῦ Ἀγ Γοι-
θάρδου συνδέει τήν Γερμανίαν μέ τήν Ἰταλίαν.

Ὀνομαστὴ εἶναι καὶ ἡ διάβασις τοῦ Ἀγίου
Βερνάρδου μέ τήν περίφημον μονήν, ὅπου οἱ
μοναχοὶ μέ εἰδικευμένους σκύλους ἔσωζον τοὺς
διαβάτας, ποὺ παρεσύροντο ἀπὸ τὰς χιονοθυ-
έλλας.

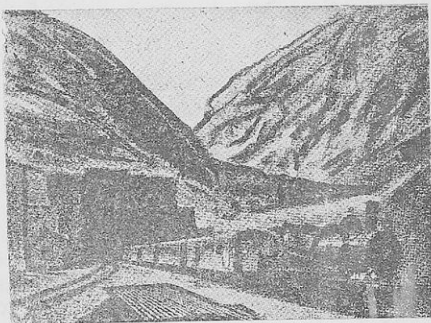
Ἐμπορίον. Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα κτηνο-
τροφικὴ καὶ βιομηχανικὴ. Ἐξάγει κτηνοτροφικά
προϊόντα, συμπεπικνωμένον γάλα εἰς κτυτὰ,
τυρὸν καὶ βιομηχανικά προϊόντα, ὥρολογια,
μηχανήματα, ὑφάσματα κ. ἄ. Εἰσάγει εἶδη δια-

τροφῆς καὶ πρώτας ὕλας. Ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος εἰ-
σάγει καπνόν, σταφίδα, σταφυλάς, ξηρὰ σύ-
κα κ. ἄ.

Κάτοικοι. Οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι ἐγγράμματοι, ἐρ-
γατικώτατοι καὶ πολὺ πολιτισμένοι. Ἡ Ἑλβετία
εἶναι μιὰ ἀπὸ τὰς περισσότερον πολιτισμένας
χώρας τοῦ κόσμου. Τὰ 70 οἱο τῶν κατοίκων εἶ-
ναι Γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ κατοικοῦν εἰς
τὴν Βόρειον Ἑλβετίαν καὶ εἶναι Διαμαρτυρόμε-
νοι, τὰ 20 οἱο εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς καὶ
κατοικοῦν εἰς τὰ ΝΑ. καὶ οἱ ὑπόλοιποι 10 οἱο
κατοικοῦν εἰς τὰ ΝΑ. καὶ εἶναι Ἰταλικῆς κατα-
γωγῆς καὶ Καθολικοὶ κατὰ τὸ θρήσκευμα.

Κατὰ τὸ *πολίτευμα* εἶναι Ὀμοσπονδιακὴ Δημο-
κρατία καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 22 μικρὰς αὐτονό-
μου Δημοκρατίας, ποὺ λέγονται *Καντόνια*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Βέρνη* (150.000
κατ.), ποὺ εἶναι κέντρον ὥρολογιοποιίας. Ἡ *Ζυ-
ρίχη* (360 000 κ.) μέ περίφημον Πανεπιστήμιον.
Ἡ *Λωζάνη* μέ ὀνομαστὸν Πανεπιστήμιον (10000
κατ.). Ἡ *Γενεύη* (130.000 κατ.), ὀνομαστὴ διὰ τὰ
ὥρολόγια τοῦ τοῖχου, ἡ *Βασιλεῖα*, σιδηροδρομι-
κὸν κέντρον, λιμὴν τοῦ Ῥήνου κ. ἄ.

Τοῦνελ τοῦ Ἀγ. Γοιθάρδου (ἔγινε τὸ 1882 καὶ εἶναι
τὸ ἀρχαιότερον τοῦνελ τῶν Ἀλπεων).

ΛΙΧΤΕΝΣΤΑΙΝ

Εἶναι ἀνεξάρτητος ἡγεμονία. Ἔχει ἑκτασίον
159 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 12.000 κατοίκους.
Πρωτεύουσα ἔχει τὸ *Φαντοῦ* ἢ *Λιχτενστάιν* (2000
κ.). Ἐθρίσκεται μεταξὺ Ἑλβετίας καὶ Αὐστρίας.

Ἔργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Ἑλ-
βετίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰς κυριωτέρας πόλεις,
ποταμούς καὶ λίμνας. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ Λεξικά
τὰς λέξεις Ἑλβετία, Γενεύη, Ζυρίχη, Λωζάνη.

Ἐρωτήσεις. Τί γνωρίζετε διὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν
βλάστησιν τῶν Ἀλπεων; Τί γνωρίζετε διὰ τὴν συγ-

κοινωνίαν; Νὰ ταξιθεύσετε νοερώς εἰς τὴν Ἑλβετίαν.

ΑΥΣΤΡΙΑ

Ἡ Αὐστρία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Τσεχοσλοβακίαν, πρὸς Α. μετὴν Οὐγγαρίαν, πρὸς Ν. μετὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ πρὸς Δ. μετὴν Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν.

Ἔχει ἔκτασιν 85.000 τ.χλμ. καὶ πληθυσμὸν 7.000.000 κατ. Πυκνότης πληθ. 80 κάτοικοι κατὰ τ.χλμ.

Τὸ ἔδαφος κατὰ τὰ 3/4 πρὸς τὸ νότιον μέρος εἶναι ὄρεινόν. Σκεπάζεται ἀπὸ τὰς Αὐστρι-

ἐκμεταλλεύονται τὸν δασικὸν πλοῦτον μεθοδικῶτα. Ἐξάγεται ἄφθονος ξυλεῖα ἀρίστης ποιότητος, χάρτης καὶ πελτὸς χάρτου.

Ὄρυκτά. Ὄρυκτά ἔχει μεταλλεύματα σιδήρου καὶ μολύβδου, χαλκόν, ψευδάργυρον, ἄλας, λιγνίτην καὶ πολλὰς λαματικές πηγὰς.

Βιομηχανία. Ἡ Αὐστρία εἶναι πρὸ παντὸς χώρα βιομηχανικὴ καὶ ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Κυριώτεροι βιομηχανεῖς εἶναι τοῦ χάρτου, ὑφασμάτων, δερμάτων, μεταλλουργίας, χημικῶν λιπασμάτων καὶ κομψῶν ἐπίπλων.

Συγκοινωνία. Ἔχει πυκνὸν δίκτυον καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυον. Ἀπὸ τὴν Βιέννην διέρχονται μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ πρὸς

δὲ τὰ μεγάλα εὐρωπαϊκὰ κέντρα. Ἀκόμη ἐξυπηρετεῖται ἡ συγκοινωνία καὶ μετὰ ποταμόπλοια καὶ αεροπλάνων.

Πολιτικὴ κατάστασις.

Πρὸ τοῦ Παγκοσμίου πολέμου, ἡ Αὐστρία, ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Τσεχοσλοβακία ἀπετέλουν τὴν Αὐстроουγγρικήν Μοναρχίαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1919 ἐχωρίσθη εἰς 3 ἀνεξάρτητα κράτη. Μερικὰ μέρη τῆς κατέλαβον ἡ Ἰταλία, ἡ Γιουγκοσλαβία, ἡ Ρουμανία καὶ ἡ Πολωνία.

Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Τσεχοσλοβακία τὸ 1938—39 κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ μετὰ τὴν συντριβὴν τῆς Γερμανίας ἠλευθερώθησαν τὸ 1945

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι ἀνήκουν εἰς τὴν γερμανικὴν φυλὴν καὶ ὁμιλοῦν τὴν γερμανικὴν διάλεκτον. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι καθολικοί, ὀλίγοι εἶναι Διασμρτυρόμενοι.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βιέννη (2.000.000 κατ.). Εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ καὶ μία ἀπὸ τὰς ὀρεινότερας πόλεις τῆς Εὐρώπης. Εἶναι καὶ σπουδαῖον κέντρον τῶν γραμμάτων, τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῆς μουσικῆς. Ἔχει πανεπιστήμια, θέατρα, μουσεῖα, ἱδρύματα κλπ. Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ Γκρατς (226 000 κατ.), τὸ Σαλτσμπουργκ, γνωστὴ λουτρόπολις, καὶ ἄλλαι.

Ψεγάσιαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Αὐστρίας. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰς Λεξικοὺς Αὐστρίας, Βιέννην, Σαλτσμπουργκ.

Ἐρωτήσεις. Ποῖος εἶναι ὁ κυριώτερος πλοῦτος τῆς χώρας; Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα βιομηχανικὰ προϊόντα;

Χάρτης Πολιτικὸς καὶ Οἰκονομικὸς Αὐστρίας καὶ Τσεχοσλοβακίας

ακὰς Ἀλπεῖς, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατάφυτοι ἀπὸ δάση μέχρις ὕψους 1.800 μ. καὶ ὑπάρχουν ἐκεῖ πολλοὶ βοσκότοποι. Αἱ Ἀλπεῖς εἰς τὸ Τυρόλον εἶναι ἀπὸ τὰ ὀρεινότερα μέρη τοῦ κόσμου καὶ προσελκύουν πολλοὺς ξένους. Μεταξὺ τῶν διακλαδώσεων τῶν Ἀλπεων σχηματίζονται εὐφωρόταται κοιλάδες. Ἐπὶ τῶν ὄροπέδιων τῶν Ἀλπεων σχηματίζονται καὶ μικραὶ λίμναι γραφικώταται. Μόνον τὸ ΒΑ. καὶ Α. μέρος εἶναι πεδινόν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Δουνάβειος καὶ τῶν παραποτάμων του, καὶ τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰς προσχωσεις εἶναι εὐφωρότατον.

Τὸ κλίμα εἰς τὰ πεδινὰ μέρη εἶναι ἡπειρωτικόν, εἰς τὰ ὄρεινα μέρη τὸν χειμῶνα εἶναι δριμύτερον.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Γεωργία. Καλλιεργοῦνται σῖτος, ἀραβσίτος, ὁσπρία, γεώμηλα, τεύτλα, καπνός, ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τοὺς βοσκοτόπους τρέφονται βόες, ἵπποι, πρόβατα, χίτριοι καὶ πουλερικά. Δάση εἰς τὴν Αὐστρίαν. Τὰ δάση εἶναι ὁ κυριώτερος πλοῦτος τῆς χώρας καὶ

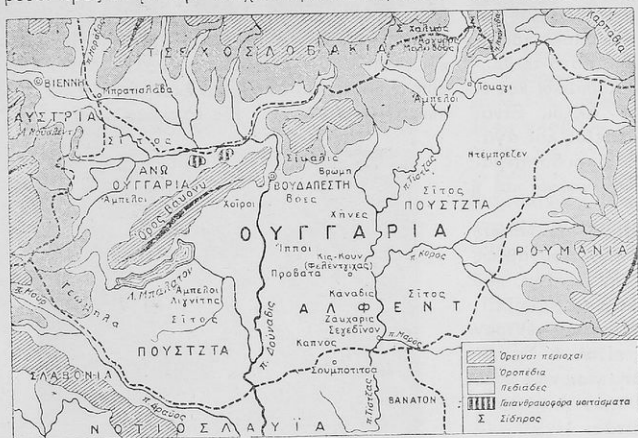
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Οικονομική εξέτασις—Κάτοικοι

Ἡ Ούγγαρία εἶναι χώρα μεσογειακὴ καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην. Συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Τσεχοσλοβακίαν, πρὸς Δ.

Γεωγραφία. Ἡ Ούγγαρία εἶναι πρὸ παντὸς χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Εἰς τὰ μέρη δὲ που ποτίζονται καλλιεργοῦνται, μὲ μεγάλῃν ἀ-

Χάρτης Πολιτικὸς καὶ Οικονομικὸς τῆς Ούγγαρίας.

μὲ τὴν Αὐστρίαν, πρὸς Ν. μετὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ πρὸς Α. μετὴν Ρουμανίαν.

Ἔχει **ἐκτασιν** 93.000 τ. χλμ. καὶ **πληθυσμὸν** 9.000.000 κατοίκους.

Πυκνότης πληθ. 100 περίπου κάτοικοι εἰς 1 τ. χλμ.

Τὸ **ἔδαφος** τῆς Ούγγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπεράντων πεδιάδων κειμένην μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν Ἀλπεων. Ἡ ἀπεράντος αὕτη πεδιάς ἄλλοτε ἦτο λίμνη καὶ τὰ ὕδατα ἀπεσφύρησαν διὰ μέσου τῆς κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν (τοῦ Δουναβίου), ἀπέμεινε δὲ μόνον ἡ μεγάλη λίμνη **Μπάικον** μετὰ πολλὰς ἐλώδεις ἐκτάσεις. Εἰς τὸ δυτικὸν μέρος ὑπάρχουν πολλὰ ὑψώματα κατὰφυτα ἀπὸ πυκνὰ δάση.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν μὲ ὀριμὸν χειμῶνα καὶ μεγάλην ξηρασίαν, διότι δυσκόλως φθάνουν ἕως ἐκεῖ οἱ βορροὶ θαλάσσιοι ἄνεμοι καὶ ἔχει ἀπεράντους ἐκτάσεις στεπῶν.

Ποταμοί. Τὴν μεγάλην αὐτὴν πεδιάδα διαρρέει ὁ Δούναβις μετὰ τοὺς παραποτάμους του **Τισάνα** καὶ **Δραβον** καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατον.

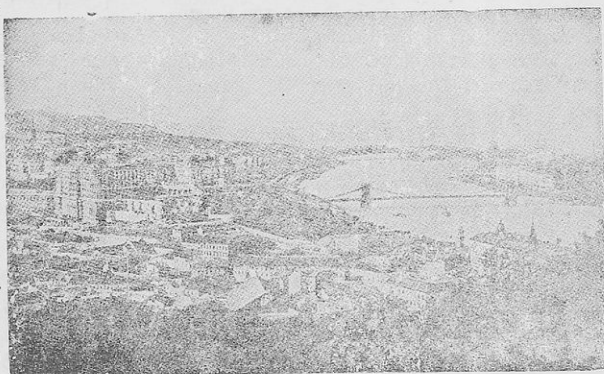
πόδοισιν, δημητριακοὶ καρποί, σῖτος, ἀραβόσιτος, γεωμήλη, ζαχαροῦχα τεύτλα, καπνὸς καὶ εἰς τὰ πλάγια τῶν λόφων ἀμπέλοι, λαχανικά, ὀπωροφόρα δένδρα κ.ἀ.

Κτηνοτροφία Εἰς τὰς ἀπεράντους οὐγγρικὰς στέπας, ὅπου ὑπάρχουν ἀπεράντα λιβάδια, τρέφονται βόες, πρόβατα, χοῖροι, ἐκλεκτοὶ καὶ πολὺ δυνατοὶ ἵπποι καὶ πολλὰ πουλερικά.

Ὄρυζα. Ὁ ὄρυκτος πλοῦτος τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ βωξίτην (ἀλουμίνιον) καὶ εἰς τὴν πα-

ραγωγὴν εἶναι δευτέρα εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἔχει ἐπίσης ὀλίγον λιγνίτην, γαιάνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον καὶ ἄλλας.

Ἡ Βιομηχανία εἶναι περιορισμένη, διότι δὲν ὑπάρχουν ἀρκετοὶ ἄνθρακες καὶ μεταλλεύματα. Ὑπάρχουν ὅμως ἀρκετὰ ἀλευροποιεῖα, ζαχαροποιεῖα, κονσερβοποιεῖα, ὑφαντουργεῖα, δερματοποιεῖα, ἐργαστᾶσια ηλεκτρικῶν μηχανημάτων.

Ἡ Βουδαπέστη καὶ ὁ Δούναβις.

κ. ἀ. Εἰσάγει φυλιάν, βάμβακα, γαιάνθρακα, βιομηχανικὰ εἶδη κ.ἀ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ πυκνὸν ὁδικὸν καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυον καὶ μὲ ποταμόπολιν. Ὁ Δούναβις εἶναι ἡ μόνη φυσικὴ διέξοδος πρὸς τὴν θάλασσαν.

Κάτοικοι. Τὰ 90% τῶν κατοίκων εἶναι Οὐγγροι (Μαγυάροι), ποὺ ἤλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἶναι Μογγολικῆς καταγωγῆς. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι *Γερμανοί, Σλάβοι καὶ Ἑβραῖοι*. Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ περισσότεροι εἶναι *Καθολικοὶ* καὶ οἱ ὑπόλοιποι *Διαμαρτυρόμενοι* καὶ ἄλλοι. Εἶναι λαὸς υπερῆφανος καὶ πολὺ ἀνδρείος καὶ ἀγαποῦν πολὺ τὴν πατρίδα τῶν. Σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι ἡ *γεωργία* καὶ ἡ *κτηνοτροφία*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Βουδαπέστη* (1.200.000 κ.). Χωρίζεται ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως εἰς δύο πόλεις, τὴν Βούδα καὶ τὴν Πέστην, ποὺ συνδέονται μὲ ὥραιαν κρεμαστὴν γέφυραν. Εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ καὶ κέντρον συγκοινωνιῶν. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ *Σαγεδίν* (135 000 κ.), ποὺ εἶναι ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν, καὶ τὸ *Ντεμπρεσίν* (120.000 κατ.), κέντρον ἀγορᾶς κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Ἔργασίαι *Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Οὔγγαρίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰς πόλεις καὶ τοὺς ποταμούς. Νὰ ταξιδεύσετε νοερώς ἀπὸ Θεσσαλονίκην εἰς Βουδαπέστην. Νὰ διαβάσετε εἰς τὰ Λεξικά τὰς λέξεις Οὔγγαρις, Βουδαπέστη καὶ νὰ γράψετε μίαν ἐπιστολὴν.*

ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Εὑρίσκεται πρὸς Β. τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Οὔγγαρίας. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Πολωνίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, πρὸς Α. μὲ τὴν Ρουμανίαν καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Γερμανίαν.

Ἔχει ἔκτασιν 140.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 13.000.000 κατ. *Ποικιλύτης* πληθ. 92 κάτοικοι περίπου εἰς ἕνα τ. χλμ.

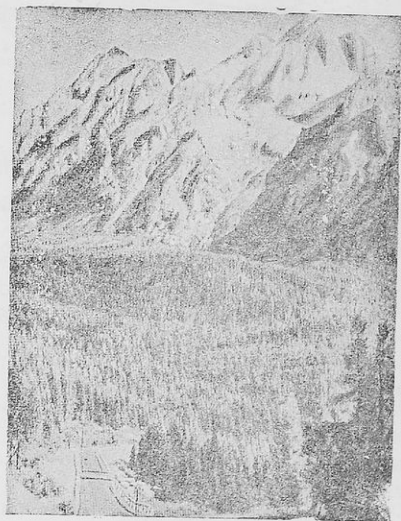
Ἔδαφος. Ἡ Τσεχοσλοβακία διαιρεῖται εἰς τρεῖς περιοχάς· τὴν *Βοημίαν*, ἡ ὅποια κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς χώρας, τὴν *Μοραβίαν*, ἡ ὅποια κατέχει τὸ κέντρον, καὶ τὴν *Σλοβακίαν*, ἡ ὅποια κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος.

Ἡ *Βοημία* εἶναι ἕν λεκανοπέδιον μεταξὺ τῶν *Σουδητῶν* ὄρεων, τῶν ὄρεων τῶν *Μετὰλλων* πρὸς Β. καὶ τοῦ *Βοημικοῦ Ἀρμενίου* καὶ τῶν ὄρεων τῶν *Γιγάντων* πρὸς Δ. Το ἔδαφος διαρρέεται ἀπὸ τὸν Ἑλβαν ποταμὸν καὶ εἶναι εὐφορώτατον καὶ κατὰλληλον διὰ καλλιέργειας.

Ἡ *Μοραβία* εἶναι μὲν μεγάλη κοιλὴς μὲ πολλοὺς λόφους. Διαρρέεται ἀπὸ τὸν *Μοράβαν* ποταμὸν καὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι εὐφορώτατον.

Ἡ *Μοραβία* εἶναι πλούσια εἰς γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἔχει ἀνθρακωρυχεῖα καὶ ἄλλα ὄρυχεῖα πλούσια καὶ εἶναι πυκνοκατοικημένη.

Ἡ *Σλοβακία* εἶναι ὀρεινὴ καὶ κατέχει τὰς δυτικὰς πλαγίας τῆς ὀροσειρᾶς τῶν Κορπαθίων ὄρεων καὶ εἶναι κατὰλληλος διὰ κτηνοτροφίαν καὶ ὕλοτόμιαν. Τὰ Κορπάθια καλύπτονται ἀπὸ πυκνὰ δάση καὶ ὑπάρχουν ἐκεῖ ἄγρια ζῶα, ὅπως λύκοι καὶ ἄρκτοι. Εἰς τὰ νότια μέρη ἡ Σλο-

Δάσος εἰς τὰ Κορπάθια τῆς Τσεχοσλοβακίας.

βακία ἔχει πεδινὸν μέρος, τὸ ὅποιον εἶναι πολὺ εὐφορον ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι *ἡπειρωτικόν*, διότι εἶναι μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὰ πολλὰ δάση ὑγρὸν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κορπαθίων ὄρεων τὸ κλίμα εἶναι δριμύτερον.

Ποταμοί. Σπουδαιότεροι εἶναι ὁ *Ἑλβας* καὶ ὁ *Μοράβας*.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Γεωργία. Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τὰ 35% τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Καλλιεργοῦνται δημητριακὰ, τεύτλα, κάνναβις, λίνον, ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα.

Κτηνοτροφία. Εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὰ πολλὰ λιβάδια καὶ τοὺς βοσκοτόπους τρέφονται πολλὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ζῶα καὶ πολλοὶ χοῖ.

ροι. Εἰς τὴν Σλοβακίαν τρέφονται πολλὰ αἰγο-
πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν. Εἰς τὴν Βοη-
μίαν τρέφονται ἐπιστημονικῶς μεγάλα ζῶα καὶ
ἔχει πολλὰ βυρσοδεψεῖα. Πολὺ ἀνεπτυγμένος
εἶναι καὶ ὁ δασικὸς πλοῦτος τῆς χώρας. Ἡ
Σλοβακία ἔχει ἄφθονα δασικὰ προϊόντα. Ση-
μαντικὸς εἶναι καὶ ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος. Εἰ τὴν
Μοραβίαν ὑπάρχουν ἄφθονα ἀνθρακωρυχεῖα
καὶ μεταλλεύματα σιδήρου, χρυσοῦ καὶ ἀντιμό-

Χωρικοὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας
μὲ τὰς ἐθνικὰς ἐνδυμασίας των.

νιον. Ἀκόμη ἐξάγονται χαλκοῦς, μόλυβδος, πε-
τρέλαιον καὶ οὐράνιον.

Βιομηχανία. Εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπου-
δαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι ἡ μεταλλουργία, ἡ
ύαλουργία, ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρ-
του, χημικῶν προϊόντων, εἰδῶν πολυτελείας,
δερμάτων, πορσελάνης. Πασίγνωστα εἶναι καὶ
τὰ μεταλλικὰ ὕδατα τῆς χώρας. Περὶφημα εἶναι
καὶ τὰ ἐργοστάσια κατασκευῆς πυροβόλων
Σκόντα. Ἐπίσης παγκόσμιον φήμην ἔχουν καὶ
τὰ εἶδη ἀπὸ πορσελάνης καὶ κρύσταλλον.

Συγκοινωνία. Ἐχει ἀνεπτυγμένον ὁδικὸν καὶ
σιδηροδρομικὸν δίκτυον καὶ ἀνεπτυγμένην ἀε-
ροπορικὴν συγκοινωνίαν. Ἡ Πράγα συνδέεται
ἀεροπορικῶς μὲ ὅλας τὰς πρωτεύουσας τοῦ
κόσμου. Ἀκόμη ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται
καὶ μὲ τὰ ποταμώπλοια.

Ἐμπόριον. Χάρis εἰς τὴν πυκνὴν συγκοινω-
νίαν ἔχει ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐξά-

γει σίδηρον, διαφόρους μηχανάς, αὐτοκίνητα, ὑα-
λικὰ, εἶδη πορσελάνης, ζάχαριν, χρῆτην, ὑφά-
σματα κ.ἄ. Εἰσάγει εἶδη διατροφῆς, πρώτας ὕλας
διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς, καπνὰ, λαχανικά, κλπ.

Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνόν, σταφίδας,
σταφυλάς, ἔλαιον, ξηρὰ σῦκα κ.ἄ. Ἡ Ἑλλάς
εἰσάγει ζάχαριν, χρῆτην, μηχανάς, μετὰλλινα
εἶδη, ὑαλικά κ. ἄ.

Κάτοικοι. Εἶναι λαὸς ἐργατικὸς, σοβαρὸς
καὶ φιλοπρόσδοος. Τὰ 65% εἶναι *Τσεχοὶ* καὶ *Σλο-
βάκοι* σλαβικῆς φυλῆς. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι Γερ-
μανοὶ, Πολωνοὶ, Οὐγγροὶ καὶ Ρουμάνοι. Κατὰ
τὸ *Θρησκέυμα* εἶναι Καθολικοὶ καὶ μερικοὶ εἶναι
Διαμαρτυρόμενοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Βοημίας εἶ-
ναι περισσότερον πολιτισμένοι ἀπὸ τοὺς κατοί-
κους τῆς Μοραβίας. Κατὰ τὸ *Πολίτευμα* εἶναι
Λαϊκὴ Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Πράγα* (900.000
κ.). Εἶναι πόλις τῶν γραμμάτων καὶ τῶν καλῶν
τεχνῶν. Ἡ *Πίλσεν*. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν εἶναι τὰ
περίφημα μεταλλουργικὰ ἐργοστάσια *Σκόντα*.
Ἡ *Μπρὺν* (260.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μορα-
βίας. Ἐχει πολλὰ ἐργοστάσια ἐπιουργίας, βυρ-
σοδεψίας καὶ γεωργικῶν μηχανῶν. *Μπρατισλάβα*,
μεγάλος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος. *Κάρλομπατι*
μὲ σπουδαῖα λαματικά λουτρά.

Ἔργασίαι. *Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Τσε-
χοσλοβακίας. Νὰ διαβάσετε εἰς τὸ λεξικὸν τὰς λέξεις
Βοημία, Σλοβακία, Μοραβία. Νὰ κάμετε μίαν ἐκθε-
σιν. Νὰ ταξιθεύσετε νοερῶς ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς
τὴν Πράγαν.*

Ἐρωτήσεις. *Ποῦ ὀφείλεται ἡ πυκνότης τοῦ πλη-
θυσμοῦ εἰς τὴν Τσεχοσλοβακίαν; Τί συνετέλεσε πο-
λὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας; Ποῖα τὰ κυ-
ριώτερα προϊόντα τῆς;*

ΠΟΛΩΝΙΑ

Ἡ Πολωνία συνορεύει πρὸς Δ. μὲ τὴν Γερ-
μανίαν, πρὸς Α. μὲ τὴν Ρωσίαν, πρὸς Ν. μὲ
τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ πρὸς Β. μὲ τὴν Ρωσίαν
(Λιθουανίαν, Λεττονίαν) καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν
Βαλτικὴν θάλασσαν.

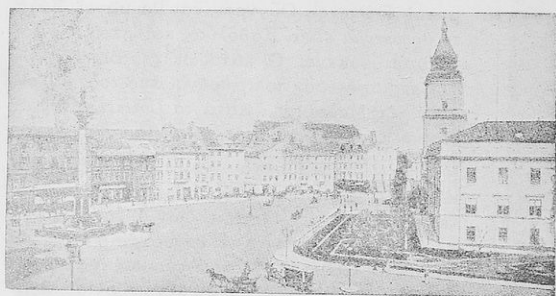
Ἐχει ἔκτασιν 310.000 τ. χλμ. καὶ πληθυ-
σμόν 25.000.000 κ. *Πυκνότης* πληθ. 80 περίπου
κάτοικοι εἰς 1 τ. χλμ.

Ἡ Πολωνία εἶναι χώρα πεδινή. Πρὸς Ν.
καὶ ΝΔ. ἡ χώρα εἶναι ὀρεινὴ καὶ λοφώδης. Ὁ-
ρη ἐκεῖ εἶναι τὰ *Καρπάθια* καὶ τὰ *Σουδήτσια*. Τὰ
ὄρη αὐτὰ εἶναι κατάφυτα ἀπὸ πυκνὰ δάση μὲ ἑ-
λατα καὶ πεύκα καὶ ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ βοσκό-
τοποι. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ὑπάρ-

χουν πολλά όροπέδια και κοιλάδες και τὸ ἔδαφος εἶναι πολὺ εὐφορον. Τὸ ἔδαφος τῆς Βορείου πεδιάδος εἰς πολλὰ μέρη εἶναι ἀμώδες και εἰς μερικά μέρη ὑπάρχουν και ἔλη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν και πολὺ ὑγιεινόν.

Ποταμοί. Τὴν πεδιάδα τῆς Πολωνίας διαρρέει ὁ πλωτὸς ποταμὸς *Βιστούλας* με τοὺς παραποτάμους του, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια και ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ *Ντάνσιχ*. Εἰς

Βαρσοβία, πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας.

τὰ ΝΑ. ρεῖ ὁ *Δνεῖστερος* και ὁ παραπόταμος τοῦ Δουνάβως *Πρόντος*, ποὺ ἐκβάλλουν εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Οικονομικὴ ἐξέτασις — Κάτοικοι

Γεωργία. Ἡ χώρα εἶναι κυρίως γεωργικὴ και κατὰ δεύτερον λόγον κτηνοτροφικὴ. Καλλιεργοῦνται σκαλὶς, βρώμη, κριθή, γεώμηλα εἰς τὰ ἀμώδη μέρη, σίτος και ζαχαροῦχα τεύτλα εἰς τὰ όροπέδια. Εἰς τὴν κεντρικὴν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν ἐπιμελημένην καλὴν ἰέργειαν τοῦ ἐδάφους, καλλιεργοῦνται εἰς μεγάλας ἐκτάσεις γεώμηλα, τεύτλα και σιτηρὰ.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Εἰς τοὺς βοσκοτόπους και τὰ λιβάδια τρέφονται βόες, ἵπποι, πρόβατα και χοῖροι, καθὼς και πο' λὰ πουλερικά. Ἀπὸ τὰ δάση ἐξάγεται ἄρκετὴ ξυλεία, ἀλλὰ δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπίσης σημαντικὸς εἶναι και ὁ *δρυκτὸς πλοῦτος*. Ἐξάγονται ἄνθρακες ἀπὸ τὰ περίφημα ἀνθρακωρεῖα τῆς *Σιλεσίας*, σίδηρος, μόλυβδος, δρυκτὸν ἄλας, σιδηρομεταλλεύματα, πετρέλαιον και λιγνίτης.

Βιομηχανία. Ἐχει πολὺ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Κυριώτεροι αἱ βιομηχανίαι εἶναι ἡ μεταλλουργία, ἡ βυρσοδεψία, ἡ ὕφαντουργία, ἡ σιδηουργία, ἡ κονσερβοποιία, ἡ ζαχαροποιία κλπ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται με πυκνὸν ὁδικὸν και σιδηροδρομικὸν δίκτυον και με ποταμόπολιν.

Ἐμπορίον. Ἐξάγει ἄνθρακας, μεταλλεύματα, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ζάχαριν, λαχανικά κ. ἄ. Εἰσάγει ἔρια, βάμβακα, καπνόν, ὄρυζον κ. ἄ.

Κάτοικοι. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους τὰ 2)3 εἶναι Πολωνοὶ και ἀνήκουν εἰς τὴν φυλὴν τῶν Σλάβων. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι Γερμανοί, Ἑβραῖοι, Οὐκρανοὶ και Λευκοῤῥωσοί. Τὸ ἔτος 1939 ἡ χώρα κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν και μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον ἠλευθερώθη ὑπὸ τῶν Συμμάχων. Εἰς τὴν Πολωνίαν ἀνήκει και τὸ μικρὸν κρατίδιον τοῦ *Ντάνσιχ*, τὸ ὁποῖον ἦτο μὴ ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς ποὺ ὁ Χίτλερ ἐκήρυξε τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Πολωνίας. Κατὰ τὸ *θόλοκευμα* εἶναι Καθολικοί.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Βαρσοβία* (1.000.000 κ.), πατρὶς τοῦ μεγάλου μουσικοῦ *Σοπέν*. Εἶναι πόλις ἐμπορικὴ και βιομηχανικὴ με πολλὰ μεταλλουργεῖα και ὕφαντουργεῖα. Ἀλλαι πόλεις εἶναι ἡ *Κρακοβία* (300.000 κ.), ἐμπορικὸν κέντρον, τὸ *Λότζ* (600.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας βαμβακερῶν ὕσασμάτων, και τὸ *Πόζεν* (250.000 κ.). Σπουδαῖοι λιμένες εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν εἶναι τὸ *Ντάνσιχ* (165.000 κ.), ἡ *Γδάνια* και τὸ *Στεττίνον*.

Ἐργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Πολωνίας και νὰ σημειώσετε τὰς πόλεις και τοὺς σπουδαιότερους λιμένας ποὺ εἶναι εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Νὰ διαβάσετε εἰς τὸ λεξικὸν τὰς λέξεις *Πολωνία*, *Ντάνσιχ*.

Ἐρωτήσεις. Τί γνωρίζετε διὰ τὸ *Ντάνσιχ*; Τί γνωρίζετε διὰ τὰ προϊόντα τῆς Πολωνίας; Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἰς τὴν Βαλτικὴν;

ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Ἡ Ρουμανία συνορεύει πρὸς Β. με τὴν Πολωνίαν και τὴν Ρωσίαν, πρὸς Α. με τὴν Ρωσίαν και βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, πρὸς Ν. με τὴν Βουλγαρίαν και πρὸς Δ. με τὴν Γιουγκοσλαβίαν και τὴν Οὐγγαρίαν.

Ἐχει ἔκτασιν περίπου 250.000 τετρ. χλμ. και πληθυσμὸν 16.000.000 κατ. Πυκνότης πληθυσμοῦ 66 κάτοικοι εἰς 1 τ. χλμ.

Ἐδαφος. Εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τῆς χώρας ἐκτείνονται ἐκ Δ. πρὸς Α. αἱ *Τρανσυλβανικαὶ Ἀλ-*

πεις (2.500 μ.) με πολλὰς διακλαδώσεις καὶ εἶναι κατάφυτοι ἀπὸ πυκνὰ δάση. Εἰς πολλὰ μέρη ὑπάρχουν λιβάδια κατάλληλα διὰ τὴν βοσκὴν ποιμνίων. Πρὸς Ν. τῶν Ἀλπεων σχηματίζεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς *Βλαχίας* καὶ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος εἶναι ἡ ἐλάδης πεδιάς τῆς *Δοβρουτσᾶς*, αἱ ὁποῖαι διατρέχονται ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν. Ἡ ὁροσειρὰ τῶν *Καρπαθίων* ὁρέων πρὸς τὸ νότιον μέρος συναντᾶται μετὰ τὰς Τρανσυλβανικὰς Ἀλπεις. Πρὸς Α. τῶν Καρπαθίων ὑπάρχουν ὄρκοι τοῦ ποταμοῦ καὶ αἱ πεδιάδες τῆς *Μολδαβίας* καὶ τῆς *Βεσσαραβίας*, τὰς ὁποίας διατρέχουν οἱ ποταμοὶ *Δνείστερος* καὶ *Προῦθος*. Πρὸς Δ. τῶν Καρπαθίων ὁρέων ἐκτείνεται τὸ λεκανοπέδιον τῆς *Τρανσυλβανίας*. Τὸ ἐδαφὸς τοῦ εἶναι πολὺ εὐφρόν, διότι ἔγινε ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν. Πρὸς Δ. τοῦ λεκανοπεδίου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τοῦ *Βανάτου* καὶ τῆς *Οὐγγαρίας*, μέρος τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς τὴν Ρουμανίαν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα γενικῶς εἶναι *ἡπειρωτικόν*. Ὁ χειμὼν εἶναι ψυχρὸς, διότι πνέουν βόρειοι ψυχροὶ νεμοὶ μετὰ ὀρμὴν. Τὸ θέρος εἶναι θερμὸν, διότι δὲν φθάνουν ἐξ ἐκεῖ οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, τὰ ὁποῖα συγκεντρώνουν πολλοὺς ὕδατος, πνέουν πολλοὶ βροχαὶ καὶ ἡ βλάστησις εἶναι πλουσιωτάτη καὶ ὑπάρχουν ἐκεῖ πολλὰ πυκνὰ δάση καὶ πολλοὶ βοσκότοποι. Ἀκόμῃ ὑπάρχουν βοσκότοποι καὶ εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου δὲν εὐδοκίμοι τὰ δάση ἀπὸ τοῦ πολὺ ψυχροῦ καὶ τοῦ ὀρμητικοῦ ἀνέμου.

Ποταμοί. Κυριώτερος καὶ σπουδαιότερος ποταμὸς εἶναι ὁ *Δούναβις*, ὁ ὁποῖος εἰσέρχεται εἰς τὴν Ρουμανίαν ἀπὸ τὰς Σιδηρᾶς Πύλας, χωρίζει τὴν Ρουμανίαν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν καὶ εἰς τὴν ὀρεινὴν περιοχὴν τῆς Δοβρουτσᾶς στρέφεται βορειότερον καὶ ἐκβάλλει διὰ τριῶν σιυμίων εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Εἰς τὰς ἐκβολὰς σχηματίζεται πλατὺ *Δέλτα*. Αἱ ὄχθαι τοῦ Δουναβέως πρὸς τὴν Ρουμανίαν εἶναι χαμηλαὶ καὶ ἀμύδεις καὶ εἰς πολλὰ μέρη σχηματίζουσιν ἑλὴ καὶ βάλτους ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ *Προῦθος*, ὁ

ὁποῖος εἶναι ὄριον μεταξὺ Ρουμανίας καὶ Ρωσίας.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις -- Κάτοικοι

Γεωργία. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Τὰ 80% τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Παράγονται ἄφθονα δημητριακὰ, σίτος, κριθή, ἀραβόσιτος, βρώμη. Ἡ Ρουμανία εἶναι χώρα τῶν σιτηρῶν. Ὁ σίτος καλλιεργεῖται εἰς τὰ πεδινὰ μέρη καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν, ὅπου αἱ βροχαὶ

Χάρτης τῆς Ρουμανίας.

εἶναι περισσότεραι. Ἀκόμῃ καλλιεργοῦνται λαχανικὰ, γεώμηλα, ζαχαροῦχα τεύτλα, καπνὸς καὶ βιομηχανικὰ φυτὰ καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἀμπέλι καὶ ὀπωροφόρα δέντρα.

Κτηνοτροφία. Εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὀρεινῶν μερῶν καὶ τὰ χειμερινὰ πεδινὰ λιβάδια τρέφονται πολλὰ ζῶα, πρόβατα, βόες, ἵπποι καὶ πολλοὶ χοῖροι.

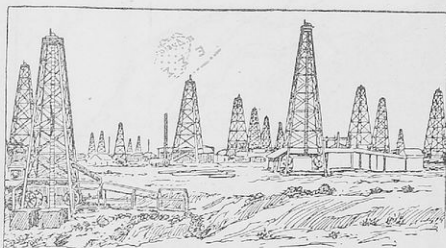
Ἀπὸ τὰ *μεγάλαια δάση* ἐξάγεται ἄφθονος ξυλὴ. Ἀφθονοὶ εἶναι καὶ ὁ *δρυτὸς πλοῦτος* τῆς χώρας. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει τὸ πετρέλαιον, τὸ ὁποῖον ἐξάγεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ *Πλοῦσι*. Ἄλλα ὀρυκτὰ ἔχει σίδηρον, γαλιάνθρακα, γραφίτην, ἄλας, μόλυβδον καὶ ψευδάργυρον. Ἀπὸ τὸ Πλοῦσι τὸ πετρέλαιον μεταφέρεται μετὰ σωλῆνας εἰς τὴν Κωνσταντῖναν. Ἀφθονοὶ εἶναι καὶ ὁ ἀλιευτικὸς πλοῦτος. Ἀφθονοὶ ἰχθύες ἀλιεύονται εἰς τὸν Δούναβιν καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία εἶναι περιορι-

σμένη. Ὑπάρχουν ἄρκετοὶ ἀλευρόμυλοι, πολλὰ πριονιστήρια, βυρσοδεψεία, χαρτοποιεῖα, ζυθοποιεῖα κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ πυκνὸν ὁδικὸν καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυον, ἐπίσης δὲ μὲ τὸν Δούναβιν καὶ τοὺς παραποτάμους του. Μὲ τὸ ἐξωτερικὸν ἐξυπηρετεῖται ἡ συγκοινωνία μὲ ἀτμόπλοια καὶ ἀεροπλάνα.

Ἐμπορίον. Ἡ Ρουμανία εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας χώρας. Ἐξάγει εἰς μεγάλας πο-

Πύργοι Πετρελαιοπηγῶν.

σότητας σιτηρᾶ, ὄσπρια, ξυλείαν, πετρέλαιον, ὀρυκτὸν ἄλας, χάρτην κ. ἄ. Εἰσάγει ὑφάσματα, φάρμακα, μηχανοὺς καὶ διάφορα βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνόν, ἔλαιον, ξηρὰ οὖκα, νήματα κ. ἄ. Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἀπὸ τὴν Ρουμανίαν σίτον, ἀραβόσιτον, ὄσπρια, πετρέλαιον, ξυλείαν κ. ἄ.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Βόρειος Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ δύο κράτη τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου, τὴν *Σουηδία* καὶ τὴν *Νορβηγία*, καὶ ἀπὸ τὴν Δανικὴν χερσονήσον ἢ τῆς *Ἰουτλάνδης*, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ κράτος τῆς *Δανίας*.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εἶναι ἡ μεγαλύτερα χερσονήσος τῆς Εὐρώπης μὲ ἑκτασιν 770.000 τ. χλμ. Κατὰ μῆκος διασχίζεται ἀπὸ τὰς *Σκανδιναβικὰς Ἀλπεις* (2.500 μέτρα).

Αἱ Ἀλπεις πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ κατέρχονται ἀποτόμως καὶ σχηματίζονται βαθεῖς καὶ στενοὶ κόλποι, οἱ ὁποῖοι λέγονται *φjόρδ*, καὶ ἐλάχισται μικραὶ πεδιάδες καὶ πολλοὶ μικραὶ νῆσοι. Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος κατέρχονται ὁμαλῶς καὶ σχηματίζονται τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον καὶ μερικὰ παράλια καὶ πεδιά-

Κάτοικοι. Τὰ 75 % τῶν κατοίκων εἶναι Ρουμάνοι καὶ εἶναι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι Οὐγγροὶ, Γερμανοὶ, Σέρβοι, Βούλγαροι καὶ ὀλίγοι Ἕλληνες. Κατὰ τὸ πολίτευμα εἶναι Λαϊκὴ Κοινοπολιτικὴ Δημοκρατία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Βουκουρέστιον* (1.000.000 κ.). Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Τουρκοκρατίας ἡ πόλις ἦτο Ἑλληνική. Οἱ ἡγεμόνες τῆς χώρας ἦσαν Ἕλληνες. Εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπῆρχε πλουσία Ἑλληνικὴ παροικία μὲ Ἑλληνικὸ Σχολεῖα καὶ Γυμνάσιον. Ἑλληνικὰ Σχολεῖα ὑπῆρχον καὶ εἰς ἄλλας πόλεις τῆς Ρουμανίας *Ἰάσον* (110.000 κ.), ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Μολδαβίας. Ἐκεῖ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐκήρυξε τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν τὴν 22αν Φεβρουαρίου 1821. *Αραγατσόνιον*, ὅπου τὸ 1821 ἔπεσεν ἡρωϊκῶς ὁ ἱερός Λόχος *Γαλάσιον* (100.000 κ.), σπουδαῖος λιμὴν ἐξαγωγῆς δημητριακῶν καρπῶν, πετρελαίου καὶ ξυλείας, ἐπὶ τοῦ Δουναβέως. *Κωνσταντία*, ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς ὁποίας ἐξάγεται τὸ πετρέλαιον. Σπουδαῖον λιμένα ἔχει καὶ ὁ *Σουλινᾶς*.

Ἐργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Ρουμανίας καὶ νὰ σημειώσετε τὰς κυριωτέρας πόλεις καὶ τοὺς ποταμούς. Νὰ ταξιδεύσετε νοτιῶς ἀπὸ τὴν πατρίδα σας εἰς τὸ Βουκουρέστιον.

Ἐρωτήσεις. Τί γνωρίζετε ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν διὰ τὸ Ἰάσον; Τί γνωρίζετε διὰ τὸ Αραγατσόνιον; Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα; Διατί δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην Βιομηχανίαν;

δες εὐφοροί. Πρὸς Ν. καὶ ΝΑ. τὸ μέρος εἶναι πεδινὸν καὶ σχηματίζονται μεγάλα ἱλίμναι, ὡς ἡ Βένερ, Βέτερ κ.λ.π.

Ἡ Σκανδιναβικὴ χερσονήσος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἀνεξάρτητα κράτη, τὴν *Νορβηγία* καὶ τὴν *Σουηδία*.

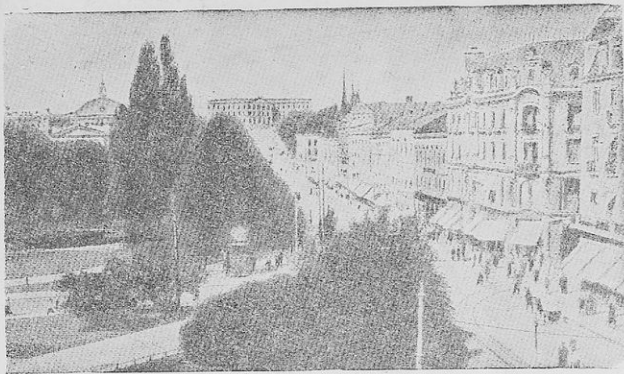
ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς χερσονήσου καὶ ἔχει ἑκτασιν 320.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν περίπου 3.000.000 Πυκνότης πληθ. 9. κάτοικοι εἰς 1 τ. χλμ. Ἔνεκα τοῦ μεγάλου ψύχους ἡ Νορβηγία εἶναι ἀραιοκατοικημένη καὶ ὑψηλότερον τῶν 800 μ. εἶναι ἀκατοίκητος.

Αἱ δυτικαὶ ἄκται, ἐπεὶ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸ θερμὸν θαλάσσιον ρεῖμα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ἔχουν κλίμα ὠκεανικὸν ἥπιον. Εἰς

τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς τῶν Σκανδιναβικῶν ἡ-
πειρῶν καὶ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Β. Παγωμένου Ὠ-

μου, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινὸν καὶ με-
πολλὰς χιόνας. Ἀκόμη ἐξυπηρετεῖται καὶ με-
πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα.

Ὁσλο (Χριστιανία), ἡ πρωτεύουσα τῆς Νορβηγίας.

κεανοῦ τὸ κλίμα εἶναι ψυχρότατον. Εἰς τὸ ἐσω-
τερικὸν τῆς χώρας εἶναι ἡπειρωτικόν.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις — Κάτοικοι

Γεωργία. Εὐφοροὶ πεδιάδες ὑπάρχουν ΝΑ.
πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ὁσλο. Ἐκεῖ καλλιεργοῦν-
ται δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ ζαχαροῦ-
χα τεύτλα. Ὑπάρχουν καὶ πολλὰ λειβάδια, τὰ
ὅποια εὐνοοῦν τὴν *κηνοτροφίαν*. Τρέφονται βό-
ες, ἵπποι, χοῖροι καὶ πρόβατα. Μεγάλαι ἐκτά-
σεις δασῶν εὐρίσκονται εἰς τὸ ΝΑ. μέρος, ἀπὸ
τὰ ὅποια ἐξάγεται ἄφθονος ξυλεία·
ποῦ εἶναι ὁ κυριώτερος φυσικὸς
πλοῦτος τῆς χώρας. Ἀφθονα εἶναι
καὶ τὰ ἀλιευτικὰ προϊόντα. Εἰς τὰ
παράλια μέρη πρὸς Βορρᾶν ἀλιεύ-
ονται καὶ φάλαιναι. Ὁρεινὰ ἔχει ἄ-
φθονον χαλκόν, σίδηρον καὶ ἄργυρον.

Βιομηχανία. Μεγάλαν ἀνάπτυξιν
παρουσιάζει ἡ βιομηχανία χάρις εἰς
τὸν ἠλεκτρισμόν, ὁ ὁποῖος παράγε-
ται ἀπὸ ὕδατα τῶν καταρρακτῶν,
τὰ ὅποια πίπτουν ἀπὸ ὑψηλὰ. Ὁ
ἠλεκτρισμὸς εἶναι ἄφθονος καὶ φθά-
νει καὶ εἰς τὰ μικρότερα χωρία. Ἀ-
νεπτυγμένα βιομηχανία εἶναι ἡ
χαρτοποιία, ἡ βυρσοδεψία, ἡ βιομη-
χανία σπέρτων, χάλυβος καὶ ὀπλῶν
καὶ ἡ ὑφαντουργία. Ὑπάρχουν καὶ
ἀρκετὰ ναπηγεῖα.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται
με ἀυτοκίνητα καὶ ἐλαχίστους σιδηροδρό-

μους. ἔχουν τὴν Συναγματικὴν Βασιλείαν.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Ὁσλο (Χριστι-
ανία (350.000 κ.).) Εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέν-
τρον ἀλιείας (λιμὴν).

✦ ΣΟΥΗΔΙΑ

Ἡ Σουηδία κατέχει ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν
Ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναβικῆς χερ-
σονήσου. ἔχει ἔκτασιν 450.000 τ. χλμ. καὶ πλη-

Νορβηγικὸν φιόρδ.

θυσμὸν 7.000.000 κατοίκους. Πυκνότης πληθ. 15
κάτ. εἰς 1 τ. χλμ.

Τὸ *ἔδαφος* πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι πεδινὸν καὶ διασχίζεται ἀπὸ χαμηλὰς λοφοσειράς. Τὰ 8 % τῆς ἐπιφανείας εἶναι *λίμναι*. Κυριώτεραι εἶναι ἡ *Βένερ*, ἡ *Βέτερε* καὶ ἡ *Μαλαίον* (*Mailaon*).

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἰς τὸ Βαλτικὸν ὀροπέδιον καὶ τὸς πεδιάδας εἶναι *ἡπειρωτικόν*, ἐπεὶδὴ δὲν εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ὠκεα-

Σωροὶ ἀπὸ κορμούς δένδρων κοντὰ εἰς ἕνα ἔργο-
στάσιον ξυλείας εἰς τὴν Σουηδίαν.

νοῦ καὶ δέχονται ὀλίγας βροχάς. Καλύπτονται, καθὼς καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ πλαγίαι τῶν Σκανδ. Ἄλπεων, ἀπὸ πολλὰ δάση κωνοφόρων δένδρων (πεύκα, ἔλατα) καὶ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ λιβάδια. Εἰς τὰ βόρεια μέρη τῆς χώρας τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ψυχρὸν καὶ διὰ τοῦτο αἱ περιοχαὶ αὐτὰ εἶναι ἀραιότατα κατωκημέναι.

Ποταμοί. Ποταμούς ἔχει πολλοὺς. Πηγάζουν ἀπὸ τὸ δυτικὸν μέρος καὶ ρέουν πρὸς Ν. ἢ Α. Κυριώτεροι εἶναι ὁ *Σόρνε*, ὁ *Δούλια* καὶ ὁ *Κλάρε*.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Γεωργία. Εἰς τὸς πεδιάδας καλλιεργοῦνται σιτηρὰ, τεύτλα, γεώμηλα καὶ κτηνοτροφικὰ φυτὰ. Εἰς τὰ λιβάδια τρέφονται πρόβατα, χοῖροι καὶ μεγάλα ζῶα. Ὁ μεγαλύτερος φυσικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι τὰ ἀπέραντα δάση ἡ *ἔξα-γετα* ἄφθονος *ξύλει*α, ἡ ὁποία χρησιμοποιεῖται

εἰς τὰς οἰκοδομάς, ναυπήγησιν πλοίων, κατασκευὴν σπέρτων κ. ἄ. Ἀφθονος εἶναι καὶ ὁ *οὐρ-κτός πλοῦτος* τῆς χώρας. Τὰ Σουηδικὰ μεταλλεῖα εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Ἐξάγεται ἄφθονος σίδηρος, καθὼς καὶ χαλκός, μόλυβδος καὶ ἄργυρος.

Βιομηχανία. Εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ὑπάρχουν πολλὰ ἐργοστάσια ξυλείας, χαρτοποιίας, σπέρτων, ὑφαντουργίας, ὀπλῶν, μηχανῶν κινηματογράφων καὶ ναυπηγεῖα. Ἡ Σουηδία εἶναι μία ἀπὸ τὰς περισσώτερον βιομηχανικὴς χώρας τῆς Εὐρώπης.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ πυκνὸν ὁδικὸν καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυο, μὲ ἀτμόπλοια, ποταμόπλοια καὶ ἀεροπλάνα. Αἱ λίμναι ἐνώνονται μὲ ποταμούς καὶ διώρυγας μὲ τὴν θάλασσαν.

Ἐμπόριον. Ἐξάγει δασικά, κτηνοτροφικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα. Εἰσάγει δημητριακοὺς καρποὺς, ὑφάσματα, ἀνθρακας, ἄσβηστὰ κ. ἄ. Ἡ Ἑλλάς εἰσάγει ἀπὸ αὐτὴν ξυλείαν, χάρτιν, σπέρτα, ὀπλα, μηχανὰς κ. ἄ.

Κάτοικοι. Οἱ Σουηδοὶ εἶναι πολὺ ἐργατικοὶ καὶ πολὺ πολιτισμένοι καὶ ἐπιδίδονται εἰς τὴν Γυμναστικὴν καὶ εἰς τὰ σπόρ. Κανεὶς Σουηδὸς δὲν εἶναι ἀναλφάβητος. Κατὰ τὸ θρήσκευμα εἶναι Διςμαρτυρόμενοι. Τὸ πολίτευμα τῆς Σουηδίας εἶναι Συνταγματικὴ Βασιλεία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Στοκχόλμη* (700.000 κ.). Εἶναι κτισμένη πάνω σὲ 14 μικράς νήσους, ποὺ εἶναι καταπράσινα ἀπὸ δάση καὶ χόρτα. *Οὐνγά*, ἄλλοτε πρωτεύουσα, μὲ τὸ περίφημον Πανεπιστήμιόν της. *Γκότεμποργκ* (350.000 κ.). Εἶναι σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν.

Ἔργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν *χάρτην* τῆς Σκανδιναβικῆς χειρουργοῦ καὶ νὰ χωρίσετε τὴν Σουηδίαν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν.

Ἐρωτήσεις. Τί γνωρίζετε διὰ τὸ κλίμα τῆς Νορβηγίας καὶ τῆς Σουηδίας; Ποίος εἶναι ὁ μεγαλύτερος φυσικὸς πλοῦτος τῆς Σουηδίας; Τί γνωρίζετε διὰ τὰ Σουηδικὰ μεταλλεῖα; Τί γνωρίζετε διὰ τὰ προϊόντα τῆς Νορβηγίας;

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΚΑΙΜΑΣ 1:7500000

Ύψος των 1000 μ.
από 500-1000 μ.
» 200-500 μ.
» 0-200 μ.

Γιδορόδρομοι
Σύνορα Κρατών
Πρωτεύουσες

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΜΑΙΡΗ Κ ΡΕΛΛΑ

ΔΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΔΑΝΙΑ

Τὸ κράτος τῆς Δανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Γιουτλάνδης καὶ ἀπὸ πολλὰς μικρὰς καὶ μεγάλας νήσους. Μεγάλυτέρα εἶναι ἡ Σχαλλάνδη. Πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον θάλασσαν, πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν καὶ πρὸς Ν. συνορεύει μὲ τὴν Γερμανίαν. Ἡ χερσόνησος τῆς Γιουτλάνδης χωρίζεται ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν μὲ τὸν Πορθμὸν τοῦ Σκαγεράκη.

Ἔχει ἔκτασιν 43.000 τ. χλ. καὶ πληθυσμὸν 4.000.000 κατ. Πυκνότης πληθυσμοῦ 93 κάτοικοι εἰς 1 τ.χλμ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινὸν καὶ εἰς τὴν δυτικὴν περιοχὴν εἶναι ὁμμῶδες. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴν εἶναι εὐφορον καὶ πυκνοκατῶ κημένον. Τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ὀγρὸν καὶ γλυκύ.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις — Κάτοικοι

Γεωργία. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ, τεύτλα καὶ γεώμηλα. Ἐχει πολὺ ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν. Τρέφονται γαλακτοφόροι ἀγελάδες, βόες, χοῖροι καὶ πουλερικά. Οἱ κάτοικοι καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐπισημονικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς τρέφουν καὶ τὸ ζῶα τους καὶ παράγουσιν πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, γάλα, τυρὸν καὶ βούτυρον.

Ἀλιεία. Ἐχει πολὺ ἀνεπτυγμένην ἀλιείαν. Αἱ νῆσοι Φερόαι καὶ Γροιλανδία, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τὸν Ἀτλ. Ὠκεανόν, ἀνήκουν εἰς τὴν Δανίαν καὶ εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

Ἀπὸ τὰ δάση ἐξάγεται ἀρκετὴ ξυλεία. Ὅσον πρὸς ἐλάχιστα. Ἡ Βιομηχανία εἶναι σημαντικὴ εἰς τοὺς κλάδους τῆς τυροκομίας, βουτυρο-

κομίας, χαρτοποιίας, φαρμάκων, χρωμάτων, μηχανημάτων κ.ά.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ αὐτοκίνητα, πυκνὰς σιδηροδρομικὰς γραμὰς καὶ μὲ πλοῖα. Ἐξάγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα, χοίρους, πουλερικά, αὐτὰ καὶ διάφορα μηχανήματα. Εἰσάγει ξυλείαν, δημητριακοὺς καρποὺς, ἔλαιον, πετρέλαιον κλπ.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶναι πολὺ ἐργατικοί

Κοπεγχάγη, πρωτεύουσα τῆς Δανίας.

καὶ πολὺ πολιτισμένοι. Κατὰ τὸ *Θρόνηκεν* εἶναι Διαμαρτυρόμενοι. Πόλιτευμα ἔχουν Συναγματικὴν Βασιλείαν.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (1.000.000 κ.). Εἶναι πόλις ὥραλα μὲ καλλιτεχνικὰ συλλογὰς καὶ θαυμασίους κήπους. Εἶναι κτισμένη εἰς τὴν νήσον Σχαλλάνδην.

Εργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Δανίας καὶ νὰ σημειώσετε ποῦ εἶναι κτισμένη ἡ πρωτεύουσα.

Ερωτήσεις. Τί γνωρίζετε διὰ τὸ ἔδαφος καὶ διὰ τὰ προϊόντα τῆς Δανίας;

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ Ἀνατολικὴ Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν *Φιλανδίαν*, τὴν *Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν* καὶ τὰ *Βαλτικὰ κράτη*.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Γεωργία. Τὸ κλίμα δὲν εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας. Καλλιεργεῖται μόνον τὸ 1/3 τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰ ἀμμώδη μέρη καλλιεργοῦνται βρώμη, σίκαλις, κριθή, γεώμηλα καὶ λίνον.

Κτηνοτροφία. Εἰς τὰ ἀργιλλώδη ἐδάφη ὑπάρχουν *λιβάδια*, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῶα, πρόβατα καὶ χοῖροι. Ἡ κτηνοτροφία τῶν ἀγελάδων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ παράγεται τυρὶ καὶ βούτιρον. Βορειότερον εἶναι ἡ *Λαπωνία*, ποὺ εἶναι ἡ βορειότερα χώρα τῆς Εὐρώπης. Οἱ Λάπωνες ἐπάνω εἰς τοὺς πάγους κινοῦνται μὲ ἔλκηθρα, τὰ ὅποια σύρουν τάρανδοι. Τοὺς τάρανδους οἱ Λάπωνες περιποιοῦνται διὰ τὸ γάλα καὶ διὰ τὸ κρέας τῶν.

Ὁ μεγαλύτερος πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι τὰ δάση. Ἐξάγεται ξυλεία ἀρίστης ποιότητος καὶ χορτοπολτός.

Βιομηχανία. Ὑπάρχουν πολλὰ ἐργοστάσια χαρτοποιίας, εἰδῶν πολυτελείας, τροφίμων, μηχανημάτων, ὕψοσμάτων καὶ κατεργασίας δερμάτων.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνὴ τὸ θέρος καὶ γίνεται κυρίως μὲ ποταμόπλοια.

Ἐμπορίον. Ἐξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, δέρματα καὶ γαλακτερά εἶδη, ἰδίως βούτιρον. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ εἶδη.

Κάτοικοι. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους, ἄλλοι εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ ἄλλοι Μογγολικῆς καὶ λέγονται *Φίννοι*. Οἱ Φιλλανδοὶ εἶναι ἐργατικοί, γενναῖοι καὶ πολὺ πολιτισμένοι. Ἀγα-

ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

Ἡ Φιλλανδία εἶναι μία ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας εἰς ἑκτασιν χώρας τῆς Εὐρώπης. Εὐρίσκεται πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Σουηδίας καὶ τοῦ Βοθνικοῦ

Ἐνα ποταμὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν· καθὼς τρέχει μὲ ὀρμὴν ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ γεμάτα δάση ὑψώματα.

κόλπου, πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Νορβηγίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Β. Παγωμένον Ὄκεανόν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Σουηδίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Βοθνικὸν κόλπον, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν Φιννικὸν κόλπον καὶ πρὸς Α. μὲ τὴν Ρωσίαν.

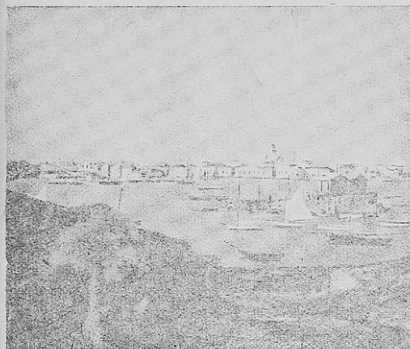
Ἐχει ἑκτασιν 340.000 τ.χλμ. καὶ πληθυσμὸν 4.000.000 κ. Πυκνότης πληθ. 12 κάτ. εἰς 1 τ.χλμ.

Ἡ Φιλλανδία εἶναι χώρα πεδινὴ καὶ τὸ ἐδαφὸς τῆς εἶναι ἀμμώδες καὶ ἀργιλλώδες, καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὕψωματα. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ἐδάφους σκεπάζεται ἀπὸ δάση κωνόρων δένδρων καὶ ὑπάρχουν καὶ ἐκτεταμένα *λιβάδια*. Εἰς πολλὰ μέρη ὑπάρχουν καὶ μεγάλαι ἐκτάσεις ἐλώδεις καὶ πολλοὶ λίμναι. Αἱ λίμναι συνδέονται μετὰ τῶν ποταμῶν. Ἡ Φιλλανδία διὰ τὰς πολλὰς τῆς λίμνας λέγεται *Χώρα τῶν χιλιῶν λίμνῶν*. Τὸν χειμῶνα αἱ λίμναι αὐταὶ παγώνουν καὶ οἱ ἄνθρωποι ταξιδεύουν εἰς αὐτὰς μὲ *παγοπέδιλα* καὶ μὲ ἔλκηθρα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶ. Εἰς τὰς παγωμένας περιοχὰς τῆς Φιλλανδίας ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ ἔλκηθρα. Ἕται ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος θερμὸν. Παγώνει καὶ ποὺν τὴν Γυμναστικὴν καὶ τὸν Ἀθλητισμὸν καὶ ὁ Βοθνικὸς κόλπος καὶ ἡ συγκοινωνία τότε γίνεται πάλι πρὸς τὸν ὅριον. Ἡ Φιλλανδία ἔγινε ἀνεξάρτητον κράτος μετὰ τὴν Ρωσικὴν ἐπανά-

στασιν τοῦ 1917. Κατὰ τὸ Θρήσκευμα εἶναι

Ἑλσίνκι, ἡ πρωτεύουσα τῆς Φιλανδίας.

Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι. Πολίτευμα ἔχουν Κοινοβουλευτικὴν Δημοκρατίαν.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ Ἑλσίνκι (300.000 κατ.). Ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς χώρας.

Ἔργασίαι. Νὰ σχεδιάσῃτε τὸν χάρτην τῆς Φιλανδίας. Νὰ διαβάσῃτε εἰς τὰ Λεξικά τὴν λέξιν Φιλανδία.

Ἐρωτήσεις. Τί γνωρίζετε διὰ τὰ προϊόντα τῆς Φιλανδίας; Τί γνωρίζετε διὰ τὴν συγκοινωνίαν;

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ (Σοβιετικὴ Ἐνῶσις)

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία εἶναι ἡ μεγαλύτερα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἔκτασιν καὶ εἰς πληθυσμόν.

Ἔχει ἔκτασιν 4.650.000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμόν 150.000.000 κατ. Πυκνότης πληθ. 30 κάτοικοι εἰς 1 τ. χλμ. Εἶναι δμόσπονδον κράτος αποτελούμενον ἀπὸ τὰς δημοκρατίας: Ἐσωτερικῆς Ρωσίας (πρωτ. Μόσχα), 2 Οὐκρανίας (πρωτ. Κίεβον), 3 Λευκορωσίας (πρ. Μίνσκ), 4 Γεωργίας (πρ. Τιφλίς), 5 Ἀζερμπαϊτζάν (πρ. Βακού), 6 Ἀρμενίας (πρωτ. Ἐριβάν), 7

Μολδαβίας (πρωτ. Κίσινοβον), 8) Λεττονίας (πρ. Ρίγα), 9) Λιθουανίας (πρωτ. Βίλνα), 10) Ἑσθονίας (πρωτ. Τάλιν) καὶ 11) Φιννο-Καρελίας (πρωτ. Πετροζαβόγκ), ποὺ λέγονται μὲ ἓνα ὄνομα Ἐνωσις Σοβιετικῶν Σοσιαλιστικῶν Δημοκρατιῶν (Ε.Σ.Σ.Δ.).

Εὐρίσκεται εἰς τὸ Ἀνατολικὸν καὶ Βορειο-ανατολικὸν μέρος τῆς Εὐρώπης. Βρέχεται πρὸς Β. ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανὸν καὶ συνορεύει μὲ τὴν Φιλανδίαν, πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὸν Οὐράλην ποταμόν, ποὺ χωρίζουν τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὴν Ἀσιατικὴν, πρὸς Ν. μὲ τὸ ὄρος Καύκασος καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ πρὸς Δ. μὲ τὰ Καρπάθια ὄρη, τὴν Ρουμανίαν, τὴν Πολωνίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας εἶναι μία ἀπέραντος πεδιάς, ποὺ φθάνει ἕως τὰ Οὐράλια ὄρη. Εἰς τὴν ἀπέραντον αὐτὴν πεδιά-

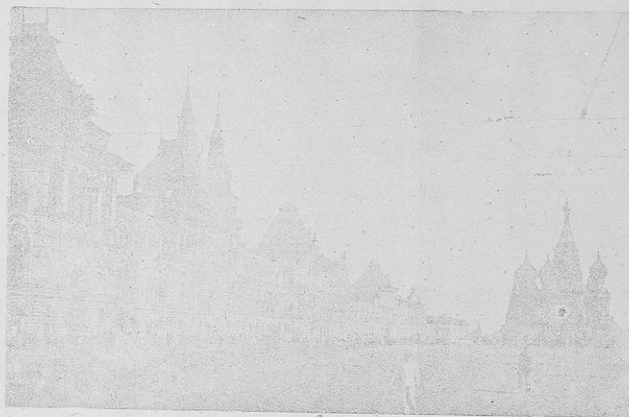

Ἐβαφολογικὸς χάρτης τῆς Ρωσίας καὶ ξένων βλαστήσεως.

δα ὑπάρχουν μικρά ὄρη καὶ λόφοι. Τὸ ὑψηλότερον μέρος εἶναι τὰ Βαλδαῖα ὄρη (ὕψους 320 μ.). Ἡ πεδιάς αὕτη περιβάλλεται πρὸς Α. Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀπὸ τὰ Οὐράλια ὄρη (1.600 μ.). Πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν Κάουκασον καὶ τὰ ὄρη τῆς Κριμαίας (1500—1700μ.) καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὰ Κορπάθια (2.500μ.).

ταμοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν. Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ παγώνουν.

Μόσχα. Ἡ πλατεῖα τοῦ Ἐρυθροῦ Στρατοῦ. Εἰς τὸ βάθος ὁ περιφραγμένος ναὸς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου.

Πρὸς τὸν Εὐξ. Πόντον σχηματίζεται ἡ χερσόν. *Κριμαία* καὶ πρὸς Β. αἱ χερσόν. *Κόλα* καὶ *Κάνιν*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι *ἡπειρωτικόν* διότι ἡ μεγάλη πεδιάς εὐρίσκεται μακρὰν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν Ὠκεανόν. Εἰς τὰ βόρεια μέρη τὸ κλίμα εἶναι *ψυχρότατον, πολικόν*. Ἐκεῖ ὀλιγοστεύουν αἱ βροχαὶ καὶ χιών σκεπάζει εἰς ὅλα τὰ μέρη τὸ ἔδαφος. Ὁ χειμὼν εἶναι ψυχρὸς. Οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ λίμναι παγώνουν. Εἰς τὴν Κριμαίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γυθλίαν τὸ κλίμα εἶναι μεσογειακόν καὶ εὐδοκιμοῦν αἱ ἀμπελοὶ καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα.

Ποταμοί. Τὴν ἀπέραντον αὐτὴν πεδιάδα διασχίζουν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί. Οἱ περισσότεροι πηγάζουν ἀπὸ τὰ *Βαλδαία ὄρη*. Πρὸς Ν. τῆς Πετρουπόλεως (Λένινγκραντ) κυριώτερος εἶναι ὁ *Δούνας*, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, ὁ *Δούνας* ποῦ χύνεται εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, ὁ *Δνείπερος* ποῦ χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ὁ *Δόν* ποῦ χύνεται εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν, ὁ *Βόλγας* ὁ μεγαλύτερος ὅλων (μῆκος 3.350 χλμ.) καὶ ὁ *Ουράλ* εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ὅλοι αὗτοι οἱ πο-

ταμοὶ εἶναι ἀπέραντον αὐτὴν πεδιάδα ὑπάρχουν ζῶναι βλαστήσεως. Πρὸς Β. καὶ κατὰ μῆκος τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ εἶναι ἡ *Ζώνη τῆς Ταύρας*. Εἰς τὴν ζώνην αὐτὴν ὑπάρχουν πολλά ἐλάδη μέρη καὶ μεγάλαι λίμναι. Εἰς τὴν ζώνην αὐτὴν φυτρώνουν μόνον λειχῆνες καὶ βρύα. Σπουδαιότεραι λίμναι εἶναι ἡ *Λαδόγα*, ἡ μεγαλύτερα λίμνη τῆς Εὐρώπης, ἡ *Ονέγα*, ἡ *Πέιπους* καὶ ἄλλαι.

Νοτιώτερον τῆς ζώνης αὐτῆς εἶναι ἡ *Ζώνη τῶν Λασσών*, εἰς τὴν ὅποιαν ὑπάρχουν ἄφθονα δάση. Οἱ κάτοικοι τῆς Ζώνης τῶν Λασσών εἶναι κυρί-

ως ὕλοτόμοι καὶ κυνηγοί. Ἀκόμη νοτιώτερον αὐτῆς εἶναι ἡ *Ζώνη τῶν Στεπλῶν*, ἡ ὅποια χωρίζεται εἰς *Ζώνην* ἢ *Μαύρης γῆς* καὶ εἰς *Ζώνην τῆς Φαιᾶς γῆς*. Ἡ Ζώνη τῆς Μαύρης γῆς ἔχει χῶμα μαυρὸν, τὸ ὅποιον προέρχεται ἀπὸ τὰ ἄφθονα χόρτα τὰ ὅποια κατ' ἔτος ἐξηραίνονται. Τὸ ἔδαφος τῆς Μαύρης γῆς εἶναι εὐφορώτατον καὶ εὐδοκιμοῦν ἐκεῖ τὰ σιτηρὰ καὶ τὰ σκληροσῶχα τεύχλα. Νοτιώτερον τῆς Μαύρης γῆς εἶναι ἡ ζώνη τῆς Φαιᾶς γῆς γύρω πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἐκεῖ βόσκουν πολυάριθμα πρόβατα καὶ ἵπποι. ΝΑ. ὁποῦ ὑπάρχουν *σιέπαι ἄγριοι* καὶ σχεδὸν ἔρημοι.

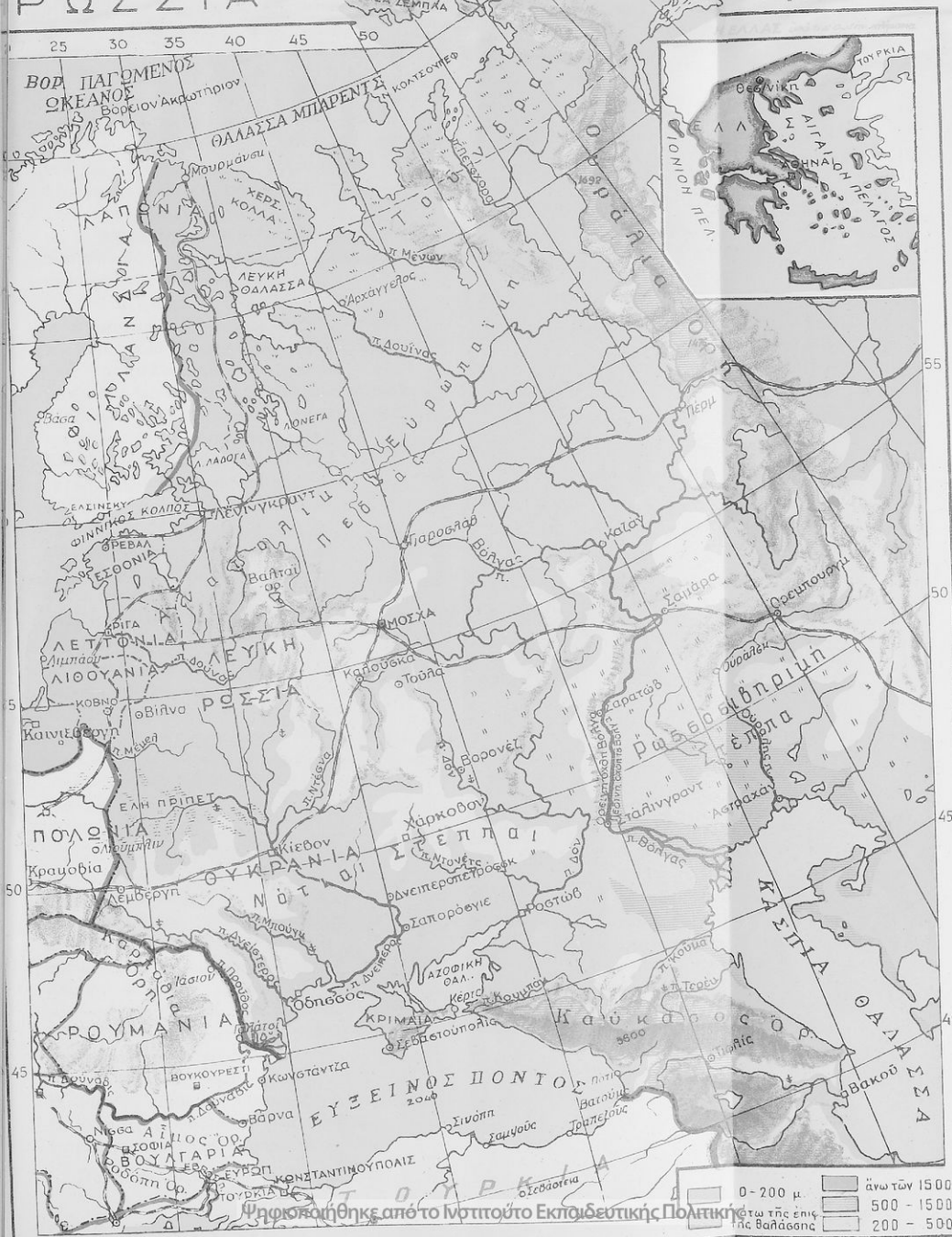

Μόσχα. Τὸ Κρεμλίνον.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις—Κάτοικοι

Γεωργία. Τὰ 4/5 τῶν κατοίκων τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν. Παράγοντα,

KA 1:15.000.000

σιτηρά, γεώμηλα, λίνον και ζαχαροβχα τευτλα. Είς τὰ πτωχὰ μέρη κολλιεργεῖται βρώμη και σίκαλις.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὸς ἀπεράντους ἐκτάσεις τρέφονται πολλὰ μικρὰ καὶ μεγάλα ζῶα.

Ὄρυκτά. Ἀφθονοὺς εἶναι ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας. Εἰς τὸ Οὐράλια ὑπάρχουν χρυσὸς και πολυτίμηαι λίθοι. Ἀκόμη ὑπάρχει σίδηρος, διάφορα μέταλλα, πολλὰ ὀνιθραρυχεῖα εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης και πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου εἰς τὸν Καύκασον, τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας θαλάσσης και τὰ παράλια τοῦ Εἰζίνου.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Κυριώτεραι βιομηχαναί εἶναι ἡ ὑφαντουργία, ἡ μεταλλουργία, ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῶν εἰδῶν διατροφῆς, τῶν πολεμικῶν ὀπλων κ.ἄ.

Συγκοινωνία. Πολὺ ἔχει ἀναπτυχθῇ ἡ συγκοινωνία, ἰδίως ἡ σιδηροδρομική. Σπουδαῖος σιδηρόδρομος εἶναι ὁ Ὑπεριβηρικός σιδηρόδρομος, ὅστις ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Μόσχα και φθάνει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ. Ἡ συγκοινωνία διευκολύνεται καὶ μετὰ τῶς ποταμῶν και τῶς διώρυγας διανδὲν εἶναι παγωμένοι. Ἀκόμη ἐξοηρεῖται ἡ συγκοινωνία και μετὰ τὰ ἀεροπλάνα.

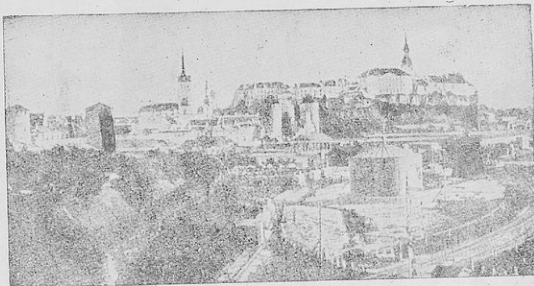
Ἐμπορίον. Ἐξάγει κυρίως γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, ζυλεῖαν, ἄνθρακος, πετρελαῖον. Εἰσάγει μηχανήματα, μηχανικά, καφέ, σῖνον κλπ. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, ἔλαιον, ἐλαίος κ. ἄ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει κυρίως δημοπρατικούς καρπούς, πετρελαῖον, δασικά εἶδη κ.ἄ.

Κάτοικοι. Οἱ Ρῶσοι εἶναι λαὸς Σλαβικός καὶ ἀνήκει εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν. Διακρίνονται: Εἰς τοὺς *Μεγαλορώσους*, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν ζωὴν τῶν Δασῶν. Εἰς τοὺς *Μικρορώσους*, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν ζώνην τῆς Μαύρης γῆς και ὁ πληθυσμὸς ἐκεῖ εἶναι πυκνὸς χάρις εἰς τὸς πολλὸς και πλουσίας καλλιεργείας. Εἰς τοὺς *Λευκωρώσους*, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὰ δυτικά μέρη και εἰς τὸς *Οὐκρανοὺς*, ποὺ κατοικοῦν νοτιοδυτικά. Εἰς τὴν ζώνην τῶν Στεππῶν, και ΝΑ. εἶναι οἱ *Τάταροι*, *Λευκοὶ Κανχάσιοι* κλπ. Εἰς τὴν Β. Ρωσίαν εἶναι οἱ *Λάπωνες* ἡ Σαμογιάν τῆς Β. Ρωσίας, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ ταρανδου και εἰς τὴν ἀλιείαν.

Πολίτευμα. Σήμερον ἡ Ρωσία ἀποτελεῖται

ἀπὸ πολλὰς αὐτονόμους Δημοκρατίας, αἱ ὁποῖαι συγκροτοῦν τὴν Σοβιετικὴν Ἑνωσιν.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Μόσχα (4.000.000 κ.). Εἶναι ἕδρα τῆς Κεντρικῆς Κυβερνήσεως τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. Ἡ πόλις εἶναι κτισμένη ἐπάνω εἰς λόφους. Εἰς τὸν μεσαῖον εἶναι κτισμένον τὸ φρούριον *Κρεμλίνον*, ὅπου εὐρίσκονται τὰ κυριώτερα κτίρια. Ἄλλα πόλεις εἶναι τὸ *Λένινγκραντ* (3.000.000 κ.), ἡ παλαιὰ Πετροῦπολις, *Στάλινγκραντ* (450.000 κ.), περιφημον διὰ τὴν ἦταν τῶν Γερμανῶν. *Αρχάγγελος* (280.000 κ.), λιμὴν εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν. *Δοστὰχάν* εἰς τὸς ἀκτὰς τῆς Κασπίας θαλάσσης. Εἰς τὴν Οὐκρανίαν τὸ *Χάρκοβον* (400.000 κ.), πόλις ἐμπορικὴ και βιομηχανικὴ *Κίεβον* (1.000.000 κ.), ἦτο ἄλλοτε ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ρώσων. Εἰς τὴν πόλιν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐργοστάσια ζαχαροποιῶν. *Ὀδησσός*, εἰς τὰ παράλια τοῦ Εἰζίνου Πόντου, μετὰ ναυτιγεία, σάπωνοποιεῖα, ἀλευρομύ-

Ρεβάλ, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Ἑσθονίας.

λους κ.ἄ. Εἰς τὴν Ὀδησσόν, ἕως τὸ τέλος τοῦ Παγκοσμίου πολέμου, ὑπῆρχε πλουσία Ἑλληνικὴ Παροικία. Εἰς τὴν Νότιον Ρωσίαν ἦσαν ἄλλοτε πολλοὶ Ἕλληνες. Ἀπὸ αὐτοὺς μένουσι σήμερα ἐκεῖ μερικά χιλιάδες.

ΒΑΛΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης εὐρίσκονται αἱ τρεῖς μικραὶ χώραι: Ἡ *Ἑσθονία* μετὰ πρωτεύουσαν τὸ *Ρεβάλ* (180.000 κ.), Ἡ *Λετονία* μετὰ πρωτεύουσαν τὴν *Ρίγαν* (400.000 κ.) και Ἡ *Λιθουανία* μετὰ πρωτεύουσαν τὸ *Κόβνο* (100.000 κ.). Αἱ τρεῖς μικροὶ αὐταὶ χώραι ἀποτελοῦν τὰ Βαλτικά κράτη.

Πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου τὰ τρία αὐτὰ κράτη ἦσαν ἀνεξάρτητα. Μετὰ τὸν πόλεμον κατελήφθησαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν και ἐνεσωματώθησαν εἰς αὐτὴν ὡς ὁμόσπονδοι δημοκραταί.

Ἐργασίαι. Νὰ σχεδιάσετε τὸν χάρτην τῆς Ρω-

σίας και τὰ σημειώσετε τὰς κυριωτέρας πόλεις και ποταμούς. Νὰ διαβάσετε εἰς τὸ λεξικὸν τὰς λέξεις Ρωσία, Ὁδησός, Μέγας Πέτρος, Καποδίστριας, Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Ἐρωτήσεις. Τί γνωρίζετε διὰ τὸ κλίμα και τὰ προϊόντα τῆς Ρωσίας;

† Ε Λ Λ Α Σ

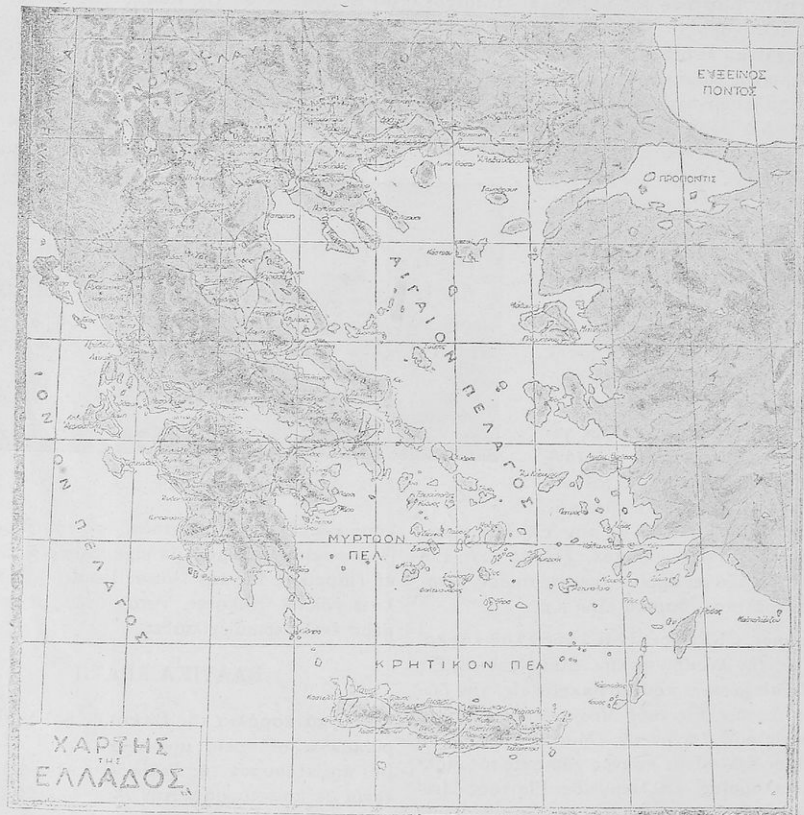
Θέσις και σύνορα. Ἡ Ἑλλάς εὐρίσκεται εἰς τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Βουλγαρίαν.

Κερκύρας και φθάνουν μέχρι τοῦ τριγώνου τοῦ Καραγάτς, δηλ. μέχρι τοῦ σημείου ποῦ συναντῶνται τὰ σύνορα Ἑλλάδος, Βουλγαρίας και Τουρκίας. Σήμερον ὁ Ἑβρος ἀποτελεῖ τὸ πρὸς Α. ὄριον τῆς Ἑλλάδος.

Ἐχει ἔκτασιν 132.562 τ. χλμ. και πληθυσμὸν 7.632.801 κατοίκους (ἀπογρ. 1951). Πυκνότης πληθ. 60 κάτοικοι κατὰ 1 τ. χλμ.

Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἠπειρω-

Γεωφυσικὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδος.

τὴν Γιουγκοσλαβίαν και τὴν Ἀλβανίαν, πρὸς Α. μετὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν και βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς νότον ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν και πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Τὰ βόρεια σύνορα τῆς Ἑλλάδος ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν κόλπον εἰς τὸ στενὸν τῆς

νικηῆς Ἑλλάδα και τὴν Νησιωτικὴν Ἑλλάδα.

Ἡ Ἠπειρωτικὴ Ἑλλάς διασχίζεται ἀπὸ Βορρὰ πρὸς Νότον ἀπὸ τὴν συνεχῆ ὄροσειράν τῆς Πίνδου. Τὰ ὄρη τῆς Ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος ἀποτελοῦν διακλαδώσεις τῆς ὄροσειρᾶς αὐτῆς. Αἱ πολλαὶ αὗται διακλαδώσεις διαίρουν τὴν Ἠ-

πειρωτικήν Ἑλλάδα εἰς μικροτέρας περιοχάς. Φυσικῶς ἡ Ἑλλάς διαιρεῖται εἰς τὴν **Βόρειον Ἑλλάδα** καὶ τὴν **Νότιον Ἑλλάδα**, μὲ ἐνδιάμεσους περιοχάς τὴν **Θεσσαλίαν** καὶ τὴν **Ἡπειρον**.

Ἡ **Βόρειος Ἑλλάς** ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς περιλαμβάνει τὰς περιοχὰς **Δυτικὴν Θράκην** καὶ **Μακεδονίαν**. Ἡ Μακεδονία χωρίζεται εἰς Ἀνατολικήν, Κεντρικήν καὶ **Δυτικήν**.

Ἡ **Νότιος Ἑλλάς** χωρίζεται, μὲ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ τὸν συνεχόμενον κόλπον τῶν Πατρῶν, εἰς τὴν **Πελοπόννησον** καὶ τὴν **Στερεάν Ἑλλάδα**, ἡ ὁποία λέγεται καὶ **Ρυμμένη**.

Ἡ Ἡπειρωτικὴ λοιπὴν Ἑλλάς ἀποτελεῖται: 1) Ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον, 2) τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 3) τὴν Θεσσαλίαν, 4) τὴν Ἡπειρον, 5) τὴν Μακεδονίαν καὶ 6) τὴν Δυτικὴν Θράκην.

Ἡ νησιωτικὴ Ἑλλάς περιλαμβάνει: 1) τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ 2) τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου Πελάγους.

Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους εἶναι: Εἰς τὸ Βόρειον Αἰγαῖον: **Δήμος**, **Θάσος**, **Σαμοθράκη**, **Τένεδος**.

Εἰς τὸ Ἀνατολικὸν Αἰγαῖον: **Λέσβος**, **Χίος**, **Σάμος**, **Ἰκαρία** καὶ **Δωδεκάνησα**.

Εἰς τὸ Δυτικὸν Αἰγαῖον: **Εὐβαια**, **Σποράδες** καὶ **Κυκλάδες**.

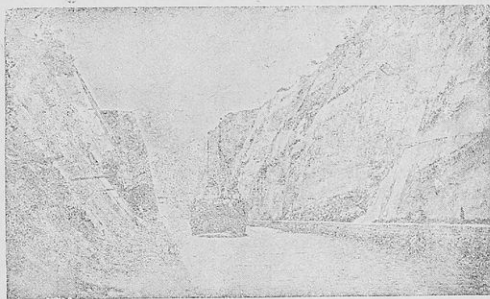
Εἰς τὸ Νότιον Αἰγαῖον εἶναι ἡ **Κρήτη** καὶ ἄλλαι μικρότεραι.

Αἱ νῆσοι τοῦ Ἰονίου Πελάγους εἶναι: **Κέρκυρα**, **Παξοί**, **Λευκάς**, **Ἰθάκη**, **Κεφαλληνία**, **Ζάκυνθος** καὶ **Κόθηρα**.

Ὁριζόντιος διαμελισμός. Τὰ παράλια τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅπως πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος ἔχουν ὀριζόντιον διαμελισμὸν πλουσιώτατον. Ἡ θάλασσα εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ σχηματίζονται μικροὶ καὶ μεγάλοι χερσόνησοι, κόλποι, ἀκρωτήρια, καὶ πολλοὶ μεγάλοι καὶ μικροὶ νῆσοι.

Εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς Ἑλλάδος σχηματίζεται ἡ χερσόνησος τῆς Πελοποννήσου, μὲ τρεῖς ἄλλας μικροτέρας πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου, πού καταλήγουν εἰς τὰ ἀκρωτήρια **Ἀκρίται**, **Μαλέαν** καὶ **Ταΐναρον**. Πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου, σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς Κυπριασίας, πρὸς Β. ὁ Κορινθιακὸς καὶ ὁ Σαρωνικὸς κόλπος. Ὁ Κορινθιακὸς ἐνώνεται διὰ τῆς διώρυγος τῆς Κορινθοῦ μὲ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Μεταξὺ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ τῆς νήσου Εὐβοίας σχηματίζεται ὁ **Εὐβοϊκὸς κόλπος** καὶ ὁ **Πορθμός**

τοῦ **Εὐδρίπου**. Βορειότερον σχηματίζεται ὁ **Μαλιακὸς κόλπος** καὶ Ν. Α. τῆς Θεσσαλίας σχηματίζεται ἡ χερσόνησος τῆς Μαγνησίας καὶ ὁ **Παγασιτικὸς κόλπος**. Εἰς τὰ παράλια τῆς Μακεδονίας σχηματίζεται ὁ **Θερμαϊκὸς κόλπος** καὶ ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος μὲ ἄλλας τρεῖς μικροτέρας, μετὰ τῶν ὁποίων σχηματίζονται δύο μικροὶ κόλποι. Εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης σχηματίζονται ὁ κόλπος τῆς **Ἀλεξανδρουπόλεως** καὶ τοῦ **Πόρτο-Λάγρο**. Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ **Ἀμβρακικὸς κόλπος**. Ἐνεκα τοῦ ὀριζοντίου αὐτοῦ διαμελισμοῦ, ἡ πατρίς μας Ἑλλάς κατέχει μοναδικὴν θέσιν εἰς τὸν κόσμον. Ἀπὸ τοὺς διαφόρους λιμένας τῆς πατρίδος μας θὰ ἐέλθουν ὅσοι ταξιδεύουν διὰ τῆς Μεσο-

Ἡ διώρυς τῆς Κορινθοῦ.

γείου ὁδοῦ εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀφρικής, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας.

Κάθετος διαμελισμός. Τὸ περισσότερον μέρος τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὄρεινόν. Ὑπάρχουν καὶ μερικαὶ πεδιάδες καὶ κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι πλαισιώνονται ἀπὸ ὄρη.

Ὄρη. Μία μεγάλη ὄροσειρά, **Πίνδος**, διασχίζει ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα μὲ τὰς διακλαδώσεις τῆς καὶ φθάνει ἕως τὰ ἀκρωτήρια **Μαλέαν** καὶ **Ταΐναρον** τῆς Πελοποννήσου. Ἡ ὄροσειρά τῆς Πίνδου εἶναι προέκτασις τῶν Δειναρικῶν καὶ Ἀλβανικῶν Ἀλπεων καὶ χωρίζει τὴν Ἑλλάδα εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν. Τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου, Στερεᾶς Ἑλλάδος, Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου εἶναι συνέχεια τῶν διακλαδώσεων τῆς Πίνδου. Σπουδαιότερα ὄρη ἀπὸ Β. πρὸς Ν. εἰς τὸ δυτικὸν μέρος εἶναι τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου **Τόμφη** (2.500 μ.), τὰ **Τζουμέρκα** (2.400 μ.) καὶ τὸ **Παναγιωτικόν** (2.000 μ.). Νοτιώτερον αὐτῶν εἶναι ἡ **Ὀΐτη** (2.150 μ.), ἡ **Γκιώνα** (2.500 μ.).

ὁ Παρνασσὸς (2.450 μ.), ὁ Ἐλικὼν, ὁ Κιθαῖων, ἡ Πάρνη, τὸ Πεντελίκον καὶ ὁ Ὑμηττός. Μεταξὺ τῶν ὄρεων αὐτῶν ὑπάρχουν πολλοὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι πεδιάδες εὐφορώταται.

Συνέχεια τῆς ὁροσειρᾶς τῆς Πίνδου εἶναι τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου, ποὺ διακλαδίζονται εἰς διαφόρους διευθύνσεις. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ Κυλλήνη (2.400 μ.), τὰ Ἀρᾶνια (Χελμός 2.350 μ.), ὁ Ταΰγετος κ.ἄ. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρων αὐτῶν πρὸς τὰ παράλια ἐκτείνονται στεναὶ εὐφορώταται πεδιάδες. Σπουδαιότερα εἶναι τῆς Κορινθίας, Αἰγιαλείας, Πατρῶν, Ἡλείας καὶ τῆς Μεσσηνίας. Ἡ ἴδια ὁροσειρὰ προχωρεῖ πρὸς τὴν Κρήτην, Ρόδον καὶ Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἐνοῦται μὲ τὴν ὁροσειρὰν τοῦ Ταύρου. Ἀπὸ τὴν κεντρικὴν ὁροσειρὰν τῆς Πίνδου διακλαδίζονται πρὸς Α. τὰ ὄρη Χάσια, Κραιβούνια καὶ Ὀλυμπού (2.918 μ.). Τὰ ὄρη αὐτὰ χωρίζουν τὴν Θεσσαλίαν ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν. Συνέχεια τοῦ Ὀλύμπου εἶναι ἡ Ὄσσα. Ἄλλα ὄρη εἶναι τὸ Πήλιον, ἡ Ὄρθυς καὶ ὁ Τυμφορσιτός.

Πρὸς τὸ Βόρειον μέρος τῆς Ἑλλάδος ἄλλη ὁροσειρὰ ἐκ τῆς κεντρικῆς ὁροσειρᾶς τῆς Πίνδου διευθύνεται πρὸς Α. καὶ σχηματίζονται τὰ ὄρη Γράμμος, Βζίον, Μπέλες καὶ τὰ ὄρη τῆς Ροδόπης, τοῦ Ὁρβήλου καὶ ἄλλα μικρότερα.

Τὰ ὄρη τῆς Κεντρικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Δυτ. Θράκης εἶναι συνέχεια τῶν ὄρων τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Τὸ ἔδαφος τῆς Δυτ. Μακεδονίας εἶναι ὀρεινόν, τῆς δὲ Κεντρικῆς, τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτ. Θράκης εἶναι μᾶλλον πεδινόν. Εἰς πολλὰ μέρη σχηματίζονται ὀροπέδια, πεδιάδες, κοιλάδες καὶ λίμναι.

Ἐσωτερικαί. Ποῖα ὄρη χωρίζουν τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τὴν Θεσσαλίαν; Ποῖος ποταμὸς ἀποτελεῖ ὄριον μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας; **Κλίμα.** Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα, ἡ ὁποία ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν καὶ γενικῶς ἔχει κλίμα ὑγρινόν, εὐκρατον. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰ παράλια καὶ τὰ νότια μέρη, ποὺ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι εἶναι ζεστοὶ τὸν χειμῶνα καὶ ὁρσοεῖοι τὸ θέρος, εἶναι θαλάσσιον, εὐκρατον καὶ γλυκὺ. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως μέρος, εἰς τὰ ὀροπέδια, τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ὀρεινὰ μέρη, ὅπου δὲν φθάνουν οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι, εἶναι ἡπειρωτικόν, δηλ. χειμῶν ψυχρὸς μετὰ πολλὰς χιόνας καὶ θέρος θερμόν. Εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἐπικρατοῦν οἱ Ν. καὶ ΝΔ. ἄνεμοι. Οἱ ἄνεμοι αὗτοί μεταφέρουν τοὺς ὕδατμους ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλαγος εἰς τὴν ὁρο-

σειρὰν τῆς Πίνδου καὶ ἐκεῖ ψύχονται καὶ μετὰ βάλλονται εἰς βροχὴν. Ὅταν φθῶσιν εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχουν πλέον ὕδατμους. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ Δυτικὴ Ἑλλὰς ἔχει περισσotέραν βλάστησιν ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν καὶ ὁ χειμῶν εἶναι μαλακώτερος καὶ τὸ θέρος ὁρσοεῖτερον.

Μεγάλῃν ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος ἔχουν καὶ οἱ ἄνεμοι οἱ ὁποῖοι ἐπικρατοῦν κατὰ διαφόρους ἐποχάς. Κατὰ τὸ θέρος ἐπικρατοῦν οἱ ἑξηλὸς βορειοδυτικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι φυσοῦν κανονικὰ καὶ λέγονται ἐτήσιοι (μελέταις) καὶ μεταρίζουν τὴν ζέστην. Εἰς τὴν Βόρειον Ἑλλάδα καὶ τὰ ὀρεινὰ μέρη τὸ ψῆχος τὸν χειμῶνα εἶναι δριμύτατον καὶ ἡ θερμοκρασία φθάνει πολλᾶκις μέχρι 10° καὶ περισσotέρον ὑπὸ τὸ μηδέν, ἐνῶ τὸ θέρος κάμνει πολλὴν ζέστην. Κατὰ τὸ φθινόπωρον ἐπικρατοῦν οἱ νότιοι ἄνεμοι καὶ φέρουν βροχάς.

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα πίπτουν κυρίως, τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα. Εἰς πολλὰ μέρη οἱ βροχαὶ εἶναι ραγδαῖαι καὶ σχηματίζουν χειμάρρους, οἱ ὁποῖοι ρέουν μὲ ὀρμὴν καὶ προξενοῦν μεγάλας καταστροφάς. Γενικῶς εἰς τὴν πατρίδα μας Ἑλλάδα τὸ καθορὸν καὶ γαλανὸν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὸ εὐκρατον καὶ ὑγιεινὸν κλίμα τῆς κάμουν τὸ Ἑλληνικὸν κλίμα τὸ καλύτερον καὶ ὠραιότερον κλίμα τοῦ κόσμου.

Πεδιάδες—Ποταμοί. Μεγαλυτέρα πεδιάς εἶναι τῆς Μακεδονίας, ἡ ὁποία χωρίζεται εἰς πολλὰς ἄλλας μικρότερας. Σπουδαιότερα εἶναι τῆς Θεσσαλονίκης, τῶν Γιαννιῶν, τῶν Σερρών, ἡ ὁποία εἶναι μεγάλη καὶ εὐφορὸς πεδιάς, Δράμας, Καβάλας, Κομοτινῆς καὶ εἰς τὴν Θράκην ἡ πεδιάς τοῦ Ἐβρου.

Σπουδαιότεροι ποταοὶ εἶναι ὁ Ἐβρος, ποὺ χωρίζει τὴν Θράκην ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, ποτίζει τὴν πεδιάδα τοῦ Ἐβρου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ Νέστος, ποὺ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ Ἀξιὸς (Βαρδάρης) ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλονίκης καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ Πηνειὸς, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐκβάλλει διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Εἰς τὴν Ἠπειρον σημαντικὸς ποταμὸς εἶναι ὁ Ἀραχθὸς (ποταμὸς τῆς Ἀρτης), ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμφρακικὸν κόλπον.

Εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ὁ σπουδαιότερος εἶναι ὁ Σπερχειὸς, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ὁ Ἀχελῷος, ὁ ὁποῖος διαρ-

πέρι τὴν πεδιάδα τῆς Αἰτωλίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον Πέλαγος.

Εἰς τὴν Πελοπόννησον σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ἀλφειὸς καὶ ὁ Πηνειὸς, οἱ ὅποιοι διαρρέουν τὴν πεδιάδα τῆς Ἠλείας καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἄλλοι μικρότεροι.

Λίμναι. Σπουδαιότεραι λίμναι εἶναι: Παμβώτις (Ἰωαννίνων). Ἡ Ἀμβρακία καὶ ἡ Τριχωνίς εἰς τὴν Αἰτωλοκαρνανίαν. Ἡ Κάρια εἰς τὴν Θεσσαλίαν. Ἡ Φενεὸς εἰς τὴν Πελοπόννησον. Ἡ λίμνη τῆς Κασσιῶδος εἰς τὴν Δυτ. Μακεδονίαν. Τῆς Δοϊράνης καὶ τοῦ Λαγκαδᾶ εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ οἱ περισσότεροι κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Ἐπειδὴ ὅμως εἶναι χώρα ὀρεινὴ, μόνον τὰ 25% τοῦ ἐδάφους εἶναι καλλιεργήσιμα. Τοιαῦτα μέρη εἶναι τὰ πλάγια τῶν ὀρέων, αἱ πεδιάδες καὶ αἱ κοιλάδες, τὰ ὀροπέδια καὶ τὰ παράλια, ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν. Τὴν πρώτην θέσιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἔχουν τὰ σιτηρὰ καὶ ἄλλα δημητριακὰ. Ἐπίσης καλλιεργοῦνται καὶ ὄσπρια. Ἡ παραγωγή τῶν προϊόντων αὐτῶν δὲν ἑπάρκει διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων καὶ εἰσάγουμεν τοιαῦτα ἀπὸ ξένης χώρας.

Ἄν οἱ γεωργοὶ μας καλλιεργήσουν ἐπιστημονικῶς τὸ ἔδαφος καὶ χρησιμοποιοῦσιν μηχανὰς καὶ λιπάσματα καὶ ἐκλεκτοὺς σπόρους, ἡ ἀπόδοσις θὰ εἶναι πολὺ περισσότερὰ τῆς σημερινῆς. Ἀκόμη πρέπει νὰ ἀποξηράνωμεν τὰ ἔλη καὶ τὰς ἀχρήστους λίμνας καὶ νὰ κατασκευάσωμεν διάφορα ἀρδευτικὰ καὶ ἀντιπλημμυρικὰ ἔργα, διὰ νὰ προστατεύσωμεν τὰς ἐκτάσεις ποὺ πλημμυρίζουν.

Εἰς κεντρικὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου καλλιεργοῦνται γεώμηλα, καθὼς καὶ λαχανικά εἰς ποτιστικὰ μέρη πλησίον τῶν πόλεων. Εἰς τὰ παράλια μέρη, ἰδίως εἰς τὸν νοτίον Ἑλλάδα καὶ εἰς τὰς νήσους, καλλιεργοῦνται ἀμπέλοι, ἔλαια, λεμονοπορτοκαλεῖα καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Κορινθίας, Αἰγιαλείας, Πατρῶν, Ἠλείας καὶ Μεσσηνίας, εὐδοκίμει πολὺ ἡ ἀμπελος καὶ ἡ σταφιδάμπελος. Ἐκλεκτῆς ποιότητος εἶναι ἡ μαύρη Κορινθιακὴ σταφίς καὶ ἡ ξανθὴ σουλτανίνα, ποὺ καλλιεργεῖται εἰς τὴν βόρειον καὶ τὴν δυτικὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς μερικὰς νήσους.

Εἰς τὴν παραγωγὴν ἐλαίου εἶναι ἡ τρίτη χώ-

ρα τοῦ κόσμου. Περὶφημοὶ εἶναι καὶ αἱ φαγόσμοι ἐλαταί. Ἡ Μεσσηνία, ἡ Λακωνία καὶ ἡ Κόμη παράγουν πολλὰ καὶ ἐκλεκτὰ ὄσκα. Εἰς τὰ βαλτώδη δέλτα τῶν ποταμῶν ἢ ὅπου τὰ ἐδάφη εἶναι ὑγρὰ καὶ εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, ποὺ πλημμυρίζουν, καλλιεργοῦνται δρυζα καὶ βάμβας. Μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν καλλιεργεῖται εἰς τὴν Ἀν. Μακεδονίαν καὶ Θράκην καὶ εἰς τὸ Ἀγρίνιον, τὴν Λαμίαν κλπ. ὁ *καπνός*.

Ἀπὸ τὰ κυρίως ἐθνικά μας προϊόντα, ποὺ παράγονται εἰς μεγάλην ποσότητα, δηλ. ὁ *καπνός*, τὸ *ἐλαιον*, ἡ *σταφίς*, αἱ *ἐλαταί* καὶ τὰ *ὄσκα*, γίνεται ἐξαγωγή καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὰ καπνά μας, τὰ ὅποια εἶναι καὶ τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου, εἶναι ἡ σπουδαιότερα πηγὴ πλούτου διὰ τὴν πατρίδα μας. Εἰς τὴν Λακωνίαν, Μεσσηνίαν καὶ Θράκην, ἰδίως εἰς τὸ Σουφλί, τρέφονται μὲ τὰ φύλλα τῆς μορέας μετασοκώληκες εἰς μεγάλην ποσότητα καὶ παράγεται μέταξα, ἀπὸ τὴν ὅποιαν γίνονται περίφημα μεταξωτὰ ὑφάσματα.

Κτηνοτροφία-Πτηνοτροφία. Εἰς τὴν πατρίδα μας δὲν ὑπάρχουν ἄρκετὰ λιβάδια διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλης κτηνοτροφίας. Δι' αὐτὸ τρέφονται μικρὰ ζῶα, πρόβατα καὶ αἰγες. Τὰ ζῶα αὐτὰ τὸν περισσότερον χρόνον βόσκουν εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη, ὅπου ὑπάρχουν ἄφθονα χόρτα. Τὸν χειμῶνα θιαν ἀρχίσουν νὰ πλύνουν ἀβροχὰι καὶ αἱ χιόνες καίγονται εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰ παράλια μέρη, εἰς τὰ *χειμερινὰ λιβάδια*. Μεγάλαι ζῶαι, ἄλογα, βόες, βοῦβαλοι, τρέφονται εἰς μερικὰ πεδινὰ μέρη τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ *οἰκόσιτος κτηνοτροφία*. Κάθε χωρικὴ οἰκογένεια τρέφει διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὀλίγα πρόβατα, αἰγας καὶ δρομίσια, καθὼς καὶ διάφορα ζῶα, τὰ ὅποια βοηθοῦν τοὺς κατοίκους εἰς τὰς διαφόρους ἐργασίας τῶν (βόες, ἀγελάδες, ὄνοι, ἵπποι κλπ.). Εἰς μερικὰ μέρη τρέφονται καὶ χοῖροι.

Τὰ παραγόμενα κτηνοτροφικὰ προϊόντα, δηλ. τυρὸς, βούτυρον, κρέας, αὐγά, μαλλιά καὶ ἀκατέργαστα δέρματα, δὲν ἑπάρκουν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων καὶ ἀναγκαζόμεθα νὰ εἰσάγωμεν τοιαῦτα προϊόντα ἀπὸ ξένης χώρας.

Κατὰ τοῦτα τελευταίους χρόνους ἤρχισεν ἐπιστημονικὴ διατροφή ἀγελάδων εἰς σταύλους μὲ ξηρὰν τροφήν καὶ εἰς βουστάσια καὶ ἰδίως εἰς μεγάλας πόλεις, τὰς ὁποίας προμηθεύει μὲ τὰ ἀπαραίτητον γάλα. Ἡ Ἑλληνικὴ κτηνοτροφία δύναται νὰ αὐξηθῇ ἂν καλλιεργηθῶν τεχνητὰ λιβάδια καὶ καλλιερεύσων τὰ διάφορα εἶδη τῶν ζώων.

Τελευταίως ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται καὶ ἡ πτηνοτροφία καὶ ἡ μελισσοτροφία. Εἰς τὴν χώραν μας, χάρις εἰς τὸ ἥπιον κλίμα της, δύνανται νὰ προσδεύσονται πολὺ.

Ἀλιεία. Ἡ ἀλιεία εἶναι μίᾳ ἀπὸ τὰς σπουδαιότερας ἀσχολίας τῶν κατοικῶν τῶν παραθλασσίων μερῶν καὶ τῶν νήσων. Εἰς τὰ παράλια, τοὺς βαθεῖς κόλπους καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας, ἀλιεύονται νοστιμώτατοι ἰχθύες, ἰδίως εἰς τοὺς κλειστοὺς κόλπους (Ἀμβρακικόν, Κορινθιακόν, Εὐβοϊκόν). Ἐπίσης εἰς τὰς λιμνοθαλάσσας καὶ εἰς τὰ ἰχθυοτροφεῖα (Μεσολογγίου, Ἀγουλινίτης, Βιστωνίδος κλπ.). Εἰς τὴν πατρίδα μας ἡ ἀλιεία ὑστερεῖ, διότι τὸ ψάρεμα γίνεται μὲ πρωτόγονα μέσα, μὲ πετονιὴ καὶ ἀγκίστρια. Ὅταν ὅμως οἱ ἀλιεῖς μας σπουδάζουν καλῶς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας καὶ ἀρχίσουν νὰ ψαρεύουν μὲ ἐπιστημονικὰ μέσα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Εὐρώπῃν, τότε θὰ ἔχωμεν ἄφθονα ψάρια.

Πολλοὶ ἀλιεῖς ἀλιεύουν ἰχθὺς μὲ δυναμίτιδα. Οἱ ἀλιεῖς αὗτοί διατρέχουν τὸν κίνδυνον νὰ φονευθοῦν. Πλὴν τούτου κáμνουν καὶ μεγάλας κατατροφάς, διότι καταστρέφουν τὰ μικρὰ ψάρια, τὸν γόνον, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πλησίον τῆς παραλίας. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῶν νήσων (Αἴγινα, Ὑδρα, Δωδεκάνησος) ἀσχολοῦνται καὶ μὲ τὴν σπογγαλιείαν.

Ὄρυκτά. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἑλλάδος κρύπτει ἀρκετὸν ὀρυκτὸν πλοῦτον. Ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα μὰ ἐξάγεται σίδηρος, μόλυβδος, χρῶμιον, βωξίτης, θεῖον καὶ εἰς μεγάλην ποσότητα λιγνίτης. Ἀρκετὰ κοιτάσματα λιγνίτου ὑπάρχουν εἰς τὴν Κύμῃν, Ἡλεάν καὶ Δυτ. Μακεδονίαν. Ἀπὸ τὸ Λαύρειον ἐξάγεται μόλυβδος, σίδηρος καὶ ψευδάργυρος. Ἀπὸ τὴν Νάξον σμύρις. Ἀπὸ τὸν Παρνασσὸν βωξίτης (άλουμινιον). Τὰ περισσότερα ὀρυκτὰ ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀκατέργαστα, διότι ἡ πατρίς μας δὲν ἔχει γαῖανθρωκας διὰ νὰ δημιουργήσῃ μεγάλην βιομηχανίαν.

Ἀπὸ τὰ λατομεῖα μας τῆς Πεντέλης καὶ τῆς Πάρου ἐξάγονται τὰ περίφημα λευκὰ καὶ χρωματιστὰ μάρμαρα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐγίναν τὰ θάνατα καλλιτεχνήματα εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν (Παρθενῶν, Θησεῖον κ. ἄ.).

Βιομηχανία. Ἡ πατρίδα μας δὲν ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν. Ἐχει ὅμως ἀρκετὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα ἐπεξεργάζονται γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Οὕτω ὑπάρχουν ἐργοστάσια ποῦ παρῶνουν εἶδη διατροφῆς (ἀλευρόμυλοι, ἐλαιουργεῖα), οἰνοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, παγοποιεῖα κ. ἄ. Ἀκόμη ὑπάρ-

χουν καὶ πολλὰ ἐργοστάσια ὑφαντουργίας, βυρσοδεφίας, τοιμέντων, μωσαϊκῶν πλaccῶν κ.λπ. Εἰς τὸν Πειραιᾷ ὑπάρχει τὸ μεγαλύτερον ἐργοστάσιον λιπασμάτων ποῦ κάμνει λιπάσματα καὶ ὕαλικά. Ἄλλα μεγάλα ἐργοστάσια εἶναι ἡ χαρτοβιομηχανία Αἰγίου καὶ Πατρῶν. Εἰς τὸν Πειραιᾷ καὶ τὸν Βόλον ὑπάρχουν ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν μικρὰ γεωργικὰ μηχανήματα κ. ἄ.

Ἐπίσης ἔχομεν καὶ πολλὰ ἡλεκτρικὰ ἐργοστάσια, τὰ ὁποῖα παράγουν ἡλεκτρισμὸν διὰ φωτισμὸν καὶ κίνησιν εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἑλληνικὴ βιομηχανία σήμερον κινεῖται μὲ γαϊάνθρακα καὶ πετρέλαιον, τὸ ὅποιον εἰσάγεται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Τώρα κατεσκευάσθησαν μεγάλα ὕδροφορικὰ ἐργοστάσια εἰς τὸν Λάδωνα ποταμὸν, Λοῦρον καὶ Βόδαν καὶ θερμοηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον εἰς τὸ Ἀλιβέριον, ποῦ θὰ δίδουν ἀρκετὸν ἡλεκτρικὸν ρεῖμα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἀν μάλιστα χρησιμοποῖσamen καὶ τὸν ἄφθονον λιγνίτην, ὁ ὁποῖος ὑπάρχει εἰς τὴν πατρίδα μας, θὰ δυνηθῶμεν νὰ συναγωνισθῶμεν μὲ εὐθηνά βιομηχανικὰ εἶδη τὰ εὐρωπαϊκὰ, εἰς τὰς ξένας ἀγοράς. Εἰς τὰς Βαλκανικὰς χώρας, ἡ Ἑλλὰς εἶναι ἡ πρώτη βιομηχανικὴ χώρα.

Ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον, ὅχι μόνον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας μας, ὅπου μεταφέρονται διάφορα προϊόντα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ποῦ δὲν παράγονται ἐκεῖ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐξάγομεν καπνὸς, σταφίδας, ἐπιτραπέζια σταφύλια, ἔλαιον, ἐλάιας, ξηρά σῦκα καὶ ἐσπεριδοειδῆ (λεμόνια, πορτοκάλια κλπ.) καὶ διάφορα μεταλλεύματα. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἰσάγομεν σιτηρὰ, κτηνοτροφικὰ εἶδη (τυρὶ, βοῦτυρον, γάλα εἰς τυττά, αὐγά κ.λπ.) καὶ ἄλλα τρόφιμα, γαϊάνθρακα, πετρέλαιον, βιομηχανικὰ εἶδη (μηχανὰς, μηχανήματα, εργαλεῖς, δημοσιογραφικὸν χάρτην, φάρμακα κ. ἄ.).

Ὅπως βλέπομεν, τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ διάφορα εἶδη εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἑκείνα ποῦ ἐξάγομεν, τὸ *ἐμπορικὸν μας ἱσοζύγιον εἶναι παθητικόν* μὲ μεγάλα ἐλλείμματα. Δι' αὐτὸ προσπαθοῦμεν νὰ συμπληρώσωμε τὸ ἔλλειμμα αὐτὸ μὲ δάνεια, μὲ τὸν Τουρισμὸν, μὲ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα μᾶς στέλλουν οἱ μετανάσται, οἱ ὁποῖοι ἐνετινύουν εἰς ξένας χώρας, καὶ μὲ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα κερδίζουν οἱ ναυτικοὶ μας ἀπὸ τὴν Ἐμπορικὴν ναυτιλίαν.

Ὁ Τουρισμὸς. Εἶναι σπουδαῖος παράγων πλουτισμοῦ διὰ τὴν χώραν μας. Τὴν πατρίδα

μας, χάρις εἰς τὸν καθαρὸν καὶ γαλῶν οὐρανόν της, τὸ ἐξαισιὸν κλῆμα καὶ τὰς ἀρχαιότητας, τὰς ὁποίας θαυμάζει ὅλος ὁ κόσμος, ἐπισκέπτονται τακτικῶς διάφοροι ξένοι περιηγηταί, οἱ ὅποιοι ἀφήνουν πολλὰ χρήματα εἰς τὸν τόπον μας. Ἀν μάλιστα κατορθώσωμεν νὰ ἔχωμεν περισσότερα μέσα συγκοινωνίας, πολιτισμένα ξενοδοχεῖα καὶ ἐστιατόρια εὐθηνότερα μὲ μορφωμένους καὶ πολιτισμένους ὑπάλληλους θὰ κατορθώσωμεν νὰ προσελκύσωμεν περισσότερους περιηγητάς. Σπουδαιότεροι τουριστικοὶ τόποι εἶναι: Αἱ Ἀθήναι, ἡ Ἀιωνὴ, οἱ Δελφοί, οἱ Μυκῆναι, ἡ Ὀλυμπία, ἡ Κνωσός, ἡ Ρόδος, ἡ Κέρκυρα κ. ἄ.

Ἡ ναυτιλία. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀπεράντων παραλίων μερῶν τῆς πατρίδος μας καὶ τῶν πολλῶν τῆς νήσου ἐπεδεδόσαν ἀνάκαθεν εἰς τὴν ναυτιλίαν, χάρις καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς φυσικοὺς λιμένας της. Ἀνεδέχθησαν πολὺ ἐπιδέξιοι, τολμηροὶ καὶ φημισμένοι ναυτικοί. Πολλοὶ μάλιστα καὶ τώρα ἀπὸ τοὺς κατείκους τῶν νήσων Χίου, Ἀνδρου, Κεφαλληνίας, Δωδεκανήσου, Κυκλάδων κ. ἄ. ἔχουν πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, ἰδίως φορτηγὰ.

Οἱ Ἕλληνες ναυτικοὶ ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας ταξιδεύουν εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τοῦ κόσμου καὶ μεταφέρουν ἐμπορεύματα ἀπὸ διαφόρους ξένας χώρας εἰς ἄλλας. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας αὐτοῖ μετὰ μικρὰ καὶ μεγάλη πλοῖα τοὺς ἐξυπηρετοῦν τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν. Ἡ ναυτιλία φέρει πολὺν πλοῦτον εἰς τὴν χώραν μας. Πρὸ τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα μας ἤρχετο πέμπτη εἰς τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν μετὰ τῶν Ἀγγλίων, Ὁλλανδίων, Γερμανίων καὶ Νορβηγίων. Κατὰ τὸν πόλεμον ἔχασαμεν τὰ 80 οἷο τῶν πλοίων μας. Τώρα ὅμως οἱ ἐφοπλισταὶ μας ἀγοράζουσιν καὶ κατασκευάζουσιν νέα πλοῖα καὶ πολὺ γρήγορα θὰ ἀποκτήσωμεν περισσότερα.

Συγκοινωνία. Ἡ πατρίδα μας δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένον τὸ ὁδικόν της δίκτυον, διότι εἶναι χώρα ὀρεινὴ. Εἰς τὰ ὀρεῖα μέρη ἡ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ ζῶα. Καλὸν ὁδικὸν δίκτυον ἔχει ἡ Ἀνατ. Στερεὰ Ἑλλάς καὶ ἡ Πελοπόννησος. Τώρα ὅμως μετὰ τὴν φροντίδα τοῦ Κράτους, τὴν ὑποστηρίξιν τῶν Κοινοτήτων καὶ τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν τῶν κατοίκων κατασκευάζονται εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος πολλοὶ αὐτοκινητόδρομοι. Τὸ δίκτυον τῶν Ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων δὲν εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου. Πικνὸν δίκτυον σιδηροδρόμων ἔχει ἡ Πελοπόννησος, ἡ

Θεσσαλία καὶ ἡ Κεντρικὴ Μακεδονία. Κέντρα τῶν σιδηροδρόμων εἶναι ὁ Πειραιεὺς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη.

Οἱ σιδηρόδρομοι τῶν ΣΠΑΠ ἐνώνουν τὸν Πειραιᾶ μὲ τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Πελοποννήσου. Οἱ Θεσσαλικοὶ σιδηρόδρομοι ἐνώνουν τὸν Βόλον μὲ τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Θεσσαλίας, Λάρισαν, Καρδίτσαν, Τρίκαλα, Καλαμπάκαν. Μὲ τὸ δίκτυον τῶν κρατικῶν σιδηροδρόμων ἡ Ἑλλάς ἐπικοινωνεῖ καθημερινῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ μὲ τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τὴν Λάρισαν, τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ μὲ τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Μία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐνώνει τὴν Θεσσαλονίκην μὲ τὰς πόλεις τῆς Δυτ. Μακεδονίας Βέροαιαν, Ἑδεσσάν, Ἀμύντιναν, Φλώριναν.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ πατρίδα μας ἐξυπηρετεῖται καὶ μὲ τὰ βενζινοπλοῖα καὶ μὲ τὰ ἀτμόπλοια. Ἀκόμη ἐξυπηρετεῖται καὶ μὲ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐδημιουργήθησαν ἀεροδρόμια καὶ ἑλληνικὰ ἀεροπλάνα μεταφέρουν τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὰ ταχυδρομεῖον.

Μεγάλα ἀτμοπλοῖα καὶ ἀεροπορικὰ γράμματι διέρχονται ἀπὸ τοὺς ἑλληνικοὺς λιμένας καὶ τὰ ἀεροδρόμια δι' ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου.

Ἡ Ταχυδρομικὴ, ἡ Τηλεφωνικὴ καὶ ἡ Τηλεγραφικὴ συγκοινωνία ἐξυπηρετεῖται μὲ τὰ Ταχυδρομεῖα, τὰ Τηλεγρῶφεία καὶ τὰ Τηλέφωνα.

Ἡ εὐκόλος καὶ ταχεῖα συγκοινωνία διευκολύνει πολὺ τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ βοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου. Ἡ πατρίς μας χάρις εἰς τὸν πλοῦσιον διαμελισμὸν τῶν παραλίων της ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν.

Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι Συνταγματικὴ Βασιλεῖα κληρονομικὴ καὶ διοικεῖται μὲ τὸ Σύνταγμα καὶ μὲ τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ψηφίζει ἡ Βουλὴ.

Οἱ Βουλευταὶ ἐκλέγονται κάθε 4 ἔτη ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Τὴν διοίκησιν τοῦ Κράτους ἔχει ἡ Κυβέρνησις, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὴν πλειοψηφίαν τῆς Βουλῆς. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν Πρωθυπουργὸν καὶ τοὺς ἄλλους Ὑπουργοὺς καὶ ἐκτελεῖ τοὺς Νόμους μὲ τὰ ἐκτελεστικά της ὄργανα. (Ὑπουργοὶ — Γενικοὶ Διοικηταὶ — Νομάρχαι — Δήμαρχοι καὶ ὅλοι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι).

Διὰ τὴν καλυτέραν διοίκησιν τοῦ τόπου ἡ Ἑλλάς εἶναι χωρισμένη εἰς 51 μικρὰ διαμερί-

σματα που λέγονται νομοί. Ἡ διοικητικὴ διαίρεσις τῆς χώρας φαίνεται εἰς τὴν χάρτην, ὅπου ἀναφέρονται καὶ αἱ ὀνομασίαι διαφόρων νομῶν. Οἱ νομοὶ διοικοῦνται ἀπὸ τοὺς Νομάρχας, οἱ ὅποιοι φροντίζουν διὰ τὴν ἡσυχίαν, τὴν τάξιν, τὴν ἀσφάλειαν τῶν κατοίκων τοῦ Νομοῦ καὶ ἐν γένει διὰ τὴν πρόδον τῶν κατοίκων. Εἰς τὴν Μακεδονίαν, Ἡπειρὸν, Θράκην, Κρήτην καὶ τὴν Δωδεκάνησον ὑπάρχουν Ὑπουργοὶ Γενικοὶ Διοικηταί, οἱ ὅποιοι διοικοῦν τὴν περιφέρειαν τῶν καὶ ἀποφασίζουν δι' ὠρισμένα γενικά ζητήματα. Αὕτῃ εἶναι ἡ διοικητικὴ ἀποκέντρωσις.

Οἱ Νομοὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ Δήμους καὶ Κοινοτήτας. Ἐκαστος δήμος διοικεῖται ἀπὸ τὸν Δήμαρχον καὶ τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον καὶ ἐκαστὴ Κοινότης ἀπὸ τὸν Πρόεδρον τῆς Κοινοτήτος καὶ τὸ Κοινοτικὸν Συμβούλιον. Τὰ συμβούλια αὐτὰ φροντίζουν διὰ τὰ τοπικὰ τῶν ζητημάτων. Δηλ. κατασκευάζουν πλατείας, δρόμους, δημοσίους κήπους, βενδροφυτεῖας. Κτίζουσιν σχολεῖα ἀνοίγουν νέους δρόμους, ἀποξηραίνουν ἔλη τῆς περιφέρειας τῶν καὶ ἄλλα.

Θρησκεία. Οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Ἑλλάδος, (τὰ 95ο), εἶναι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ μερικοὶ Μωαμεθανοὶ (120.000 Τούρκοι εἰς τὴν Δυτ. Θράκην), ὀλίγοι Ἑβραῖοι (25.000) καὶ μερικοὶ Καθολικοὶ εἰς Σῶρον καὶ Κέρκυραν.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι αὐτοκέφαλος. ἀναγνωρίζει δὲ τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὡς Πνευματικὸν ἀρχηγὸν τῆς.

Διοικεῖται ἀπὸ τὴν Ἱερὸν Σύνοδον, ποὺ τὴν ἀποτελοῦν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ὡς Πρόεδρος καὶ 8 Μητροπολῖται.

Παιδεία. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ Ἐκπαίδευσις διαιρεῖται εἰς τὴν Στοιχειώδη, τὴν Μέσην καὶ τὴν Ἀνωτάτην.

Ἡ Στοιχειώδης ἐκπαίδευσις παρέχεται εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα δωρεάν ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ. Δημοτικὰ σχολεῖα ὑπάρχουν περίπου 10 χιλιάδες καὶ φοιτοῦν εἰς αὐτὰ ἐν ἑκατομμύριον περίπου μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι.

Σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως εἶναι τὰ Γυμνάσια, τὰ Πρακτικὰ Λύκεια, τὰ Ἀστικά Σχολεῖα, οἱ Ἐμπορικὶ Σχολοὶ καὶ ἄλλα Ἐπαγγελματικὰ Σχολεῖα.

Διὰ τὴν Ἀνωτάτην Ἐκπαίδευσιν ὑπάρχουν 2 πανεπιστήμια, δηλ. τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Θεσσαλονίκης, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, ἡ Σχολὴ τῶν Καλῶν Τεχνῶν,

ἡ Ἀνωτάτη Δασκομικὴ καὶ Γεωπονικὴ Σχολή, αἱ Παιδαγωγικαὶ Ἀκαδημαῖαι κλπ.

Αἱ ΑΛΥΤΡΩΤΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Ἡ Ἑλλὰς κατοικεῖται ἀπὸ 8.000.000 περίπου κατοίκους. Ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶναι Ἕλληνες ἐκτὸς ὀλίγων Ἀρμενίων, Τούρκων καὶ μερικῶν Εὐρωπαίων, ἰδίως Ἴταλων, Ἀγγλων καὶ Γάλλων. Ἀλύτρωτοι Ἕλληνικαὶ χώραι ἀκόμη εἶναι οἱ νῆσοι Ἰμβρος καὶ Τένεδος, αἱ ὅποια κατοικοῦνται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ Ἑλλήνων, ἡ Βόρειος Ἡπειρος καὶ ἡ Μεγαλόνησος Κύπρος. Εἰς τὴν Ἰμβρὸν, τὴν Τένεδον, τὰς νήσους τοῦ Πρίγκηπος καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ζοῦν περίπου 120.000 Ἕλληνες.

Ἡ Βόρειος Ἡπειρος μὲ τὰς ὁράσας Ἕλληνικὰς πόλεις Ἀργυρόκαστρον, Ἀγ. Σαράντα, Κορυτσάν κλπ. κατέχεται ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν καὶ οἱ χιλιάδες Ἕλληνες Βορειοηπειρώται διαρκῶς ποθοῦν νὰ ἐνωθῶν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Ἡ νῆσος Κύπρος, ἐπὶ 460.000 κατοίκων, κατοικεῖται ἀπὸ 380.000 Ἕλληνας καὶ 80.000 Τούρκους. Καὶ οἱ Κύπριοι ἀγωνίζονται νὰ ἐλευθερωθῶν ἀπὸ τὸν γηγενὲς ζυγὸν καὶ νὰ ἐνωθῶν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Οἱ ΕΛΛΗΝΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

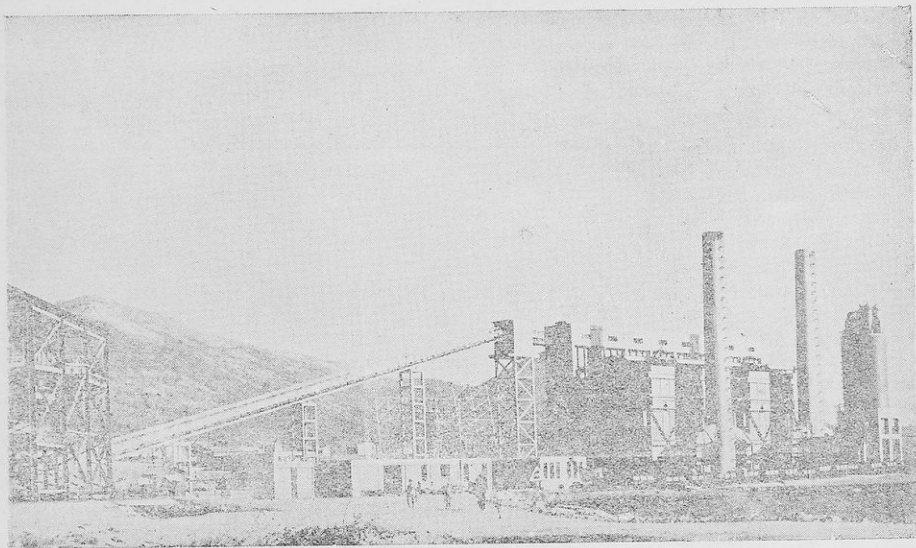
Οἱ Ἕλληνες, ὅπως εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἱδρυσαν Ἑλληνικὰς ἀποικίας εἰς διάφορα παράλια μέρη τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ μὲ τὴν ἐργατικότητά των προώδευσαν πολὺ, εὖτα καὶ τὰρὰ ἐγκατεστήθησαν πολλοὶ εἰς διάφορα μέρη τοῦ κόσμου καὶ ἐκεῖ ἱδρυσαν πλουσίας Ἑλληνικὰς Παροικίας καὶ συντηροῦν ναοὺς, σχολεῖα καὶ διάφορα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα. Εἰς τὴν Εὐρώπῃν ὑπολογίζεται ὅτι ζοῦν 500.000 περίπου Ἕλληνες εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἰταλίαν. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν ζοῦν περισσότεροι τοῦ ἐνὸς ἑκατομμυρίου πεντακοσίων χιλιάδων.

Ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ζοῦν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὸ Σουδάν, ὅπου διατηροῦν εἰς πολλὰς πόλεις πλουσίας Ἑλληνικὰς Κοινοτητας καὶ συντηροῦν σχολεῖα, ναοὺς καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα. Ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν Λιβύην, τὴν Ἀβησσυνίαν καὶ τὴν Νοτιοαφρικανικὴν Ἐνώσιν καὶ ἄλλα μέρη, ζοῦν πολλοὶ Ἕλληνες. Ἀρκετοὶ ζοῦν εἰς τὴν Συρίαν, Παλαιστίνην, τὴν Περσίαν καὶ τὰς Ἰνδίας. Ὅλοιοι Ἕλληνες τοῦ Ἐξωτε-

ρικού υπολογίζονται εις 2.000.000 περίπου. Είναι πολύ δραστήριοι και ένεργητικοί οί Έλληνες τοῦ Έξωτερικοῦ καί με τήν έργατικότητά των πολλοί απέκτησαν μεγάλην περιουσίαν καί δέν λησμονοῦν τοὺς συγγενεῖς καί φίλους των, ἀλλά τοὺς βοηθοῦν πάντοτε καί εις τὰς μεγάλας ἀνάγκας τοῦ κράτους μας ἐβοήθησαν μετὰ μεγάλης προθυμίας. Μετὰ τὸν πόλεμον, τοῦ ἡ πατρίς μας ὑπέστη μεγάλας καταστροφάς κατὰ τὸν χρόνον τῆς Κατοχῆς, οἱ ὁμογενεῖς μας ἐβοήθησαν τοὺς συγγενεῖς καί τοὺς φίλους των με

διάφορα ἐῖδη ρουχισμοῦ καί με πολλὰ χρήματα.

Οἱ Έλληνες, ὅπουδήποτε καί ἂν εὕρισκωνται εις ξένας χώρας, εἶναι ὑπερήφανοι ὄχι μόνον διὰ τὰς θυσίας καί τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποῖους κατέβλεπεν ἡ πατρίς μας διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν διαφόρων λαῶν, ἀλλά καί διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ πολιτισμοῦ καί ἐπιθυμοῦν ὄχι μόνον νὰ προκόψῃ ἡ πατρίς μας ἀλλὰ καί νὰ καταστή σπουδαῖος ἐκπολιτιστικὸς παράγων εις τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειον καί τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον.

Γενικὴ ἀποψις τοῦ θερμοηλεκτρικοῦ Ἐργοστασίου τοῦ Ἀλιβερίου (Εὐβοίας).

Τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο χρησιμοποιεῖ ὡς καύσιμον ὕλην λιγνίτην, ὃ ὁποῖος ἐξάγεται ἀπὸ τὰ λιγνιτωρυχεῖα Ἀλιβερίου καί τροφοδοτεῖ με ἡλεκτρικὸν ρεῦμα πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος, μετὰξὺ τῶν ὁποίων καί τὰς Ἀθῆνας. Ἡ λειτουργία του ἤρchiσε τὸ 1953 καί ἡ σπουδαιότης του εἶναι μεγάλη, διότι ἤξιοποιεῖ παραγωγικῶς μεγάλα ἀποθέματα λιγνιτῶν, τὰ ὁποῖα πρότερον ἦσαν σχεδὸν ἀνεκμετάλλεута.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

“Όπως γνωρίζομεν, ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὸ περιβάλλον τοῦ τόπου εἰς τὸν ὁποῖον ζῇ. Κυρίως τὸ κλίμα ἐνὸς τόπου καὶ ἡ γονιμότης τοῦ ἐδάφους εὐνοοῦν τὴν εὐκόλον ζωὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ δι’ αὐτὸ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ κατοικοῦν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι. “Ολοι οἱ ἄνθρωποι, πού κατοικοῦν σήμερον τὴν Γῆν, εἶναι περίπου 2.400.000.000. Οἱ περισσότεροι ἀπ’ αὐτοὺς κατοικοῦν εἰς τὴν Εὐρώπῃν καὶ εἰς τὰ ΝΑ. μέρη τῆς Ἀσίας.

Ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς πολλοὶ ἄνθρωποι κατοικοῦν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ὅπου καὶ τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινὸν καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι εὐκολωτέρα, δηλ. τὸ περιβάλλον τοῦ τόπου εὐνοεῖ τὴν καλύτεραν ζωὴν καὶ δι’ αὐτὸ εἰς τὰς χώρας αὐτὰς ἀνεπτύχθη καὶ ὁ σπουδαιότερος πολιτισμός.

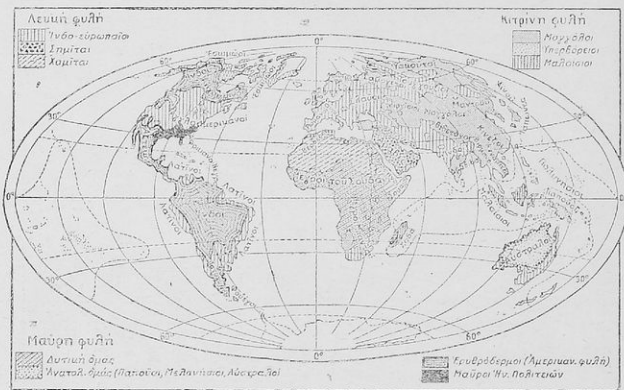
Οἱ πρώτοι ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς Γῆς ἦσαν ὀλίγοι καὶ ἔξω εἰς ἀγρίαν κατάστασιν. Ἐτρωγον δὲ καρπούς, βλαστοὺς καὶ φύλλα δένδρων καὶ ἐκυνήγουν μικρὰ ζῶα. Διὰ τὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τὰς βροχάς, τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς χιόνιας ἐχρησιμοποιοῦν ὡς κατοικίαν τῶν σπηλαιοῦ ὅπως ἐντὸς τῆς Γῆς. Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν κατῳρθώσαν σιγά-σιγά νὰ ἐξημερώσουν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν διάφορα ζῶα καὶ ἔξω ὡς *νομάδες κτηνοτρόφοι* καὶ ὡς *κνηγοί*. Δὲν εἶχον ὅμως μόνιμον κατοικίαν.

Προικισμένοι ὅμως μὲ τὸ λογικὸν ἀπὸ τὸν Πανάγαθον Θεόν, ἤρχισαν νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν καὶ κατεσκεύασαν μόνιμον κατοικίαν ἀπὸ καλύβας, οἰκίας κλπ. Ἐγιναν δηλ. *γεωργοί*. Βραδύτερον κατεσκεύασαν χωρία διὰ νὰ βοηθοῦνται μεταξὺ τῶν, ἐξεμεταλλεύθησαν τὸν ὀρυκτὸν πλοῦτον τῆς γῆς καὶ προώδευσαν πολὺ. Κατεσκεύασαν διάφορα ἐργαλεῖα, ἔκτισαν μεγάλα χωρία καὶ πόλεις καὶ ἐδημιούργησαν τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἐκαλλιέργησαν μεγάλας ἐκτάσεις τῆς γῆς ἐπιστημονικῶς, κατεσκεύασαν διάφορα τεχνικὰ ἔργα καὶ μετέβα-

λον τὸν ροδὴν τῶν ὀρητικῶν ποταμῶν. Ἐκαλλιτέρευσαν τὴν συγκοινωνίαν καὶ κατεσκεύασαν ὁδοὺς, αὐτοκίνητα, αἰδηροδρόμους, πλοῖα καὶ ἀεροπλάνα. Ἐκαλλιέργησαν τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας καὶ γενικῶς ἔφθασαν εἰς τὸν σημερινὸν πολιτισμόν.

ΑΙ ΦΥΛΑΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

“Ολοι οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς Γῆς ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλάς, πού διαφέρουν μεταξὺ τῶν κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τὸ σχῆμα τῆς

Χάρτης ἐμφαίνειν τὴν κατανομὴν τῶν διαφόρων φυλῶν ἐπὶ τῆς Γῆς.

κεφαλῆς, τὸ σχῆμα καὶ τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν, τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν.

Αἱ κυριώτεραι φυλαὶ εἶναι τρεῖς :

1. Ἡ *Λευκὴ ἢ Καυκασία*. Εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς φυλῆς αὐτῆς τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος εἶναι ὑπόλευκον μέχρι μελαχρινόν. Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἶναι ξανθαί, ἀνοικταὶ κασταναί ἢ μαύραι. Ἡ κεφαλὴ εἶναι εἰς ἄλλους στρογγύλη καὶ εἰς ἄλλους μακρά. Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι γαλανοὶ ἢ ἀνοικτοὶ καστανοί. Τὸ στόμα εἶναι μικρὸν μὲ χεῖλη ὀλίγων λεπτὰ καὶ ἡ μύτη μάλλον εὐθεία. Τὸ ἀνάστημα εἶναι καὶ ὑψηλόν, ἀπὸ 1,70 μέχρι 1,85, καὶ χαμηλόν, ἀπὸ 1,57 μέχρι 1,70 μ. Τὸ σῶμα εἶναι ρωμαλέον, εὐλύγιστον καὶ εὐκίνητον.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς φυλῆς αὐτῆς ἔχουν μεγάλην φαντασίαν, εἶναι ἐνεργητικοὶ καὶ ἐπιχειρη-

ματικοί. Είναι αυθόρμητοι, αλλά άστατοι, με μεγάλην ανάπτυξιν εις τας τέχνας, τας έπιστήμας και τὰ γράμματα. Οί άνήκοντες εις την φυλήν αυτήν είναι περίπου 1.000 έκατ.

Κατοικοῦν κυρίως εις την Εὐρώπην, την ΝΔ. Ἀσίαν και την Β. Ἀφρικὴν. Εὐρίσκονται ὅμως και εις τὴν Ἀμερικὴν και τὴν Αὐστραλίαν, εις τὰς ὁποίας ἔχουν μεταναστεύει ἀπὸ τὴν Εὐρώπην κυρίως.

2. Ἡ *Κιτρίνη ἢ Μογγολικὴ*. Εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς φυλῆς αὐτῆς χαρακτηριστικὸν γνώρισμα εἶναι τὸ *δυσκρίττον* χρῶμα τοῦ δερμάτος εἰς ὅλας τὰς ἀποχρώσεις.

Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἶναι μαῦραι, χονδραὶ καὶ σκληραί. Ἡ κεφαλὴ εἶναι στρογγύλη μετέωρα καὶ μὴλα τῶν παρειῶν. Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι μαῦροι, μικροὶ καὶ ἐλαφρῶς λοξοί. Ἡ μὴτις εἶναι μικρὰ καὶ τὰ χεῖλη πλατεῖα καὶ ἐπίπεδα. Τὸ ἀνάστημα εἶναι κάτω τοῦ μετρίου, ἀπὸ 1,50 μ. μέχρι 1,70 μ. Τὸ σῶμα εἶναι βαρὺ καὶ στρογγύλον.

Εἶναι ὀκνηροὶ καὶ ὀλίγον μεγαλοκίκοι, χωρὶς πρωτοβουλίας, ἀλλὰ μετὰ μεγάλην ὑπομονὴν καὶ μετὰ μικρὰν ἀνάπτυξιν εἰς τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς φυλῆς αὐτῆς κατοικοῦν κυρίως εἰς τὴν Ἀσίαν. Οἱ Κινέζοι, οἱ Ἰάπωνες καὶ οἱ Ἑσκιμῶδες ἀνήκουν εἰς τὴν φυλὴν αὐτὴν. Οἱ Βούλγαροι, οἱ Οὐγγροι, οἱ Φιλιππῖνοι καὶ οἱ Λάπωνες, ποὺ κατοικοῦν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀνήκουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν φυλὴν αὐτὴν. Ἐπίσης οἱ Ἰνδιάνοι ἢ *Ερυνθόδεσμοι* τῆς Ἀμερικῆς, οἱ ὁποῖοι σήμερον λέγονται ἐπιστημονικῶς παλαιοαμερικανοί, ἀνήκουν εἰς τὴν φυλὴν αὐτὴν. Ἐχουν χρῶμα κίτρινον χαλκόχρουν, μύτην μεγάλην καὶ κυρτὴν καὶ ἀνάστημα ὑψηλόν. Λέγονται Ἑρυνθόδεσμοι, ἐπειδὴ εἶχον τὴν ἑσυνήθειαν νὰ στολίζωνται βαφόμενοι μετὰ ἐρυθρὸν χρῶμα.

3. Ἡ *Μαύρη ἢ Ἰδιοσπικὴ*. Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν ἀνθρώπων τῆς φυλῆς αὐτῆς εἶναι τὸ μαῦρον χρῶμα τοῦ δερμάτος, τὸ ὅποῖον ἔχει καὶ ἰδιάζουσιν ὁσμήν.

Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς εἶναι μαῦραι καὶ σγουραί. Ἡ κεφαλὴ εἶναι μακρὰ καὶ στενὴ. Οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι μαῦροι, μεγάλοι καὶ στρογγύλοι. Ἡ μὴτις εἶναι μικρὰ καὶ πλατεῖα. Τὰ χεῖλη σαρκώδη καὶ ἐρυθρά.

Τὸ ἀνάστημα ὑψηλὸν ἄνω τοῦ μετρίου, ἀπὸ 1,65 μέχρι 1,80 μ. Τὸ σῶμα εἶναι ρωμαλεόν μετὰ πλατεῖς ὤμους καὶ μεγάλον θώρακα, ἀλλὰ στενὴν μέσην καὶ ἀδύνατα πόδια.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς φυλῆς αὐτῆς εἶναι χαροῦ-

μενοι, ὀρμητικοί, ἀλλὰ καὶ εὐμετάβλητοι, μετέωρα ἀνάπτυξιν εἰς τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ γράμματα.

Κατοικοῦν κυρίως εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ Νότιον Ἀφρικὴν, ἢ ὁποία διὰ τοῦτο καλεῖται καὶ «Μαύρη Ἠπειρος». Εἰς τὴν φυλὴν αὐτὴν ἀνήκουν καὶ οἱ ἐλάχιστοι ἐντόπιοι κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας καὶ τῶν ἄλλων νήσων αὐτῆς, καθὼς καὶ οἱ μαῦροι τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀπὸ ὅλας τὰς φυλάς σπουδαιότερα εἶναι ἡ *Λενγὴ ἢ Κανασία*.

Ἡ ὑπαρξὶς πολλῶν φυλῶν εἰς τὴν αὐτὴν Ἠπειρον δὲν ἐμποδίζει τοὺς ἀνθρώπους νὰ ζοῦν εἰρηνικῶς. Μεγάλην ἀπόδειξιν τούτου ἀποτελοῦν αἱ ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

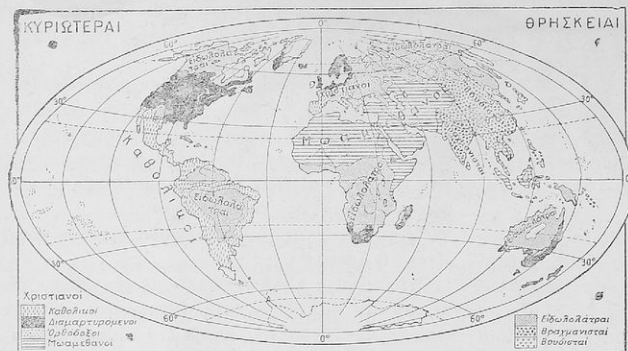
ΓΛΩΣΣΑΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς Γῆς ὁμιλοῦν πολλὰς γλώσσας. Σπουδαιότεραι εἶναι: Αἱ Ἰνδοευρωπαϊκαί, αἱ ὁποῖαι ὁμιλοῦνται ἀπὸ τὰ 50% τῶν κατοίκων τῆς γῆς, καὶ οἱ *Κινεζοταϊωνικαί*, τὰς ὁποίας ὁμιλοῦν τὰ 28% τῶν κατοίκων.

Κυριώτεραι εἶναι: 1) Ἡ Κινεζικὴ, ἢ ὁποία ὁμιλεῖται ἀπὸ 600 ἑκατ. ἀνθρώπων. 2) Ἡ Ἰνδική, ἢ ὁποία ὁμιλεῖται ἀπὸ 800 ἑκατ. ἀνθρώπων. 3) Ἡ Ἀγγλική, ἢ ὁποία ὁμιλεῖται ἀπὸ 300 ἑκατ. ἀνθρώπων. 4) Ἡ Σλαβικὴ, ἢ ὁποία ὁμιλεῖται ἀπὸ 180 ἑκατ. ἀνθρώπων. 5) Ἡ Ἰσπανικὴ, ποὺ ὁμιλεῖται ἀπὸ 120 ἑκατ. 6) Ἡ Γερμανικὴ, ἢ ὁποία ὁμιλεῖται ἀπὸ 80 ἑκατ. 7) Ἡ Γαλλικὴ, ἢ ὁποία ὁμιλεῖται ἀπὸ 70 ἑκατ. καὶ 8) Ἡ Ἑλληνικὴ ἀπὸ 10 ἑκατ. Οἱ ὀλλόλοισι ἀνθρώποι ὁμιλοῦν διαφόρους ἄλλας γλώσσας. Ἡ ἀξία τῆς γλώσσης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων, ὅπως εἶναι τὰ ποιήματα, τὰ διηγήματα, τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα. Ἡ γλώσσα τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, τῶν ὁποίων τὰ συγγράμματα ἔμειναν ἀθάνατα, θεωρεῖται ὡς ἡ καλλιτέρα γλώσσα τοῦ κόσμου καὶ διδάσκεται κυρίως ἡ ἁρχαία Ἑλληνικὴ εἰς τὰ περισσότερα σχολεῖα τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ εἰς τὰ Πανεπιστήμια ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Θρησκείαι

Οἱ ἄνθρωποι ἀναλόγως τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἔχουν διαφόρους θρησκείας. Ὑπάρχουν τριῶν εἰδῶν θρησκείαι: 1) *Μονοθεϊστικαί*, τῶν ὁποίων οἱ ὁπαδοὶ πιστεύουν εἰς ἕνα Θεόν. 2) *Πολυθεϊστικαί*, τῶν ὁποίων οἱ ὁπαδοὶ πιστεύουν εἰς πολλοὺς Θεοὺς, καὶ 3) *Εἰδωλολατρικαί*,

Χάρτης ἐμφαίνων τὴν κατανομὴν τῶν κυριωτέρων θρησκειῶν ἐπὶ τῆς Γῆς.

τῶν ὁποίων οἱ ὁπαδοὶ πιστεύουν εἰς τὰ εἰδω-
λα, δηλ. διάφορα ἀντικείμενα ἥ ζωα.

Μονοθεῖστικαὶ Θρησκείαι εἶναι :

α) Ὁ Χριστιανισμός, ὁ ὁποῖος ἐξηπλώθη ἀπὸ
τὴν Παλαιστίνην εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Εἶναι ἡ
τελειοτέρα Θρησκεία καὶ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν
πιστεύουν ὅλοι οἱ πεπολιτισμένοι λαοὶ τῆς γῆς.
Οἱ ὁπαδοὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ διαίρουνται εἰς
Ὁρθόδοξους, Καθολικοὺς καὶ Διαμαρτυρομένους.

β) Ὁ Ἰουδαϊσμός. Εἶναι ἡ Θρησκεία τῶν Ἑ-
βραίων.

γ) Ὁ Μωαμεθανισμός. Εἶναι ἡ Θρησκεία τοῦ
Μωάμεθ, ὁ ὁποῖος διδάσκει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἰς
καὶ ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ προφήτης του. Οἱ Μωα-
μεθανοὶ κατοικοῦν κυρίως εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν,
Μωαμεθανοὶ εἶναι οἱ Τούρκοι, οἱ Ἀραβες, οἱ
Πέρσαι, οἱ Μογγόλοι, οἱ Αἰγύπτιοι καὶ μερικοὶ εἰς
τὸ Ν.Δ. μέρος τῆς Ἀσίας.

Πολυθεῖστικαὶ Θρησκείαι εἶναι : Ὁ Βραχμω-
νισμός μετὰ 300 ἑκατ. ὁπαδούς καὶ ὁ Βουδισμός μετὰ
200 ἑκατομ. ὁπαδούς, ὁ Κομφουκισμός μετὰ 300
ἑκατ. ὁπαδούς, ὁ Σινοϊσμός μετὰ 70 ἑκατ. ὁπα-
δούς.

Αἱ Εἰδωλολατρικαὶ Θρησκείαι. Οἱ ὁπαδοὶ τῶν
εἶναι οἱ ἀπολίτιστοι κάτοικοι τῆς Ὠκεανίας, οἱ
Μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς, οἱ Ἑρυνθόδεσμοι τῆς Ἀμε-
ρικής ποὺ πιστεύουν εἰς τὰ εἰδωλα.

Πολιτισμός. Ὁ πολιτισμός τῶν ἀνθρώπων
ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διανοητικὴν τῶν μόρφωσιν
καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῶν.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑΤΑ

Οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ποὺ ἀπέτελε-
σαν κοινωνίαν ἐσκέφθησαν διὰ τὸ συμφέρον

τῶν, νὰ εὗρουν καὶ τὸν τρό-
πον κατὰ τὸν ὁποῖον ἔπρε-
πε νὰ διοικοῦνται καὶ οὕ-
τω ἠνώθησαν καὶ ἀπέτελε-
σαν ἓν κράτος. Ὁ τρόπος,
κατὰ τὸν ὁποῖον διοικοῦν-
ται τὰ κράτη, λέγεται *πο-
λίτευμα*. Τὰ κράτη κυ-
ρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ
λαοὺς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὴν
αὐτὴν *θρησκείαν*, τὰ αὐτὰ
ἔθνη καὶ *ἔθιμα*, τὴν αὐτὴν
ἰστορίαν καὶ *ὁμιλοῦν τὴν
ἰδίαν γλῶσσαν* καὶ ἀνήκουν
εἰς ἓν ἔθνος, ὅπως ἡ Ἑλ-
λάς. Δύνανται ὅμως τὰ

κράτη νὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο ἢ περισσοτέ-
ρους λαοὺς ὅπως εἶναι ἡ Ἀγγλία.

Πολιτεύματα ἔχομεν *Δημοκρατικά* καὶ *Ἀπο-
λνταρχικά*.

Εἰς τὰ *Δημοκρατικά* πολιτεύματα ἔχομεν *Δημο-
κρατίαν* μετὰ *Συνταγματικὸν Βασιλέα* ἢ μετὰ *Πρόεδρον
τῆς Δημοκρατίας*. Εἰς τὰ Δημοκρατικά πολιτεύ-
ματα διευθύνει ὁ λαὸς, ὁ ὁποῖος ἐκλέγει τοὺς
ἀντιπροσώπων του, τοὺς βουλευτάς. Οὗτοι ἐκ-
λέγουν τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἡ Κυβέρνησις μετὰ τὸν
Βασιλέα ἢ μετὰ τὸν Πρόεδρον τῆς Δημοκρατίας,
τὸν ὁποῖον ἐκλέγει ὁ λαὸς δι' ὠρισμένον χρο-
νικὸν διάστημα, διοικοῦν συμφωνῶς μετὰ τοὺς
νόμους, τοὺς ὁποῖους ψηφίζουν οἱ βουλευταί.
Τὸ πολίτευμα εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι *Συνταγμα-
τικὴ Βασιλεία*.

Εἰς τὰ *Ἀπολνταρχικά* πολιτεύματα εἰς κυβερ-
νᾶ χωρὶς τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ καὶ χωρὶς νό-
μους, ἀλλὰ ὅπως θέλει αὐτός. Ταῦτα πολιτεύ-
ματα ἔχουν οἱ βάρβαροι λαοί.

Υπάρχει καὶ ἡ *Ἀπόλυτος Μοναρχία*. Εἰς τὸ
πολίτευμα αὐτὸ κυβερνᾷ μόνος τοῦ ὁ Μονάρ-
χης, ἀλλὰ μετὰ νόμους γραποῦς.

Τὰ κράτη δύνανται νὰ ἐνάσθωσιν καὶ ἀποτε-
λοῦν τότε *ὁμοσπονδίαν*, *κοινοπολιτείαν*. Ταῦτα
κράτη εἶναι ἡ Ἑλβετία, αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι τῆς
Ἀμερικῆς, ἡ Βρετανικὴ Κοινεπολιτεία.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Μεγάλα κράτη τῆς Γῆς δὲν εἶναι μόνον ἐκεῖ-
να ποὺ ἔχουν μεγάλην ἐκτασιν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ-
να τὰ ὁποῖα ἔχουν μέγαν πλοῦτον προϊόντων
γεωργικῶν, κτηνοτροφικῶν, δασικῶν κλπ., τὰ
ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀν-
θρώπου. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις ἐνὸς κράτους, ἡ
πολιτικὴ σταθερότης καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἔδα-

φους συντελοῦν πολὺ διὰ τὴν εἶναι ἓν κράτος μεγάλον.

Τοιαῦτα κράτη ἔχοντα μεγάλην ἑκτασιν, ἀφθονον φυσικόν καὶ ὀρυκτὸν πλοῦτον, ἐξαιρετικὴν γεωγραφικὴν θέσιν καὶ πολιτικὴν σταθερότητα εἶναι τὰ ἑξῆς :

Ἡ Ἀγγλία, αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Ρωσσία κλπ.

Πρὸ τοῦ μεγάλου πολέμου ἔθεωροῦντο μεγαλύτερα κράτη καὶ ἡ Γερμανία, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Ἰταλία. ✕

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς αὐτῶν.

ΚΡΑΤΗ	Ἔκτασις εἰς τ. χ.	Πληθυσμὸς
Βρεταννικὴ Κοινοπολιτεία	35.500. 00	500.000.000
Ρωσία	22.489.000	200.000.000
Γαλλία καὶ κτήσεις	12.350.000	105.000.000
Ἡ. Π. Ἀμερικῆς	9.682.000	154.000.000
Βραζιλία	8.500.000	52.000.000
Κίνα	5.000.000	454.000.000
Ἀργεντινὴ	2.797.000	12.000.000
Βέλγιον καὶ Κογκό	2.470.000	22.000.000
Πορτογαλία καὶ κτήσεις	2.183.000	15.000.000
Ὁλλανδία	2.076.000	70.000.000
Μεξικόν	1.970.000	17.000.000
Ἰαπωνία	370.000	80.000.000
Ἰσπανία καὶ κτήσεις	500.000	28.000.000

Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ κόσμου

Πόλεις	Πληθυσμὸς μετὰ τῶν προαστείων
Νέα Ὑόρκη	11.500.000
Λονδίνον	8.360.000
Τόκιο	6.785.000
Παρίσι	6.000.000
Σαγκάη	4.300.000
Βερολίνον	4.300.000
Μόσχα	4.000.000
Σικάγον	3.400.000
Μπουένος Ἀϊρες	3.600.000
Λένινγκραντ	3.000.000
Καλκούτα	2.500.000
Ριον Ἰανέιρον	2.300.000
Μεξικόν	2.234.000
Κάιρον	2.000.000
Φιλαδέλφεια	2.000.000
Βιέννη	2.000.000
Πεκίνον	1.700.000

ΜΕΓΑΛΑΙ ΟΔΟΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Αἱ συγκοινωνίαι εἶναι ἀπαραίτητοι ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀπικοινωνοῦν οἱ ἄνθρωποι μεταξὺ των, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ μεταφέρονται τὰ προϊόντα ἐκαστῆς περιοχῆς ἐνὸς κράτους καὶ εἰς τὰς περισσότερον ἀπομεμακρυσμένας ἀκόμη χώρας τῆς γῆς. Ἄνευ μέσων συγκοινωνίας οὐδεμία πρόσδος θὰ ἐγένετο εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ δι' αὐτὸ αἱ Κυβερνήσεις τῶν διαφόρων κρατῶν καταβάλλουν πᾶσαν προσπάθειαν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων συγκοινωνίας τῆς χώρας των.

Κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας εἶναι :

Οἱ σιδηρόδρομοι. Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸ πικνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον.

Μία γραμμὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πορτογαλίας Λισσαβῶνα καὶ διέρχεται ἀπὸ τοὺς Παρισίους, Βερολίνον, Βαρσοβίαν, Μόσχαν, ἀπὸ ὅπου συνεχίζεται μετὸν Ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον καὶ καταλήγει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ (Εἰρηνικὸν Ὁκεανόν).

Ἄλλη γραμμὴ ἀρχίζει ἀπὸ Λισσαβῶνα καὶ διέρχεται ἀπὸ Παρισίους, Στρασβούργον, Μόγαχον, Βιέννην, Βουδαπέστην, Κωνσταντινούπολιν καὶ καταλήγει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Ἑτέρα γραμμὴ ἀρχίζει ἀπὸ Λισσαβῶνα καὶ διέρχεται διὰ τῆς Μαδρίτης, Βορδῶ, Λυῶνος, Μιλάνου, Τεργέστης καὶ καταλήγει εἰς τὸν Δούναβιν.

Υπάρχουν καὶ ἄλλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ποῦ ἐνώνουν τοὺς λιμένας τῆς Νοτίου Εὐρώπης, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας μετὸς τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ Βορείου θαλάσσης.

Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν τῆς Εὐρώπης ἡ συγκοινωνία γενεργεῖται καὶ μετὰ ποταμὸν διὰ τῶν μεγάλων ποταμῶν καὶ διωρύγων. Σπουδαιότεροι τοιοῦτοι ποταμοὶ εἶναι ὁ Δούναβις, ὁ Ρήνος, ὁ Σηκουάνας, ὁ Ἑλβας, ὁ Βιστούλας καὶ ἄλλοι.

Σπουδαιότεροι ἐμπορικὸι λιμένες τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡ Μασσαλία, ἡ Λισσαβῶν, ἡ Χάβρη, ἡ Ἀμβέρσα, τὸ Ἀμβούργον κλπ.

ΘΑΛΑΣΣΙΑΙ ΟΔΟΙ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Αἱ μεγάλαι ἀτμοπλοῖαι γραμμαὶ ἐξυπηρετοῦνται μετὰ ἀτμόπλοια καὶ εἶναι δύο: 1) Αἱ γραμμαὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὁκεανοῦ συνδέουν τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, μετὰ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ τὴν Δυτικὴν Ἀφρικὴν. Σημαντικώτεραι εἶναι αἱ γραμμαὶ ποῦ διέρχονται διὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς διωρύγου τοῦ Σουέζ καὶ ἐνώνουν τὴν Εὐρώπην μετὰ τοὺς λιμένας τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὁκεανοῦ (Ἰνδίας, Κίνας, Ἰαπωνίαν, Αὐστράλιαν).

2) Αἱ γραμμαὶ τοῦ *Ελληνικοῦ Ὁκεανοῦ* συνδέ-
σονται τοὺς λιμένας τῆς Δυτικῆς Ἀμερικῆς. Αἱ
ἀτμοπλοῖκαὶ αὐταὶ γραμμαὶ διέρχονται διὰ τῆς
διώρυγος τοῦ Παναμᾶ καὶ φθάνουν εἰς τὴν
Ἀνατολικὴν Ἀμερικὴν.

ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

Καταπληκτικῶς ἔχουν αὐξηθῇ καὶ αἱ ἀε-
ροπορικαὶ συγκοινωνίαι καὶ σήμερον πολλὰ
μεγάλα ἀεροπλάνα μεταφέρουν, ὅχι ὁμῶς ὅπως
τὰ πλοῖα καὶ οἱ σιδηρόδρομοι, πολλοὺς ἀνθρώ-
πους ἢ φορτία εἰς πολὺ μακρινὰς ἀποστάσεις
καὶ ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος. Τὰ
ἀεροπλάνα ἐξυπνότευσαν εἰς ἀπίστευτον βαθ-

μὸν τὰς διδρομὰς. Οὕτω ἐνὸς π.χ. διὰ τὰ τα-
ξειδεύσῃ κανεὶς ἀτμοπλοικῶς ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς
Χανιά Κρήτης χρειάζεται 12 ὥρας ταξιδίου, μὲ
ἀεροπλάνον ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιον τοῦ Ἑλληνι-
κοῦ Ἀθηνῶν σήμερον χρειάζεται 1 ὥραν καὶ 10
πρῶτα λεπτὰ τῆς ὥρας.

Αἱ ἀεροπορικαὶ συγκοινωνίαι εἰς τὸ μέλλον
θὰ πυκνωθοῦν περισσότερο καὶ θὰ ἐξυπηρε-
τοῦνται ταχέως αἱ ἀνάγκαι τῶν ἀνθρώπων.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι, ὅταν ἀποκατα-
σταθῇ σταθερὰ Εἰρήνη εἰς τὸν κόσμον, τὸ ἀε-
ροπλάνον θὰ پاίξη σημαντικὸν ρόλον διὰ τὴν
ἐπικοινωνίαν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς φιλίας με-
ταξὺ τῶν λαῶν τῆς Γῆς.

Πίναξ διαφορῶν βιβλίων ἀπὸ τὰ ὅποια δύνανται οἱ μαθηταὶ νὰ ἀντλήσουν

διαφορὸν πληροφροῖας πρὸς συμπλήρωσιν τῶν γνώσεών των.

Τίτλος βιβλίου	Ὄνομα συγγρα- φέως ἢ ἐκδότου	Τίτλος Βιβλίου	Ὄνομα συγγρα- φέως ἢ ἐκδότου
1) Ἡ Εὐρώπη	Σύλλογος ὡφ. βιβλίων	14) Παιδικὴ Ἑγκυκλοπαιδεῖα	Ἀντ. Μεταξά
2) Χῶραι καὶ Λαοὶ	» » »	15) Ταξίδια καὶ ἐξερευνήσεις	» »
[τῆς Εὐρώπης]		16) Παιδικὴ Ἑγκυκλοπαιδεῖα	
3) Ἡ Γῆ	» » »	[τόμος Α' Β' Π. Δημητράκου]	
4) Οἱ μετανάσται	» » »	17) Μικρὴ Ἑγκυκλοπαιδεῖα	Ἐκδοαὶς Ἐκλογῆς
5) Ἡ Ἰταλία	» » »	18) Ἑγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Πρωτῶς	
6) Ἡ Ἑλβετία	» » »	[Ἐκδ. Π. Δημητράκου]	
7) Ἡ Σουηδία	» » »	19) Ἡ διὰ τοῦ Κινηματογράφου διδασκαλία εἶναι ἡ	
8) Ὁ Γῶρος τοῦ κόσμου	Ἰουλίου Βέρν	ζωντανωτέρα καὶ ἐπιτυχε- στέρα διδασκαλία.	
9) Εἰς τὸν παγῶμενον Βορρῶν	» »	20) Πῶς γνωρίσαμε τὴ Γῆ μας	
10) Ἡ περιπέτεια τῆς ἀπο- [στολῆς Μπαρσάκ]	» »	[Ἐκδοαὶς Πέτρου Δημητράκου]	
11) Ὁ Ρωβῦρος ὁ Κατακτητῆς	» »	21) Πῶς στεγάζεται ὁ κόσμος Δημ. Δημητράκου	
12) Ὁ Φάρος τῆς ἄκρης	» »	22) Πῶς ἐνδύεται ὁ κόσμος	»
[τοῦ κόσμου]		23) Διάφορα περιοδικὰ—Ἐφημερίδες, ποὺ δη- μοσιεύουν καθημερινῶς εἰκόνας, Ἱστορίας, γεγονότα διὰ διαφορῶν χωρῶν.	
13) Οἱ μεγάλοι θηλασσοπόροι	Χατζηδάκι		

ΠΙΝΑΚΕΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Κ Ρ Α Τ Η	Έκτασις εις τ. χ.	Πληθυσμός	Πυκνότης πληθυσμού κατά τ.χλμ.
-----------	----------------------	-----------	--------------------------------------

ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡ- ΣΟΝΗΣΟΣ

Έλλάς	133.000	8.000.000	60
Άλβανία	28.700	1.300.000	45
Γιουγκοσλαβία	250.000	16.000.000	56
Βουλγαρία	110.000	7.000.000	60
Εύρ. Τουρκία	26.000	3.000.000	56

ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡ- ΣΟΝΗΣΟΣ

Ίταλία	310.000	47.138.000	150
Βατικανόν	45	1.100	
Άγ. Μαρίνος	61	13.000	

ΙΒΗΡΙΚΗ ΧΕΡ- ΣΟΝΗΣΟΣ

Ίσπανία	500.000	28.000.000	56
Πορτογαλία	90.000	8.000.000	85

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γαλλία	550.000	40.000.000	70
Βέλγιον	30.000	8.700.000	276
Όλλανδία	34.000	10.000.000	210
Λουξεμβούργον	2.500	300.000	120
Ήν. Βασίλειον			
Μ. Βρετανίας	246.000	50.700.000	210
Ίρλανδία	80.000	3.000.000	

Πίναξ τών κυριωτέρων πόλεων τών κρατών

Κ Ρ Α Τ Η. Κυριώτεροι πόλεις καί πληθυσμός

Έλλάς	ΑΘΗΝΑΙ 910.000, Θεσσαλονίκη 280.000, Πειραιεύς 186.000, Πάτρα 64.000.
Άλβανία	ΤΙΡΑΝΑ 31.000, Σκόδρα 28.000, Κορυτσά 25.000.
Γιουγκοσλαβία	ΒΕΛΙΓΡΑΔΙΟΝ 400.000, Ζάγκρεπ 290.000, Μοναστήριον 100.000, Σεράγεβον 80.000, Σκόπια 60.000.
Βουλγαρία	ΣΟΦΙΑ 300.000, Φιλιπούπολις 100.000, Βάρνα 70.000.

Κ Ρ Α Τ Η	Έκτασις εις τ. χ.	Πληθυσμός	Πυκνότης πληθυσμ. κατά τ.χλμ.
-----------	----------------------	-----------	-------------------------------------

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Γερμανία	360.000	69.000.000	140
Έλβετία	41.000	4.750.000	110
Αυστρία	85.000	7.000.000	80
Ούγγαρία	93.000	9.000.000	100
Τσεχοσλοβακία	140.000	13.000.000	92
Πολωνία	310.000	25.000.000	80
Ρουμανία	250.000	16.000.000	66

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Νορβηγία	316.000	3.000.000	9
Σουηδία	450.000	7.000.000	15

ΔΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟ- ΝΗΣΟΣ

Δανία	43.000	5.000.000	93
-------	--------	-----------	----

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Φιλανδία	340.000	4.000.000	12
Ευρωπαϊκή Ρωσία	4.650.000	150.000.000	30

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Τα άνωτέρω στοιχεία έλήφθησαν έκ τής τελευταίας Στατιστικής του ΟΗΕ του έτους 1953.

τής Εύρώπης μετά του πληθυσμού αύτών

Κ Ρ Α Τ Η. Κυριώτεροι πόλεις καί πληθυσμός

Ευρωπαϊκή Τουρκία	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ 1.000.000, Άδριανούπολις 80.000
Ίταλία	ΡΩΜΗ 1.700.000, Μιλάνον 1.300.000, Νεάπολις 1.000.000, Τουρίνον 700.000, Γένουα 650.000.
Ίσπανία	ΜΑΔΡΙΤΗ 1.500.000, Βαρκελώνη 1.280.000.
Πορτογαλία	ΛΙΣΣΑΒΩΝ 1.060.000, Πόρτο 250.000.
Γαλλία	ΠΑΡΙΣΙΟΙ 6.000.000, Μασσαλία 800.000, Λυών 600.000.

ΚΡΑΤΗ. Κυριώτεροι πόλεις καὶ πληθυσμός

Βέλγιον	ΒΡΥΞΕΛΛΑΙ 1.000.000, 'Αμβέρσα 800.000.
'Ολλανδία	ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ 1.000.000, Ρότερνταμ 600.000, Χάγη 500.000.
Λουξεμβούργον	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ 60.000.
'Ηνωμ. Βασίλειον	
Μεγάλης	ΛΟΝΔΙΝΟΝ 8.360.000, Μπίρμιγχαμ 1.100.000, Μάντσεστερ 1.200.000, Λίβερπουλ 1.350.000, Γλασκώβη 1.000.000.
Βρετανίας	
'Ιρλανδία	ΔΟΥΒΛΙΝΟΝ 400.000.
Γερμανία	ΒΕΡΟΔΙΝΟΝ 3.300.000, 'Εσσεν 650.000, Μόναχον 850.000, 'Αμβούργον 1.400.000, Λειψία 700.000, Μπόν (Βόννη) 110.000.
'Ελβετία	ΒΕΡΝΗ 200.000, Ζυρίχη 380.000, Γενεύη 150.000.
Αυστρία	ΒΙΕΝΝΗ 2.000.000, Γκράτς 350.000.

ΚΡΑΤΗ. Κυριώτεροι πόλεις καὶ πληθυσμός

Ούγγαρία	ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ 1.200.000, Σαγεδίν 285.000.
Τσεχοσλοβακία	ΠΡΑΓΑ 900.000, Μπρύν 260.000.
Πολωνία	ΒΑΡΣΟΒΙΑ 1.000.000, Λότζ 600.000, Ντάντσιχ 165.000.
Ρουμανία	ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙΟΝ 1.000.000, 'Ιάσιον 150.000, Βραίλα 100.000
Νορβηγία	ΟΣΛΟ 450.000, Μπέργκεν 100.000
Σουηδία	ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ 700.000, Γκότεμπουργκ 350.000
Δανία	ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ 1.000.000.
Φιλανδία	ΕΛΣΙΝΣΚΙ 400.000.
Εύρωπ. Ρωσία	ΜΟΣΧΑ 4.000.000, Λένινγκραντ 3.000.000, Κίεβον 1.000.000, Χάρκοβον 800.000 Στάλινγκραντ 500.000, 'Οδησσός 600.000.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα ἐλήφθησαν ἐκ τῆς τελευταίας Στατιστικῆς τοῦ ΟΗΕ τοῦ ἔτους 1953.

ΠΙΝΑΞ ΕΚΤΑΣΕΩΣ ΗΠΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΩΝ

'Ηπειρος	'Εκτασις εἰς τ. χ.	Πληθυσμός	Πυκνότης πληθυσμοῦ	'Ωκεανοί	'Επιφάνεια εἰς τ. χ.	Βάθος μέγιστον
'Ασία	44.000.000	1.320.000.000	54	Εἰρηνικός 'Ωκεανός	180.000.000	10.838
'Αμερική	42.000.000	326.000.000	28	'Ατλαντικός »	106.000.000	8.536
'Αφρική	30.000.000	202.000.000	6	'Ινδικός »	75.000.000	7.000
Εὐρώπη	10.000.000	540.000.000	7	Βόρειος Παγ. »	15.000.000	
'Ωκεανία	9.000.000	12.000.000	2	Νότιος » »	13.500.000	
'Ανταρκτική	14.000.000					
Σύνολον	149.000.000	2.400.000.000				

Πίναξ πληθυσμοῦ κατὰ φυλάς

Λευκή (Καυκασία Φυλή)	51%	1224.000
Κίτρινοι (Μογγολική »)	34%	816.000
Μαύροι (Αἰθιοπική »)	6%	144.000
Μαλαίσιοι (Μαλαϊκή »)	3%	72.000
'Ερυθρόδερμοι	2%	48.000
Διάφοροι ὁμάδες	4%	97.000

Πίναξ πληθυσμοῦ κατὰ θρησκείας

Χριστιανοί	36%	864.000.000
Βουδιστὰί	31%	744.000.000
Μωαμεθανοί	13%	312.000.000
Βραχμανιστὰί	13%	312.000.000
Φετιχιστὰί	6,2%	150.000.000
'Εβραῖοι	0,8%	18.000.000

'Εκ τῶν 864 ἑκατομμυρίων Χριστιανῶν εἶναι : Καθολικοὶ 387 ἑκατομμύρια, Διομαρτυρόμενοι 195 ἑκατομμύρια καὶ 'Ορθόδοξοι 282 ἑκατομμύρια.

Πίναξ των κυριωτέρων γλωσσών αναλόγως του πληθυσμού που τὰς όμιλεί :

Ή Κινεζική	όμιλείται	άπό	600.000.000	Ή Γερμανική	όμιλείται	άπό	100.000.000
Ή Ίνδική	»	»	300.000.000	Ή Ίσπωνική	»	»	80.000.000
Ή Άγγλική	»	»	300.000.000	Ή Γαλλική	»	»	70.000.000
Ή Σλαβική	»	»	180.000.000	Ή Ίταλική	»	»	50.000.000
Ή Ίσπανική	»	»	120.000.000	Ή Έλληνική	»	»	10.000.000

Πίναξ σιδηροδρομικού δικτύου των κρατών του κόσμου

Συνολικόν μήκος	1.300.000 χιλιόμετρα :	Εύρώπη	449.000	χιλιόμετρα
		Άσία	145.000	»
		Άφρική	40.000	»
		Άμερική	610.000	»
		Αύστραλία	50.000	»

Τ ό δ λ ο ν 1.300.000

ΕΥΡΩΠΗ

Α Σ Ι Α

Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η

Γερμανία	81.000	χλμ.	Ίνδισ	67.000	χλμ.	Η.Π. Άμερικής	402.000	χλμ.
Ρωσία	105.000	»	Ίσπωνια	28.000	»	Καναδάς	70.000	»
Γαλλία	64.000	»	Κίνα	14.000	»	Άργεντινή	40.000	»
Μ. Βρετανία			Ίνδονησία	6.000	»	Βραζιλία	32.000	»
και Ίρλανδία	39.000	»	Λοιπή Άσία	30.000	»	Μεξικόν	26.000	»
Ίταλία	21.000	»	Σ ύ ν ο λ ο ν	145.000	»	Χιλή	9.000	»
Πολωνία	21.000	»	Α Φ Ρ Ι Κ Η			Λοιπή Άμερική	31.000	»
Βέλγιον	11.000	»	Νοτιοαφρικανική			Σ ύ ν ο λ ο ν	610.000	»
Σουηδία	6.000	»	Ενωσίς	22.000	χλμ.	Α Υ Σ Τ Ρ Α Λ Ι Α		
Δανία	5.000	»	Αίγυπτος	9.000	»			
Όλλανδία	4.000	»	Άλγέριον	6.000	»	Αύστραλία	42.000	χλμ.
Λοιπή Εύρώπη	92.000	»	Μαρόκον	1.000	»	Ν.Ζηλανδία κλπ.	8.000	»
Σ ύ ν ο λ ο ν	449.000		Λοιπή Άφρική	8.000	»	Σ ύ ν ο λ ο ν	50.000	»
			Σ ύ ν ο λ ο ν	46.000	»			

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ : Τά άνωτέρω στοιχεία έλήφθησαν έκ τής τελευταίας Στατιστικής του ΟΗΕ του έτους 1953.

Έμπορικόν στόλοι του κόσμου

(Στοιχεία τής Έπηρεσίας Στατιστικής του ΟΗΕ και του Άμερικανικού Έπουργείου Έμπορίου)
έ τ ο ς 1950

Χ Ω Ρ Α Ι	Άριθμός πλοίων	Έκτόπισμα εις χιλ. τόννους	Ποσοστόν %
Ένωμένα Πολιτεία	4.479	25.036	37,3
Βρεταν. Κοινοπολιτεία	5.983	18.551	25,3
Νορβηγία	2.199	5.816	7,8
Όλλανδία	1.595	3.235	3,7
Γαλλία	1.246	3.367	3,7
Σουηδία	1.247	2.113	2,8
Έλλάς	375	2.277	1,3
Σοβ. Ένωσις	989	2.222	1,8
Ίσπωνία	1.529	2.182	2,2
Ίσπανία	1.153	1.216	1,3
Γερμανία	1.140	1.031	0,8
Ίταλία	1.071	2.917	3,5

Εις τόν πίνακα δέν συμπεριλαμβάνονται εις τούς αριθμούς διά τήν Έλλάδα τά σκάφη Έλ-
λήνων πλοιοκτητών, που ταξιδεύουν υπό ξένην σημαίαν (Παναμά, Όνδούρα, Λιβερία κ.λπ.).

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Κτηνοτροφική Παραγωγή Κρατών της Ευρώπης

ΚΡΑΤΗ	Βόες και άγελάδες	Πρόβατα	Αίγες	Ίπποι	Χοίροι
Έλλας	976.000	8.254.000	4.510.000	315.000	603.000
Βουλγαρία	2.300.000	9.000.000	1.500.000	400.000	1 000 000
Γιουγκοσλαβία	3.500.000	7.500.000	2.000.000	1.000.000	3.000.000
Ίταλία	700.000	1.000.000	2.000.000	900 000	3.500.000
Ίσπανία	4.500.000	2.000.000	5.000.000	800 000	6.000 000
Πορτογαλία	800.000	5 000.000	—	100.000	1.000 000
Έλβετία	1.500.000	300.000	500.000	150.000	500.000
Γαλλία	13 000.000	10.000.000	3.000.000	1.500.000	6.000.000
Βέλγιον	1.000.000	—	—	250.000	1.000.000
Άγγλία	4.000.000	2.000.000	—	2 000.000	4.000.000
Γερμανία	2.000.000	5.000.000	4.500.000	4.500.000	18.000.000
Όλλανδία	2.000.000	7 000.000	—	400.000	1 500.000
Νορβηγία	1.500.000	2.000 000	—	—	—
Δανία	3.000.000	300 000	—	600 000	2.500.000
Πολωνία	10.000.000	2.500.000	—	—	7.000.000
Ρουμανία	5.000.000	14 000 000	—	2.000.000	3.000.000
Τσεχοσλοβακία	4.500.000	2.000.000	—	—	2.000 000
Ρωσία	70.000.000	15.000.000	—	35.000.000	25.000.000
Ούγγαρία	1.800.000	2.000 000	—	500.000	2.500 000
Σουηδία	2.000.000	—	—	200.000	—

Μέση αίτησία παραγωγή διαφόρων προϊόντων των κυριωτέρων κρατών της Ευρώπης
(ΕΙΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ ΤΟΝΝΟΥΣ)

ΚΡΑΤΗ	Σίτος	Άραβόσιτος	Έλαιον	Οίνος εις έκατόλιτρα	Γεώμηλα	Πετρέλαιον
Ρωσία (1938)	40.880	4.648	—	—	73.933	294
Γαλλία	7.116	690	10	52.858	13.400	294
Ίταλία	6.904	2.750	358	45.538	2.818	17
Τουρκία	5.600	—	39	—	—	—
Ίσπανία	4.266	635	700	13.053	4 000	6586
Ρουμανία	2.600	5.279	—	4 550	2.000	—
Άγγλία	2.353	—	—	—	8.147	155
Γιουγκοσλαβία	2.277	4.033	3	5.930	1.621	—
Πολωνία	2 280	—	—	—	36.835	198
Γερμανία	2.949	—	—	3.112	24.103	1.367
Ούγγαρία	2.040	2 862	—	3.400	1.920	500
Βουλγαρία	1.690	913	—	—	109	—
Τσεχοσλοβακία	1.540	235	—	469	7.500	95
Βέλγιον	514	—	—	—	2.016	—
Έλλας	1.400	309	160	3 800	413	—
Πορτογαλία	604	423	92	6.156	1.209	—
Σουηδία	477	—	—	—	1.756	—
Αυστρία	342	138	—	1.104	2.159	2.300
Δανία	273	—	—	—	1.952	—
Όλλανδία	270	—	—	—	3.796	714
Ίρλανδία	252	—	—	—	2.810	—
Φιλανδία	250	—	—	—	1.481	—
Έλβετία	234	—	—	1.041	968	46
Άλβανία	—	134	—	—	—	—

Όλος ο κόσμος : Σίτος 164.000 Οίνος 195.000
 Άραβόσιτος 139.000 Γεώμηλα 153.800
 Έλαιον 800 Πετρέλαιον 576.400

Ευρώπη : Σίτος 58% της παγκοσμίου παραγωγής.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ : Τα ανωτέρω στοιχεία ελήφθησαν εκ της τελευταίας Στατιστικής του ΟΗΕ του έτους 1953.
 — Τίμησις — Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΙΝΑΞ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Τὰ ὑψηλότερα ὄρη:

	(Ύψος εἰς μέτρα)
Ἀλπεις	4.810
Σιέρρα Νεβάδα (Ἰσπανία)	3.500
Δειναρική Ἀλπεις (Νοτιοσλαβία)	3.050
Πυρηναία	3.400
Αἴτνα	3.274
Βασαρική Ἀλπεις (Γερμανία)	2.963
Ἀπέννινα (Ἰταλία)	2.940
Αἶμος	2.930
Ροδόπη	2.950
Ὀλύμπος	2.918
Πίνδος	2.635
Γκιώνα	2.510
Παρνασσός	2.450
Ταῦγετος	2.400

Αἱ μεγαλύτεραι νῆσοι:

	(ἑκτασίς εἰς τ. χλμ.)
Μεγάλη Βρεταννία	230.000
Ἰσλανδία	103.000
Νέα Ζεμλιά	92.000
Ἰρλανδία	84.000
Σικελία	26.000
Σαρδηνία	24.000
Κύπρος	9.280
Κορσική	8.720
Κρήτη	8.620
Εὐβοία	3.600
Ρόδος	1.404

Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι:

	(ἑκτασίς εἰς τ. χλμ.)
Λαδόγα (Ρωσία)	18.100

Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης.

Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοί:

(μῆκος εἰς χιλιόμετρα)

Βολγα	3700 χλμ.
Δούναβ	2900 χλμ.
Βελίκ	2350 χλμ.
Ενισπαρ	2100 χλμ.
Ρήνος	1350 χλμ.
Βάισ	1105 χλμ.

Ὀνέγα (Ρωσία)	9.800
Βένερ (Σουηδία)	5.600
Πεϊπούς (Ἑσθονία)	3.600
Σάιμα (Φινλανδία)	1.960
Βέττερ (Σουηδία)	1.900
Λέμαν (Γενεύης)	582
Μαίλαρ (Μαλαίρη) (Σουηδία)	1.700
Κωνσταντίας (Ἑλβετία)	538
Σκόδρας (Ἀλβανία—Νοτιοσλαβία)	373
Πρέσπα (Ελλάς)	280
Τριχωνίς (Ελλάς)	100

Τὰ σπουδαιότερα ἡφαίστεια:

	(ὕψος εἰς μέτρα)
Αἴτνα (Σικελία)	3.274
Ἑκλα (Ἰσλανδία)	1.560
Βεζούβιος (Ἰταλία)	1.186
Στρόμπολι »	926
Θήρα (Ελλάς)	127

Αἱ μεγαλύτεραι χερσονήσοι:

	(ἑκτασίς εἰς τ. χλμ.)
Σκανδιναβική	800.000
Ἰβηρική	584.000
Βαλκανική	468.000
Πολωνική	22.000

Βιστούλας	1.100
Λείγηρ	1.050
Τάγος	1.000
Ὀδερ	900
Γουαδιάνας	850
Ροδανός	800
Ἑβρος (Ἰβηρική)	760
Σηκουάνας	750
Ἑβρος (Βαλκανική)	440
Τίβερης	405
Στρομόν	430
Ἀξιός (Βαρδάρης)	430

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μέρος ρῶτον

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

	Σελίς
Ἡ Γῆ.— Σχῆμα τῆς γῆς—Μέγεθος τῆς Γῆς . . .	3
Λιθόσφαιρα—Πυρόσφαιρα . . .	3
Ἵδρόσφαιρα . . .	4
Πετρώματα—Πυριγενὴ—Ὑδατογενὴ . . .	4
Μεταβολαὶ ἐπιφανείας τῆς Γῆς . . .	4
Ἑσωτερικὸν τῆς Γῆς . . .	5
Ἡραίοτητα . . .	5
Σεισμοὶ . . .	6
Θερμαὶ πηγαὶ . . .	7
Κινήσεις τῆς Γῆς—Αἱ ἡμέραι καὶ αἱ νύκτες . . .	7
Κίνησις τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον . . .	8
Ἰσημερία—ἡλιοστάσια . . .	9
Ἐποχαὶ τοῦ ἔτους . . .	9
Ἡμερολόγια: Ἰουλιανόν—Γρηγοριανόν . . .	10
Ἡσαστρος Οὐρανός, Ἀπλανεὺς . . .	10
Γαλαξίας—Πλανῆται—Κομήται . . .	11
Διάττοντες . . .	12
Ὁ Ἥλιος . . .	12
Ἡ Σελήνη . . .	13
Φάσεις τῆς Σελήνης . . .	13
Ἐκλειψὶς τῆς Σελήνης—Ἐκλειψὶς τοῦ Ἥλιου . . .	14

Μέρος δευτέρον

Πολιτικὴ Γεωγραφία, Ἡ Εὐρώπη, Γενικὴ Ἑ.	15
πιασκόπησις . . .	15
Νότιος Εὐρώπη . . .	18
Βαλκανικὴ χερσόνησος . . .	19
Ἀλβανία . . .	20
Γιουγκοσλαβία . . .	21
Βουλγαρία . . .	22
Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία . . .	24
Ἰταλικὴ χερσόνησος, Ἰταλία . . .	25
Κράτος τοῦ Βατικανοῦ, Δημοκρατία τοῦ Ἀ.	29
γίου, Μαρίνου . . .	29
Ἱβηρικὴ Χερσόνησος, Ἰσπανία . . .	29
Πορτογαλία . . .	31
Δυτικὴ Εὐρώπη, Γαλλία . . .	32
Ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ . . .	35
Βέλγιον . . .	36
Λουξεμβούργον . . .	37
Ὀλλανδία . . .	38
Βρετανικαὶ νῆσοι . . .	39
Μεγάλῃ Βρετανίᾳ . . .	39
Ἰρλανδία . . .	42

Κεντρικὴ Εὐρώπη, Γερμανία . . .	42
Ἑλβετία . . .	45
Αὐστρία . . .	48
Ὀύγγαρια . . .	49
Τσεχοσλοβακία . . .	50
Πολωνία . . .	51
Ρουμανία . . .	52
Βόρειος Εὐρώπη . . .	54
Σκανδιναβικὴ χερσόνησος . . .	54
Νορβηγία . . .	54
Σουηδία . . .	55
Δανικὴ χερσόνησος, Δανία . . .	57
Ἀνατολικὴ Εὐρώπη . . .	58
Φιλανδία . . .	58
Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία (Σοβιετικὴ Ἑνωσις), . . .	59
Βαλτικὰ Κράτη . . .	61
Ἑλλάς . . .	62
Ἀλύτρωτοι Ἑλληνικαὶ χῶραι . . .	86
Οἱ Ἑλληνες τοῦ ἐξωτερικοῦ . . .	68

Μέρος τρίτον

Ὁ Ἀνθρώπος ἐπὶ τῆς Γῆς . . .	70
Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων . . .	70
Γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων . . .	71
Θρησκείαι . . .	71
Πολιτεῖματα . . .	72
Τὰ μεγάλα κράτη τῆς γῆς καὶ αἱ μεγαλύ-	72
τεραι πόλεις τοῦ κόσμου . . .	72
Μεγάλοι ὁδοὶ συγκοινωνίας . . .	73
Θαλάσσιαι ὁδοὶ συγκοινωνίας . . .	73
Μεγάλοι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ . . .	74
Πίναξ διαφόρων βιβλίων . . .	74
Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης . . .	75
Πίναξ τῶν κυριωτέρων πόλεων τῶν κρα-	75
τῶν τῆς Εὐρώπης, . . .	75
Πίναξ ἐκτάσεως ἡπείρων καὶ ὠκεανῶν κλπ. . .	76
Πίναξ πληθυσμοῦ κατὰ φυλὰς καὶ κατὰ	76
θρησκείας . . .	76
Ἑμπορικὸν στόλον τοῦ Κόσμου . . .	77
Πίναξ τῶν γλωσσῶν τοῦ Κόσμου . . .	77
Πίναξ σιδηροδρομικοῦ δικτύου τοῦ κόσμου . . .	77
Διάφοροι στατιστικοὶ πίνακες κτηνοτροφί-	78
κῆς παραγωγῆς . . .	78
Πίναξ ἐτήσιας παραγωγῆς διαφόρων προϊ-	78
όντων τῆς Εὐρώπης . . .	78
Τὰ μεγαλύτερα ὄρη, οἱ μεγαλύτεροι ποτα-	79
μοί, αἱ μεγαλύτεραι λίμναι, αἱ μεγαλύ-	79
τεραι νῆσοι, χερσόνησοι καὶ ἡφαίστεια τῆς	79
Εὐρώπης . . .	79

es ist ein Baum

es ist eine Vogel

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
Δ/ΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Αριθ. πρωτ. 124862

Εν Αθήναις τῇ 22-10-1955

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ κ. κ.

Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ - Δ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ

Ἐκδοτικὸν Οἶκον Πέτρου Δημητράκου
ὁδὸς Πεσμαζόγλου 9

ΕΝΤΑΥΘΑ

Ἀνακοινούμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' αριθ. 124006/20/10/55 πράξεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ συμφωνῶν γνωμοδότησιν τοῦ Κ.Γ.Δ.Σ.Ε. ἐνεκρίθη διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1955/56 τὸ ὑποβληθέν εἰς τὸν διενεργηθέντα σχετικὸν διαγωνισμὸν βιβλίον σας «ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ» ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῆς ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ διὰ τὴν ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ.

Παρακαλοῦμεν ὁδεν, ὅπως προβῇτε εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τοῦτου ἄφου συμμορφωθῇτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν Κανονισμὸν Ἐκδόσεως Βοηθητικῶν Βιβλίων.

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντὴς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ